



การถอดบทเรียนกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรมของ
นักเรียนนายร้อยตำรวจ จากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท



โดย
พันตำรวจเอกหญิงภัทรภรณ์ จุฬะปิตะ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพัฒนศึกษา แบบ 2.1 ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2563

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

การถอดบทเรียนกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม
จริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจ จากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกกับ
ใช้ประชาชนในชนบท



วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาพัฒนศึกษา แบบ 2.1 ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีการศึกษา 2563
ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

LESSONS LEARNED ON THE LEARNING PROCESS TO DEVELOP DESIRABLE
MORAL CHARACTERISTICS OF POLICE CADETS: A CASE STUDY OF POLICE
CADETS' HOST FAMILIES



A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for Doctor of Philosophy (DEVELOPMENT EDUCATION)
Department of Education Foundations
Graduate School, Silpakorn University
Academic Year 2020
Copyright of Graduate School, Silpakorn University

หัวข้อ การถอดบทเรียนกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจ จากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกปฏิบัติประชาชนในชนบท

โดย ภัทรภรณ์ จุฬะปิยะ

สาขาวิชา พัฒนศึกษา แบบ 2.1 ปรัชญาคุณฐิบัณฑิต

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก อาจารย์ ดร. รัชฎาพร เกตานนท์ แนวแห่งธรรม

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.จุไรรัตน์ นันทานิช)

พิจารณาเห็นชอบโดย

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.วรรณวีร์ บุญคุ้ม)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(อาจารย์ ดร.รัชฎาพร เกตานนท์ แนวแห่งธรรม)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(รองศาสตราจารย์ ดร.ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม)

.....ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พันตำรวจเอก ดร.ไกรวุฒิ วัฒนสิน)

59260905 : พัฒนศึกษา แบบ 2.1 ปรัชญาคุชฎิบัณฑิต

คำสำคัญ : การถอดบทเรียน, คุณลักษณะที่พึงประสงค์, กิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนใน
ชนบท

พันตำรวจเอกหญิง ภัทราภรณ์ จุฬะปิเตะ: การถอดบทเรียนกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจ จากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : อาจารย์ ดร. รัชฎาพร เกตานนท์ แนวแห่งธรรม

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจ 2) ถอดบทเรียนกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจจากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท และ 3) ศึกษาแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจจากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท โดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสม (Mix Methods) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยเก็บข้อมูลจากนักเรียนนายร้อยตำรวจชั้นปีที่ 1 จำนวน 116 คน และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเก็บข้อมูลผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ครอบครัวพ่อแม่สมมุติ นักเรียนนายร้อยตำรวจ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท ผลการวิจัยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า

1. ผลการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจ ในภาพรวมทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความยุติธรรม ด้านความรับผิดชอบ ด้านความซื่อสัตย์ และด้านความเสียสละ พบว่าสภาพที่เป็นอยู่อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.66$) และสภาพที่ควรจะเป็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.81$) และค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$) เท่ากับ .31 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความรับผิดชอบและความเสียสละ มีดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสูงที่สุดเป็นลำดับแรก (.33) รองลงมาเป็นด้านความยุติธรรม (.31) และด้านความซื่อสัตย์ เป็นลำดับที่ 3 (.27)

2. การถอดบทเรียนกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจ จากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท ผ่านการถอดบทเรียนแบ่งเป็น 3 ระยะ ได้แก่ระยะก่อนเริ่มดำเนินการ ระยะดำเนินการ และระยะสิ้นสุดการดำเนินการ และวิธีการปฏิบัติที่ดีในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจ คือ การปฏิบัติภารกิจหลัก 2 ด้านได้แก่ภารกิจด้านครอบครัว และภารกิจด้านชุมชน

3. แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจ คือการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจ จากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท แบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านบทบาทของโรงเรียนนายร้อยตำรวจ ด้านบทบาทของพ่อแม่สมมุติ และด้านบทบาทของนักเรียนนายร้อยตำรวจ

59260905 : Major (DEVELOPMENT EDUCATION)

Keyword : LESSONS LEARNED, LEARNING PROCESS, POLICE CADETS' HOST FAMILIES

POLICE COLONEL PHATTARAPORN CHULAPITA : LESSONS LEARNED ON THE LEARNING PROCESS TO DEVELOP DESIRABLE MORAL CHARACTERISTICS OF POLICE CADETS: A CASE STUDY OF POLICE CADETS' HOST FAMILIES THESIS ADVISOR : RATCHADAPORN KETANON, Ph.D.

This research aimed to 1) assess the needs for desirable characteristics development of morality and ethics of police cadets 2) investigate lessons learned on the learning process to develop desirable characteristics of morality and ethics of police cadets participating in the academy's community service for people in rural areas; and 3) study guidelines to develop desirable characteristics of morality and ethics of police cadets participating in the academy's community service for people in rural areas. Both quantitative and qualitative research methods were used. In terms of quantitative research, data from 116 first-year police cadets were collected, as well as the data from key informants, namely host families, police cadets and officials involved in the implementation of the program. The research instruments were a questionnaire and interview. The data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, priority needs index and content analysis. The results of the study were as follows:

1. The results of needs assessment for desirable characteristics development of the morality and ethics of the police cadets in the whole of four areas: justice, responsibility, honesty and sacrifice, suggested that current characteristics were at a high level ($\mu = 3.66$) and desirable characteristics were at the highest level ($\mu = 4.81$), and the priority needs index ($PNI_{Modified}$) was .31. When each area was examined, responsibility and sacrifice were the highest priority needs index (.33), followed by justice (.31), and honesty (.27) respectively.

2. Lessons learned on the learning process in building desirable characteristics of morality and ethics of police cadets participating in the academy's community service for people in rural areas were divided into three phases: pre-implementation phase, processing, and ending phase. Best practices in promoting learning processes to develop desirable characteristics of morality and ethics of police cadets is to perform two main tasks: family missions and community missions.

3. Guidelines for developing a learning process to develop desirable characteristics of morality and ethics of police cadets is the development of learning processes to promote morality and ethics of police cadets participating in the academy's community service for people in rural areas. The development of the learning process is divided into 3 areas: roles of the Royal Police Cadet Academy, roles of the host families and roles of police cadets.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ด้วยความกรุณาและการแนะนำอย่างดียิ่งจากคณาจารย์ประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา โดยเฉพาะอาจารย์ ดร.รัชฎาพร เกตานนท์ แนวแห่งธรรม ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง และขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม รองศาสตราจารย์ ดร.วรรณวีร์ บุญคุ้ม และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พันตำรวจเอก ดร.ไกรวุฒิ วัฒนสิน ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกจากโรงเรียนนายร้อยตำรวจ ที่กรุณาให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ซึ่งทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่กรุณาตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย และผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยครั้งนี้ พันตำรวจเอกจิรชาติ เจริญศรี รองผู้บังคับการปกครอง กองบังคับการปกครอง โรงเรียนนายร้อยตำรวจ พันตำรวจโทหญิงชัชชรียา หล่อเจริญ รองผู้กำกับการฝ่ายกิจกรรมนักเรียน รวมไปถึงเจ้าหน้าที่ฝ่ายกิจกรรมนักเรียน กองบังคับการปกครอง โรงเรียนนายร้อยตำรวจ นักเรียนนายร้อยตำรวจ และครอบครัวพ่อแม่สมมติ จังหวัดชัยนาท ที่ได้ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ คุณแม่มานิดา จุฬะปิเต เป็นอย่างสูงที่เป็นกำลังใจและสนับสนุนการศึกษาของผู้วิจัยเสมอมา และขอระลึกถึงพระคุณของ พันโทชด จุฬะปิเต คุณพ่อที่ล่วงลับไปแล้วของผู้วิจัย ผู้ซึ่งเป็นที่รักและเคารพอย่างสูงสุดในชีวิต และเคยเป็นผู้ส่งเสริมและสนับสนุนทางการศึกษาให้ผู้วิจัยมาโดยตลอด นางสาวต้นสกุล จุฬะปิเต นายชนาวุฑ จุฬะปิเต และนาวาโทหญิงชลธิดา บุณนาค ที่เป็นกำลังใจอันดีเยี่ยมของผู้วิจัยเสมอมา และที่สำคัญที่สุดคือ คุณมุก กัลยาณมิตรคู่ชีวิตคนสำคัญของผู้วิจัย ที่คอยเป็นกำลังใจ เป็นที่ปรึกษาและเป็นกำลังสำคัญในทุก ๆ ด้าน ของผู้วิจัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พันตำรวจเอกหญิงคมจิตร ไชโย ที่เป็นกำลังใจที่ดีและให้ความช่วยเหลือมาโดยตลอด นอกจากนี้ยังมีผู้ที่ให้ความช่วยเหลือผู้วิจัยด้านต่าง ๆ อีกหลายท่าน ซึ่งผู้วิจัยไม่สามารถกล่าวนามได้หมดในนี้ จึงขอขอบพระคุณท่านเหล่านั้นมา ณ โอกาสนี้ด้วย

คุณงามความดี คุณค่า และประโยชน์อันพึงมีนานับการจากวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขอมอบไว้แต่โรงเรียนนายร้อยตำรวจ แหล่งผลิตนายตำรวจชั้นสัญญาบัตรแห่งเดียวในประเทศไทย ให้คงอยู่สืบไปตราบนานเท่านาน

ภัทราภรณ์ จุฬะปิเต

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ฉ
สารบัญแผนภาพ.....	ฐ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
2. คำถามการวิจัย.....	4
3. วัตถุประสงค์.....	5
4. ขอบเขตการวิจัย.....	5
5. นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	9
1. แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินความต้องการจำเป็น.....	10
1.1 ความหมายของความต้องการจำเป็น.....	11
1.2 จุดมุ่งหมายของการประเมินความต้องการจำเป็น.....	12
1.3 ประเภทของการประเมินความต้องการจำเป็น.....	13
1.4 ขั้นตอนการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น.....	14
1.5 เทคนิควิธีใช้ในการประเมินความต้องการจำเป็น.....	16

1.6 ประโยชน์ของการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น	21
2. แนวคิดเกี่ยวกับการถอดบทเรียน	22
2.1 ความหมายของการถอดบทเรียน	22
2.2 วิธีการถอดบทเรียน	23
2.3 แนวทางในการถอดบทเรียน	27
3. แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้	29
3.1 นิยามและความหมาย	30
3.2 ขั้นตอนหรือกระบวนการของการเรียนรู้	31
3.3 ลักษณะทั่วไปของกระบวนการเรียนรู้	32
4. แนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม	34
4.1 ความหมายของคุณธรรมจริยธรรม	34
4.2 ประเภทของคุณธรรม จริยธรรม	36
4.3 ความสำคัญและความจำเป็นในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม	38
4.4 ทฤษฎีและแนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม	40
4.5 ประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณตำรวจ	49
5. กิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท	66
6. บริบทของโรงเรียนนายร้อยตำรวจ	72
7. บริบทพื้นที่จังหวัดชัยนาท	81
7.1 ประวัติ	81
7.2 ลักษณะภูมิประเทศ	81
7.3 อาณาเขต	82
7.4 การเมืองการปกครอง	82
7.5 วัฒนธรรมและประเพณี	83
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	84

8.1 งานวิจัยในประเทศ	84
8.2 งานวิจัยต่างประเทศ	92
9. กรอบแนวคิดในการวิจัย	95
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	98
ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย	98
ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจ	98
1. ประชากร	99
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	99
3. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	100
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล	101
5. การวิเคราะห์ข้อมูล	101
ขั้นตอนที่ 2 การถอดบทเรียนกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้าน คุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียนนายร้อยตำรวจ	103
1. พื้นที่ในการวิจัยและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)	103
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	104
3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	106
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล	106
5. การตรวจสอบข้อมูล	108
6. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้	108
ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาแนวทางในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึง ประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียนนายร้อยตำรวจ	108
1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key Informants)	109
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	109
3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	110

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	110
5. การวิเคราะห์ข้อมูล.....	111
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	112
ขั้นตอนที่ 1 ผลการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจ	113
ขั้นตอนที่ 2 การถอดบทเรียนกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมตำรวจสำหรับนักเรียนนายร้อยตำรวจจากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจ ฝึกปฏิบัติประชาชนในชนบท.....	127
ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาแนวทางในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านคุณธรรม จริยธรรมตำรวจสำหรับนักเรียนนายร้อยตำรวจจากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียน นายร้อยตำรวจฝึกปฏิบัติประชาชนในชนบท	169
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ.....	186
สรุปผลการวิจัย	186
อภิปรายผลการวิจัย.....	197
ข้อเสนอแนะในการวิจัย	209
ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้.....	209
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป.....	210
รายการอ้างอิง.....	211
ภาคผนวก	217
ภาคผนวก ก การหาประสิทธิภาพของเครื่องมือการวิจัยด้วยการตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC).....	218
ภาคผนวก ข เครื่องมืองานวิจัย	221
ภาคผนวก ค รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมืองานวิจัย	232
ประวัติผู้เขียน	234

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1	จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลในการประเมินความต้องการจำเป็น 113
ตารางที่ 2	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็น ต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนนายร้อยตำรวจ ด้านความยุติธรรม 115
ตารางที่ 3	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็น ต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนนายร้อยตำรวจ ด้านความรับผิดชอบ .. 116
ตารางที่ 4	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็น ต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนนายร้อยตำรวจ ด้านความเสียสละ 118
ตารางที่ 5	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็น ต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนนายร้อยตำรวจ ด้านความซื่อสัตย์ 119
ตารางที่ 6	การจัดลำดับความสำคัญในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจในด้านความยุติธรรม 121
ตารางที่ 7	การจัดลำดับความสำคัญในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจในด้านความรับผิดชอบ 122
ตารางที่ 8	การจัดลำดับความสำคัญในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจใน ด้านความเสียสละ 123
ตารางที่ 9	การจัดลำดับความสำคัญในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจใน ด้านความซื่อสัตย์ 124
ตารางที่ 10	สรุปผลการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านคุณธรรมจริยธรรม เฉพาะด้านของนักเรียนนายร้อยตำรวจ 125

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 ธงชัยประจำโรงเรียนนายร้อยตำรวจ	75
ภาพที่ 2 ธงชัยประจำโรงเรียนนายร้อยตำรวจ	75



สารบัญแผนภาพ

	หน้า
แผนภาพที่ 1 การกำหนดกรอบการวิจัยประเมินความจำเป็น.....	16
แผนภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	97



บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในสถานการณ์ปัจจุบันประเทศไทยนอกจากจะประสบปัญหาวิกฤตทางเศรษฐกิจแล้ว ปัญหาความเสื่อมถอยในด้านคุณธรรม จริยธรรม ของคนในประเทศ ซึ่งเป็นรูปธรรมพบได้ชัดเจนและเป็นข่าวอยู่เสมอ ได้แก่ ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน การก่ออาชญากรรม การแพร่ระบาดของยาเสพติด ทั้งการเสพและการค้า ทั้งนี้หน่วยงานที่ถูกตั้งคำถามในประเด็นเรื่องคุณธรรม จริยธรรมจากประชาชน คือ ข้าราชการตำรวจ ซึ่งเป็นอาชีพหนึ่งที่มีความสำคัญในการพัฒนาประเทศเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นผู้ที่มีหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย ปกป้องชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ป้องกันอาชญากรรม อาชีพตำรวจมีความผูกพันเกี่ยวเนื่องกับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ดังนั้นประชาชนจึงมีความคาดหวังว่าตำรวจต้องเป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรม แต่ข้าราชการตำรวจกลับถูกร้องเรียนจากประชาชนในเรื่องต่าง ๆ อาทิเช่น การทำคดีล่าช้า การทำคดีบิดเบือน จะเห็นได้จากข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์ทุกวันนี้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าข้าราชการตำรวจยังมีความบกพร่องทางคุณธรรม จริยธรรม ในการปฏิบัติหน้าที่ กลไกสำคัญในการแก้ไขปัญหาคุณธรรม จริยธรรมที่เสื่อมถอยนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 279 ได้บัญญัติไว้ว่า มาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภทให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรมที่กำหนดขึ้น และพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 มาตรา 77 บัญญัติให้ข้าราชการตำรวจต้องถือและปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบของทางราชการ มติคณะรัฐมนตรีและจรรยาบรรณของตำรวจตามที่กำหนด ในกฎคณะกรรมการข้าราชการตำรวจ (ก.ตร.) สังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และต้องรักษาวินัยตามที่บัญญัติไว้ในหมวดนี้โดยเคร่งครัด

จากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ดังที่กล่าวมา ตำรวจต้องเป็นที่พึ่งสำคัญของประชาชน ในด้านการอำนวยความสะดวก และผดุงความยุติธรรม ข้าราชการตำรวจ จึงต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างมีคุณธรรม จริยธรรม เป็นตำรวจของประชาชนอย่างแท้จริง คณะกรรมการข้าราชการตำรวจ จึงได้ออกกฎ ก.ตร.ว่าด้วยประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ พ.ศ. 2551 ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 18 พฤศจิกายน 2551 เป็นต้นมา โดยได้กำหนดให้ใช้ประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจท้ายกฎ ก.ตร.นี้ เป็นกรอบแห่งการประพฤติปฏิบัติของข้าราชการตำรวจ โดยต่อมาได้ออกกฎ ก.ตร.ว่าด้วยประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553 แก้ไขปรับปรุงกฎ ก.ตร.ว่าด้วยประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ พ.ศ. 2551 ทั้งนี้สำนักงาน

ตำรวจแห่งชาติได้ตระหนักถึงความสำคัญของกฎ ก.ตร.ว่าด้วยประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ จึงได้มีนโยบายให้กองบัญชาการศึกษา ซึ่งทำหน้าที่เป็นศูนย์ส่งเสริมจริยธรรมและพัฒนาคุณธรรมของข้าราชการตำรวจ จัดทำคู่มือเสริมสร้างการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ข้าราชการตำรวจ มีความรู้ความเข้าใจบทบาทหน้าที่ที่สำคัญในการปฏิบัติงานด้วยหลักจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ แต่อย่างไรก็ตามการจะปลูกฝังและยกระดับคุณธรรม จริยธรรม โดยเฉพาะกับข้าราชการตำรวจ โดยการสร้างจิตสำนึกและสั่งสมความเป็นตำรวจที่ดีมีคุณธรรม จริยธรรม ควรเริ่มตั้งแต่การเป็นนักเรียน เพราะหนทางเดียวที่จะแก้ไขปัญหานี้ได้คือ การสร้างตำรวจรุ่นใหม่ขึ้นมาแทนที่ตำรวจรุ่นเก่า ให้เป็นตำรวจรุ่นใหม่ที่มีคุณธรรม จริยธรรม มีจิตสำนึกของความเป็นตำรวจ เมื่อสร้างตำรวจรุ่นใหม่ให้มีปริมาณเพิ่มมากขึ้นจนกลายเป็นตำรวจส่วนใหญ่ องค์กรตำรวจก็จะเกิดวัฒนธรรมแห่งจริยธรรมธรรมของตำรวจอย่างแท้จริง อันจะส่งผลถึงความผาสุกของประชาชนในที่สุด ซึ่งหน่วยงานที่ทำหน้าที่ผลิตข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรแห่งเดียวในประเทศไทย คือ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ (Royal Police Cadet Academy : RPCA) ซึ่งเป็นสถาบันอุดมศึกษาเฉพาะทางด้านวิชาชีพตำรวจ สังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

โรงเรียนนายร้อยตำรวจ (Royal Police Cadet Academy : RPCA) เป็นหน่วยงานระดับกองบัญชาการ สังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา ตั้งอยู่ที่ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม มีภารกิจหลักในการฝึกอบรม ให้การศึกษา อบรมหล่อหลอมนักเรียนนายร้อยตำรวจให้มีคุณลักษณะเหมาะสมที่จะเป็นนายตำรวจชั้นสัญญาบัตร และฝึกอบรมผู้เข้ารับการอบรมหลักสูตรอื่น ผู้ที่ศึกษาตามหลักสูตรหลักของในโรงเรียนนายร้อยตำรวจเรียกว่า "นักเรียนนายร้อยตำรวจ" (นรต.) ผู้ที่สำเร็จการศึกษาชั้นสูงตามหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจจะได้รับการแต่งตั้งยศเป็น "ว่าที่ร้อยตำรวจตรี" โดยนายตำรวจสัญญาบัตรที่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เข้ารับพระราชทานกระบี่จากพระองค์ท่าน หรือองค์ผู้แทนพระองค์ตลอดมา (วิกิพีเดีย, 2561) โรงเรียนนายร้อยตำรวจมีภารกิจหน้าที่และความรับผิดชอบสำคัญในการจัดการศึกษาโดยสอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ทำหน้าที่ผลิตบุคลากรในวิชาชีพตำรวจ ตามความต้องการของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ส่งเสริมวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง ทำการสอน การวิจัย การฝึกอบรม และให้บริการทางวิชาการแก่สังคม โดยเน้นทักษะความเชี่ยวชาญด้านการบังคับใช้กฎหมายและวิชาชีพตำรวจเป็นสำคัญ ฝึกอบรมนักเรียนนายร้อยตำรวจให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถในวิชาการตำรวจ และการบริหารงานตำรวจ ให้นักเรียนนายร้อยตำรวจเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจด้านกฎหมายสำหรับการปฏิบัติงานตำรวจอย่างลึกซึ้ง มีความรอบรู้ด้านวิชาการในระดับอุดมศึกษาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปพัฒนาคุณภาพชีวิต เอื้อต่อการประกอบวิชาชีพตำรวจ รวมทั้งหล่อหลอมให้มีคุณลักษณะทางกายและเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมประจำใจ เป็นผู้ที่มีสุขภาพพลานามัยสมบูรณ์ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ

และอารมณ์ มีบุคลิกภาพที่สอดคล้องกับสังคม และวัฒนธรรมอันดีงามของไทย มีความกล้าหาญ อดทน เชื่อมมั่นในตนเอง มีวิจรรย์ญาณในการตัดสินใจที่ถูกต้อง โดยยึดถือหลักศีลธรรมและ จรรยาบรรณในวิชาชีพตำรวจเป็นแนวทางในการประพฤติตน และปฏิบัติงาน สืบทอดแบบธรรมเนียม ของตำรวจ ด้วยความสำนึกในเกียรติวินัย และความรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีความซื่อสัตย์สุจริต พร้อมเสียสละเพื่อประโยชน์สุขส่วนรวม ยึดมั่นในการรักษากฎหมาย และความสงบเรียบร้อยของ สังคมด้วยความเสมอภาคเป็นธรรม (คู่มือนักเรียนนายร้อยตำรวจรุ่นที่ 75, 2560: 49) ทั้งนี้เพื่อให้ นักเรียนนายร้อยตำรวจผู้สำเร็จการศึกษามีความรู้ ความสามารถในด้านการสอบสวน การสืบสวน การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ตลอดจนหล่อหลอมจิตใจอุปนิสัยและเสริมสร้างคุณลักษณะ ให้เหมาะสมกับการเป็นนายตำรวจชั้นสัญญาบัตรที่พร้อมไปด้วยคุณธรรม จริยธรรม มีความสำนึกใน หน้าที่ให้บริการประชาชน เป็นที่ศรัทธาและมีความน่าเชื่อถือแก่ประชาชน โรงเรียนนายร้อยตำรวจจึง เน้นให้ความสำคัญอย่างยิ่งในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้แก่ นักเรียนนายร้อยตำรวจ ผ่านการจัด หลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนทำการฝึกอบรมให้นักเรียนนายร้อยตำรวจ มีคุณธรรม จริยธรรม มีความประพฤติที่เหมาะสม สอดคล้องกับกฎระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ของ โรงเรียน และสมภาคภูมิกับวิชาชีพตำรวจสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ปัจจุบัน โรงเรียนนายร้อยตำรวจได้จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรมากมายหลายหลักสูตร ซึ่งเป็น กิจกรรมการฝึกเพื่อเสริมหลักสูตรมุ่งเน้นการฝึกในด้านต่าง ๆ รวมไปถึงการปลูกฝัง ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมให้แก่ นักเรียนนายร้อยตำรวจเพื่อให้นักเรียนนายร้อยตำรวจที่สำเร็จหลักสูตรแล้วเป็น นายตำรวจที่ดี เป็นที่เชื่อถือศรัทธาของประชาชนสมเกียรติและศักดิ์ศรีของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกปฏิบัติประชาชนในชนบท ถือว่าเป็นอีกหนึ่งหลักสูตรที่มี กิจกรรมให้นักเรียนนายร้อยตำรวจได้มีโอกาสเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงในพื้นที่จริง สถานการณ์จริง เพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณในหน้าที่ ปลูกฝังให้นักเรียนนายร้อยตำรวจ เกิดจิตสำนึกที่จะผดุงความเป็นธรรมให้แก่ประชาชน

หลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกปฏิบัติประชาชนในชนบท เป็นหลักสูตรการฝึก หลักสูตร หนึ่งของนักเรียนนายร้อยตำรวจชั้นปีที่ 2 เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นในการฝึก การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้แก่ นักเรียนนายร้อยตำรวจ ซึ่งหลักสูตรการฝึกปฏิบัติประชาชนในชนบท เดิมเรียกว่า “โครงการพ่อแม่สมมุติ” ดำเนินการรุ่นแรก ในสมัย พล.ต.อ.เกา สารสิน เป็นอธิบดีกรมตำรวจ ช่วงระหว่างวันที่ 15 - 26 เมษายน 2531 เป็นระยะเวลา 12 วัน โดยส่งนักเรียนนายร้อยตำรวจ ชั้นปีที่ 2 รุ่นที่ 43 จำนวน 350 นาย ไปอยู่ตามหมู่บ้านใน 3 จังหวัด ได้แก่ เพชรบุรี, ราชบุรี และ สุพรรณบุรี จากการประเมินผลโครงการ โดยคณาจารย์จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒและ อีกหลายสถาบัน พบว่าโครงการดังกล่าวประสบความสำเร็จ กล่าวคือ ลักษณะอำนาจนิยม ในตัวนักเรียนนายร้อยตำรวจลดน้อยลง นักเรียนนายร้อยตำรวจมีความเข้าใจ เห็นใจชาวบ้าน

ในชนบทมากขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องของการทำงานที่เหน็ดเหนื่อยเพื่อให้ได้เงินมาเลี้ยงครอบครัวว่า ยากลำบากแค่ไหน และจากการประเมินผลด้านทัศนคติของพ่อแม่สมมุติ และประชาชนในพื้นที่พบว่า มีความพอใจในโครงการนี้ และมีความเชื่อมั่นว่าจะสร้างตำรวจที่ดีให้กับพวกเขา รวมทั้ง เป็นส่วนหนึ่ง ในการฟื้นฟูภาพลักษณ์ที่ตกต่ำของตำรวจให้ดีขึ้น จากความสำเร็จของการดำเนินงานนี้เอง โรงเรียน นายร้อยตำรวจจึงได้กำหนดให้โครงการดังกล่าว บรรจุอยู่ในภาคการฝึกหลักสูตรพิเศษของหลักสูตร นักเรียนนายร้อยตำรวจมาจนถึงปัจจุบัน โดยในปีการศึกษา 2562 นี้ จะดำเนินการฝึกเป็นรุ่นที่ 35 ในเขตพื้นที่ จ.ชัยนาท เพื่อให้แก่นักเรียนนายร้อยตำรวจ ได้มีโอกาสเรียนรู้ และฝึกการทำงานแบบชาวบ้าน เพื่อปลูกฝังให้นักเรียนนายร้อยตำรวจเกิดจิตสำนึกที่จะผดุงความเป็นธรรม ในกลุ่มประชาชนผู้ยากไร้ และไม่เอาัดเอาเปรียบประชาชน เพื่อให้แก่นักเรียนนายร้อยตำรวจได้มีโอกาสศึกษาสังคมแบบชาวบ้าน ในชนบท และเกิดจิตสำนึกที่จะบริการรับใช้ประชาชน เพื่อเสริมสร้างให้นักเรียนนายร้อยตำรวจ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น และมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน และตำบล ที่ออกไปฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นอาจารย์สอนนักเรียนนายร้อยตำรวจ จึงมีความสนใจที่จะ ศึกษากระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน นายร้อยตำรวจ จากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบทนี้ ด้วยหวังเป็น อย่างยิ่งว่าผลจากการวิจัยจะเป็นข้อมูลเบื้องต้นส่วนหนึ่งในการนำไปเป็นแนวทางในการจัดหลักสูตร จัดการเรียนการสอน กิจกรรม ตลอดจนสร้างบรรยากาศในการปลูกฝัง พัฒนาและสร้างเสริมคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมให้แก่แก่นักเรียนนายร้อยตำรวจได้อย่างเหมาะสม เพื่อให้แก่นักเรียน นายร้อยตำรวจจบการศึกษาออกไปเป็นข้าราชการตำรวจที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรมเป็นที่เชื่อมั่นและ ศรัทธาของประชาชนต่อไป

2. คำถามการวิจัย

1. ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรมของ นักเรียนนายร้อยตำรวจเป็นอย่างไร
2. ผลการถอดบทเรียนกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนนายร้อยตำรวจจากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชน ในชนบทเป็นอย่างไร
3. แนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียน นายร้อยตำรวจจากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบทควรเป็น ousangrai

3. วัตถุประสงค์

1. เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจ
2. เพื่อถอดบทเรียนกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนนายร้อยตำรวจจากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียนนายร้อยตำรวจจากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท

4. ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษา การถอดบทเรียนกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจ จากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท เป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed Method Research) ทำการศึกษาวิเคราะห์ทั้งข้อมูลเอกสาร ตำรา (document analysis) และเก็บข้อมูลภาคสนาม (field study) ในรูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อให้ได้แนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจ จากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท โดยมีขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาในการศึกษาการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจ จากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท ผู้วิจัยศึกษาใน 3 ด้านดังนี้

1. ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจ 4 ด้านได้แก่ ความยุติธรรม ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ และความเสียสละ
2. ถอดบทเรียนกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนนายร้อยตำรวจจากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท โดยถอดบทเรียนการดำเนินงานกิจกรรมหลักสูตรใน 3 ระยะ ได้แก่ ระยะเริ่มต้น การดำเนินงาน ระยะการดำเนินงาน และระยะสิ้นสุดการดำเนินงาน
3. ศึกษาแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียนนายร้อยตำรวจจากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท

2. ขอบเขตด้านประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

ประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ประกอบด้วย

2.1 ประชากรที่ใช้ในการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรม เป็นนักเรียนนายร้อยตำรวจชั้นปีที่ 1 ภาคการศึกษาต้น ปีการศึกษา 2562 จำนวน 116 นาย

2.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

2.2.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ในการถอดบทเรียนกระบวนการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียนนายร้อยตำรวจจากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชน 3 กลุ่ม ได้แก่

2.1.1.1 กลุ่มพ่อแม่สมมติ

2.1.1.2 กลุ่มนักเรียนนายร้อยตำรวจที่เข้าร่วมกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท

2.1.1.3 กลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบทในระยะดำเนินงาน ได้แก่ เจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด ผู้กำกับการตำรวจภูธรอำเภอเมือง ผู้บังคับหมวดปกครอง

2.2.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ในการศึกษาแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียนนายร้อยตำรวจจากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชน และการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนนายร้อยตำรวจ ได้แก่

1. รองผู้บังคับการปกครอง โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

2. รองผู้กำกับการฝ่ายกิจกรรมนักเรียน กองบังคับการปกครอง โรงเรียน

นายร้อยตำรวจ

3. ผู้กำกับ สถานีตำรวจภูธร อำเภอเมือง จ.ชัยนาท

4. ครอบครัวพ่อแม่สมมติ

5. นักเรียนนายร้อยตำรวจที่เข้าร่วมกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท

6. นายตำรวจชั้นสัญญาบัตรที่สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายร้อยตำรวจ

3. ขอบเขตด้านพื้นที่ พื้นที่สำหรับการศึกษาถอดบทเรียนกระบวนการเรียนรู้เพื่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรมตำรวจสำหรับนักเรียนนายร้อยตำรวจจากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท ผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่ในการวิจัยตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยโรงเรียนนายร้อยตำรวจ การกำหนดคุณสมบัติในการเลือกชุมชน เป็นไปตามเกณฑ์การคัดเลือก

ชุมชนแบบเจาะจง (Purposive sampling) ตามกำหนดการของหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจ ฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท ของนักเรียนนายร้อยตำรวจชั้นปีที่ 2 โรงเรียนนายร้อยตำรวจ ภาคการศึกษาต้น ปีการศึกษา 2562 ดังนี้ 1) เป็นพื้นที่ที่อยู่ใกล้เคียงกับที่ตั้งของโรงเรียนนายร้อย ตำรวจ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม เพื่อสะดวกในการเดินทางไปตรวจเยี่ยม 2) เป็นพื้นที่ ที่ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก โดยในครั้งนี้ได้พื้นที่ในการจัดกิจกรรม หลักสูตรฯ คือ จังหวัดชัยนาท

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาในการลงพื้นที่เก็บข้อมูลระหว่างเดือนกันยายน 2562 - มกราคม 2563

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

การถอดบทเรียน หมายถึง กระบวนการทบทวน สรุปเหตุการณ์และเงื่อนไขที่เกิดขึ้น ประมวลผลลัพธ์เชื่อมโยงหลายมิติทั้งภายในและภายนอก สะท้อนสิ่งที่ส่งผลให้เกิดความแตกต่าง แสวงหาบทเรียนที่ดีที่สุด หรือวิธีการปฏิบัติที่ดีที่สุด เพื่อให้เกิดวิธีคิดค่านิยมใหม่ ๆ นำไปสู่การสร้างสรรค์ ปฏิบัติการใหม่ ๆ ที่ดีขึ้นในครั้งต่อไป และก่อให้เกิดผลต่อพฤติกรรม การถอดบทเรียนกระบวนการ เรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจ จากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบทแบ่งเป็น 3 ระยะ คือ ระยะ เริ่มต้นโครงการ ระยะระหว่างการดำเนินโครงการ และสิ้นสุดโครงการ

กระบวนการเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจอันเป็น ผลมาจากการรับรู้จากกระบวนการจัดประสบการณ์ หรือการเผชิญกับสถานการณ์ในหลักสูตร นักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท ที่ทำให้พฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรม หมายถึง พฤติกรรมที่ถึงงามของนักเรียน นายร้อยตำรวจซึ่งแสดงออกทั้งการกระทำ ความคิด และความรู้สึก ประกอบด้วย ความยุติธรรม ความรับผิดชอบ ความเสียสละ และความซื่อสัตย์

ความยุติธรรม หมายถึง พฤติกรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจที่ประพฤติปฏิบัติ ต่อผู้อื่นด้วยความเสมอภาคเท่าเทียมกันตามสิทธิของแต่ละคน ไม่เลือกปฏิบัติ

ความรับผิดชอบ หมายถึง พฤติกรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจที่ประพฤติปฏิบัติ ด้วยความขยันหมั่นเพียรและมุ่งมั่นตั้งใจ ปฏิบัติด้วยความพยายามทุ่มเทกำลังกาย สติปัญญา เพื่อทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จตามเป้าหมายทันเวลา รู้หน้าที่ของตนเอง ไม่ละทิ้งหน้าที่ มีความตรงต่อเวลา

ความเสียสละ หมายถึง พฤติกรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจที่ประพฤติปฏิบัติ ไม่เอาเปรียบผู้อื่น ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยทรัพย์สิน สิ่งของ ความรู้ แรงกาย ให้ความเห็นใจ ให้กำลังใจแก่ ผู้ที่ได้รับความทุกข์ยาก ยินดีเมื่อผู้อื่นมีความสุข

ความซื่อสัตย์ หมายถึง พฤติกรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจที่ประพฤติปฏิบัติตน ไม่ทุจริตคดโกง ไม่ลักขโมยหรือเบียดเบียนเอาของผู้อื่นหรือของส่วนรวมมาเป็นของตนโดยไม่ได้รับอนุญาต พูดความจริง ไม่หลอกลวงผู้อื่น รักษาความลับสัญญา

นักเรียนนายร้อยตำรวจ หมายถึง นักเรียนนายร้อยตำรวจซึ่งกำลังศึกษาในชั้นปีที่ 2 รุ่น 75 ภาคการศึกษาต้น ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

กิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท เดิมเรียกว่า “โครงการพ่อแม่สมมุติ” หมายถึง หลักสูตรที่ส่งนักเรียนนายร้อยตำรวจชั้นปีที่ 2 ที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนนายร้อยตำรวจไปอยู่ตามหมู่บ้าน เพื่อให้ได้มีโอกาสเรียนรู้และฝึกการทำงานแบบชาวบ้าน ปลูกฝังให้นักเรียนนายร้อยตำรวจเกิดจิตสำนึกที่จะผดุงความเป็นธรรมในกลุ่มประชาชน ผู้ยากไร้และไม่เอารัดเอาเปรียบประชาชน รวมไปถึงได้มีโอกาสศึกษาสังคมแบบชาวบ้านในชนบท เกิดจิตสำนึกที่จะบริการรับใช้ประชาชน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น และมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน และตำบลที่ออกไปฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท

บทเรียนกระบวนการเรียนรู้ หมายถึง ผลการเรียนรู้ที่ได้รับจากการศึกษาการถอดบทเรียนการดำเนินงานจากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท ทั้ง 3 ระยะ ได้แก่ ระยะเริ่มต้นการดำเนินงาน ระยะการดำเนินงาน และระยะสิ้นสุดการดำเนินงาน ที่สะท้อนถึงการพัฒนาคูณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนนายร้อยตำรวจ

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคูณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนนายร้อยตำรวจ
2. ได้ทราบผล/บทเรียนที่ได้จากการถอดบทเรียนกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคูณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนนายร้อยตำรวจจากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท
3. ได้ทราบแนวทางการพัฒนาคูณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนนายร้อยตำรวจจากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ตลอดจนเป็นแนวทางในการพัฒนากิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ให้แก่นักเรียนนายร้อยตำรวจต่อไป
4. ได้แนวทางในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ให้แก่นักเรียนนายร้อยตำรวจเพื่อสร้างข้าราชการตำรวจที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม เป็นที่เชื่อมั่นและศรัทธาของประชาชนให้แก่สังคมไทยต่อไป

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การถอดบทเรียนกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียนนายร้อยตำรวจ จากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจ ฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นพื้นฐานความคิดนำไปสู่กรอบความคิดในการวิจัย และประกอบการศึกษาวิเคราะห์ อภิปรายผลโดยนำเสนอ ในรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินความต้องการจำเป็น
2. แนวคิดเกี่ยวกับการถอดบทเรียน
3. แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้
4. แนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม
5. กิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท
6. บริบทโรงเรียนนายร้อยตำรวจ
7. บริบทพื้นที่จังหวัดชัยนาท
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
9. กรอบแนวคิดของการวิจัย

1. แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินความต้องการจำเป็น

แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินความต้องการจำเป็นมีจุดเริ่มต้นในช่วงทศวรรษที่ 1930 อันเป็นช่วงที่มีการจัดการศึกษาตามแนวปรัชญาก้าวหน้านิยม (Progressive) กิจกรรมการประเมินความต้องการจำเป็นเริ่มต้นเป็นครั้งแรกโดยคณะกรรมการติดตามและประเมินผลโครงการศึกษา 8 ปี ซึ่งได้ทำการศึกษาคความสนใจ หรือความต้องการของผู้เรียนเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการจัดการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาที่สนองความสนใจหรือความต้องการของผู้เรียน โดยยึดหลักความสนใจหรือความต้องการของผู้เรียนเป็นหลัก เพื่อให้มีความรู้ และทักษะชีวิตที่จะอยู่ในสังคมได้ การดำเนินงานนี้มีคณะกรรมการหลายชุดที่ทำหน้าที่ต่างกัน คณะกรรมการชุดหนึ่งที่มีหน้าที่สำคัญมากในคณะกรรมการชุดนี้คือ คณะกรรมการติดตามประเมินผล ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของ R.W. Tyler ซึ่งต่อมาได้ชื่อว่าเป็นบิดาแห่งการประเมินผลการศึกษา เนื่องจากโครงการศึกษา 8 ปี ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาที่สนองความต้องการของผู้เรียนทำให้การประเมินความสำเร็จของโครงการต้องกำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาของแต่ละโรงเรียนให้ชัดเจน เพื่อเป็นหลักยึดในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้เรียนว่าบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ (Strickerland, 1990: 97, อ้างถึงใน วันเพ็ญ เนตรประไพ, 2553: 12) กล่าวได้ว่า กิจกรรมการศึกษาคความสนใจ และความต้องการของผู้เรียน นับเป็นกิจกรรมการประเมินความต้องการจำเป็นครั้งแรกที่เกิดขึ้นในทางปฏิบัติ และได้นำผลที่ได้รับมาใช้เป็นเป้าหมายของการประเมินความสำเร็จของโครงการ

มนัทัศน์เกี่ยวกับความต้องการจำเป็นในเชิงวิชาการการวิจัยปรากฏเป็นบทความของ Bode ชื่อว่า The Concepts of Needs ในหนังสือชื่อ Progressive Education at the Crossroads ในปี 1938 โดย Bode เห็นว่า ความต้องการจำเป็นเป็นจุดเด่นของการศึกษาแบบก้าวหน้านิยมในระหว่างปี 1930 – 1940 เนื้อหาสาระในหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดนี้ต้องเกิดขึ้นโดยคาดคะเนผลที่ต้องการให้เกิดขึ้นได้จากการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของผู้เรียน Bode ให้ข้อสังเกตว่ากระบวนการประเมินความต้องการจำเป็นที่เกิดขึ้นในระยะแรกส่วนใหญ่จะเป็นการศึกษาที่ทำให้ได้ความต้องการจำเป็นตามความรู้สึก (Felt Needs) ซึ่งอาจไม่ใช่ความต้องการจำเป็นที่แท้จริง ซึ่งความต้องการจำเป็นตามความรู้สึก (Felt Needs) และสิ่งที่อยากได้ (Desires) มีความแตกต่างกัน โดยชี้ให้เห็นว่าความต้องการจำเป็นอาจไม่มีที่สิ้นสุด และไม่สามารถระบุได้ครบทั้งหมด เป็นสิ่งที่สามารถให้ข้อสรุปขัดแย้งกันหรือไม่ตรงกันได้ หากความต้องการจำเป็นที่กำหนดจากกลุ่มบุคคลที่แตกต่างกัน ความยากของการกำหนดความต้องการจำเป็นอยู่มีความพยายามทำให้เกิดความเป็นปรนัย ความเป็นอิสระ ความเป็นธรรมชาติ และคุณค่าที่อยู่ในความต้องการจำเป็นมนัทัศน์เรื่องการประเมินความต้องการจำเป็นถูกนำมาใช้มากขึ้นทั้งในวงการศึกษาศาและสาขาวิชาต่าง ๆ จากการศึกษาของ Witkin (1984: 87) พบว่า การประเมินความต้องการจำเป็นเป็นกระบวนการที่ใช้กันมากทั้งในการศึกษา

และวงวิชาการในสาขาที่เกี่ยวกับการให้บริการแก่ประชาชน และการบริการด้านสุขภาพในประเทศสหรัฐอเมริกา การออกกฎหมายให้มีการจัดทำประเมินความต้องการจำเป็นในการขออนุมัติโครงการทำให้เกิดการสนับสนุนส่งเสริมให้มีการพัฒนาแนวคิดและโมเดลเกี่ยวกับการประเมินความต้องการจำเป็นมากขึ้น มีการจัดพิมพ์เอกสารเพื่อเผยแพร่มากขึ้น มีความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการประเมินความต้องการจำเป็นมากขึ้นด้วยมีจุดร่วมกันที่ต้องการนำไปสู่การเห็นพ้องต้องกันในเป้าหมายของชุมชนและความต้องการจำเป็นขององค์กร

ในประเทศไทยยังไม่ปรากฏว่ามีกฎหมายบังคับให้มีการจัดทำวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นในการของบประมาณสนับสนุนโครงการอย่างเป็นทางการเหมือนต่างประเทศ การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นเมื่อก่อนที่มีการแสดงหลักฐานที่มา หรือความสำคัญของโครงการส่วนใหญ่พบในการจัดทำคำของบประมาณ หรือทุนสนับสนุนโครงการ มีการแสดงหลักฐานที่มาหรือความสำคัญของโครงการ โคนพบในลักษณะการกล่าวอ้างความต้องการจำเป็นตามความรู้สึกหรือตามการรับรู้ อย่างไรก็ตามไม่ค่อยพบที่มีการเสนอผลการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นที่เป็นระบบ นอกจากนี้เมื่อพิจารณาความก้าวหน้าของศาสตร์ของการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นก็พบว่ายังมีความเคลื่อนไหวค่อนข้างน้อย ส่วนใหญ่จะกล่าวถึงมโนทัศน์นี้ในฐานะที่เป็นขั้นตอนหนึ่งของการวางแผนเท่านั้น หากแต่ยังไม่ค่อยให้ความสำคัญกับเทคนิควิธีประเมินความต้องการจำเป็นมากนัก (สุวิมล ว่องวานิช, 2550 :48) เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ในเรื่องของการประเมินความต้องการจำเป็นผู้วิจัยจึงนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินความต้องการจำเป็นดังนี้

1.1 ความหมายของความต้องการจำเป็น

นักการศึกษาและนักประเมินหลายท่านได้ให้ความหมายของการประเมินความต้องการจำเป็นสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

1.1.1 Needs หมายถึง สิ่งที่เป็นประโยชน์ซึ่งขาดแคลนละเป็นสิ่งที่ต้องการหรือปรารถนาจะได้อ สำหรับคำแปลภาษาไทยที่ใช้กันหลายคำ ได้แก่ ความต้องการจำเป็น หรือสิ่งที่ต้องการ หรือสิ่งที่จำเป็น หรือ ความต้องการ เป็นต้น (Nufeld & Guralink, 1988, อ้างถึงใน สุวิมล ว่องวานิช, 2550: 50)

1.1.2 ความต้องการจำเป็น คือ ผลต่าง (Gap) ระหว่างผลที่เกิดขึ้นในปัจจุบันกับผลที่ต้องการ (Kaufman, 2000)

1.1.3 การประเมินความต้องการจำเป็น หมายถึง กระบวนการที่เป็นระบบเพื่อจัดเรียงลำดับก่อนหลังและการตัดสินใจเกี่ยวกับแผนการดำเนินการและการจัดสรรทรัพยากร (Witkin, 1995, อ้างถึงใน สุวิมล ว่องวานิช, 2550: 51)

1.1.4 การประเมินความต้องการจำเป็น หมายถึง กระบวนการประเมินเพื่อนำมาหาความแตกต่างของสภาพที่เกิดขึ้นจริงกับสภาพที่ควรจะเป็น โดยระบุสิ่งที่ต้องการให้เกิดว่าลักษณะเช่นใด และประเมินสิ่งที่เกิดขึ้นจริงว่ามีลักษณะเช่นไร จากนั้นนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ประเมินและสิ่งที่เกิดขึ้นจริงว่าสมควรจะเปลี่ยนแปลงอะไรบ้าง การประเมินความต้องการจำเป็นทำให้ได้ข้อมูลที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงกระบวนการจัดการศึกษาหรือการเปลี่ยนแปลงผลที่เกิดขึ้นปลายทางการเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากการประเมินความต้องการจำเป็นจึงเป็นการเปลี่ยนแปลงในเชิงสร้างสรรค์และเป็นการเปลี่ยนแปลงในทางบวก (สุวิมล ว่องวานิช, 2550: 52)

จากความหมายดังกล่าวข้างต้นพอสรุปได้ว่า การประเมินความต้องการจำเป็นหมายถึง กระบวนการศึกษาผลต่างหรือช่องว่าง (Gap) ระหว่างสภาพที่เป็นอยู่ และสภาพที่ควรจะเป็น

1.2 จุดมุ่งหมายของการประเมินความต้องการจำเป็น

จุดมุ่งหมายของการประเมินความต้องการจำเป็นมีหลายประการ ตามที่ ศิริชัย กาญจนวาสี และคณะ (2541) ได้กล่าวว่าจุดมุ่งหมายของการประเมินความต้องการจำเป็น มีดังนี้

1. เพื่อให้ได้ข้อมูลเพื่อการวางแผน ซึ่งจะส่งผลในการจำแนกเป้าหมาย การตัดสินใจถึงขอบเขตเป้าหมายว่าจะทำได้แค่ไหน
2. เพื่อเป็นการตรวจสอบวิเคราะห์หรือการจำแนกแยกแยะปัญหาหรือหาจุดอ่อนของสิ่งที่ศึกษาอันจะทำให้การวางแผนเป็นไปอย่างเหมาะสม
3. เพื่อใช้เป็นส่วนประกอบสำหรับการประเมินหลาย ๆ รูปแบบ
4. เพื่อไปใช้กับการรับรองสถาบันการศึกษา เช่น การประเมินผลผลิตในเรื่องของนักศึกษา ผลการประเมินชนิดนี้นำไปจำแนกความพยายามทางการศึกษาของโรงเรียนหรือระบบโรงเรียนว่าเกิดประสิทธิภาพหรือไม่ และยังใช้จำแนกขอบเขตวิชาหรือสถานที่ตั้ง

นอกจากนี้ วิทกิน และอัลท์ชูด (Witkin & Altsghuld, 1995, อ้างถึงใน ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม, 2551: 9) ยังได้กล่าวว่าจุดมุ่งหมายของการประเมินความต้องการจำเป็นนั้น เป็นการดำเนินการเพื่อมุ่งปรับการดำเนินการของการให้บริการโครงสร้างองค์การหรือเป็นการรวบรวมองค์ประกอบต่าง ๆ ข้างต้น การประเมินความต้องการจำเป็นเป็นการกำหนดเกณฑ์สำหรับพิจารณาว่าต้องจัดสรรเงินบุคคล สิ่งอำนวยความสะดวก และทรัพยากรอื่น ๆ ที่มีอยู่ได้ดีที่สุดได้อย่างไร

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การประเมินความต้องการจำเป็นนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาเป็นส่วนหนึ่งของการตัดสินใจเพื่อปรับปรุง พัฒนาการดำเนินการขององค์กร ให้บรรลุเป้าหมายตามที่ตั้งไว้

1.3 ประเภทของการประเมินความต้องการจำเป็น

มีผู้จัดประเภทของการประเมินความต้องการจำเป็นไว้หลากหลาย โดยแบ่งประเภทตามเกณฑ์ที่ใช้การประเมิน ดังสรุปได้เป็นประเด็นดังต่อไปนี้

1.3.1 การจัดประเภทตามช่วงระยะเวลาในการดำเนินงานขององค์กร แบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ประเภทเตรียมการ ซึ่งดำเนินการเมื่อกำหนดแผนงานหรือผลผลิต และประเภทย้อนหลังดำเนินการ เมื่อมีการนำไปปฏิบัติและเกิดผลแล้ว (Roth, 1977, อ้างถึงใน Witkin, 1984)

1.3.2 การจัดประเภทตามวิธีการประเมิน แบ่งเป็น 4 ประเภท ได้แก่ 1) ความต้องการจำเป็นปทัสถาน เป็นความต้องการจำเป็นที่เปรียบเทียบกับสภาพที่เป็นอยู่จริงกับมาตรฐาน 2) ความต้องการจำเป็นที่กำหนดหรือนิยามโดยในทัศนะของผู้ถูกประเมิน 3) ความต้องการจำเป็นที่แสดงออก เป็นความจำเป็นที่แสดงออกด้วยจำนวนของกลุ่มที่ต้องการได้รับการอย่างแท้จริง และ 4) ความจำเป็นเชิงสัมพัทธ์เป็นความต้องการจำเป็นที่วัดจากความแตกต่างของบริการที่ปรากฏอยู่ในพื้นที่ที่แตกต่างกัน เน้นที่ความแตกต่างระหว่างกลุ่มหรือพื้นที่ ไม่ใช่ความแตกต่างจากมาตรฐานที่ควรเป็น (Roth, 1977, อ้างถึงใน Witkin, 1984)

1.3.3 การจัดประเภทตามแนวคิดความขาดแคลนหรือการแก้ปัญหา แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับผลงานหรือความสามารถในการปฏิบัติงาน และความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับสิ่งทดลอง (Scriven, 1991, อ้างถึงใน สุวิมล ว่องวาณิช, 2550: 47)

1.3.4 การจัดประเภทตามองค์กรผู้รับหรือผู้ให้บริการ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ความต้องการจำเป็นที่แท้จริง คือ ความต้องการจำเป็นที่เกี่ยวกับผลลัพธ์ ผลผลิต ผลิตผล และความต้องการจำเป็นด้านกระบวนการและปัจจัยซึ่งเป็นความต้องการจำเป็นเทียม (Kaufman, 1987, อ้างถึงใน สุวิมล ว่องวาณิช, 2550: 48)

1.3.5 การจัดประเภทตามองค์กรผู้รับหรือผู้ให้บริการ แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1) ความต้องการจำเป็นระดับปฐมภูมิ (Primary Needs) เป็นความต้องการจำเป็นของผู้รับบริการหรือลูกค้า ในทางการศึกษาส่วนใหญ่เป็นความต้องการจำเป็นของนักเรียน 2) ความต้องการจำเป็นระดับทุติยภูมิ (Secondary Needs) เป็นความต้องการจำเป็นของผู้ให้บริการ เช่น ความต้องการจำเป็นของบุคลากรในหน่วยงาน ความต้องการจำเป็นของผู้บริหาร 3) ความต้องการจำเป็นระดับตติยภูมิ (Tertiary Needs) เป็นความต้องการจำเป็นด้านทรัพยากรและการแก้ปัญหาซึ่งช่วยในการดำเนินงานของหน่วยงาน และในบรรดาความต้องการจำเป็นทั้งหมด Witkin เห็นว่าความต้องการที่มีความสำคัญที่สุด คือ ความต้องการจำเป็นระดับปฐมภูมิ เนื่องจากเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักที่องค์กรต้องรับใช้ (Witkin, 1984)

1.3.6 การจัดประเภทตามกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการกำหนดความต้องการจำเป็น แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้ 1) ความต้องการจำเป็นระดับบุคคล (Personal Needs) โดยบุคคลแต่ละบุคคลอาจมีความจำเป็นไม่เหมือนกัน เช่น ความต้องการจำเป็นของนักเรียนแต่ละคนที่ครูจำเป็นต้องทำการวิเคราะห์เพื่อจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมตามสภาพของแต่ละบุคคลแนวทางที่ใช้ในการตอบสนองความจำเป็นของนักเรียนแต่ละคนอาจไม่เหมือนกัน 2) ความต้องการจำเป็นของกลุ่ม (Group Needs) เป็นความต้องการจำเป็นที่กำหนดจากบุคคลที่รวมตัวกันเป็นกลุ่ม เช่น ความต้องการจำเป็นของครุคณิตศาสตร์ ความต้องการจำเป็นของเด็กพิการ เพื่อใช้ในการวางแผนและพัฒนาหลักสูตรบุคคลทั้งหมด ไม่นับเป็นรายบุคคล แนวทางที่ใช้ตอบสนองความต้องการจำเป็นในแบบเดียวกัน 3) ความต้องการจำเป็นขององค์กร (Organizational Needs) เป็นความต้องการจำเป็นของกลุ่มบุคคลหรือองค์กร เช่น ความต้องการจำเป็นของสถาบันศึกษาในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาครุยุคใหม่ของกระทรวงศึกษาธิการ ผลการประเมินความต้องการจำเป็นที่ได้รับจะสะท้อนภาพรวมขององค์กรการวิเคราะห์แนวทางการแก้ปัญหาหมักเป็น การกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาองค์กร มากกว่าเสนอแนวทางการแก้ไขความต้องการจำเป็นของครูเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่ม (สุวิมล ว่องวานิช, 2550: 52-53)

สรุปได้ว่าการแบ่งประเภทการประเมินความต้องการจำเป็นตามเกณฑ์ที่ใช้ประเมินนั้นมีหลากหลายประเภท ซึ่งขึ้นอยู่กับวิธีการนำไปใช้ กลุ่มเป้าหมายในการประเมิน และผลลัพธ์ที่ต้องการได้รับ สำหรับในการวิจัยครั้งนี้ใช้ประเมินความต้องการจำเป็นตามการจัดประเภทตามกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการกำหนดความต้องการจำเป็นของนักเรียนนายร้อยตำรวจ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

1.4 ขั้นตอนการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น

ขั้นตอนการประเมินความต้องการจำเป็นที่ แมคคิลลิป (Mackillip, 1987, อ้างถึงใน สุวิมล ว่องวานิช, 2550: 88-89) วิเคราะห์นั้น แบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นการระบุกลุ่มผู้ใช้และลักษณะการใช้ผลการวิเคราะห์ความจำเป็น คือ ระบุกลุ่มเป้าหมายและลักษณะการใช้ผลการประเมินความต้องการจำเป็น กลุ่มผู้ใช้ผลการประเมินความต้องการจำเป็น ได้แก่ กลุ่มผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องโดยตรงซึ่งเป็นผู้ใช้ผลการประเมินความต้องการจำเป็น และกลุ่มที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องซึ่งได้รับผลกระทบจากการประเมินความต้องการจำเป็น และกลุ่มที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องซึ่งได้รับผลกระทบจากผลการประเมินความต้องการจำเป็น ลักษณะของการใช้มีผลต่อกระบวนการประเมินความต้องการจำเป็น ทำให้ผลที่ได้มีความชัดเจนขึ้น

2. การระบุกลุ่มเป้าหมายและสภาพแวดล้อมของการให้บริการ เป็นการให้รายละเอียดเกี่ยวกับกลุ่มเป้าหมายและสภาพแวดล้อมของการให้บริการที่เป็นอยู่ การดำเนินการในขั้นตอนนี้คือการวิเคราะห์ลักษณะของพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ การคมนาคม ข้อกำหนดต่าง ๆ ในการใช้บริการ

และสมรรถนะการให้บริการ และข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับการให้บริการของหน่วยงานอื่น ๆ ด้วยการดำเนินงานในขั้นตอนนี้จะช่วยให้การกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาเหมาะสมยิ่งขึ้น

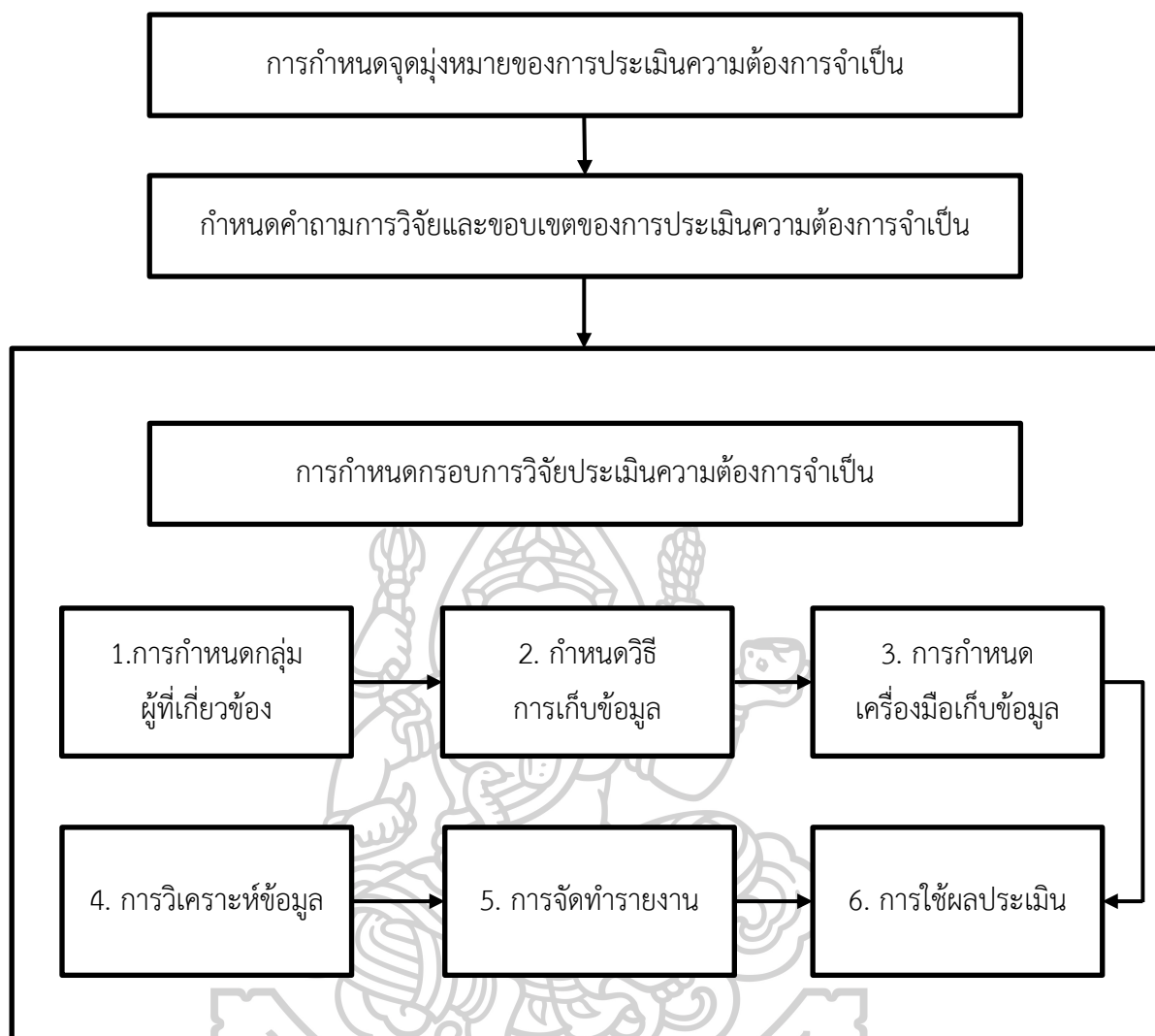
3. การระบุรายละเอียดของความต้องการจำเป็น โดยมีการบรรยายข้อมูลที่จำแนกเป็น 2 ส่วนคือ ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นในหน่วยงานและข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการแก้ปัญหา การดำเนินงานในขั้นตอนนี้ส่วนใหญ่อาศัยแหล่งข้อมูลมากกว่าหนึ่งแหล่ง รายละเอียดข้อมูลครอบคลุมทั้งความคาดหวังในผลที่อยากให้เกิด ผลที่ได้รับในปัจจุบัน และผลกระทบที่ตามมา ตลอดจนค่าใช้จ่ายในการนำวิธีการต่าง ๆ ไปใช้ในการแก้ปัญหาในขั้นตอนนี้ยังไม่จำเป็นต้องจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

4. การประเมินความต้องการจำเป็นที่สำคัญ คือ ความพยายามจัดเรียงลำดับความสำคัญ เรียงจากประเด็นที่มีความสำคัญมากที่สุดไปหาประเด็นที่มีความสำคัญน้อยที่สุด เพื่อให้ทราบว่าการดำเนินการใดสำคัญและเกี่ยวข้องกับพันธกิจของหน่วยงาน

5. การเผยแพร่ผลการประเมินความต้องการจำเป็น เป็นการเสนอผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นให้ผู้มีอำนาจในการตัดสินใจ ตลอดจนผู้ใช้ผลและกลุ่มที่เกี่ยวข้องได้รับรู้

นอกจากนี้ สุวิมล ว่องวานิช (2550: 107-108) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการประเมินความต้องการจำเป็น ดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายของการประเมินความต้องการจำเป็น ต้องการทำการประเมินความต้องการจำเป็นไปเพื่ออะไรจะช่วยให้กำหนดประเด็นวิจัยได้เหมาะสมขึ้น
2. กำหนดคำถามการวิจัยและขอบเขตของการประเมินความต้องการจำเป็น
3. การกำหนดกรอบการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น ได้แก่ 1) การกำหนดกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้อง 2) กำหนดวิธีการเก็บข้อมูล 3) การกำหนดเครื่องมือเก็บข้อมูล 4) การวิเคราะห์ข้อมูล 5) การจัดทำรายงาน 6) การใช้ผลประเมิน ดังปรากฏในแผนภาพที่ 1



แผนภาพที่ 1 การกำหนดกรอบการวิจัยประเมินความจำเป็น

1.5 เทคนิควิธีใช้ในการประเมินความต้องการจำเป็น

การประเมินความต้องการจำเป็นมีเทคนิควิธีการหลากหลายวิธี ดังที่ สุวิมล ว่องวาณิช (2550) ได้กล่าวถึงเทคนิควิธีการใช้การเก็บข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการจำเป็น ซึ่งสามารถสรุปได้ 8 วิธี ดังนี้

1.5.1 การใช้ตัวบ่งชี้ทางสังคม (Social Indicators)

1.5.2 เทคนิคการจัดเรียงลำดับความสำคัญของปัญหา (Priority Setting)

1.5.3 การใช้กระบวนการกลุ่ม (Group Process)

1.5.4 การวิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้เกิดความต้องการจำเป็น เช่น การใช้แผนภูมิกางปลา (Fashioning) การวิเคราะห์แบบฟอลท์ทรี (Fault Tree Analysis)

1.5.5 เทคนิคเกี่ยวกับการเลือกในการแก้ไขปัญหา (Multi-attribute Utility Technique)

1.5.6 เทคนิคเกี่ยวกับการศึกษาผลกระทบทางเลือก เป็นเทคนิคเกี่ยวกับการวิเคราะห์อนาคต เช่น วิเคราะห์งาน (Task Analysis) การประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment) การวิเคราะห์แนวโน้ม (Trend Analysis) การวิเคราะห์ผลกระทบไขว้ (Cross-impact Analysis)

1.5.7 เทคนิคสร้างแผนที่โน้ตส์ (Concept Mapping Technique)

1.5.8 เทคนิคเสียงจากภาพ (Photovoice Technique)

จากทั้ง 8 เทคนิคนี้ ผู้วิจัยขอเสนอรายละเอียดในเทคนิคที่ 2 คือ เทคนิคการจัดเรียงลำดับความสำคัญของปัญหา (Priority Setting) เนื่องจากมีความเกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งการจัดเรียงลำดับความสำคัญของปัญหาที่ได้จากการประเมินความต้องการจำเป็น เป็นขั้นตอนสุดท้ายของการระบุความต้องการจำเป็น การวิเคราะห์สาเหตุ และการกำหนดแนวทางในการแก้ปัญหาซึ่งจะทำให้การประเมินความต้องการจำเป็นมีความสมบูรณ์ สามารถนำไปใช้ในการวิเคราะห์สาเหตุและวิธีการแก้ไขต่อไป การจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น เป็นการศึกษาวเคราะห์ความต้องการจำเป็นในแต่ละประเด็น จากนั้นนำความต้องการจำเป็นมาเรียงลำดับ (Sort) ตั้งแต่ความสำคัญมากไปหาน้อย โดยมีวัตถุประสงค์ของการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นคือ การระบุความต้องการจำเป็นที่มีความสำคัญมากที่สุดและมีความเร่งด่วนที่ต้องได้รับการพัฒนา ก่อน ภายใต้เงื่อนไขทรัพยากรที่มีจำกัด ทั้งนี้ การจัดเรียงลำดับความสำคัญของปัญหาของความต้องการจำเป็นมีหลักการคือ ต้องพิจารณาทั้งด้านจัดลำดับที่ได้จากการประเมินความต้องการจำเป็นซึ่งประกอบไปด้วย

1. ขนาดความแตกต่างของสภาพในปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์
2. องค์กรประกอบที่เป็นสาเหตุสนับสนุนหรืออุปสรรคต่อความต้องการจำเป็น
3. ระดับความยากง่ายในการจัดลำดับความต้องการจำเป็น
4. การประเมินความเสี่ยง
5. ผลกระทบที่อาจจะเกิดกับสิ่งอื่น ๆ ของระบบ

6. ค่าใช้จ่ายในการแก้ไขปัญหาความต้องการจำเป็น คุณค่าของชุมชนท้องถิ่น และของชาติ รวมทั้งการคาดหวังของสาธารณะ (Witkin & Altschuld, 1995, อ้างถึงใน รพีวรรณ บำรุง, 2554: 68)

การจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นมีหลายวิธี ซึ่งวิธีที่นิยมใช้มาก คือ การจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นที่ได้จากการสำรวจและแบ่งวิธีการตามลักษณะข้อมูลที่ได้มาเป็น 2 กลุ่ม คือ ข้อมูลจากการตอบสนองเดี่ยว (Single-response) และข้อมูลจากการตอบสนองคู่ (Dual-response) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ (Witkin, 1994: 5)

การจัดเรียงลำดับความสำคัญสำหรับข้อมูลแบบการตอบสนองเดียว

การจัดเรียงลำดับความสำคัญสำหรับข้อมูลแบบการตอบสนองเดียว เป็นการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นจากชุดของความต้องการจำเป็นหรือข้อรายการหลาย ๆ ข้อที่ได้มาจากการตอบแบบสอบถามของผู้ประเมิน ซึ่งในแต่ละข้อคำถามจะมีคำถามให้ตอบเพียงส่วนเดียว หลังจากนั้นนำความต้องการจำเป็นมาเรียงลำดับตามความสำคัญจากความสำคัญมากไปสู่ความสำคัญน้อย หรือจากความสำคัญน้อยไปสู่ความสำคัญมากก็ได้ วิธีการนี้เป็นที่นิยมในหมู่นักประเมินเพราะเป็นวิธีการที่เข้าใจง่าย สะดวกรวดเร็วในการบริหารจัดการ ได้แก่ การจัดอันดับ (Ranking) การประมาณค่าตามสเกล (Rating by scales) การเรียงบัตรรายการ (Card Sort) การให้น้ำหนักคะแนนรายคู่ (Paired-Weighting Procedures)

การจัดเรียงลำดับความสำคัญสำหรับข้อมูลแบบการตอบสนองคู่ (Multiple Data Sets)

การประเมินความต้องการจำเป็นที่ใช้โมเดลความแตกต่างต้องมีการรวบรวมข้อมูลแบบการตอบสนองคู่ คือ มีการรวบรวมข้อมูล 2 ประเด็น ในแต่ละหัวข้อประเมินคือ ประเด็นที่เกี่ยวกับสภาพหรือสถานภาพที่เป็นอยู่จริง และประเด็นที่เกี่ยวกับสภาพหรือสถานภาพที่คาดหวัง การจัดเรียงลำดับความสำคัญของข้อมูลการตอบสนองคู่ มีวิธีการที่น่าสนใจ ดังนี้ (คมศร วงษ์รักษา, 2540: 28)

1. คะแนนเรียงตำแหน่งจากความแตกต่าง (Rank-order-If deterrence Scores) ระบุสภาพที่คาดหวังกับสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน นำคำตอบมาหาค่าเฉลี่ยแล้วหาความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของสภาพที่คาดหวังกับสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน แล้วนำมาจัดเรียงลำดับความสำคัญ วิธีนี้เป็นวิธีที่นิยมมากแต่เป็นวิธีที่มีความเที่ยงตรงน้อย

2. ดัชนีสามองค์ประกอบ (Tree-Facter Index) ผู้ตอบแบบสอบถามตอบระดับ ความสำคัญ (Importance) สภาพที่เป็นจริง (Attainment) และความรับผิดชอบ (Responsibility) แล้วนำข้อมูลมาจัดกระทำเพื่อระบุความต้องการจำเป็นที่สำคัญที่สุดวิธีนี้ค่อนข้างยุ่งยากในการรวบรวมข้อมูล เพราะผู้ตอบแบบสอบถามต้องตอบสามประเด็นในแต่ละข้อคำถาม

3. การวิเคราะห์เมทริกซ์ (Matrix Analysis) ทำให้เห็นภาพว่าผลการดำเนินงานของหน่วยงานแต่ละตัวอยู่ในระดับใด โดยแบ่งตารางออกเป็น 4 ส่วนแสดงความสัมพันธ์ระหว่างสภาพที่มุ่งหวังและสภาพที่เกิดขึ้นจริง จุดที่ใช้ในการแบ่งอาจเป็นค่าเฉลี่ย หรือเกณฑ์ที่ผู้ประเมินเห็นว่าเหมาะสม วิธีนี้มีวิธีการที่ค่อนข้างยุ่งยากเช่นกัน

4. การลดสัดส่วนความคลาดเคลื่อน (Proportionate Reduction in Error: PRE) วิธีนี้เป็น การจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นโดยใช้ค่าสถิติที่บอกความสำคัญในรูปค่าความน่าจะเป็นของการที่ข้อมูล 2 ชุด ที่มีการแจกแจงร่วมกันจะเกิดขึ้น และการทดสอบความเที่ยงตรงในการทำนายข้อมูลชุดหนึ่งจากข้อมูลอีกชุดหนึ่ง วิธีนี้ใช้ในการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสำหรับฝึกอบรม

5. การจัดเรียงลำดับความสำคัญในรูปดัชนี (Index) วิธีการนี้ได้รับการพัฒนาขึ้นเนื่องจากวิธีการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นที่เสนอข้างต้นทั้ง 4 วิธี เป็นวิธีการที่ได้ค่าสถิติหรือค่าประมาณที่นำมาจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นได้โดยที่ค่าสถิติหรือค่าประมาณเหล่านั้นไม่มีคุณสมบัติของเลขดัชนี นักประเมินจึงได้พัฒนาวิธีการให้ดีขึ้นโดยให้ค่าเฉลี่ยในรูปดัชนีบอกค่าต่ำสุดและสูงสุดได้ด้วย โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มคือ กลุ่มวิธีใช้หลักประเมินความแตกต่าง กลุ่มวิธีใช้หลักวิเคราะห์ข้อมูลพหุส่วนประกอบ และกลุ่มวิธีใช้หลักการคำนวณดัชนีความต้องการจำเป็นถ่วงน้ำหนัก ซึ่งทั้งสามกลุ่มนี้มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

5.1 กลุ่มวิธีที่ใช้หลักประเมินความแตกต่างวิธีในกลุ่มนี้เป็นวิธีที่นิยมใช้กันมาก มีรากฐานมาจากการประเมินความต้องการที่ใช้โมเดลความแตกต่าง ซึ่งมีการรวมข้อมูลแบบการตอบสนองคู่จากมาตรวัดที่แสดงระดับความสำคัญ (Importance) ของข้อความนั้น เปรียบเสมือนค่าที่บอกระดับของ “What Should Be” และมาตรวัดที่แสดงระดับที่ข้อรายการนั้นได้รับการตอบสนองหรือระดับสัมฤทธิ์ผลที่เป็นอยู่ในขณะนั้นเปรียบเสมือนค่าที่บอกระดับ “What is” สูตรในการคำนวณระดับความต้องการจำเป็นแต่ละวิธีมีดังนี้

5.1.1 วิธี Mean Difference Method (MDF) กำหนดโดยหาผลต่างของค่าเฉลี่ยของ 1 และค่าเฉลี่ยของ D บางคนเรียกวิธีนี้ว่า rank order of difference scores

$$MDF = | -D$$

ข้อดีของการใช้วิธีการจัดลำดับความสำคัญตามผลต่างของค่าเฉลี่ย คือ เป็นวิธีที่สามารถวิเคราะห์ได้ง่าย ไม่ต้องใช้สถิติวิเคราะห์ขั้นสูง สามารถวิเคราะห์ด้วยมือ และเป็นที่น่าสนใจง่าย ข้อเสียของวิธีนี้คือ บางครั้งความต้องการจำเป็นหลายข้อมีคะแนนความแตกต่างเท่ากัน ทำให้มีการตีความว่าเป็นความต้องการจำเป็นที่มีความสำคัญเท่ากัน โดยไม่ได้ให้ความสนใจกับสภาพที่เป็นอยู่จริงกับสภาพที่ควรจะเป็นว่ามากหรือน้อย วิธีนี้จึงเป็นที่วิจารณ์กันว่าข้อรายการหลายข้ออาจมีระดับความคาดหวังสูงมาก แต่ผลการวิเคราะห์อาจปรากฏว่าไม่ใช่ความต้องการจำเป็นในระดับต้น ๆ ถ้าหากว่าข้อรายการนั้นมีระดับบรรลุความสำเร็จหรือสภาพที่เป็นจริงสูงด้วย ในขณะที่บางข้อรายการซึ่งไม่ได้เป็นข้อที่มีระดับความสำคัญสูงกว่า ด้วยข้อจำกัดวิธีนี้จึงทำให้นักวิชาการหาเทคนิควิธีอื่นที่เหมาะสมกว่ามาใช้แทนโดยใช้น้ำหนักความสำคัญให้กับระดับที่คาดหวังเป็นตัวถ่วงคะแนน เรียกว่าวิธี Priority Needs Index (PNI)

5.1.2 วิธี Priority Needs Index (PNI_{Modified}) เป็นวิธีการเรียงลำดับของความต้องการจำเป็นซึ่งพัฒนาขึ้นมาโดยใช้ค่าสถิติในรูปดัชนีที่สามารถบ่งบอกค่าต่ำสุดและสูงสุดได้ ซึ่งเป็นการดัดแปลงมาจากวิธีเรียงตำแหน่งความต้องการจำเป็นจากความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของสภาพที่คาดหวัง (I) กับสภาพที่เป็นอยู่จริง (D) โดยการถ่วงน้ำหนักของผลต่างของค่าเฉลี่ยระหว่าง I และ D ด้วยน้ำหนักความสำคัญของ I

$$PNI = (I - D) \times I$$

5.1.3 วิธี Priority Needs Index (PNI) แบบปรับปรุง เป็นสูตรที่ปรับปรุงจากสูตร PNI ดั้งเดิม โดยนงลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวานิช เป็นวิธีหาผลต่างของ I - D แล้วหารด้วย D เพื่อควบคุมขนาดของความต้องการจำเป็นให้อยู่ในพิสัยที่ไม่มีช่วงกว้างเกินไป และให้ความหมายเชิงเปรียบเทียบ เมื่อใช้ระดับของสภาพที่เป็นอยู่จริงเป็นฐานในการคำนวณอัตราการพัฒนาเข้าสู่สภาพที่คาดหวัง ค่าพิสัยของดัชนีจะอยู่ในช่วง 0-5 สูตรการคำนวณมีดังนี้

$$PNI_{\text{Modified}} = (I - D) / D$$

เมื่อ PNI_{Modified} แทน ค่าดัชนีการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น
 I แทน คะแนนเฉลี่ยสภาพที่คาดหวัง
 D แทน คะแนนเฉลี่ยสภาพที่เป็นจริง

5.1.4 วิธีวัดค่าสถิติทดสอบที (t-test) วิธีนี้กำหนดระดับความต้องการจำเป็นโดยใช้ค่าที่เป็นตัวแทนดัชนี

5.2 กลุ่มวิธีใช้หลักการวิเคราะห์ข้อมูลพหุส่วนประกอบ ได้รับการพัฒนาโดย Misanchuk (1984, อ้างถึงใน คมศร วงษ์รักษา, 2540: 66) ประกอบด้วยวิธีการย่อยที่ได้ค่าดัชนีแตกต่างกัน 5 รูปแบบ คือ Del-Na, Del-Nb, Del-Nc, Del-Nd และ Del-Ne ดัชนีผลการจัดเรียงลำดับความสำคัญทั้ง 5 แบบเป็นผลจากการปรับปรุงดัชนีที่ได้จากการประเมินความแตกต่างโดยใช้การวิเคราะห์เมทริกซ์การตอบสนองคู่มาช่วยในการคำนวณค่าดัชนี

5.3 กลุ่มวิธีใช้หลักการคำนวณดัชนีความต้องการจำเป็นถ่วงน้ำหนัก (Weighted needs index/WMI) เป็นวิธีที่ได้รับการพัฒนาโดย คัมมิ่ง และ เพนตา (Cumming & Penta, 1985, อ้างถึงใน คมศร วงษ์รักษา, 2540: 30) เป็นการปรับปรุงวิธี Del-Na ซึ่งมีวิธีการคำนวณยุ่งยากซับซ้อนให้มีความยุ่งยากน้อยลง โดยมีค่าตกลงเบื้องต้นว่าหัวข้อประเมินในเซลล์ทั้ง 25 เซลล์นั้น ในเซลล์ที่มีระดับความสำคัญต่ำกว่า 3 และระดับสัมฤทธิ์ผลต่ำกว่า 3 ถือว่าเป็นหัวข้อประเมินที่ไม่ใช่ความต้องการจำเป็นสำคัญ และไม่จำเป็นต้องนำข้อมูลในเซลล์ดังกล่าวมาใช้ในการคำนวณค่าดัชนี

สำหรับวิธีการ Priority Needs Index (PNI) แบบปรับปรุงที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในงานวิจัย มีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

1. เตรียมข้อรายการที่เป็นความต้องการจำเป็นทั้งหมดจากเอกสารอ้างอิงที่มีผู้รวบรวมไว้ อย่างน่าเชื่อถือ รวมถึงการเป็นข้อมูลจากกลุ่มผู้ชำนาญหรือปฏิบัติงานนั้น ๆ เป็นประจำ เพื่อนำมาจัดเป็นแบบสอบถาม
2. นำข้อมูลทั้งหมดมาสร้างเป็นแบบสอบถามแบบมาตราประเมินค่า 5 ระดับ ที่มีการตอบสนองสองสภาพ คือ สถานภาพที่เป็นจริง (D) และสถานภาพที่ควรจะเป็นหรือสถานภาพที่คาดหวัง (I)
3. แจกแบบสอบถามให้ผู้ประเมิน (กลุ่มตัวอย่าง) ตอบคนละหนึ่งชุด
4. ผู้ดำเนินการนำมาคำนวณหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของแต่ละข้อแล้วนำมาเรียงลำดับ

การจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นโดยใช้ดัชนีมีข้อดีคือ เป็นวิธีที่ใช้การคำนวณที่ไม่ยุ่งยาก ไม่ซับซ้อนไม่สิ้นเปลืองวัสดุอุปกรณ์มากนัก และใช้เวลาในการเก็บข้อมูลไม่มาก ตลอดจนการถ่วงน้ำหนักทำให้ได้ข้อแตกต่างที่ชัดเจนขึ้น

อย่างไรก็ตาม การจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นโดยใช้ดัชนีดังกล่าวก็มีข้อจำกัดเช่นกัน กล่าวคือ ข้อตกลงเบื้องต้นเป็นข้อมูลระดับ อัตรภาคไม่ค่อยเหมาะสม และมีการพิจารณาแยกกันระหว่างสถานภาพที่เป็นอยู่กับสถานภาพที่ควรจะเป็นผลต่างที่มีค่าเท่ากัน ในระดับต่ำกับระดับสูงจะยากในการจัดเรียงลำดับ

จากการศึกษาเทคนิควิธีการเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นที่ได้ศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ อาจกล่าวได้ว่า ในการประเมินความต้องการจำเป็นควรใช้วิธีการที่เป็นระบบโมเดลที่ใช้ขึ้นอยู่กับคำนิยามที่กำหนด โดยการได้มาซึ่งข้อมูลมักมาจากการสำรวจ และข้อมูลที่ได้มาทั้งมาจากข้อมูลที่มีการตอบสนองเดี่ยวและข้อมูลที่มีการตอบสนองคู่

1.6 ประโยชน์ของการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น

การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นมีประโยชน์มากมายหลายประการ ดังต่อไปนี้

1.6.1 การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น เป็นเครื่องมือบริหารที่มีประสิทธิภาพ ทำให้สามารถกำหนดแผนงานที่สอดคล้องกับความต้องการของหน่วยงาน ป้องกันการสูญเสียทรัพยากรกับการดำเนินงานที่ไม่ได้ผ่านการวิเคราะห์การดำเนินงานอย่างแท้จริง

1.6.2 ผลที่ได้จากการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น เป็นข้อมูลที่สะท้อนภาพบริบทที่เกิดขึ้นของหน่วยงาน ข้อมูลดังกล่าวเป็นพื้นฐานสำคัญที่นำไปสู่การวางแผน กำหนดทิศทางในการพัฒนาองค์กรให้สอดคล้องกับสภาพที่เกิดขึ้น และสนองความต้องการขององค์กร

1.6.3 การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นในทุกขั้นตอนของการดำเนินงานที่นำไปสู่การพัฒนาองค์กร ตั้งแต่ขั้นตอนแรก ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการปฏิบัติงานและพัฒนาโครงการ การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นจะช่วยกำหนดเป้าหมายขององค์กรจากผลการวิจัยซึ่งแสดงความต้องการจำเป็นของลูกจ้างและองค์กร ขั้นตอนระหว่างการทำงาน การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น เป็นกระบวนการที่ช่วยให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามแผนที่กำหนด และขั้นตอนสุดท้าย การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น เป็นกระบวนการที่กระตุ้นให้เกิดผลกระทบจากโครงการ ทำให้การศึกษาได้รับการชี้แจงจากรากฐานข้อมูลที่มีอยู่ ทำให้สามารถวัดการเปลี่ยนแปลงของการปฏิบัติงานในช่วยเวลาใดเวลาหนึ่ง (Gilmore & Campbell, อ้างถึงใน สุวิมล ว่องวานิช, 2550: 29-30)

สรุปได้ว่า การประเมินความต้องการจำเป็น คือกระบวนการที่เป็นระบบในการหาความต้องการจำเป็น เพื่อให้ได้ข้อมูลในการตัดสินใจเลือกหรือหาวิธีแก้ปัญหาได้ตรงกับสภาพหรือความต้องการที่แท้จริง การประเมินความต้องการจำเป็น (Need Assessment) เป็นเครื่องมือในการวางแผนให้กิจกรรมบรรลุตามเป้าหมายที่ทำได้ทั้งก่อนและหลังสิ้นสุดโครงการ นอกจากนี้การประเมินความต้องการจำเป็น เป็นเทคนิคที่ช่วยในการสำรวจความต้องการหรือปัญหาที่เกิดขึ้นของหน่วยงาน ซึ่งนอกจากจะสะท้อนปัญหาที่จะต้องแก้ไขแล้ว ยังสามารถนำไปสู่การกำหนดเป้าหมายที่เป็นทางเลือกในการแก้ปัญหาต่าง ๆ และเป็นแนวทางในการพัฒนาหน่วยงานหรือองค์กรได้ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจจากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกปฏิบัติประชาชนในชนบท ด้วยการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นโดยใช้วิธีการตอบสนองคู่ (Dual-response) คือ มีการรวบรวมข้อมูล 2 ประเด็น ในแต่ละหัวข้อประเมินคือ ประเด็นที่เกี่ยวกับสภาพหรือสภาพที่เป็นอยู่จริง และประเด็นที่เกี่ยวกับสภาพหรือสภาพที่คาดหวัง ใช้การจัดเรียงลำดับความสำคัญของข้อมูลการตอบสนองคู่ ในรูปดัชนี (Index) โดยใช้วิธี Priority Needs Index (PNI) แบบปรับปรุง

2. แนวคิดเกี่ยวกับการถอดบทเรียน

การถอดบทเรียนเป็นการจัดการความรู้รูปแบบหนึ่งที่เน้นเสริมสร้างการเรียนรู้ในกลุ่มที่เป็นระบบที่สกัดความรู้ที่ฝังลึกในตัวคนและองค์ความรู้ออกมาเป็นบทเรียนที่สามารถนำไปสรุปและสังเคราะห์เป็นชุดความรู้ คู่มือ สื่อ รูปแบบต่าง ๆ เป็นทั้งแนวคิดและเครื่องมือเพื่อสร้างการเรียนรู้ ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งของการจัดการความรู้โดยเป็นกระบวนการดึงเอาความรู้จากการทำงานออกมาใช้เป็นทุนในการทำงานเพื่อยกระดับให้ดียิ่งขึ้น การถอดบทเรียนจึงเป็นการสกัดความรู้ที่มีอยู่ในตัวคน (Tacit Knowledge) ออกมาเป็นความรู้ที่ชัดเจน (Explicit Knowledge) ซึ่งผลการถอดบทเรียนนั้นจะทำให้ได้บทเรียนในรูปแบบความรู้ที่เป็นรูปธรรม และเกิดการเรียนรู้ร่วมกันของผู้เข้าร่วมกระบวนการ อันจะนำมาซึ่งการปรับวิธีคิด และเปลี่ยนแปลงวิธีการทำงานที่สร้างสรรค์และมีคุณภาพยิ่งขึ้น เพื่อให้เกิดความเข้าใจกระจ่างชัดในเรื่องของการถอดบทเรียน จึงขอเสนอตามประเด็นที่สำคัญดังต่อไปนี้

2.1 ความหมายของการถอดบทเรียน

อรศรี งามวิทยาพงศ์ (2549: 122) ให้ความหมายการถอดบทเรียนว่า กระบวนการทบทวนสรุปประสบการณ์ที่ผ่านมาในแง่มุมต่าง ๆ เพื่อให้เห็นถึงรายละเอียดอันชัดเจนและความรู้ในเหตุปัจจัยอย่างเชื่อมโยงทั้งภายในและภายนอกซึ่งทำให้เกิดผลอย่างที่เราเห็นอยู่ในปัจจุบัน ไม่ว่าผลนั้นจะเป็นผลด้านบวกหรือด้านลบ จุดมุ่งหมายการถอดบทเรียนเพื่อประมวลผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในมิติต่าง ๆ

จากทัศนะ มุมมองอันหลากหลายเพื่อให้ได้ “บทเรียน” จากประสบการณ์จริงที่มีประโยชน์ นำมาพัฒนาและปรับปรุงงานให้ก้าวหน้าสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของกลุ่ม องค์กรและสภาพแวดล้อม และพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับงานนั้นให้มีศักยภาพสูงขึ้น การถอดบทเรียนจึง ต้องได้ทั้งบทเรียน และการเรียนรู้ อย่างน้อยในระดับของความเข้าใจ (Comprehension) ที่สามารถเชื่อมโยงเหตุผลของ ปัจจัยต่าง ๆ ในชุดประสบการณ์ หรือก่อเกิดวิธีคิดอย่างใหม่ ค่านิยมใหม่ที่นำไปสู่การคิดสร้างสรรค์ ต่าง ๆ ที่สามารถนำไปต่อยอดออกไปได้อย่างต่อเนื่อง

วีระ นิฉัตรรัตน์ (2551: 10) ให้ความหมายการถอดบทเรียนว่าการสรุปบทวน กระบวนการทำงานผ่านผู้ที่เกี่ยวข้อง ผ่านการวิเคราะห์กระบวนการทำงานของเรื่องนั้น ๆ ทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ เพื่อค้นหาสิ่งที่ควรดำเนินการต่อหรือสิ่งที่ไม่ควรดำเนินการต่อ

วิจารณ์ พานิช (2548: 163) ให้ความหมายการถอดบทเรียนว่าการถอดบทเรียนจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้จากความสำเร็จหรือความผิดพลาดในการทำงาน บทเรียนจะสะท้อนสาเหตุที่ทำให้การทำงานประสบความสำเร็จหรือผิดพลาด มีปัจจัยเงื่อนไขอะไรบ้างที่ทำให้เกิดความสำเร็จหรือผิดพลาดในการทำงานนั้น ๆ ซึ่งผู้ปฏิบัติที่กำลังปฏิบัติในแนวเดียวกันสามารถนำบทเรียนที่ได้ไปใช้ในการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้นกว่าเดิม และไม่เกิดความผิดพลาดในการปฏิบัติครั้งต่อไป

ประภาพรธรณ อุ่ชอบ (2552: 42) ให้ความหมายการถอดบทเรียนว่า การถอดบทเรียนเป็นวิธีการจัดการความรู้รูปแบบหนึ่งที่เน้นการสร้างการเรียนรู้ในกลุ่มเพื่อสกัดความรู้ในตัวบุคคลและองค์ความรู้ที่ซ่อนออกมาเป็นบทเรียนที่สามารถนำไปสังเคราะห์เป็นชุดความรู้ คู่มือ สื่อการเรียนรู้ รูปแบบต่าง ๆ นอกจากนี้ผู้เข้าร่วมกระบวนการถอดบทเรียนจะต้องเกิดการเรียนรู้ร่วมกันนำไปสู่การปรับวิธีคิด และวิธีการทำงานที่สร้างสรรค์ และมีคุณภาพยิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า การถอดบทเรียน หมายถึง วิธีการจัดการความรู้รูปแบบหนึ่งที่เน้นการทบทวน ประสบการณ์ ความรู้จากบุคคลทั้งความสำเร็จหรือผิดพลาด มีปัจจัยเงื่อนไขอะไรบ้างที่เป็นเหตุให้เกิดความสำเร็จหรือผิดพลาดในการทำงานนั้น ๆ สังเคราะห์บทเรียน ประสบการณ์สู่การพัฒนาวิธีคิด กระบวนการทำงานใหม่อย่างสร้างสรรค์ ไม่ให้เกิดข้อผิดพลาดซ้ำเหมือนเดิมและนำบทเรียน ไปยกระดับการเรียนรู้ต่อยอดออกไปได้อย่างต่อเนื่อง

2.2 วิธีการถอดบทเรียน

เครื่องมือที่ใช้ถอดบทเรียนมีหลากหลายที่ถูกพัฒนาขึ้น และประยุกต์จากหลายสาขาวิชา เพื่อนำมาพัฒนากระบวนการเรียนรู้ โดยใช้ “การถอดบทเรียน” (Lesson-Learned) เป็นเครื่องมือหนึ่ง ที่นำมาใช้ในการพัฒนาสังคม กระบวนการถอดบทเรียนเป็นกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติกร ใด ๆ ที่ดำเนินการไปแล้ว เพื่อเรียนรู้จุดแข็งจุดอ่อน หลีกเลี่ยงความผิดพลาดซ้ำรอยเดิม แสวงหาแนวทางการดำเนินงานที่ดีที่สุด การถอดบทเรียนแบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้ (ชูเกียรติ ลิสุวรรณ์, 2554: 121)

1. การเรียนรู้เมื่อเริ่มต้นโครงการ (Learn Before Doing) การเรียนรู้ในช่วงนี้เป็นการ เรียนรู้ ก่อนที่จะเกิดปฏิบัติการที่เป็นรูปธรรม จึงเป็นการเรียนรู้ระหว่างเพื่อนร่วมงาน (Learning from your Peers) หรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้รู้

2. การเรียนรู้ระหว่างโครงการ (Learning during Doing) เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ได้ลงมือปฏิบัติจริงสะท้อนกลับทันทีเมื่อกิจกรรมจบลง (After Action Review: AAR) เพื่อพัฒนาให้การดำเนินการกิจกรรมต่อไปดียิ่งขึ้น

3. การเรียนรู้หลังสิ้นสุดโครงการ (Learning After Doing) เป็นการเรียนรู้จากการทบทวน การดำเนินโครงการตั้งแต่ต้นจนกระทั่งสิ้นสุดโครงการ โดยพิจารณาว่าจะทำอะไรให้แตกต่างไป จากที่เคยทำไปแล้วเพื่อให้งานดีขึ้น หากต้องมีการดำเนินการซ้ำอีกครั้ง

ซึ่งสอดคล้องกับคณะกรรมการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้และการจัดการความรู้ (2561) ที่ได้ให้พรตนะไว้ว่า การถอดบทเรียน สามารถกระทำได้ 3 ช่วง คือ

1. ถอดบทเรียนก่อนดำเนินการ เป็นการเรียนรู้ก่อนที่จะเกิดข้อผิดพลาด
2. ถอดบทเรียนระหว่างดำเนินการ เป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นระหว่างการทำงาน
3. ถอดบทเรียนหลังดำเนินการ เป็นการเรียนรู้เพื่อการดำเนินงานในครั้งต่อไป (คณะกรรมการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้และการจัดการความรู้, 2561)

สำหรับวิธีการถอดบทเรียนโครงการทั้งสามระยะนั้นก็ม็เครื่องมือการถอดบทเรียนที่หลากหลาย และมีความแตกต่างกัน โดยไม่มีการกำหนดตายตัวในการใช้วิธีวิทยาในถอดบทเรียน หากจะเลือกใช้ วิธีวิทยาใด ๆ นั้นก็ต้องพิจารณาให้ดี ทำความเข้าใจแนวคิดของเทคนิคที่จะนำมาใช้ให้ชัดเจน มีความตรงในการสรุปบทเรียน ทั้งความตรงภายใน (Internal Validity) ที่สามารถสรุปได้ตรงกับความจริงที่เกิดขึ้น และความตรงภายนอก (External Validity) ที่สามารถอ้างอิงใช้ประโยชน์ได้ บทเรียนที่มีความตรงภายนอกจะถือว่าเป็นบทเรียนที่มีคุณภาพสูง (High Quality Lesson Learned) วิธีที่ใช้ในการถอด บทเรียน มีดังนี้

การเรียนรู้จากบทเรียนที่ดี (Good/Better/Best Practice)

วิจารณ์ พานิช (2557: 21-24) กล่าวว่า Best Practice คือ วิธีการทำงานที่ดีที่สุดในแต่ละเรื่อง ทำให้เกิดการพัฒนาความเป็นเลิศขององค์กร ซึ่งสามารถเกิดขึ้นได้ในทุกหน่วยงานจากหลายช่องทาง ทั้งตัวผู้นำ ผู้ร่วมงาน ผู้มีส่วนได้เสีย มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้การทำงานร่วมกันในระดับบุคคล ระดับกลุ่ม และระดับหน่วยงาน บันทึก Best Practice ที่ได้เป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อการศึกษาพัฒนาและ เผยแพร่ในโอกาสต่อไป

ประพนธ์ ภาสูกยิต (2547: 48) กล่าวว่า สิ่งดี ๆ เกิดขึ้นจากการทำงานมากมายภายในองค์กร ที่เรียกว่า Best Practice แต่คนในองค์กรกับไม่รู้ถึงสิ่งดี ๆ ที่เกิดขึ้น เมื่อต้องการจะลงมือทำ อะไรก็ต้อง เริ่มต้นใหม่หมดทั้ง ๆ ที่มีเรื่องที่สามารถต่อยอดไปได้เลยโดยไม่ต้องเริ่มต้นใหม่ตั้งแต่ศูนย์เสมอไป

ซึ่งอาจจะเป็นสิ่งดี ๆ ที่มีอยู่ในองค์กรหรือองค์กรอื่น ผู้บริหารต้องส่งเสริมให้มีการพัฒนา Best Practice ให้มากขึ้นเพื่อพัฒนางาน พัฒนาคนให้ดียิ่งขึ้นกว่าเดิมเป็นวงจรความก้าวหน้าที่ไม่มีวันสิ้นสุด แล้วนำไปเผยแพร่ให้ได้เรียนรู้กันในวงกว้าง

ปฏิบัติการที่ดีที่สุด (Best Practice) เป็นข้อสรุปวิธีการทำงานที่ค้นพบแนวทางของตนเอง แต่ละคนค้นพบแตกต่างกัน วัตถุประสงค์บทเรียนที่ดีที่สุด ดังนี้

1. เพื่อสร้างความมั่นใจในการปฏิบัติงานว่าเป็นไปตามเป้าหมาย กระบวนการที่กำหนดไว้ได้อย่างดีที่สุด
2. เพื่อให้เกิดการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ ยกกระตักการปฏิบัติงานโดยการเรียนรู้จากประสบการณ์ในอดีต เรียนรู้วิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศของคนอื่น นำมาทดลองปฏิบัติในองค์กรของตนเอง
3. เพื่อตรวจสอบกระบวนการที่นำไปใช้ปฏิบัติการในองค์กรและนำมาแลกเปลี่ยนความก้าวหน้าในการทำงาน

รวมทั้งคณะกรรมการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้และการจัดการความรู้ (2561) ได้กล่าวสนับสนุนแนวคิดการถอดบทเรียนจากการศึกษาการปฏิบัติที่เป็นเลิศไว้ว่า การถอดบทเรียนจากวิธีปฏิบัติงานที่เป็นเลิศ (Good/ Best Practice) เป็นแนวคิดที่ก่อตัวจากทฤษฎีการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง (Learning by doing) เป็นแนวคิด (Approach) มิใช่เป็นเพียงเครื่องมือ (Tool) แนวคิดหลักจะเกี่ยวข้องกับคำว่า “คุณภาพ (Quality)” ที่ถูกนิยามด้วยการทำสิ่งที่ถูกต้องและปรับปรุงพัฒนาให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ผู้เข้าร่วมตกลงร่วมกันในวัตถุประสงค์ รายละเอียด และเกณฑ์ที่ใช้ แต่ละกลุ่มนำเสนอโครงการ ผลการดำเนินงานของตนเอง กลุ่มช่วยกันสรุปกระบวนการทำงานในแต่ละขั้นตอนของโครงการที่จะให้ประสบผลสำเร็จ ขั้นตอนที่ต้องการแลกเปลี่ยนความรู้เพื่อหาส่วนที่ดีที่สุด เน้น “How to”

นอกจากนี้ ชาย โพธิ์สีตา (2554: 153-159) ยังได้กล่าวถึง วิธีการเลือกกรณีศึกษา (Cases Study Approach) พิจารณาจากคุณสมบัติของกรณีศึกษาที่ต้องการศึกษา สามารถกำหนดขอบเขตได้ชัดเจน มีความสมบูรณ์ในตัวเอง คือ มีบุคคล เวลา และสถานที่ชัดเจนแน่นอน สามารถจำแนกกรณีศึกษาออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. กรณีศึกษาเพื่อสนองความอยากรู้ (Intrinsic Cases) ผู้วิจัยเลือกตามความสนใจ อยากรู้ อยากทำความเข้าใจ ศึกษารายละเอียดของกรณีนั้น ๆ เป็นกรณีที่น่ารู้และสมบูรณ์ในตัวเอง
2. กรณีศึกษาที่เป็นตัวแทนของกรณีอื่น (Instrumental Cases) ผู้วิจัยต้องการแสดงเพื่อสนับสนุนแนวคิด ข้อสรุป หรือข้อเสนออย่างใดอย่างหนึ่งของนักวิจัย
3. กรณีศึกษาหลาย ๆ กรณี (Collective Cases) เพื่อให้แน่ใจว่าสิ่งที่ต้องการแสดงนั้น มีความชัดเจนและเพื่อความมั่นใจในข้อสรุปที่ได้จากหลาย ๆ กรณี

วิธีการดำเนินการวิจัยของกรณีศึกษามีขั้นตอนสำคัญ ดังนี้

1. การเลือกกรณีสำหรับศึกษา คือ นักวิจัยเลือกกรณีศึกษาที่มีขอบเขตชัดเจนและสมบูรณ์ ในตัวเอง สามารถให้ข้อมูลได้หลากหลายและครอบคลุมเกี่ยวกับประเด็นที่ต้องการศึกษาเป็นสำคัญ สะท้อนความหลากหลายในกลุ่มประชากร

2. การรวบรวมข้อมูลหลายชนิดโดยใช้เทคนิคหลายแบบ คือ นักวิจัยรวบรวมข้อมูล โดยการสังเกต การสัมภาษณ์ การค้นคว้าจากเอกสาร ทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ใช้ทุกวิธีการที่เหมาะสมและรวบรวมข้อมูลทุกชนิดที่ให้ภาพสมบูรณ์ที่สุดตามกรอบแนวคิดการวิจัยที่กำหนดไว้

3. การวิเคราะห์ และ การตีความข้อมูล คือ การเลือกใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลเหมาะสมกับ ลักษณะของข้อมูลและคำนึงถึงวัตถุประสงค์ในการศึกษา ตลอดจนบริบทของกรณีศึกษา

นอกจากนี้ คณะกรรมการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้และการจัดการความรู้ (2561) ได้กล่าวถึง

วิธีวิทยาในการถอดบทเรียน ประกอบด้วย

1. การถอดบทเรียนด้วยการเรียนรู้จากเพื่อน (Peer Assist - PA) เป็นการเรียนรู้ก่อนการทำ กิจกรรม โดยเป็นการเรียนรู้จากเขา เขาเรียนรู้จากเรา ทั้งเราและเขาเรียนรู้ร่วมกัน และสิ่งที่เรา ร่วมกันสร้าง (เกิดความรู้ใหม่) โดยมีลักษณะเป็นการประชุม/ประชุมเชิงปฏิบัติ

2. การถอดบทเรียนแบบเล่าเรื่อง (Story Telling) เป็นการเรียนรู้ก่อนหรือระหว่างทำกิจกรรม ด้วยการให้ผู้มีความรู้จากการปฏิบัติ ปลดปล่อยความรู้ที่ซ่อนเร้นในตัวออกมาแลกเปลี่ยนความรู้ โดยผู้เล่าจะเล่าความรู้สึกที่ฝังลึกอยู่ในตัวที่เกิดจากการปฏิบัติ ซึ่งผู้ฟังสามารถตีความได้โดยอิสระ และเมื่อเกิดการแลกเปลี่ยนผลการตีความแล้ว จะทำให้ได้ความรู้ที่สามารถบันทึกไว้เป็นชุดความรู้ ซึ่งการถอดบทเรียนในลักษณะนี้ จะเป็นการสกัดความรู้จากเรื่องที่เล่าออกมา ว่ามีคุณค่าและสามารถ นำมาใช้ประโยชน์ได้อย่างไร ไม่ใช่เป็นเพียงการเล่าเรื่องในอดีต

3. การถอดบทเรียนหลังปฏิบัติการ (After Action Review: AAR) ที่มาของ AAR นั้น มาจาก กองทัพสหรัฐฯ โดยเกิดจากการนำผลการรบมาปรับปรุงเพื่อการรบครั้งต่อไป ดังนั้น AAR จึงเป็น การจับความรู้ที่เกิดขึ้นสั้น ๆ ภายหลังจากทำกิจกรรม แล้วนำไปสู่การวางแผนในครั้งต่อไป ทำให้คน รู้สึกตื่นตัวและมีความรู้สึกผูกพันกับงาน โดยโครงการ/กิจกรรมที่ทำครั้งเดียวแล้วจบ ไม่จำเป็นต้องทำ AAR ซึ่งรูปแบบการทำ AAR สามารถดำเนินการได้ทั้งระหว่างการทำกิจกรรมเพื่อปรับปรุง/แก้ไข ระหว่างการทำงาน หรือ “การทำไป คิดไป แก้ไขไป” และภายหลังสิ้นสุดแต่ละกิจกรรมเพื่อนำไป วางแผนกิจกรรมครั้งต่อไป

จากที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า การถอดบทเรียน (Lesson Learned) คือ การทบทวน สรุป ประสบการณ์ทั้งเชิงบวกและเชิงลบจากมุมมองและทัศนคติที่หลากหลาย เพื่อนำไปสู่การพัฒนาและ ปรับปรุงงานให้ก้าวหน้าสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของบุคคลากร กลุ่ม องค์กร และสภาพแวดล้อม ด้วยวิธีการถอดบทเรียนจากบทเรียนที่ดี (Good Practice) โดยการพิจารณาจากคุณสมบัติของ กรณีศึกษาที่สามารถกำหนดขอบเขตได้อย่างชัดเจน มีความสมบูรณ์ในตัวเอง

2.3 แนวทางในการถอดบทเรียน

บทเรียนที่ดีอันได้จากการถอดบทเรียน จะต้องสามารถอธิบายเหตุการณ์และเงื่อนไขที่เกิดขึ้น ได้ และการอธิบายนั้นจะต้องมีคุณค่าในการนำไปปฏิบัติ มีตัวชี้วัดที่ดี ที่สะท้อนว่าเกิดอะไรขึ้น และ เกิดการเรียนรู้อะไรในกระบวนการนั้น บทเรียนที่ดีจะไม่ใช่แค่การเล่าเรื่องในอดีตเท่านั้น และไม่ใช่แค่ การตั้งคำถามว่า “ได้บทเรียนอะไรบ้างจากการทำงานที่ผ่านมา” แต่จะต้องระบุ ว่า “มีอะไร (What) ใหม่ หรืออะไรคือข้อมูลใหม่” ด้วย

สิ่งที่ควรพิจารณาในการถอดบทเรียน ได้แก่

1. การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น หากไม่มีอะไรที่เปลี่ยนแปลง ก็ไม่ควรไปแสวงหาคำตอบว่า ได้บทเรียนอะไร
2. หากมีผลสืบเนื่องที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงคล้าย ๆ กัน ต้องพยายามตอบให้ได้ว่า “อะไร คือสิ่งที่สำคัญที่สุด” และ “ทำไมจึงสำคัญ”
3. บทเรียน มิใช่ ความแตกต่างที่เกิดขึ้นระหว่างสิ่งที่คาดหวังกับสิ่งที่เกิดขึ้นจริง เพราะ สิ่งนั้นคือ สมมติฐาน บทเรียนจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อมีสิ่งที่ไม่ได้คาดหวังเกิดขึ้น อันแสดงว่ามีบางสิ่ง บางอย่างทำให้เกิดความแตกต่างขึ้น ซึ่งจะต้องสรุปให้ได้ว่า บางสิ่งบางอย่างที่ทำให้เกิดความแตกต่าง นั้นก่อให้เกิดผลต่อพฤติกรรมอย่างไร

การจัดกิจกรรมถอดบทเรียนให้เกิดกระบวนการเรียนรู้มีแนวทางปฏิบัติ คือ

1. บรรยากาศของการถอดบทเรียนในตลอดกระบวนการ ตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จสิ้นจะต้องเป็น กันเอง ไม่เคร่งเครียด เป็นความสัมพันธ์เชิงสังคม แม้ผู้เข้าร่วมมีความหลากหลาย แต่ไม่มีช่องว่างหรือ ความต่างระดับ
2. ในการเริ่มต้นกระบวนการ ควรเริ่มจากการคิดด้านบวก มองเห็นพลังและอนาคตของ ตนเองและกลุ่ม หากเป็นไปได้ควรเริ่มต้นด้วยสิ่งที่ซาบซึ้งประทับใจ แม้แต่การถอดบทเรียนที่เป็น ความไม่สำเร็จหรือเป็นปัญหา ก็ควรมีกระบวนการกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมเห็นประโยชน์ของบทเรียน ดังกล่าว มองเห็นถึงพลังและโอกาส ของกลุ่มในการแก้ไข พัฒนาบทเรียนดังกล่าวให้ดีขึ้น เช่น การให้ บุคคลที่มีประสบการณ์ตรงในการเผชิญวิกฤตและผ่านพ้นมาได้ด้วยการเปลี่ยนวิธีคิด มาเล่าตัวอย่าง การคิดเชิงบวก เป็นต้น

3. กระบวนการคิดของการถอดบทเรียนต้องใช้ทั้งการวิเคราะห์หรือ คิดแยกส่วน เพื่อให้ผู้เข้าร่วมเห็นถึงเหตุปัจจัยของความสำเร็จ หรือไม่สำเร็จอย่างชัดเจน ละเอียด ลึก สามารถถ่ายทอดประสบการณ์ของตนเองว่ามีเหตุปัจจัยอะไรที่เกี่ยวข้องบ้าง และใช้การสังเคราะห์หรือการคิดเชื่อมโยงหลอมรวมเหตุปัจจัยต่าง ๆ นั้น ให้เกิดความรู้ความเข้าใจใหม่ ว่าความสำเร็จหรือล้มเหลวของกิจการใด ๆ เกี่ยวข้องกับเหตุปัจจัยเป็นอันมากซึ่งเชื่อมโยงกัน เช่น ความเข้มแข็งของกลุ่ม มาจากการมีทุนการจัดการที่ดี มีความรู้ และมีความสัมพันธ์อันดีของผู้เกี่ยวข้อง ฯลฯ การวิเคราะห์เป็นการจำแนกแยกย่อยว่าทุนดังกล่าวนอกจากเงินแล้ว มีทุนอื่น ๆ เช่น ทุนนิเวศ ทุนมนุษย์ ทุนสังคม ฯลฯ เป็นต้น

4. มีกระบวนการกระตุ้นให้คนทั้งหมดมีส่วนร่วมกันคิดและแสดงความคิดเห็น เพื่อให้ได้ความคิดที่หลากหลาย แตกต่างมุมมอง การมีส่วนร่วมเป็นช่องทางหนึ่งที่จะเอื้อให้ผู้เข้าร่วมไม่เบื่อหน่ายด้วยอย่างไรก็ตาม การมีส่วนร่วมจะเกิดขึ้นได้ จะต้องใช้เครื่องมือและวิธีการในการถอดบทเรียนที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เข้าร่วมที่มีความแตกต่างกันสามารถมีส่วนร่วมในการถอดบทเรียนของตนเองได้ เช่น ไม่ใช้การพูดอย่างเดียว อาจต้องใช้เกมเหตุการณ์สมมติ การคุยในกลุ่มย่อย ฯลฯ เป็นต้นช่วยในการสื่อสาร เพื่อเชื่อมโยงกลับไปยังประเด็นของบทเรียนที่ต้องการถอด เนื่องจากผู้เข้าร่วมจำนวนมาก ไม่นัดกับการแสดงความคิดเห็นด้วยการพูด โดยเฉพาะการพูดในที่ประชุมหรือสาธารณะ และนัดกับการพูดรูปธรรมมากกว่าการประมวลความคิดเห็นเชิงนามธรรม เป็นต้น

5. เวลาที่ใช้ในการถอดบทเรียนต้องมีความเหมาะสมตามสภาพของผู้เข้าร่วมเป็นสำคัญ ไม่มีข้อกำหนดตายตัว ผู้อำนวยการเรียนรู้จะต้องสังเกตและประเมินบรรยากาศ อย่างไรก็ตาม โดยทั่วไปการใช้ความคิดที่มีประสิทธิภาพควรอยู่ในช่วง 2-3 ชั่วโมงโดยมีช่วงพักครั้งที่เหมาะสม หากเป็นการถอดบทเรียนยาว ควรคั่นด้วยการรับประทานอาหารหรือมีช่วงพักผ่อนที่เหมาะสม

6. สิ่งเรียนรู้ร่วมกันควรเขียนแสดงให้เห็นร่วมกันเป็นช่วง ๆ และสรุปอีกครั้งในตอนท้ายสุด

7. การจบกระบวนการถอดบทเรียน ควรต้องสรุปกันว่า บทเรียนที่ได้จะนำไปสู่การวางแผนพัฒนา หรือการแก้ไขและลงมือทำอะไรต่อไป อย่างไร ประเด็นสำคัญคือ

- อะไรคือ สิ่งที่ดีอยู่แล้วและควรทำต่อ (จะทำต่อไปอย่างไรให้ดีขึ้นอีก)

- อะไรคือ สิ่งที่บกพร่องเป็นจุดอ่อนและอุปสรรค(จะปรับปรุงอย่างไร)

8. เมื่อเสร็จสิ้นการถอดเนื้อหาส่วนที่เป็นบทเรียนแล้ว ควรให้ผู้เข้าร่วมได้แบ่งปันความรู้สึกนึกคิดจากการเข้าร่วมถอดบทเรียน โดยเลือกใช้รูปแบบหลากหลายในการสะท้อน ไม่จำเป็นต้องใช้การพูดเพียงอย่างเดียว ขั้นตอนนี้มีความสำคัญเป็นการประเมินกระบวนการทั้งหมด ให้ผู้จัดการถอดบทเรียนและผู้อำนวยการเรียนรู้ได้ทราบถึงจุดแข็งจุดอ่อนของกระบวนการและได้แบ่งปันความรู้สึกของการใช้เวลาร่วมกันด้วย เช่น ใช้การวาดภาพหรือเลือกรูปที่จัดไว้ซึ่งตรงใจมากที่สุดแล้วจึงสื่อด้วยการพูด เป็นต้น

สรุปได้ว่า แนวความคิดเรื่องการถอดบทเรียนมีจุดมุ่งหมายเพื่อประมวลผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในมิติต่าง ๆ จากทักษะ มุมมองอันหลากหลายเพื่อให้ได้ “บทเรียน” จากประสบการณ์จริงที่มีประโยชน์นำมาพัฒนาและปรับปรุงงานให้ก้าวหน้าสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของกลุ่ม องค์กรและสภาพแวดล้อม เป็นการศึกษาวิธีการ ปัจจัยเงื่อนไข และปัญหาอุปสรรคที่เป็นเหตุให้เกิดความสำเร็จหรือผิดพลาดในการทำงานนั้น ๆ แล้วสังเคราะห์บทเรียน ประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนรู้ นั้น ๆ ไปสู่การพัฒนาวิธีคิด กระบวนการทำงานใหม่อย่างสร้างสรรค์ เพื่อไม่ให้เกิดข้อผิดพลาดซ้ำเหมือนเดิมและนำบทเรียนไปและพัฒนาศักยภาพที่เกี่ยวข้องกับงานนั้นให้มีศักยภาพสูงขึ้น ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้เป็นการถอดบทเรียนกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจ จากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบทมี 3 ระยะ คือ การถอดบทเรียนระยะเริ่มต้นการดำเนินงาน ระยะการดำเนินงาน และระยะสิ้นสุดการดำเนินงาน โดยวิธีการถอดบทเรียนจากวิธีปฏิบัติงานที่เป็นเลิศ (Good/ Best Practice) ให้ได้ข้อมูลในเชิงคุณภาพ (Quality), วิธีวิทยาการถอดบทเรียนใช้วิธีการแบบเล่าเรื่อง (Story Telling) เป็นการเรียนรู้ระหว่างการทำกิจกรรมหลักสูตรฯ ด้วยการให้ผู้ที่เกี่ยวข้องซึ่งถือเป็นผู้ปฏิบัติได้ปลดปล่อยความรู้ที่ซ่อนเร้นอยู่ในตัวออกมาแลกเปลี่ยนความรู้ โดยผู้เล่าจะเล่าความรู้สึกที่ฝังลึกอยู่ในตัวที่เกิดจากการปฏิบัติ ซึ่งผู้ฟังสามารถตีความออกมาได้ ซึ่งผลการวิจัยในขั้นตอนนี้จะนำไปสู่แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานหลักสูตรฯ ตลอดจนกิจกรรมเสริมหลักสูตร และกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนนายร้อยตำรวจที่จะส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมให้แก่แก่นักเรียนนายร้อยตำรวจต่อไป

3. แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้

การเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้บุคคลได้เกิดการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ การเรียนรู้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคล เพื่อให้เกิดความรู้อย่างต่อเนื่องถาวร เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นกับมนุษย์ต่อเนื่องตลอดชีวิต ซึ่งเป็นปรัชญาหลักของการศึกษาตลอดชีวิต (Life long learning) หรือ การศึกษาต่อเนื่อง (Continuing education) การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ทำให้คนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และความคิด มนุษย์สามารถเรียนรู้ได้จากการได้ ยิน การสัมผัส การอ่าน การใช้เทคโนโลยี การเรียนรู้ของเด็กและผู้ใหญ่จะต่างกัน เด็กจะเรียนรู้ด้วยการเรียนในห้อง การซักถาม ผู้ใหญ่มักเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ที่มีอยู่ การเรียนรู้จึงเป็นกระบวนการที่ช่วยในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์ได้เป็นอย่างดี

จากคำกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่สำคัญที่เกิดขึ้นกับมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนสิ้นอายุขัย เป็นสิ่งที่จะช่วยให้มนุษย์มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น การศึกษา กระบวนการเรียนรู้ให้เข้าใจอย่างกระจ่างชัดจึงเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อสามารถนำแนวคิดวิธีการจัดการกระบวนการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการพัฒนามนุษย์และชุมชนให้มีความเข้มแข็งต่อไป เพื่อให้การศึกษาแนวคิดของกระบวนการเรียนรู้เป็นไปอย่างชัดเจน ขอเสนอแนวคิดทฤษฎี นิยาม ความหมาย ขั้นตอน ลักษณะของกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนแนวทางในการส่งเสริมการเรียนรู้ ดังต่อไปนี้

3.1 นิยามและความหมาย

การศึกษาในเรื่องแนวคิดของกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดความเข้าใจชัดเจนนั้น ขอเสนอนิยามและความหมายของการเรียนรู้ ซึ่งความหมายของการเรียนรู้นั้น ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้คำนิยามและให้ความหมายของการเรียนรู้ไว้อย่างน่าฟัง อันจะขอรวบรวมและนำเสนอได้ ดังต่อไปนี้

3.1.1 การเรียนรู้ เป็นกระบวนการที่ทำให้พฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม อันเป็นผลมาจากการฝึกฝนและประสบการณ์ แต่มิใช่ผลจากการตอบสนองที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ (Higard & Bower, 1969: 29)

3.1.2 ลักษณะการเรียนรู้ที่ 3 ประการ คือ การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ เพราะมีวัตถุประสงค์ หรือแรงจูงใจ การเรียนรู้เกิดจากการพยายามตอบสนองหลายรูปแบบเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายการแก้ปัญหา และการตอบสนองจะต้องกระทำเป็นนิสัย (Gary & Kingsley, 1971: 33)

3.1.3 การเรียนรู้ หมายถึง การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมอันเนื่องมาจากการได้รับประสบการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งอาจปรับเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้นหรือเลวลงก็ได้ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2538: 45)

3.1.4 การเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลอันเนื่องมาจากการเผชิญสถานการณ์ โดยเฉพาะสถานการณ์ซ้ำ ๆ โดยที่ไม่ได้เป็นสัญชาตญาณ หรือเป็นส่วนของพัฒนาการโดยปกติ (ชวนันท์ ชาญศิลป์, 2554)

3.1.5 การเรียนรู้ คือ การเปลี่ยนแปลงศักยภาพแห่งพฤติกรรมที่ค่อนข้างถาวร ซึ่งเป็นผลมาจากการฝึกหรือการปฏิบัติที่ได้รับการเสริมแรง (Kimble, 2554)

จากความหมายทั้งหมดข้างต้น สรุปได้ว่า การเรียนรู้คือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันเป็นผลมาจากการรับรู้จากกระบวนการจัดการประสบการณ์ หรือการเผชิญกับสถานการณ์ ที่ทำให้พฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอย่างถาวร

3.2 ขั้นตอนหรือกระบวนการของการเรียนรู้

ขั้นตอนหรือกระบวนการของการเรียนรู้นั้น ได้มีผู้กล่าวไว้มากมาย เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างกระจ่าง จึงขอนำเสนอดังต่อไปนี้

Klausmeier and Ripple (1971: 101) ได้ระบุกระบวนการเรียนรู้ไว้ว่ามี 5 ขั้นตอน คือ

1. การรู้ว่ามึงานที่จะต้องทำ หรือปัญหาที่จะต้องแก้
2. การตั้งเป้าหมายของงาน
3. การจัดระบบ รวบรวมสาระ และกระบวนการที่เกี่ยวข้อง
4. การฝึกปฏิบัติภายใต้เงื่อนไข หรือสภาพการณ์ที่พึงพอใจและเป็นสุข
5. การพัฒนาความสามารถที่คงที่ และความรู้ที่ชัดเจนถึงแก่น

อุทุมพร จามรมาน (2540: 51) ได้ระบุขั้นตอนของกระบวนการเรียนรู้ว่ามีขั้นตอน เริ่มตั้งแต่ การรับรู้ การคิด การประเมิน การเรียนรู้ และมืองค์ประกอบที่สำคัญ คือ การสังเกต การสงสัย การอยากรู้คำตอบ การแสวงหา การคาดคะเน การหาข้อมูล และการตรวจสอบคำตอบ

หลุย จำปาเทศ (2540: 36) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการเรียนรู้ว่าแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นรับรู้ ผู้เรียนจะรับเอาความรู้เข้ามาโดยทางใดทางหนึ่ง หรือหลายทางจากระบบประสาททั้ง 5 ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ (ทัศนคติ)

2. ขั้นขบคิด ผู้เรียนจะคิดถึงรูปพรรณสัณฐาน ลักษณะ ขนาด และจะผสมผสานความคิดไปถึงขั้นเปรียบประเมินจนบางครั้งแยกไม่ได้ระหว่างขั้นขบคิดกับขั้นเปรียบประเมิน

3. ขั้นเปรียบประเมิน เป็นขั้นที่ผู้เรียนจะใช้เวลาสังเกตเปรียบเทียบกับประสบการณ์เดิมที่เคยเห็นมาก่อน ความสามารถในการสอนของครูหรือการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กันและกันของนักเรียน จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้อย่างกว้างขวางและแม่นยำมากขึ้น

4. ขั้นเรียนรู้ เป็นขั้นที่ผู้เรียนจะเกิดความเข้าใจในสิ่งที่กำลังศึกษาอยู่ว่าคืออะไร โดยเฉพาะหากได้ผ่านประสาทรับรู้ในหลาย ๆ ทาง เช่น การดู การสัมผัส การชิม ฯลฯ และในส่วนของกรมวิชาการ (2543: 23) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ไว้ ดังนี้

4.1 มีความสนใจใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีฉันทะในการเรียนรู้ ถือว่า ชีวิตที่มีความสุขคือชีวิตที่มีการเรียนรู้

4.2 มียุทธศาสตร์ในการเรียนรู้อย่างเป็นระบบนับตั้งแต่การรู้จักแสวงหาความรู้ มีเครื่องมือในการเรียนรู้ที่หลากหลายตามความจำเป็นของยุคสมัย รู้จักคิด วิเคราะห์ แยกแยะ ประเมินค่าของข้อมูลที่ได้รับด้วยเหตุผล รู้จักคิดสร้างสรรค์สร้างความรู้และแนวทางเลือกใหม่ มีความสามารถและความมุ่งมั่นที่จะแก้ปัญหาให้สำเร็จ

4.3 มืองค์ความรู้ที่เกิดการสังสมความรู้ความเข้าใจ และความเชื่อมโยงระหว่างศาสตร์ต่าง ๆ และระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิทยาการสากลจนเกิดความรู้รอบรู้และความลุ่มลึกขึ้น ตามลำดับ

4.4 มีศีลธรรมที่จะกำกับการประเมินค่า การตัดสินใจ มีความเข้าใจในความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม และระหว่างมนุษย์ด้วยกัน จนเกิดอิสรภาพและความสงบสุขทั้งภายในสังคมและภายในตน

นอกจากนี้ กัณยา สุวรรณแสง (2540: 37) ได้กล่าวถึงขั้นตอนต่าง ๆ ของกระบวนการเรียนรู้ดังนี้

กระบวนการเป็นกรรมวิธีหรือลำดับการกระทำที่ดำเนินต่อเนื่องกันไปจนสำเร็จลง ณ ระดับหนึ่งหรือไปสู่ผลอย่างหนึ่ง เช่นเดียวกับ การเรียนรู้ จากกระบวนการ 5 ขั้นตอน ดังนี้คือ มีสิ่งเร้า มาเร้า อินทรีย์ ประสาทตื่นตัวเกิดการสัมผัส ด้วยประสาททั้ง 5 แล้วส่งกระแสสัมผัสไปยังระบบประสาทส่วนกลาง ทำให้เกิดการแปลความหมายขึ้น โดยอาศัยประสบการณ์เดิมอื่น ๆ เรียกว่า การรับรู้ เมื่อแปลความหมายแล้วจะมีการสรุปผลของการรับรู้เป็นความคิดรวบยอด แล้วมีปฏิกิริยาตอบสนองอย่างใดอย่างหนึ่งต่อสิ่งเร้าตามที่รับรู้ เป็นผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมแสดงว่าการเรียนรู้ได้เกิดขึ้นแล้ว ประเมินผลจากการตอบสนองต่อสิ่งเร้าได้แล้ว ซึ่งการรับรู้จะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับตัวสิ่งเร้า ประสาทสัมผัสของผู้รับรู้ และประสบการณ์เดิมหรือความรู้ เดิมของผู้รับรู้ความคิดสุดท้ายการเรียนรู้เกิดจากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการแสดงปฏิกิริยาตอบสนองต่อจากความคิดรวบยอดที่เกิดจากสถานการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง ที่มีการรับรู้จากประสาทสัมผัสที่มีสิ่งเร้ามากระตุ้นให้เกิดการตอบสนอง

จากแนวคิดขั้นตอนหรือกระบวนการเรียนรู้ข้างต้น สรุปได้ว่า กระบวนการเรียนรู้เป็นกระบวนการตามธรรมชาติที่มีขั้นตอนการเรียนรู้จะเป็นการเชื่อมโยงต่าง ๆ อย่างเป็นระบบจากข้อมูลที่ได้รับเข้าจากสถานการณ์ต่าง ๆ ที่สามารถเกิดขึ้นได้ทุกวิธีการ และทุกวิถีทาง และข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้รับจะถูกแปลงเป็นความรู้และนำไปสู่การนำไปใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์กับตัวบุคคลต่อไป

3.3 ลักษณะทั่วไปของกระบวนการเรียนรู้

กระบวนการเรียนรู้ ประกอบด้วยลักษณะต่าง ๆ ดังนี้ผู้ได้กล่าวไว้หลายประการดังต่อไปนี้

- การเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ค่อนข้างถาวร
- การเรียนรู้ย่อมมีการแก้ไขปรับปรุง และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม
- การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมชั่วคราว ไม่นับเป็นพฤติกรรมจากการเรียนรู้
- การเกิดการเรียนรู้จากสิ่งใดสิ่งหนึ่งของบุคคลรู้ได้จากการสังเกตพฤติกรรม
- การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม
- การเรียนรู้อาศัยวุฒิภาวะที่มีการเจริญเติบโตสูงสุดของพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาในแต่ละวัย ซึ่งจะทำให้เกิดความสามารถในการตอบสนองต่อสิ่งเร้า
- การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ง่าย ถ้าสิ่งที่เรียนมีความหมายต่อผู้เรียน

- การเรียนรู้แตกต่างกันตามบุคคลและวิธีการในการเรียน
- การเรียนรู้หมายถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทั้งด้านดีและไม่ดี
- การเรียนรู้เกิดจากประสบการณ์ทางตรงและประสบการณ์ทางอ้อม
- การเรียนรู้จะเกิดผลดีเมื่อผู้เรียนมีความมุ่งมั่น มีความต้องการ มีความสนใจ และได้ลงมือทำ

ด้วยตนเอง

- การเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้บรรลุวัตถุประสงค์ ได้รับสิ่งที่ต้องการแล้ว ถือว่าเป็นการเรียนรู้ที่แท้จริง ประสบการณ์เดิมจะกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ใหม่ ถ้าความรู้ใหม่สัมพันธ์กับประสบการณ์เดิม

- การจัดกระบวนการเรียนรู้เป็นการแนะแนวที่ช่วยให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง
- การเรียนรู้เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพ
- การเรียนรู้เป็นการลงมือปฏิบัติ
- การเรียนรู้เป็นปัจเจกบุคคล
- การเรียนรู้ได้รับอิทธิพลจากบุคคลในสังคมร่วมกัน
- การเรียนรู้เป็นการตอบสนองสิ่งที่พบ/กระตุ้น
- การเรียนรู้เป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิต
- การเรียนรู้ไม่สามารถเปลี่ยนกลับไป-มาได้
- การเรียนรู้ต้องใช้เวลา
- การเรียนรู้ไม่สามารถเกิดจากถูกบังคับ

(สุพัตรา ชาติบัญชาชัย, 2548: 38; ปรัชญนันท์ นิลสุข, 2554)

จากลักษณะทั่วไปของการเรียนรู้ดังกล่าวมาแล้วข้างต้นสามารถสรุปลักษณะทั่วไปของการเรียนรู้ว่า เป็นการกระทำที่ผู้เรียนตอบสนองความต้องการของตนนับตั้งแต่เริ่มสนใจ ลงมือกระทำ จนเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในตัวผู้เรียน ซึ่งการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนี้จะเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างถาวร โดยเป็นการกระทำที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความรู้ ประสบการณ์เดิม ความสนใจ และจุดมุ่งหมายโดยส่วนตัวของผู้เรียน ซึ่งงานวิจัยการถอดบทเรียนกระบวนการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมสำหรับนักเรียนนายร้อยตำรวจในครั้งนี้ ก็ได้ใช้แนวคิดการเรียนรู้ในเรื่องลักษณะทั่วไปของการเกิดกระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติด้วยตนเอง เป็นหลัก

4. แนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม

คำว่า “คุณธรรมจริยธรรม” นี้ หลายคนอาจจะคุ้นเคยจากวิชาพระพุทธศาสนาที่เคยเรียนกันมามากเป็นคำที่คนส่วนใหญ่จะกล่าวควบคู่กันเสมอ จนทำให้เข้าใจผิดว่าคำทั้งสองคำนี้มีความหมายเดียวกัน หรือเหมือนกัน แท้จริงแล้วคำว่า “คุณธรรม” กับคำว่า “จริยธรรม” เป็นคำที่แยกออกได้ 2 คำ และมีความหมายแตกต่างกัน คำว่า “คุณ” แปลว่า ความดี เป็นคำที่มีความหมายเป็นทางนามธรรม ส่วนคำว่า “จริย” แปลว่า ความประพฤติกริยาที่ควรประพฤติเป็นคำที่มีความหมายทางรูปธรรม สำหรับแนวคิด หลักการ ทฤษฎี รวมทั้งหลักคำสอนทางศาสนาต่าง ๆ นั้นก็มีอยู่มากมาย หลักคำสอนที่จะนำมาพอเป็นตัวอย่างในเรื่องของคุณธรรมจริยธรรมก็มีทั้งจากคำสอนทางศาสนา หลักปรัชญาแนวคิดของนักปราชญ์ทั้งในอดีตกาล และแนวใหม่ ทั้งของทางตะวันตก และตะวันออก ดังที่นักปรัชญาชาวกรีกโบราณนามว่าโสคราตีส (Socrates) ได้กล่าวถึงคุณธรรมไว้ว่า คุณธรรมคือความรู้ (virtue is knowledge) การแสวงหาความรู้เกี่ยวกับศีลธรรม จริยธรรม คือการแสวงหาคุณธรรม เพราะคุณธรรมคือความรู้ที่แท้จริง ถ้าบุคคลรู้และเข้าใจถึงธรรมชาติของความจริง ๆ แล้ว เขาจะไม่พลาดจากการประกอบความดีละเว้นความชั่ว ในการนี้เพื่อให้เกิดความเข้าใจกระจ่างชัดเจนในเรื่องของแนวคิดคุณธรรม จริยธรรม ผู้วิจัยจึงขอเสนอความหมายของคุณธรรมจริยธรรม ประเภทของคุณธรรมจริยธรรม ตลอดจนแนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมที่เกี่ยวข้องในงานวิจัยครั้งนี้ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

4.1 ความหมายของคุณธรรมจริยธรรม

คุณธรรมและจริยธรรมเป็นคำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน มีความเกี่ยวเนื่องและซ้อนทับกัน อยู่และมักจะใช้ควบคู่กันไปจนทำให้เกิดความเข้าใจโดยทั่วไปว่าเป็นคำที่มีความหมายเดียวกัน

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2542) ให้ความหมายคำว่า “คุณธรรม” ว่า “สภาพคุณงามความดี”

พจนานุกรมภาษาอังกฤษ Longman Dictionary of Contemporary English (1995) ให้ความหมาย “คุณธรรม” ไว้ 2 ประการ ประการที่หนึ่ง หมายถึง ความดีงามของลักษณะนิสัยหรือพฤติกรรมที่ได้จากการกระทำจนเคยชิน ประการที่สอง หมายถึง คุณภาพที่บุคคลได้กระทำตามความคิดและมาตรฐานของสังคมซึ่งเกี่ยวกับความประพฤติและศีลธรรม

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต, 2540: 23) กล่าวว่า คุณธรรม เป็นคุณภาพของจิตใจ กล่าวคือ เป็นคุณสมบัติที่เสริมสร้างจิตใจให้ตั้งมั่นให้เป็นจิตใจที่สูงประณีต และประเสริฐ

ประภาศรี สีหอำไพ (2540: 46) กล่าวว่า คุณธรรม หมายถึง หลักธรรมจริยาที่สร้างความรู้สึกรู้สึกของชีวิตในทางศีลธรรม มีคุณงามความดีอยู่ในขั้นสมบูรณ์จนเปี่ยมไปด้วยความสุขความยินดี

สมบุรณ์ ชิตพงษ์ (2544: 67) กล่าวว่า คุณธรรม หมายถึง สิ่งที่ปฏิบัติแล้วเกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่นในทำนองเดียวกัน

ทิตินา แคมมณี (2546: 80) ได้ให้ความหมายไว้ว่า คุณธรรม หมายถึง คุณลักษณะหรือสภาวะภายในจิตใจของมนุษย์ที่เป็นไปในทางที่ถูกต้อง ดีงาม ซึ่งเป็นภวธรรมอยู่ในจิตใจ

รุ่งนภา ตั้งจิตเจริญกุล (2548: 24) ได้กล่าวไว้ว่า คุณธรรม หมายถึง กรอบความประพฤติหรือกรอบความคิดของสังคมหรือบุคคล มีความเห็นร่วมกันว่า เป็นสิ่งดี มีประโยชน์มากกว่าโทษ

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า คุณธรรม หมายถึง คุณลักษณะ สภาวะหรือคุณงามความดีที่อยู่ภายในจิตใจที่เป็นไปในทางที่ถูกต้องดีงาม เป็นประโยชน์ต่อตนเอง และผู้อื่น จนทำให้เกิดความชื่นชมยินดี มีจิตใจที่เปี่ยมไปด้วยความสุขความยินดี

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตสถาน พ.ศ. 2542 (2542: 43) ให้ความหมายคำว่า “จริยธรรม” ว่า ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ศีลธรรม กฎศีลธรรม

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต, 2545: 36) ให้ความหมายของคำว่า “จริยธรรม” หมายถึง ธรรม คือ ความประพฤติ การดำเนินชีวิต ธรรมที่เป็นข้อประพฤติ ปฏิบัติ ศีลธรรม หรือ กฎศีลธรรม ความหมายตามบัญญัติสมัยปัจจุบันกำหนดให้จริยธรรมเป็นคำแปลสำหรับคำภาษาอังกฤษว่า Ethics นอกจากนี้ยังให้ความหมายว่า จริยะ หรือ จริยธรรม อันประเสริฐ เรียกว่า พรหมจริยะ แปลว่า ความประพฤติอันประเสริฐ หมายถึง มรรคมงคล ๘ หรือ ศีล สมาธิ ปัญญา

กนกพรรณ บุญธรรม (2540) ให้ความหมายของจริยธรรม หมายถึง แนวทางการประพฤติปฏิบัติและแสดงออกของบุคคล ซึ่งสังคมยอมรับพฤติกรรมหรือการกระทำนั้นว่าเป็นสิ่งที่ดีงาม ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม

ไพฑูริย์ สีนลรัตน์ (2542) กล่าวถึง จริยธรรมว่า แยกออกเป็น จริยะ+ธรรม คำว่า จริยะ หมายถึง ความประพฤติหรือกิริยาที่ควรปฏิบัติ ส่วนคำว่า ธรรม มีความหมายหลายอย่าง เช่น คุณความดี หลักคำสอนของศาสนา หลักปฏิบัติ เมื่อนำคำทั้งสองมารวมกันเป็นจริยธรรม จึงได้ให้ความหมายตามตัวอักษรว่า หลักแห่งความประพฤติหรือแนวทางของการประพฤติ

สากล เกตุทอง (2545) กล่าวว่า จริยธรรม คือ แนวทางการประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นคนดี เพื่อประโยชน์สุขของตนเองและสังคมส่วนรวม เป็นคุณธรรมที่แสดงออกทางกายในลักษณะที่ถูกต้อง เป็นมาตรการในการตัดสินใจว่าควรทำสิ่งใดไม่ควรทำสิ่งใด

ทิตินา แคมมณี (2546) กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง การแสดงออกในทางปฏิบัติซึ่งสะท้อนคุณธรรมภายในให้เห็นเป็นรูปธรรม

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า จริยธรรม หมายถึง การแสดงออกทางการประพฤติปฏิบัติ หรือพฤติกรรมของบุคคลในลักษณะที่ดีงาม เหมาะสม ซึ่งสังคมยอมรับพฤติกรรมหรือการกระทำนั้นว่าเป็นสิ่งที่ดีงาม ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม

ดังนั้น คำว่า คุณธรรม จริยธรรม เป็นคำที่มีความหมายเกี่ยวข้องในด้านของคุณงามความดี แม้ว่าคำทั้งสองคำจะมีความหมายที่แตกต่างกัน แต่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน กล่าวคือ คุณธรรม เน้นเรื่องความสำนึกในความดีงาม ความรู้สึกผิดชอบชั่วดีที่ยึดมั่นอยู่ภายใน เกิดจากการตัดสินใจด้วยตนเองไม่มีใครบังคับ ส่วนจริยธรรม เน้นที่การประพฤติ การแสดงออกถึงความถูกต้อง ดีงาม ทั้งกาย วาจา ใจ เพื่อให้ตนเอง และคนในสังคมรอบข้างมีความสุข

4.2 ประเภทของคุณธรรม จริยธรรม

การศึกษาประเภทของคุณธรรม จริยธรรม ได้มีผู้ศึกษาและจำแนกประเภทของจริยธรรมไว้ดังนี้

สมบุรณ์ ชิตพงษ์ (2544) ได้กล่าวว่า ในทางจริยศาสตร์ อาจแยกจริยธรรมออกเป็น 2 ประเภทหลัก ได้ดังนี้

1. จริยธรรมภาคสาธารณะ เป็นจริยธรรมที่มีพื้นฐานมาจากทฤษฎีจริยศาสตร์ว่าด้วยหน้าที่ (Duty Theory) ตัวอย่างจริยธรรมประเภทนี้ ได้แก่ หลักสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเสมอภาค ความยุติธรรม จริยศาสตร์ ว่าด้วยหน้าที่ เน้นการส่งเสริมให้ได้เหตุผลแสวงหาหลักการหรือกฎจริยธรรม ที่ถูกต้องที่มนุษย์พึงยึดถือปฏิบัติร่วมกัน โดยเชื่อว่า “กฎ (หรือระบบ) ที่ดี” จะเป็นพื้นฐานของสังคมที่ดี
2. จริยธรรมของปัจเจกบุคคล เป็นจริยธรรมที่มีพื้นฐานมาจากทฤษฎีจริยศาสตร์ว่าด้วยคุณธรรม (Virtue Theory) ตัวอย่างคุณธรรมประเภทนี้ ปัญญา ความซื่อสัตย์ ความกล้าหาญ ความมีน้ำใจ ความยุติธรรม ความเมตตา กรุณา ฯลฯ

จริยศาสตร์ว่าด้วยคุณธรรมนี้ เน้นการฝึกฝน บ่มเพาะให้คนเป็นคนดีหรือเป็นคนมีคุณธรรม (Virtuous Person) คือ คนที่มีคุณธรรมเป็นอุปนิสัยหรือเป็นวิถีชีวิต เช่น คนมีคุณธรรม คือความซื่อสัตย์ ก็คือ คนที่มีอุปนิสัยซื่อสัตย์ และยึดความซื่อสัตย์เป็นวิถีการดำเนินชีวิตที่ดีงามสำหรับตนเอง ทฤษฎีนี้ เชื่อว่า “คนดี” คือ พื้นฐานของสังคมที่ดี

จริยธรรมทั้งสองประเภทนี้ แสดงให้เห็นว่า แม้ว่าคนเราจะใช้เหตุผลสร้างกฎที่ดีแล้วก็จริง แต่เขามักไม่ปฏิบัติตามกฎที่ตินั้น ถ้าเขาขาดคุณธรรมที่เป็นแรงจูงใจหรือเป็นพลังขับเคลื่อนให้ทำตามกฎที่ตินั้น ในขณะที่เดียวกัน แม้คนจะเป็นผู้มีบุคลิกภาพหรืออุปนิสัยที่มีคุณธรรมแต่คุณธรรมนั้นย่อมแสดงออกผ่านหลักการหรือกฎจริยธรรมที่ดีบางอย่าง ดังนั้น จึงเกิดทฤษฎีจริยศาสตร์องค์รวม (Total Theory) ที่ถือว่าการสอนจริยศาสตร์ต้องมีกระบวนการส่งเสริมให้มนุษย์ใช้ปัญญาหรือเหตุผลแสวงหาหลักการหรือกฎจริยธรรมที่ถูกต้อง ควบคู่กับการฝึกฝน บ่มเพาะคุณธรรมให้เป็นบุคลิกภาพ (Character) หรืออุปนิสัย (Habit) ที่โน้มเอียงพร้อมหรือรักที่จะประพฤติตามหลักการหรือกฎจริยธรรมที่ถูกต้องนั้น ด้วยการพัฒนาระบบที่ดีกับคนดี จะต้องควบคู่ไปด้วยกัน จึงจะเกิดมรรคผลที่เป็นรูปธรรม จริยศาสตร์องค์รวมมีเหตุผลที่น่ายอมรับ เพราะเมื่อพิจารณาโดยพื้นฐานแล้ว จะเห็นว่าจริยธรรมภาคสาธารณะ

เช่น หลักเสรีภาพก็ไม่ได้เป็นเพียง “หลักการ” หรือ “กฎ” อะไร บางอย่างที่ยกออกไปอยู่ภายนอกตัวปัจเจกบุคคล ดังความเห็นของรุสโซ ที่ถูกนำมาเป็นพื้นฐานของหลักเสรีภาพที่ว่า มนุษย์เกิดมาเสรี การละทิ้งเสรีภาพนั้น คือการละทิ้งความเป็นคน และกระทั้งละทิ้งสิทธิและหน้าที่แห่งมนุษยชาติ การละทิ้งนี้ขัดต่อธรรมชาติของมนุษย์และการลบเลือนเสรีภาพทั้งหมดออกไปจากเจตจำนงของเขาก็คือ การลบเลือนศีลธรรมทั้งหมดออกจากการกระทำของเขาในความเห็นของรุสโซ เสรีภาพ – ความเป็นคน – สิทธิหน้าที่แห่งมนุษยชาติ – ศีลธรรมไม่อาจแยกขาดจากกันได้ เสรีภาพเป็นจริยธรรมภาคสาธารณะ เพราะเป็นคุณค่าที่คนทุกคนพึงเคารพและปกป้องร่วมกันเพื่อรักษาความเป็นคน (ของทุกคน) และรักษาสิทธิหน้าที่ของมวลมนุษยชาติ แต่ในขณะเดียวกัน เสรีภาพก็เป็นคุณธรรม (บุคลิกภาพ/อุปนิสัย) ของปัจเจกด้วยเพราะถ้าปัจเจกไม่มี (หรือไม่ปกป้องเสรีภาพของตนเอง) เขาย่อมไม่อาจมีศีลธรรม (หรือหมดสภาพที่จะใช้เจตจำนงริเริ่มทางศีลธรรม) ได้

ปรัชญาเมธีตะวันออก เช่น ขงจื้อ มองว่า คุณธรรมของตัวบุคคลกับจริยธรรมภาคสาธารณะยึดโยงสนับสนุนกัน เขากล่าวว่า ถ้าปกครองโดยใช้คุณธรรมนำประชาชน สร้างความเป็นระเบียบเรียบร้อยด้วยนิติธรรมนิยมจารีตประเพณีที่ดีแล้ว ประชาชนก็จักละอายต่อความชั่วด้วยความรู้สึกผิดชอบ ทั้งยังจักก้าวหน้าไปสู่ความดีเบื้องสูงอีกด้วย และกล่าวอีกว่า ผู้มีเกียรติ คือ ผู้ที่ไม่ยอมเป็นเครื่องมือของใคร ดำรงตนให้เป็นที่เชื่อถือได้ทุกสถาน ยึดมั่นอยู่ในความดีจนกระทั่งชีพสลายเป็นคนกล้าเสมอ เพราะเมื่อเขาได้ตรวจสอบตนเองอย่างตรงไปตรงมาแล้ว ไม่พบความผิดอะไร เขาย่อมหยิ่งในศักดิ์ศรี แต่ไม่อวดดี อุปนิสัยของคนดีหรือคนมีคุณธรรมตามทฤษฎีของปราชญ์ทั้งหลาย เช่น ความซื่อสัตย์ ความยุติธรรม ความรักมนุษยชาติ ความโอบอ้อมอารี ความสุภาพอ่อนตน ความเคารพผู้อื่น ฯลฯ อุปนิสัยเหล่านี้ล้วนเป็นคุณธรรมสนับสนุนการปฏิบัติตามหรือการพิทักษ์ปกป้องจริยธรรมภาคสาธารณะ (และกติกาคืออื่น ๆ ของสังคม) ทั้งสิ้น

สมบูรณ ชิตพงษ์ (2544) จำแนกประเภทคุณธรรม จริยธรรม ไว้ 4 ประการ คือ

1. ความรู้เชิงคุณธรรม จริยธรรม หมายถึง การมีความรู้ในสังคมของตนนั้นถือว่าการกระทำชนิดใดแล้ว ควรดเว้น ลักษณะและพฤติกรรมประเภทใดเหมาะสมหรือไม่เหมาะสม มากน้อยเพียงใด ปริมาณความรู้เชิงคุณธรรม จริยธรรม หรือความรู้เกี่ยวกับค่านิยมทางสังคมนี้ขึ้นอยู่กับอายุ ระดับการศึกษา และการพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคล

2. ทักษะเชิงคุณธรรม จริยธรรม หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับลักษณะหรือพฤติกรรมเชิงจริยธรรมต่าง ๆ ว่า ตนชอบหรือไม่ชอบลักษณะนั้น ๆ เพียงใด ทักษะเชิงคุณธรรม จริยธรรมของบุคคลส่วนมากจะสอดคล้องกับค่านิยมในสังคมนั้น แต่บุคคลบางคนในสถานการณ์ปกติอาจมีทักษะแตกต่างไปจากค่านิยมของสังคมก็ได้ ทักษะเชิงคุณธรรม จริยธรรมของบุคคลนั้นมีความหมายกว้างกว่าความรู้เชิงคุณธรรม จริยธรรมของบุคคล เพราะทักษะเชิงคุณธรรม จริยธรรมนั้นรวมทั้งความรู้และความรู้สึกในเรื่องนั้น ๆ เข้าไว้ด้วยกัน

3. เหตุผลเชิงคุณธรรม จริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลใช้เหตุผลในการเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เหตุผลที่กล่าวถึงนี้จะแสดงให้เห็นถึงเหตุจูงใจหรือแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำต่าง ๆ ของบุคคล การศึกษาเหตุผลเชิงพฤติกรรมจะทำให้ทราบว่าบุคคลผู้มีความคุณธรรม จริยธรรมในระดับแตกต่างกัน อาจจะมีคุณธรรม จริยธรรมที่คล้ายคลึงกันได้เสมอ และบุคคลที่มีการกระทำเหมือนกันอาจมีเหตุผลเบื้องหลังการกระทำและระดับคุณธรรม จริยธรรมที่แตกต่างกันได้ นอกจากนี้ การใช้เหตุผลเชิงคุณธรรม จริยธรรม ยังมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการทางด้านอื่น ๆ ของบุคคลด้วย โดยเฉพาะการพัฒนาสติปัญญาและอารมณ์ ตลอดจนมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมประเภทต่าง ๆ ของบุคคลอีกด้วย

4. พฤติกรรมเชิงคุณธรรม จริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลแสดงพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบหรืองดเว้นการแสดงออกพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์หรือค่านิยมในสังคมนั้น พฤติกรรมเชิงคุณธรรม จริยธรรมเป็นสิ่งที่สังคมให้ความสำคัญมากกว่าคุณธรรม จริยธรรมด้านอื่น ๆ ทั้งนี้ เพราะการกระทำในทางที่ดีและเลวของบุคคลนั้น ส่งผลโดยตรงต่อความสุขและความทุกข์ของสังคม

ประเภทของคุณธรรม จริยธรรม ประกอบด้วย จริยธรรมธรรมชาติที่เป็นจิตสำนึกและมีอยู่ในตัวบุคคล จริยธรรมบังคับ ซึ่งเกิดจากการใช้อำนาจให้ปฏิบัติ และจริยธรรมที่เกิดจากเจตนาหรือความตั้งใจ ซึ่งจะพิจารณาได้จากการใช้ความรู้ ทัศนคติ การใช้เหตุผล และการแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ออกมาเป็นที่ยอมรับของสังคม

4.3 ความสำคัญและความจำเป็นในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ใน มาตรา 81 ระบุว่า “รัฐต้องจัดการศึกษาอบรม และสนับสนุนเอกชนจัดการศึกษาอบรมเพื่อให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม”

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในหมวด 1 บททั่วไป ความมุ่งหมายและหลักการ มาตรา 6 ระบุว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2552) ได้กำหนดกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (Thai Qualification Framework for Higher Education, TOF : HEd) เป็นมาตรฐานผลการเรียนรู้ (Domains of Learning) ของระดับที่ 2 ปริญาตรีด้านคุณธรรม จริยธรรม สามารถจัดการปัญหาทางคุณธรรม จริยธรรม และวิชาชีพโดยใช้ดุลยพินิจทางค่านิยม ความรู้สึกของคนอื่น ค่านิยมพื้นฐาน และจรรยาบรรณวิชาชีพ แสดงออกซึ่งพฤติกรรมทางด้านคุณธรรม จริยธรรม อาทิ มีวินัย มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ สุจริต เสียสละ เป็นแบบอย่างที่ดี เข้าใจผู้อื่น และเข้าใจโลก เป็นต้น

กระทรวงศึกษาธิการ (2552) ยังได้กล่าวถึงความสำคัญและจำเป็นของการศึกษาว่า การจัดการศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน กระบวนการจัดการศึกษาที่สมบูรณ์ จึงเปรียบเสมือนเหรียญสองด้าน คือ ด้านหนึ่งเป็นการจัดการเรียนการสอนและจัดกิจกรรมพัฒนา ผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาแต่ละช่วงชั้น เพื่อสร้างองค์ความรู้ กระบวนการคิดวิเคราะห์ เพื่อให้ ผู้เรียนมีความสามารถและประสบการณ์ มีทักษะการดำรงชีวิตที่เกิดจากการฝึกหัด สามารถใช้ความรู้ ให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาตนเองและประกอบอาชีพ อีกด้านหนึ่ง คือ การบ่มเพาะ กล่อมเกล่า ปลูกฝังและปลูกจิตสำนึก เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม มีความรับผิดชอบต่อตนเอง สังคม ชุมชน และสิ่งแวดล้อม เกิดความตระหนักในบทบาทหน้าที่ที่ขึ้นในจิตใจ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถดำรงตน อยู่ในสังคมร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยการจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นภารกิจทั้ง 3 ด้าน (3D) ได้แก่ ด้านประชาธิปไตย (Democracy) ด้านคุณธรรม จริยธรรม และความเป็นไทย (Decency) และ ด้านภูมิคุ้มกันภัยจากยาเสพติด (Drug-Free)

ประเวศ วะสี (ม.ป.ป.) ได้กล่าวว่า พื้นฐานธรรมชาติของมนุษย์ จริง ๆ แล้ว มนุษย์ทุกคน มีเมล็ดพันธุ์แห่งความดีซ่อนอยู่ในหัวใจ ถ้าเราคิดว่าพื้นฐานของมนุษย์ คือ ความเลวร้าย เราจะรู้สึก หดหู่ และมองไม่เห็นความหวัง แต่ถ้าคิดว่ามนุษย์มีธรรมชาติพื้นฐานเป็นความดี เราจะมีกำลังใจและ มองเป็นความหวัง ถ้ามนุษย์ทุกคนมีเมล็ดพันธุ์แห่งความดี ถ้ามีการรดน้ำพรวนดิน ใส่ปุ๋ยให้ถูกต้อง เมล็ดพันธุ์นี้ก็จะงอกและเติบโตแผ่ไพศาลได้ วิธีการที่จะส่งเสริมศีลธรรม คือ การกระตุ้นธรรมชาติ เดิมแท้ อันเป็นธรรมชาติแห่งความดีให้โตขึ้น

ปัจจุบันกระแสโลกาภิวัตน์ ได้เข้ามามีบทบาทในสังคมไทยเป็นอย่างมากการพัฒนา ประเทศชาติที่ขาดความสมดุลในระยะเวลาที่ผ่านมา โดยมุ่งเน้นการพัฒนาด้านเศรษฐกิจมากกว่า สังคม และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมของชาติ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในวิถีการดำเนิน ชีวิตของคนในสังคมไทยอย่างมากมายการพัฒนาด้านที่ตัดขาดจากรากฐานทางศีลธรรมและวัฒนธรรม ของตนเอง นอกจากนี้การไหลบ่าของกระแสวัฒนธรรมอย่างรุนแรงที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตก็ทำให้เด็ก เยาวชน และประชาชนไทยตกอยู่ภายใต้ความครอบงำของวัฒนธรรมวัตถุนิยม ผู้คนในสังคมต่างวัด คุณค่าของความเป็นคนจากวัตถุ สิ่งของ ทรัพย์สิน และอำนาจมากกว่าคุณธรรมจริยธรรม จนทำให้เกิด ปัญหาวิกฤตคุณธรรมจริยธรรมอย่างรุนแรง ปัญหาความเสื่อมโทรมทางคุณธรรมจริยธรรมของ สังคมไทยดังกล่าว ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตและการพัฒนานักเรียน นิสิต/นักศึกษาทั้งในปัจจุบันและ อนาคต ดังนั้นสถาบันการศึกษาทุกแห่งต้องร่วมกันพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียน นิสิต/ นักศึกษา เพื่อให้สามารถประพฤติปฏิบัติหน้าที่ในการครองชีวิตที่เป็นความถูกต้องดีงาม เป็นธรรม ตามมาตรฐานและขนบประเพณีอันเป็นที่ยอมรับ (นางลักษณ์ วิรัชชัย, ศจีมาจ ณ วิเชียร และพิศมัย อรทัย, 2551) มหาวิทยาลัยจึงมีอิทธิพลอย่างมากต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของนิสิตนักศึกษา ในช่วงเวลาที่ศึกษาอยู่ในสถาบันการศึกษา การเรียนรู้อาจจะเกิดจากการได้ยิน ได้ฟังจากประสบการณ์

ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน มีผลต่อการหล่อหลอมคุณธรรมจริยธรรม นิสิตนักศึกษา จึงกล่าวได้ว่านิสิตนักศึกษากำลังอยู่ในกระบวนการที่ถูกพัฒนา และสามารถที่จะมีการพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรม

พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี (ว. วชิรเมธี) (ม.ป.ป.) ได้กล่าวถึงการปลูกฝัง คุณธรรม จริยธรรม ให้แก่เยาวชน จำเป็นต้องเริ่มแต่เด็ก เพราะอายุก่อน 6 ปี จะสามารถบันทึกจริยธรรมในช่วงนั้น ได้มากที่สุด พ่อ แม่ ญาติพี่น้อง ผู้ใกล้ชิดของเด็กในวัยนี้ จึงมีบทบาทสำคัญมากในการปลูกฝัง คุณธรรม จริยธรรม และควรทำอย่างต่อเนื่องผ่านทางกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในและนอกหลักสูตรจนกระทั่ง เด็กเหล่านี้เข้าสู่ การเรียนในระบบ ตั้งแต่ระดับประถมศึกษา จนถึง ระดับอุดมศึกษา เต็มโตเป็นผู้ใหญ่ มากขึ้น การปลูกฝังทางด้านคุณธรรม จริยธรรม ยังคงต้องดำเนินต่อไปอย่างเป็นธรรมชาติ เพื่อให้ นักศึกษาเป็นทั้ง คนเก่ง คนดี และมีความสุขการวางแผนการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้เกิดขึ้น ในตัวผู้เรียน

4.4 ทฤษฎีและแนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม

คุณธรรมและจริยธรรมจึงเป็นของคู่กันและมักใช้ประกอบกัน คุณธรรมเป็นปัจจัยให้เกิด จริยธรรม จริยธรรมเป็นผลของการมีคุณธรรม คุณธรรมจึงเป็นนามธรรมเป็นเรื่องของกุศลธรรมที่ควร ปลูกฝังในจิตใจ ส่วนจริยธรรมซึ่งเป็นรูปธรรม เป็นเรื่องของความประพฤติหรือพฤติกรรมที่พึงงามที่ควร เสริมสร้างให้เกิดขึ้น อย่างไรก็ตามปัจจุบันมีนักทฤษฎีจริยธรรมได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับพัฒนาการทาง จริยธรรมไว้หลากหลายแนวคิด โดยแต่ละแนวคิดมีความเชื่อพื้นฐานที่แตกต่างกัน ซึ่งในการประมวล เอกสารที่เกี่ยวข้องครั้งนี้จะนำเสนอแนวคิดทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมที่สำคัญ 6 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มแนวคิดทฤษฎีพัฒนาการทางความคิด กลุ่มแนวคิดจิตพิสัย กลุ่มแนวคิดพฤติกรรมนิยม กลุ่มแนวคิดจิตพฤติกรรมศาสตร์ กลุ่มแนวคิดสังคมวิทยา และกลุ่มแนวคิดทางศาสนา พร้อมทั้งวิธี การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมที่อาศัยพื้นฐานความคิดของทฤษฎีนั้น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. กลุ่มแนวคิดทฤษฎีพัฒนาการทางความคิด

นักทฤษฎีกลุ่มพัฒนาการทางความคิดมีความเชื่อว่าพัฒนาการทางจริยธรรมมีความเป็น สากล มีโครงสร้างของความคิดเป็นพื้นฐานและประกอบด้วยเหตุผลเชิงจริยธรรม นอกจากนี้ยังเชื่อว่า จริยธรรมของบุคคลเกิดจากแรงจูงใจเบื้องต้น คือ การได้รับการยอมรับ การรู้ว่าตนเองมีความสามารถ การเคารพและรู้จักตนเองอย่างแท้จริง ส่วนบรรทัดฐานเบื้องต้นทางจริยธรรมของบุคคลนั้นทฤษฎี กลุ่มนี้เชื่อว่าเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคลอื่น ทฤษฎีสำคัญในกลุ่มนี้มี 2 ทฤษฎี คือ ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจท์ และทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก ดังจะได้ เสนอสาระสำคัญของแต่ละทฤษฎีต่อไปนี้

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจท์ (Piaget)

เพียเจท์ (Piaget) เชื่อว่า พัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์เป็นไปตามขั้นและขึ้นอยู่กับความฉลาดของบุคคล ตลอดจนความฉลาดของบุคคลในการที่จะรับรู้กฎเกณฑ์และลักษณะต่าง ๆ ของสังคมตามพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคลนั้น โดยขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจท์แบ่งเป็น 2 ขั้นใหญ่ ๆ ดังนี้ (Piaget, 1971)

1) ขั้นยอมรับกฎเกณฑ์จากผู้ที่มีอำนาจเหนือตน (Heteronomous) เริ่มตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 8 ปี ในขั้นนี้บุคคลยอมรับกฎเกณฑ์จากผู้ที่มีอำนาจเหนือตน เช่น บิดา มารดา ครู และบุคคลอื่นที่มีอำนาจมากกว่าและเชื่อว่ากฎระเบียบเป็นสิ่งที่ไม่แน่นอนตายตัวไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ ดังนั้นระยะนี้บิดามารดาและผู้ใหญ่จึงมีอิทธิพลต่อเด็กอย่างชัดเจน

2) ขั้นการยอมรับการเปลี่ยนแปลงของกฎเกณฑ์ (Autonomous) อายุ ตั้งแต่ 9 ปีขึ้นไป ในขั้นนี้บุคคลจะมองสิ่งต่าง ๆ อย่างมีความสัมพันธ์กันมากขึ้นและเชื่อว่ากฎระเบียบต่าง ๆ ไม่ใช่สิ่งที่ต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดสมบูรณ์ แต่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ ถ้าทุกคนยอมรับการเปลี่ยนแปลงนั้น ในขั้นนี้เป็นระยะที่บุคคลเริ่มพัฒนาจริยธรรมขึ้นสู่ความคิดที่เป็นของตนเอง ใช้เหตุผล โดยคำนึงถึงความยุติธรรมและพิจารณาจากผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำเพียเจท์ เชื่อว่าการที่บุคคลจะพัฒนาจากขั้นยอมรับกฎเกณฑ์จากผู้ที่มีอำนาจเหนือตนมายังขั้นการยอมรับการเปลี่ยนแปลงของกฎเกณฑ์นี้ เกิดจากการที่บุคคลได้สัมผัสสภาวะรอบตัวที่กว้างขวางขึ้นไปอีกระดับหนึ่ง การมีบทบาทในกลุ่มเพื่อนในกลุ่มคนในสังคม ประกอบกับการพัฒนาการทางสติปัญญาที่มีมากขึ้นตามวุฒิภาวะ สิ่งเหล่านี้จะช่วยทำให้บุคคลสามารถใช้สติปัญญาและประสบการณ์ของตนเองวิเคราะห์ปรากฏการณ์ต่าง ๆ จนในที่สุดบุคคลก็จะใช้ข้อสรุปต่าง ๆ ที่เป็น หลักการในใจของตนเอง

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบิร์ต (Kohlberg)

โคลเบิร์ต (Kohlberg) เชื่อว่าพัฒนาการทางจริยธรรมของแต่ละบุคคลจะผ่านไปตามขั้นพัฒนาการ (Sequential Stage) โดยมีพื้นฐานมาจากการให้เหตุผลเชิงตรรกศาสตร์ และเชื่อว่าการรับรู้ทางสังคมและบทบาททางสังคมของแต่ละบุคคลนั้นจะมีความสัมพันธ์ในลักษณะปฏิสัมพันธ์กับพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลนั้น สำหรับการตัดสินคุณธรรมขั้นต่าง ๆ นั้น

โคลเบิร์ตเห็นว่าเป็นผลมาจากประสบการณ์ในการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ซึ่งโคลเบิร์ตเชื่อว่าสิ่งเหล่านั้นจะนำไปสู่การเรียนรู้ส่วนบุคคลมากกว่าจะเป็นรูปแบบของวัฒนธรรมที่สังคมวางไว้นอกจากนี้ โคลเบิร์ต ยังเห็นว่า บุคคลที่จะมีจริยธรรมขั้นสูงหรือสามารถใช้เหตุผลทางจริยธรรมขั้นสูงได้นั้นจะต้องสามารถใช้เหตุผลเชิงตรรกะ และความสามารถในการรับรู้ทางสังคมในระดับสูงก่อน โดยลำดับขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบิร์ตนั้น แบ่งออกเป็น 3 ระดับ และแต่ละระดับสามารถแบ่งออกเป็น 2 ขั้นได้แก่ Kohlberg (1973, อ้างอิงใน ดวงเดือน พันธุนาวิน, 2524)

ระดับที่ 1 ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (2 – 10 ปี) หมายถึง ระดับที่การตัดสินใจเลือกกระทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ตนเอง โดยไม่คำนึงถึงผลที่จะเกิดแก่ผู้อื่น

ขั้นที่ 1 ใช้หลักการหลบหลีกการลงโทษ คือ การมุ่งที่จะหลบหลีกมิให้ตนเองถูกลงโทษทางกาย เพราะกลัวความเจ็บปวดที่จะได้รับและจะยอมทำตามคำสั่งของผู้ใหญ่เพราะเป็นผู้ที่มีอำนาจเหนือตน

ขั้นที่ 2 ใช้หลักการแสวงหารางวัล คือ การเลือกกระทำในสิ่งที่จะนำความพอใจมาให้ตนเองเท่านั้น

ระดับที่ 2 ระดับตามกฎเกณฑ์ (10 – 16 ปี) หมายถึง การกระทำตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มย่อย ๆ ของตนหรือทำตามกฎหมายและศาสนา บุคคลผู้มีจริยธรรมในระดับนี้ยังต้องมีการควบคุมจากภายนอกแต่ก็มีความสามารถในการเอาใจเขามาใส่ใจเรา และสามารถที่จะแสดงบทบาททางสังคมได้

ขั้นที่ 3 ใช้หลักการทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ บุคคลยังไม่เป็นตัวของตัวเอง ชอบคล้อยตามการชักจูงของผู้อื่น โดยเฉพาะเพื่อน ๆ

ขั้นที่ 4 ใช้หลักการทำตามหน้าที่ของสังคมบุคคลมีความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของตนในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมของตน จึงถือว่าตนมีหน้าที่ตาม กฎ เกณฑ์ต่าง ๆ ที่สังคมของตนกำหนดหรือคาดหวัง

ระดับที่ 3 ระดับเหนือกฎเกณฑ์ หมายถึง การตัดสินใจขัดแย้งด้วยการนำมาตรึงตรองซึ่งใจตนเอง และตัดสินใจไปตามแต่ว่าจะเห็นความสำคัญของสิ่งใดมากกว่ากัน

ขั้นที่ 5 ใช้หลักการทำตามคำมั่นสัญญาบุคคล เห็นความสำคัญของคนส่วนใหญ่ ไม่ทำตนให้ขัดต่อสิทธิอันพึงมีพึงได้ของบุคคลอื่น สามารถควบคุมบังคับใจตนเองได้

ขั้นที่ 6 ใช้หลักการยึดหลักอุดมคติสากล ซึ่งเป็นขั้นพัฒนาการที่สูงที่สุด แสดงทั้งการมีความรู้สากลนอกเหนือจากกฎเกณฑ์ในสังคมของตน และการมีความยึดหยุ่นทางจริยธรรมเพื่อจุดมุ่งหมายในอันปลายอันเป็นอุดมคติยิ่งใหญ่

ตามทฤษฎีกลุ่มพัฒนาการทางความคิดเชื่อว่าบุคคลแต่ละคนจะมีหรือไม่มีการพัฒนาหรือมีการพัฒนาช้าเร็วต่างกัน โดยระดับจริยธรรมของบุคคลสามารถวัดได้จากเหตุผลเชิงจริยธรรมบุคคลนั้นให้และสามารถที่จะส่งเสริมให้บุคคลมีการพัฒนาระดับจริยธรรมให้สูงขึ้นกว่าเดิมได้ โดยการเปิดโอกาสให้บุคคลเรียนรู้จากการตัดสินใจทางจริยธรรมร่วมกับผู้อื่น การได้แสดงความคิดเห็นและอภิปรายร่วมกับผู้อื่นจะทำให้บุคคลที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมต่ำเรียนรู้การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูงขึ้น สำหรับการพัฒนาจริยธรรมตามกลุ่มทฤษฎีพัฒนาการทางความคิด สามารถทำได้หลายวิธี ดังสรุปได้ต่อไปนี้ (ทิตานา แชมมณี, 2546)

1) การให้ความรู้ขั้นสูง เป็นการจัดประสบการณ์ให้บุคคลได้รับเหตุผลใหม่และเหนือกว่าที่เคยเป็นอยู่ (ขั้นสูงกว่าพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลนั้น ๆ 1 ขั้น)

2) การมีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น และสภาพแวดล้อม เป็นการจั้ดประสบการณ์ให้บุคคล ได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและสภาพแวดล้อม

3) การให้แสดงบทบาทสมมติ เป็นการจั้ดให้บุคคลได้รับโอกาสสวมบทบาทอื่น นอกเหนือจากที่ตนเป็นอยู่และบทบาทนั้นควรเกี่ยวข้องกับจริยธรรม การรับเอาความคิดและความรู้สึกของคนอื่นจะก่อให้เกิดความคิดความเข้าใจแตกต่างไปจากเดิมและไม่ยึดติดอยู่แต่ตนเอง

4) การฝึกเผชิญหน้ากับปัญหาความขัดแย้งเชิงจริยธรรม กล่าวคือ การฝึกเผชิญกับปัญหา ความขัดแย้งเชิงจริยธรรมจะช่วยฝึกให้บุคคลได้คิดวิเคราะห์ อภิปรายโต้แย้งกัน และตัดสินใจ โดยพิจารณาความเห็น รวมทั้งกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ในสังคมด้วย โดยปัญหาที่นำมาใช้ในการอภิปรายนั้น ควรเป็นปัญหาที่สามารถใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับที่ตรงกับระดับพัฒนาทางจริยธรรมที่เป็นอยู่ และระดับที่สูงกว่าของบุคคลนั้น

5) การจั้ดบรรยากาศที่เอื้อต่อการแสดงความคิดเห็น กล่าวคือ การที่บุคคลมีบรรยากาศ ที่เอื้อต่อการแสดงความคิดเห็น อภิปรายเกี่ยวกับปัญหาความขัดแย้งเชิงจริยธรรมร่วมกับบุคคลอื่น ได้อย่างเปิดเผยจะช่วยกระตุ้นพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลให้สูงขึ้นได้

ตามความเชื่อของกลุ่มทฤษฎีพัฒนาการทางความคิดนั้น เชื่อว่าพัฒนาการทางจริยธรรม ของแต่ละบุคคลแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางสติปัญญาและวัยของบุคคลนั้น ๆ และการพัฒนาจริยธรรมของบุคคลควรจะพิจารณารูปแบบการพัฒนาที่แตกต่างกันตามความสามารถ ทางการคิดและวัยของบุคคล

2. กลุ่มแนวคิดจิตพิสัย

นักคิดกลุ่มจิตพิสัยมุ่งอธิบายพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคล โดยมองว่ามีความเกี่ยวข้อง สัมพันธ์กับระดับคุณภาพของการเรียนรู้ทางด้านจิตใจ (Affective Domain) ซึ่งแนวคิดทฤษฎีที่สำคัญ ในกลุ่มนี้คือ ทฤษฎีจำแนกระดับคุณภาพของการเรียนรู้ด้านจิตใจ จุดเน้นสำคัญของทฤษฎีนี้เชื่อว่าการเรียนรู้ด้านจิตใจจะครอบคลุมความสนใจ เจตคติ ค่านิยมลักษณะนิสัยของบุคคล และเชื่อว่าการเกิดเจตคติและการพัฒนาทางด้านคุณธรรม จริยธรรมของบุคคลมีขั้นตอนสำคัญ ดังนี้

- 1) ขั้นการรับรู้ (Perceiving or Receiving)
- 2) ขั้นการตอบสนอง (Responding)
- 3) ขั้นการเห็นคุณค่า (Valuing)
- 4) ขั้นจั้ดระบบ (Organizing)
- 5) ขั้นการพัฒนาเป็นลักษณะนิสัย (Characterization)

จากแนวคิดจิตพิสัย จะเห็นได้ว่าการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของบุคคลนั้น สิ่งสำคัญ ที่จะเป็นตัวบ่งชี้ถึงความสำเร็จในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของบุคคลก็คือ การเรียนรู้ด้านจิตใจ ของบุคคลนั้น โดยแนวทางในการพัฒนาจะมีลักษณะเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องกันไป เริ่มจาก

การให้บุคคลมีโอกาสรู้ และสนใจในเรื่องที่จะปลูกฝัง มีโอกาสในการตอบสนองต่อสิ่งที่สนใจ เห็นคุณค่าของสิ่งที่ปฏิบัติและนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันอย่างสม่ำเสมอและท้ายที่สุดก็คือ การพัฒนาเป็นลักษณะนิสัย

3. กลุ่มแนวคิดพฤติกรรมนิยม

นักคิดกลุ่มพฤติกรรมนิยมเชื่อว่า พฤติกรรมของบุคคลเป็นผลที่เกิดขึ้นจากการได้ปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม และจะแปรเปลี่ยนไปตามผลที่ได้รับจากการกระทำที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมนั้น ซึ่งผลจากการกระทำนั้นมีอยู่ 2 ประเภท ได้แก่ ผลประเภทเสริมแรง ซึ่งทำให้พฤติกรรมนั้นมีอัตราเพิ่มขึ้น และผลประเภทถูกลงโทษ ซึ่งทำให้พฤติกรรมนั้นมีอัตราลดลงหรือหมดไป

สำหรับวิธีการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมตามแนวคิดพฤติกรรมนิยมนั้น พบว่าสามารถพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของบุคคลได้ด้วยกระบวนการปรับพฤติกรรมโดยใช้ตัวเสริมแรงหรือตัวลงโทษเป็นเครื่องมือในการเพิ่มพฤติกรรมที่พึงปรารถนาและลดหรือขจัดพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนาตามขั้นตอนที่สำคัญ ดังนี้

- 1) บังคับหรือกำหนดพฤติกรรมเป้าหมายให้ชัดเจน และมีลักษณะเป็นพฤติกรรมที่สังเกตได้
- 2) ใช้แรงเสริมที่เหมาะสมและถูกหลักการ โดยตัวเสริมแรงที่นำมาใช้อาจเป็นตัวเสริมแรงทางสังคม เช่น การให้คำชมเชย ยกย่อง ให้ความสนใจให้เกียรติ เป็นต้น หรืออาจเป็นตัวเสริมแรงที่เป็นรางวัล สิ่งของ หรือเบี้ย (Token) ที่สามารถนำมาแลกเปลี่ยนกับสิ่งของที่ผู้ปรับพฤติกรรมต้องการ หรืออาจจะให้แรงเสริมโดยการให้ทำกิจกรรมอื่นที่ชอบ ทั้งนี้วิธีการเสริมแรงที่ใช้ต้องเหมาะสมกับอายุของผู้รับการปรับพฤติกรรม

- 3) ติดตามสังเกตการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้รับการปรับพฤติกรรมเมื่อมีพฤติกรรมที่ต้องการเกิดขึ้น ควรให้แรงเสริมทันทีในช่วงแรก ๆ ของการปรับพฤติกรรม แต่เมื่อเวลาผ่านไประยะหนึ่งแล้ว การให้แรงเสริมควรจะเป็นแบบครั้งคราว เพื่อให้พฤติกรรมนั้นคงอยู่อย่างถาวรจากแนวคิดพฤติกรรมนิยมจะเห็นได้ว่า ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของบุคคลนั้น ต้องกำหนดพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมที่จะพัฒนาให้ชัดเจน สามารถวัดและสังเกตได้โดยวิธีการสำคัญในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของบุคคลตามแนวคิดนี้ คือ การปรับพฤติกรรมที่อาศัยตัวเสริมแรงหรือตัวลงโทษเป็นเครื่องมือที่สำคัญ

4. กลุ่มแนวคิดจิตพฤติกรรมศาสตร์

แนวคิดจิตพฤติกรรมศาสตร์เป็นแนวคิดที่ใช้ในการอธิบายสาเหตุพฤติกรรมของบุคคล โดยใช้แบบปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactionism Model) และทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะธรรมมาเป็นกรอบในการกำหนดสาเหตุต่าง ๆ ของพฤติกรรม (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2541: 105-108) ซึ่งตามรูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยม เชื่อว่าสาเหตุของพฤติกรรมของบุคคลมีอย่างน้อย 4 สายหลัก ดังนี้

1) สาเหตุฝ่ายสถานการณ์ ซึ่งได้แก่ สิ่งต่าง ๆ ที่รอบตัวบุคคล เช่น ปทัสถานทางสังคม การสนับสนุนจากบุคคลรอบตัว เป็นต้น

2) สาเหตุฝ่ายจิตลักษณะเดิม ซึ่งเป็นจิตลักษณะหรือบุคลิกภาพที่ติดตัวมาหรืออาจเกิดจากการถ่ายทอดทางสังคม เช่น สุขภาพ จิตประสาททางสังคม สติปัญญา ค่านิยม เป็นต้น

3) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสาเหตุฝ่ายสถานการณ์กับฝ่ายจิตลักษณะเดิมซึ่งเรียกว่า ปฏิสัมพันธ์แบบกลไก (Mechanical Interaction)

4) สาเหตุฝ่ายจิตลักษณะตามสถานการณ์หรือที่เรียกว่า ปฏิสัมพันธ์ภายในตน (Organismic Interaction) เช่น เจตคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือความเครียดเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เป็นต้น

ส่วนทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะธรรมนั้นที่เชื่อว่าพฤติกรรมต่าง ๆ ของคนดีและคนเก่งนั้นก็เหมือนผลไม้บนต้น ซึ่งการที่จะทำให้ผลไม้นั้นมีผลใหญ่และหวานอร่อยนั้น ลำต้น และรากของต้นนั้นก็ต้องสมบูรณ์ โดยลำต้นของต้นไม้นั้นก็เปรียบได้กับลักษณะทางจิตใจของบุคคล อันได้แก่ 1) ทักษะคุณธรรมค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่กำลังศึกษา 2) เหตุผลเชิงจริยธรรมหรือการเห็นแก่ผู้อื่นมากกว่าการเห็นแก่ตนเอง 3) ลักษณะมุ่งอนาคตสามารถคาดการณ์ไกลและควบคุมตนให้ออกได้รอดได้อย่างเหมาะสม 4) ความเชื่ออำนาจในตนว่าทำดีได้ดี ทำชั่วต้องได้รับโทษ 5) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หรือความมุ่งมั่น บากบั่น ฝ่าฟันอุปสรรคจนประสบความสำเร็จตามเป้าหมายส่วนรากของต้นไม้อัจฉริยะธรรมก็เปรียบเสมือนลักษณะทางจิตที่เป็นพื้นฐานทางจิตใจ 3 ประการ คือ 1) สติปัญญา คือ ความเฉลียวฉลาดเหมาะสมกับอายุ 2) ประสาทสัมผัสทางสังคม หมายถึง การเข้าใจ มนุษย์และสังคม รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา และ 3) สุขภาพจิตที่ดี คือ การมีความวิตกกังวลในปริมาณที่เหมาะสมกับเหตุการณ์ ซึ่งลักษณะของบุคคลทั้ง 8 ประการนั้น ถ้าพิจารณาตามรูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยมก็คือ จิตลักษณะเดิมที่ติดตัวมากับมนุษย์ และจิตลักษณะตามสถานการณ์ซึ่งเป็นผลของจิตลักษณะเดิมของบุคคลมีปฏิสัมพันธ์กับลักษณะของสถานการณ์ปัจจุบันที่บุคคลประสบอยู่และเป็นสถานการณ์ที่เกิดพฤติกรรมที่เกิดพฤติกรรมเป้าหมายนั้นนั่นเอง (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2537)

สำหรับวิธีการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมตามแนวคิดจิตพฤติกรรมศาสตร์นั้น พบว่าก่อนที่จะดำเนินการพัฒนานั้น นักพัฒนาจริยธรรมจะต้องตอบคำถามอย่างน้อย 3 ข้อต่อไปนี้ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2537)

- 1) จะต้องพัฒนาอะไร
- 2) จะพัฒนาโดยมีขั้นตอนอย่างไร
- 3) จะพัฒนาอย่างไร

หลังจากนั้นจึงนำคำตอบที่ได้มาประมวลเพื่อวางแผนและดำเนินการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของบุคคลต่อไป

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า แนวคิดกลุ่มจิตพฤติกรรมศาสตร์ เชื่อว่าสาเหตุของพฤติกรรมมนุษย์มาจากทั้งสาเหตุที่เป็นปัจจัยภายนอก อันได้แก่ สถานการณ์แวดล้อมต่าง ๆ และปัจจัยภายใน คือ จิตใจตัวบุคคลเอง ตลอดจนปฏิสัมพันธ์ระหว่างจิตลักษณะเดิม และสถานการณ์ปัจจุบันที่บุคคลประสบอยู่ นอกจากนี้ยังเห็นว่า การจะพัฒนาพฤติกรรมของบุคคลให้ประสบผลสำเร็จนั้นต้องอาศัยข้อมูลจากการวิจัยเป็นพื้นฐาน ดังนั้น ในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของบุคคลตามแนวคิดของกลุ่มนี้ จึงมุ่งที่จะศึกษาถึงสาเหตุของพฤติกรรมของบุคคลตามรูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยมเพื่อที่จะค้นหาลักษณะหรือประเภทของบุคคลกลุ่มเสี่ยง (มีจิตลักษณะและ/หรือพฤติกรรมบางประการที่ด้อยกว่ากลุ่มประเภทอื่น) และศึกษาปัจจัยเชิงเหตุหรือสาเหตุต่าง ๆ ของจิตลักษณะหรือพฤติกรรมจริยธรรมที่ต้องการพัฒนา

5. กลุ่มแนวคิดสังคมนิยม

แนวคิดสังคมนิยมเป็นแนวคิดที่เน้นการศึกษากระบวนการปฏิสังสรรค์และแบบแผนความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ในกลุ่ม องค์กร และสังคม ซึ่งตามแนวคิดนี้มองว่าการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของบุคคลนั้นเกิดขึ้นได้โดยผ่านกระบวนการขัดเกลาทางสังคม

การขัดเกลาทางสังคม (Socialization) เป็นกระบวนการที่ช่วยให้บุคคลได้เรียนรู้การอยู่ร่วมกับผู้อื่น เพื่อการปรับตัวให้เข้ากับมาตรฐาน จารีตประเพณี ขนบธรรมเนียม และการประพฤติปฏิบัติต่าง ๆ จากการเรียนรู้จะทำให้บุคคลมีพฤติกรรมบุคลิกภาพ ค่านิยม เจตคติแรงจูงใจที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมในสังคมของตน รวมทั้งได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวันและการประกอบอาชีพ ซึ่งกระบวนการขัดเกลาทางสังคมนี้อาจเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตของมนุษย์ ตั้งแต่วัยเด็ก วัยรุ่น วัยผู้ใหญ่และวัยชรา (Munn, Fernald, & Fernald, 1969) บุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการขัดเกลาทางสังคม ได้แก่ พ่อ แม่ ครู เพื่อนพระ และสื่อมวลชน

สำหรับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมตามแนวคิดสังคมนิยมสามารถทำได้หลายวิธี ดังนี้ (งามตา วนินทานนท์, 2534; งามตา วนินทานนท์, 2553; เพ็ญแข ประจันปัจฉิม, 2528; สุพัตรา สุภาพ, 2537)

1) การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ ถือเป็น การบอกกล่าวอย่างชัดเจนถึงสิ่งที่ควรและไม่ควรกระทำ ซึ่งวิธีการนี้ถือว่าเป็นวิธีที่สำคัญที่จะช่วยพัฒนาโครงสร้างทางบุคลิกภาพ และการพัฒนาทางด้านต่าง ๆ ของบุคคล

2) การเป็นแบบอย่างที่ดีของพ่อแม่ ถือเป็น การอบรมเลี้ยงดูแบบไม่รู้ตัวกล่าวคือ บุคคลจะเรียนรู้จากการสังเกตพฤติกรรมของพ่อแม่ และซึมซับเข้าไปในจิตใจจนหล่อหลอมมาเป็นบุคลิกภาพของบุคคล

3) การอบรมสั่งสอนจากครู ถือเป็น การชี้แนะแนวทางหรืออำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนดำเนินเข้าสู่ปัญญา ครูถือเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่รับช่วงต่อจากพ่อแม่ เป็นผู้ที่มียุทธศาสตร์ในการหล่อหลอมขัดเกลาลักษณะนิสัยของนักเรียน และมีบทบาทในการเป็นต้นแบบให้แก่ นักเรียนในการแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ

4) การอบรมสั่งสอนจากพระถือเป็น การช่วยส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมโดยอาศัยหลักคำสอนและการจัดกิจกรรมทางศาสนา

5) การเรียนรู้จากกลุ่มเพื่อน ถือเป็น การพัฒนาและสร้างอัตมโนภาพแห่งตนที่แตกต่างจากพ่อแม่ และครู เป็นการเปิดโอกาสที่สำคัญในการฝึกหัดทักษะในการสวมบทบาทของบุคคล และให้บุคคลได้เรียนรู้บทบาท และค่านิยมทางสังคมที่ผู้ใหญ่ไม่ต้องการสอน

6) การเรียนรู้จากสื่อมวลชน ถือเป็น การให้ตัวแบบที่สำคัญที่จะช่วยให้บุคคลสามารถรับรู้ในสิ่งที่ เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตและสิ่งที่จะต้องพัฒนาเพื่อให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม

จะเห็นได้ว่าแนวคิดสังคมวิทยา เชื่อว่ากระบวนการทางสังคม เป็นกระบวนการสำคัญที่ทำให้บุคคลได้เรียนรู้การอยู่ร่วมกับผู้อื่น โดยบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการขัดเกลาทางสังคม ได้แก่ พ่อแม่ครู เพื่อน พระ และสื่อมวลชน ซึ่งในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของบุคคลตามแนวคิดนี้ จึงเชื่อว่า เกิดมาจากการที่บุคคลได้รับการขัดเกลาทางสังคมผ่านตัวแทนทางสังคมที่สำคัญ

6. กลุ่มแนวคิดทางศาสนา

ปัญหาของสังคมไทยในปัจจุบันสามารถแก้ไขหรือบรรเทาเบาบางลงได้ด้วยศาสนา เนื่องจากต้นเหตุของปัญหาต่าง ๆ ในสังคมนั้นมาจากการกระทำของมนุษย์ การแก้ปัญหาจึงต้องแก้ไขที่ตัวมนุษย์เอง ศาสนาทุกศาสนาที่ชาวไทยนับถือกันล้วนมีแนวคำสอนที่ส่งเสริมการพัฒนาปัจเจกบุคคลด้านจิตสำนึกและเจตคติ และส่งเสริมการพัฒนาปัจเจกบุคคลในการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่น เมื่อมนุษย์สามารถพัฒนาตนได้ก็สามารถช่วยตนเองได้ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นด้วยความสงบสุข และสามารถนำตนไปสู่ความพ้นทุกข์ได้ในที่สุด ในปัจจุบันศาสนาจะมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาบุคคลในด้านต่าง ๆ ดังนี้ (ภัทรพร สิริกาญจน, 2536)

1) การพัฒนาบุคคลด้านจิตสำนึกและเจตคติหลักคำสอนทางศาสนาเป็นเครื่องมือที่สำคัญ และเป็นหลักในการกล่อมเกลากุศลให้มีความสำนึกและเจตคติที่ถูกต้องตั้งตามศาสนาเป็นเครื่องต่อต้านและกำจัดสัญชาตญาณฝ่ายต่ำของมนุษย์ ทำให้มนุษย์ลดทอนกิเลสต้นหาความเห็นแก่ตัว และการประทุษร้ายผู้อื่น ไม่เพียงแต่เท่านั้น ศาสนายังส่งเสริมคุณธรรมของมนุษย์ในทางสร้างสรรค์ให้มนุษย์มีความรัก ความเมตตา ความเสียสละ และความสงบเยือกเย็น ตลอดจนพร้อมที่จะทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

ศาสนาคริสต์ก็มีหลักคำสอนที่ส่งเสริมให้บุคคลพัฒนาจิตสำนึก และเจตคติของตนเอง ให้ดีงามเช่น คำสอนของพระเยซูที่ให้บุคคลลดความเห็นแก่ตัว และมีความรักผู้อื่น ตลอดจนเสียสละ เพื่อผู้อื่น

ศาสนาอิสลามซึ่งมีจำนวนชาวไทยนับถือรองจากพุทธศาสนาที่ส่งเสริมจิตสำนึก และเจตคติของบุคคล เช่น คำสอนของท่านศาสนทูตมุฮัมมัด

เมื่อบุคคลมีพื้นฐานความคิดความเห็นที่ถูกต้องและมีคุณธรรมในจิตแล้วเขาย่อมกระทำตนเป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเองและผู้อื่นต่อไป

2) การพัฒนาบุคคลในการดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่น ในพุทธศาสนามีหลักธรรมหลายข้อที่ส่งเสริมให้บุคคลดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่นด้วยดี โดยพุทธศาสนามีหลักการว่า หากบุคคลคิดดี มีใจเป็นกุศลแล้ว ย่อมพูดดี และทำดี บุคคลผู้พัฒนาความคิด จิตใจของตนเองแล้ว จึงเป็นผู้ดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสงบสุขและทำให้สังคมเจริญก้าวหน้าได้

จากหลักคำสอนทางศาสนาดังกล่าวจะเห็นได้ว่าเป็นสิ่งที่จะช่วยให้บุคคลที่ยึดถือและปฏิบัติตามหลักคำสอนนั้น ๆ เป็นบุคคลที่สามารถพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมได้โดยการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนั้นสิ่งสำคัญอยู่ที่บุคคลเห็นความสำคัญและยอมรับในหลักการปฏิบัติตามหลักคำสอนนั้น เพื่อที่จะนำไปใช้ในการประพฤติปฏิบัติ และในการดำรงชีวิตในสังคมต่อไปซึ่งวิธีการที่จะพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของบุคคลโดยอาศัยหลักคำสอนทางศาสนานั้นขึ้นอยู่กับหลักคำสอนของแต่ละศาสนาว่ามีสาระสำคัญและมีแนวทางการปฏิบัติอย่างไร เพื่อให้บุคคลเป็นผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรม

จะเห็นได้ว่าแต่ละกลุ่มแนวคิดมีความเชื่อพื้นฐานเกี่ยวกับพัฒนาการจริยธรรมของบุคคลที่แตกต่างกัน ซึ่งความแตกต่างที่เกิดขึ้นนั้นก็ขึ้นอยู่กับแนวคิดและวิธีการในการพัฒนาจริยธรรมของบุคคลที่ต่างกันด้วยดังนี้

1. กลุ่มแนวคิดทฤษฎีพัฒนาการทางความคิด : เชื่อว่าพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลจะเป็นไปตามขั้นตอนและขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคลนั้น ด้วยเหตุนี้ในการพัฒนาจริยธรรมของบุคคลก็จะพิจารณาถึงขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลร่วมกับการพิจารณาความสามารถทางสติปัญญาของบุคคลในการที่จะรับรู้กฎเกณฑ์และลักษณะต่าง ๆ ทางสังคม

2. กลุ่มแนวคิดจิตพิสัย : มุ่งอธิบายพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลโดยมองว่ามีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับระดับคุณภาพของการเรียนรู้ด้านจิตใจ ดังนั้นในการพัฒนาจริยธรรมของบุคคลจึงมุ่งเน้นให้บุคคลสามารถที่จะปฏิบัติตามคุณธรรม จริยธรรมที่ยึดถือในวิถีการดำเนินชีวิตของตนอย่างสม่ำเสมอจนเกิดเป็นลักษณะนิสัยติดตัว

3. แนวคิดพฤติกรรมนิยม : ที่ให้ความสำคัญกับการให้แรงเสริม ดังนั้นกลุ่มแนวคิดดังกล่าวจึงสนใจที่จะนำการเสริมแรงมาใช้ในการปรับพฤติกรรมจริยธรรมของบุคคล

4. แนวคิดจิตวิทยาพัฒนาการศาสตร์ : มุ่งเน้นการพัฒนาพัฒนาการจริยธรรมของบุคคลโดยอาศัย ข้อมูลจากงานวิจัยเป็นเครื่องมือในการตัดสินใจ ก็จะทำให้ความสำคัญกับวิธีการกำหนดพฤติกรรม ที่จะพัฒนา รวมถึงขั้นตอนและวิธีการพัฒนาจริยธรรมของบุคคลให้สอดคล้องกับงานวิจัยที่ค้นพบ

5. แนวคิดสังคมวิทยา : ให้ความสำคัญกับการพัฒนาจริยธรรมของบุคคลโดยใช้กระบวนการ ชัดเจนทางสังคมผ่านตัวแทนทางสังคมที่สำคัญ ได้แก่ พ่อแม่ ครู เพื่อน พระและสื่อมวลชน

6. แนวคิดทางศาสนา : เชื่อว่าหลักธรรมคำสอนต่าง ๆ ทางศาสนานั้นสามารถนำไปปฏิบัติ เพื่อช่วยให้เกิดการพัฒนาให้บุคคลมีจิตสำนึกและเจตคติที่ถูกต้องดีงาม และสามารถดำเนินชีวิต ร่วมกับผู้อื่นได้ อย่างไรก็ตามแม้แต่ละแนวคิดจะมีความเชื่อพื้นฐานร่วมกับวิธีการพัฒนาที่แตกต่างกัน กระนั้น ถ้าพิจารณาถึงกระบวนการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของบุคคลแล้วก็จะพบว่า มีลักษณะ ที่สอดคล้องกัน

สรุปได้ว่า แนวคิดเรื่องคุณธรรมจริยธรรมดังที่กล่าวมานั้นทำให้เราได้เรียนรู้ถึงแนวคิด กระบวนการ ความสำคัญของการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมตามแนวคิดของนักคิดในกลุ่มต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นฐานในการวิจัยเพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียนนายร้อยตำรวจ ซึ่งก็ต้องผนวกกับแนวคิดประมวลจริยธรรม และจรรยาบรรณตำรวจเข้าไปด้วยเนื่องจากวิชาชีพตำรวจถือเป็นวิชาชีพที่ต้องอาศัยคุณธรรม จริยธรรมในระดับสูงอีกอาชีพหนึ่งเพราะการทำงานที่ใกล้ชิดกับประชาชน ต้องให้การช่วยเหลือ ประชาชนและเป็นอาชีพที่ต้องเกี่ยวข้องกับการรักษาความยุติธรรมให้กับประชาชนทุกคนอย่างเสมอภาค และเท่าเทียม ดังนั้น ประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณตำรวจจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งจะขอกล่าวรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.5 ประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณตำรวจ

จริยธรรมตำรวจ

จริยธรรม วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี มีความเกี่ยวข้องกับจริยศาสตร์ในทางปฏิบัติ จริยศาสตร์เป็นศาสตร์ที่ศึกษาเกี่ยวกับคุณค่าความประพฤติ การกระทำของมนุษย์ จุดมุ่งหมายของ ชีวิตมนุษย์ สังคมไทยเป็นสังคมที่มีพุทธศาสนาเป็นแนวทางดำเนินชีวิต ปรัชญาชีวิตคนไทยวัฒนธรรม ประเพณีจริยธรรม ล้วนสืบเนื่องมาจากปรัชญาของพุทธศาสนา การมีความรู้ ความเข้าใจเรื่อง จริยธรรม ย่อมก่อให้เกิดแนวทางการปฏิบัติตนที่เหมาะสม เข้าใจทรรศนะและรูปแบบการปฏิบัติตน เพื่อประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่

พระราชวรมณี อธิบายว่า จริยธรรม หมายถึงสิ่งที่ทำได้ในทางวินัย จนเกิดความเคยชินมีพลังใจ มีความตั้งใจแน่วแน่ จึงต้องอาศัยปัญญา ปัญญาอาจเกิดจากความศรัทธาเชื่อถือผู้อื่นในทาง พุทธศาสนาสอนว่า จริยธรรม คือการนำความรู้ความจริง หรือกฎธรรมชาติ มาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อ การดำเนินชีวิตที่ดีงาม

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ได้อธิบายความหมายของจริยธรรมว่าธรรมที่เป็นข้อประพฤติ ปฏิบัติ ศีลธรรม กฎศีลธรรม

ดร. กระมล ทองธรรมชาติ อธิบายว่า จริยธรรม หมายถึง ธรรม หรือหลักความประพฤติ ที่ควรแก่การยึดถือ และปฏิบัติตาม

รองศาสตราจารย์ แสง จันทร์งาม อธิบายว่า คำว่า “จริยธรรม” แยกออกได้เป็น 2 คำ คือ “จริย” แปลว่า “ความประพฤติ” และ “ธรรม” หมายถึง คุณภาพของจิตใจของแต่ละคน เมื่อเอา คำทั้ง 2 มารวมกันเข้าเป็นคำ “จริยธรรม” จึงหมายถึงคุณภาพจิตที่มีอิทธิพลต่อความประพฤติของคน

ดร. สาโรช บัวศรี อธิบายว่า จริยธรรม คือ แนวทางในการประพฤติตนเพื่ออยู่กันได้อย่าง ร่มเย็นในสังคม

ดร. ก่อ สวัสดิ์พาณิชย์ อธิบายว่า จริยธรรม คือประมวลความประพฤติ และความนึกคิด ในสิ่งที่พึงงามเหมาะสมส่วนประกอบของจริยธรรม

ความเป็นผู้มีจริยธรรมของบุคคลเกิดขึ้นได้จากส่วนประกอบ 3 ประการ คือ

1. ด้านความรู้ คือความเข้าใจในเหตุผลของความถูกต้องดีงาม สามารถตัดสินใจแยก ความถูกต้องออกจากความไม่ถูกต้องได้ด้วยการคือ

2. ด้านอารมณ์ ความรู้สึก ความพอใจ ศรัทธาเลื่อมใส เกิดความนิยมยินดียอมรับเพื่อนำมา เป็นแนวทางประพฤติปฏิบัติ

3. ด้านพฤติกรรมแสดงออก คือ พฤติกรรมการกระทำที่บุคคลตัดสินใจกระทำถูกหรือผิด ในสถานการณ์แวดล้อมต่าง ๆ โดยมีอิทธิพลหรือสถานการณ์รุมเร้า

การได้รับการปลูกฝังถ่ายทอดความรู้ ได้เห็นแบบอย่างของจริยธรรม มีการฝึกฝนปฏิบัติ สม่าเสมอ จนเป็นความเคยชินที่พึงงาม เรียกว่า คุณธรรม

ขอบข่ายของจริยธรรม

1. จริยธรรม ความหมายกว้าง ๆ คือ กฎเกณฑ์ของความประพฤติที่มนุษย์ควรประพฤติ ให้สมกับที่ได้ชื่อว่าเป็นมนุษย์ ซึ่งเป็นผู้มีเหตุผล มีความคิดและสติปัญญา ได้แก่ สัตว์ประเสริฐผู้มี ปรีชาญาณคือ บ่อเกิดของสำนักทางจริยธรรม

2. จรรยา หมายถึง ความประพฤติ กิริยาที่ควรประพฤติในหมู่คณะ เช่น จรรยาครู จรรยาตำรวจ ฯลฯ

3. จรรยาบรรณ หมายถึง ประมวลความประพฤติที่ผู้ประกอบอาชีพการงานแต่ละอย่าง กำหนดขึ้นเพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณ ชื่อเสียง และฐานะของสมาชิก

4. ศีลธรรม หมายถึง ความประพฤติ ความประพฤติชอบ ส่วนใหญ่ใช้ในความหมายทาง ศาสนาคือ ปฏิบัติตามหลักศีลและธรรม

5. คุณธรรม หมายถึง สภาพคุณงามความดีทางความประพฤติและจิตใจ เช่น ความเป็นผู้ไม่กล่าวเท็จ โดยหวังประโยชน์ส่วนตนเป็นคุณธรรม คุณธรรม คือ จริยธรรมที่ฝึกจนเป็นนิสัย เช่น ซื่อสัตย์ ขยัน อดทน เสียสละ รับผิดชอบ ฯลฯ

6. มโนธรรม หมายถึง ความรู้ผิดชอบชั่วดี ความรู้สึกว่าจะอะไรควรทำ อะไรไม่ควรทำเชื่อกันว่ามนุษย์ทุกคนมีมโนธรรมเนื่องจากบางขณะเราเกิดความรู้สึกขัดแย้งในใจระหว่างความรู้สึกต้องการทำสิ่งหนึ่ง และรู้ว่าควรทำอีกสิ่งหนึ่ง เช่น ต้องการไปแข่งรถมอเตอร์ไซด์กับเพื่อนแต่เตือนใจตนเองว่าไม่สามารถกระทำ เพราะมีหน้าที่รับผิดชอบงานด้านอื่นจนไม่มีเวลาว่าง

7. มารยาท หมายถึง กิริยา วาจา ที่สังคมกำหนดไว้เป็นที่ยอมรับในกลุ่มแต่ละท้องถิ่นแตกต่างกันไป

คุณค่าของการประพฤติตนเป็นตำรวจที่มีจริยธรรม

ตำรวจเป็นข้าราชการที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนที่สุด เป็นปรากฏการณ์แรกของรัฐบาลในการรับใช้ประชาชน ทางด้านประชาชนเมื่อมีเหตุเดือดร้อนยอมยื่นมือถึงที่พึ่งคือตำรวจก่อนผู้อื่น ตำรวจจึงต้องพร้อมและทำตัวให้เป็นตำรวจที่ดี เป็นที่พึ่งของประชาชนสมกับคำกล่าวที่ว่า “เราอยู่ไหนประชาชนอุ่นใจทั่วกัน” ตรงกันข้ามตำรวจที่ไม่ดียอมไม่เป็นที่ไว้วางใจของประชาชน ดังนั้นหากตำรวจประพฤติตนเป็นคนดี มีจริยธรรมแล้ว นอกจากจะเป็นประโยชน์ให้ตนเองพันทุกซ์มีความสุขแล้ว ยังเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและประชาชนอีกด้วย อาจกล่าวได้ว่าการที่ตำรวจประพฤติตนเป็นคนดีมีจริยธรรม มีคุณค่าและประโยชน์ดังต่อไปนี้ คือ

1. เป็นประโยชน์ต่อตัวตำรวจเองและครอบครัว เช่น ถ้าหากตำรวจเลิกละอบายมุขได้ ไม่ดื่มสุรา ไม่สูบบุหรี่ ไม่เล่นการพนัน ไม่เที่ยวกลางคืน ไม่คบมิตรชั่วอันจะพาตัวพลอยประพฤติชั่วไปด้วยแล้ว เงินรายได้ก็จะพอใช้ ไม่เดือดร้อน ครอบครัวมีความสุข เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ครอบครัวและผู้อื่นอีกด้วย

2. เป็นประโยชน์ต่อสำนักงานตำรวจแห่งชาติในการที่ทำให้ภาพพจน์ หรือภาพลักษณ์ของตำรวจดีขึ้น เป็นที่พอใจของประชาชน และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ตำรวจผู้อื่น

3. เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่การงานของตำรวจ เพราะนอกจากเป็นการทำให้ตนเองไม่มีปัญหาอันอาจเป็นอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่การงานแล้ว ผู้มีจริยธรรมย่อมเป็นผู้มีความขยันขันแข็ง เสียสละและสามัคคี อันเกิดมาจากความไม่เห็นแก่ตัว อันจะทำให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากขึ้นอีกด้วย

4. ได้รับความร่วมมือร่วมใจจากประชาชน เพราะเมื่อตำรวจทำตนเป็นคนดี มีจริยธรรม เช่น มีความซื่อสัตย์ ช่วยเหลือประชาชน เป็นต้น ย่อมเป็นที่รักใคร่ ยกย่องมีเกียรติยศ ศักดิ์ศรี ประชาชนย่อมมีความศรัทธาเลื่อมใส และมีความเชื่อมั่นในการทำงานของตำรวจ ประชาชนก็จะให้

ความร่วมมือในการทำงานของตำรวจ เช่น ให้ข่าวคนร้ายไม่ผิดกฎหมาย ยินดีเป็นพยานให้ตำรวจ เป็นต้น การกระทำผิดกฎหมายจะลดน้อยลง ประชาชนก็มีความสุข

ประเมินได้ว่า โอกาสที่ตำรวจจะสร้างภาพพจน์ที่ดีได้นั้น ทำได้ง่าย ด้วยความตั้งใจเพราะประชาชนมีศรัทธาและความนิยมเป็นพื้นฐาน

แนวทางปฏิบัติเพื่อให้มีจริยธรรมของข้าราชการตำรวจ

คณะอนุกรรมการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขการบริหารงานตำรวจ ด้านการประชาสัมพันธ์และการเสริมสร้างภาพพจน์ได้เสนอแนวทางในการปฏิบัติตน สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. ตำรวจจะต้องไม่ทุจริตต่อหน้าที่ด้วยประการทั้งปวง เช่น รับเงิน จากผู้กระทำผิดหรือเรียกร้อง หรือรับเงินในการให้บริการแก่ประชาชน ไม่ว่าจะด้วยประการใด ๆ
2. ตำรวจจะต้องไม่เป็นผู้ที่กระทำผิดกฎหมายเสียเอง หรือให้ความร่วมมือ หรือสนับสนุนผู้กระทำผิด เช่น การค้ายาเสพติด ปล้นทรัพย์ กรรโชกทรัพย์ มั่วสุมเล่นการพนัน คும்บ่อนคும்ช่องกระทำผิดกฎหมายจรรยาบรรณ เสพสุราจนไม่สามารถครองสติได้ เป็นต้น
3. ไม่ใช้อำนาจหน้าที่เกินขอบเขตของกฎหมาย หรือใช้อำนาจหน้าที่ที่มีอยู่ในเชิงกดขี่ข่มเหงประชาชน เช่น วิสามัญฆาตกรรมเกินกว่าเหตุ การซ้อมผู้ต้องหา การแก้มัดจับด้วยเรื่องส่วนตัว หรือเพราะบันดาลโทสะ หรือใช้อำนาจหน้าที่เกินขอบเขตเพราะหวังผลงาน หรือความดีความชอบ เป็นต้น
4. ใช้กิริยาวาจาที่สุภาพต่อประชาชน ไม่ใช้กิริยาวาจาที่ไม่สมควร เช่น แสดงกิริยาเบ่งกับประชาชน พูดจาหยาบค้าย ดุฎกประชาชน หรือใช้วาจาที่ไม่สมควร
5. ให้การต้อนรับแก่ประชาชนด้วยความเต็มอกเต็มใจ กระตือรือร้นและอ่อนน้อมถ่อมตน และให้บริการแก่ประชาชนด้วยความกระตือรือร้นไม่เกียจคร้าน
6. ปรับปรุงความรู้ความสามารถและสมรรถภาพในการทำงานอยู่เสมอ
7. หมั่นตรวจสอบและพัฒนาจิตใจตนเองอยู่เสมอ เช่น หาโอกาสไปวัด ฟังธรรมเทศนา พบปะสมณะที่ดีและน้อมนำธรรมะมาฝึกฝนปฏิบัติ
8. ฝึกตนให้เป็นผู้มีก่น้อย สันโดษ พอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่ ใช้จ่ายแต่สิ่งจำเป็นไม่ฟุ้งเฟ้อฟุ่มเฟือยไปตามสังคม
9. พัฒนาความคิดให้เห็นว่าข้าราชการเป็นผู้รับใช้ประชาชน ขจัดความคิด ที่เห็นว่าข้าราชการเป็นขุนนางเจ้าขุนมูลนาย หรือผู้ปกครองประชาชน
10. พัฒนาความคิดประชาธิปไตย ประชาชนมีความเป็นไทในการปกครองตนเอง ขจัดความคิดเผด็จการในจิตใจ
11. พัฒนาตนเองให้เป็นผู้มีระเบียบวินัยจากจิตสำนึกของตำรวจเอง มิใช่จากถูกบังคับเท่านั้น

จริยธรรมของตำรวจตามที่ ก.ตร.กำหนด

มาตรฐานทางจริยธรรมของตำรวจ ก.ตร.ได้กำหนดไว้ในประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ พ.ศ. 2553 ทั่วย กฏ ก.ตร.ว่าด้วยประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553 ข้อ 7 – ข้อ 15 ดังนี้

ข้อ 7 ข้าราชการตำรวจต้องเคารพ ศรัทธา และยึดมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งต้องประพฤติปฏิบัติ ดังนี้

1. จงรักภักดีและเทิดทูนพระมหากษัตริย์ พระราชินี และพระรัชทายาท และไม่ยอมให้ผู้ใดล่วงละเมิด

2. สนับสนุนการเมืองประชาธิปไตยด้วยศรัทธา มีความเป็นกลางทางการเมืองไม่เป็นผู้บริหารหรือกรรมการพรรคการเมือง และไม่กระทำการใด ๆ อันเป็นคุณหรือเป็นโทษแก่พรรคการเมือง หรือผู้สมัครรับเลือกตั้งทั้งในระดับชาติ และท้องถิ่น

ข้อ 8 ข้าราชการตำรวจต้องเคารพสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ และตามกฎหมายอื่นโดยเคร่งครัด โดยไม่เลือกปฏิบัติ

ข้อ 9 ข้าราชการตำรวจต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผลและเกิดประโยชน์สูงสุด โดยคำนึงถึงประโยชน์ของทางราชการประชาชน ชุมชน และประเทศชาติเป็นสำคัญซึ่งต้องประพฤติปฏิบัติ ดังนี้

1. ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรวดเร็ว กระตือรือร้น รอบคอบ โปร่งใส ตรวจสอบได้ และเป็นธรรม

2. ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความวิริยะอุตสาหะ ขยันหมั่นเพียร เสียสละใช้ปฏิภาณไหวพริบกู้ภัยและอดทน

3. ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ ความเต็มใจ ไม่ละทิ้งหน้าที่ ไม่หลีกเลี่ยงหรือปิดความรับผิดชอบ

4. ดูแลรักษาและใช้ทรัพย์สินของทางราชการอย่างประหยัด คุ่มค่า โดยระมัดระวังมิให้เสียหายหรือสิ้นเปลืองเยี่ยงวิญญูชนจะพึงปฏิบัติต่อทรัพย์สินของตนเอง

5. รักษาความลับของทางราชการ และความลับที่ได้มาจากการปฏิบัติหน้าที่ หรือจากประชาชนผู้มาติดต่อราชการ เว้นแต่เป็นการเปิดเผยเพื่อประโยชน์ในกระบวนการยุติธรรม หรือการตรวจสอบตามที่กฎหมาย กฎข้อบังคับ กำหนด

ข้อ 10 ข้าราชการตำรวจต้องมีจิตสำนึกของความเป็นผู้พิทักษ์สันติราษฎร์เพื่อให้ประชาชนศรัทธาและเชื่อมั่น ซึ่งต้องประพฤติปฏิบัติดังนี้

1. มีท่าทีเป็นมิตร มีมนุษยสัมพันธ์อันดี และมีความสุภาพอ่อนโยนต่อประชาชน ผู้รับบริการ รวมทั้งให้บริการประชาชนด้วยความเต็มใจ รวดเร็วและไม่เลือกปฏิบัติ

2. ปฏิบัติตนให้เป็นที่เชื่อถือไว้วางใจของประชาชน ไม่เบียดเบียน ไม่แสดงกิริยาหรือท่าทางไม่สุภาพหรือไม่ให้เกียรติ รวมทั้งไม่ใช้ถ้อยคำ กิริยาหรือท่าทาง ที่มีลักษณะหยาบค้าย ดูหมิ่นหรือเหยียดหยามประชาชน

3. เอื้อเฟื้อ สงเคราะห์ และช่วยเหลือประชาชนเมื่ออยู่ในฐานะที่จำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือหรือประสบเคราะห์จากอุบัติเหตุ การละเมิดกฎหมาย หรือภัยอื่น ๆ ไม่ว่าจะบุคคลนั้นจะเป็นผู้ต้องสงสัยหรือผู้กระทำผิดกฎหมายหรือไม่

4. ปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของทางราชการอย่างเคร่งครัด การให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนที่ร้องขอ ต้องดำเนินการด้วยความรวดเร็ว ไม่ถ่วงเวลาให้เนิ่นช้า และไม่ให้ข้อมูลข่าวสารอันเป็นเท็จแก่ประชาชน

ข้อ 11 ข้าราชการตำรวจต้องมีความซื่อสัตย์สุจริตและยึดมั่นในศีลธรรม โดยยึดประโยชน์ส่วนรวมเหนือประโยชน์ส่วนตน ซึ่งต้องประพฤติปฏิบัติ ดังนี้

1. ไม่ใช้ตำแหน่ง อำนาจหรือหน้าที่ หรือไม่ยอมให้ผู้อื่นใช้ตำแหน่งอำนาจหรือหน้าที่ของตนแสวงหาประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่น

2. ไม่ใช้ตำแหน่ง อำนาจหรือหน้าที่ หรือไม่ยอมให้ผู้อื่นใช้ตำแหน่งอำนาจหรือหน้าที่ของตนไปในทางจงใจหรือมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ การใช้ดุลพินิจ หรือการกระทำของข้าราชการตำรวจหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอื่น อันเป็นผลให้เกิดการตัดสินใจ การใช้ดุลพินิจ หรือการกระทำของผู้ที่สูญเสียความเที่ยงธรรมและยุติธรรม

3. ไม่รับของขวัญนอกเหนือจากโอกาสและกาลตามประเพณีนิยมและของขวัญนั้นต้องมีมูลค่าตามที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติประกาศกำหนด เว้นแต่ญาติซึ่งให้โดยเสน่หาตามจำนวนที่เหมาะสมตามฐานานุรูป หรือการให้โดยธรรมจรรยา

4. ไม่ใช้เวลาราชการหรือทรัพย์สินของราชการเพื่อธุรกิจหรือประโยชน์ส่วนตน

5. ไม่ประกอบอาชีพเสริมซึ่งมีลักษณะเป็นผลประโยชน์ทับซ้อน หรือเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนกับประโยชน์ส่วนรวม

6. ดำรงชีวิตส่วนตัวไม่ให้เกิดมลทินมัวหมองต่อตำแหน่งหน้าที่ ไม่ทำผิดกฎหมาย แม้เห็นว่าเป็นเรื่องเล็กน้อย ไม่หมกมุ่นในอบายมุขทั้งหลาย ไม่ฟุ้งเฟ้อ หลุหลุ และใช้จ่ายประหยัดตามฐานะแห่งตน

ข้อ 12 ข้าราชการตำรวจต้องภาคภูมิใจในวิชาชีพ กล้ายืนหยัด กระทำในสิ่งที่ถูกต้องดีงาม เพื่อเกียรติศักดิ์และศักดิ์ศรีของความเป็นตำรวจ ซึ่งต้องประพฤติปฏิบัติ ดังนี้

1. ปฏิบัติหน้าที่อย่างตรงไปตรงมาตามครรลองของการปกครอง ระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายอย่างเคร่งครัด

2. ไม่สั่งให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติกรในสิ่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือขัดต่อคุณธรรมและศีลธรรม

3. ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งที่ตนรู้หรือควรจะรู้ว่าไม่ชอบด้วยกฎหมาย ในการนี้ให้หักท้วงเป็นลายลักษณ์อักษรต่อผู้บังคับบัญชาผู้สั่ง

4. ไม่เลียงกฎหมาย ใช้หรือแนะนำให้ใช้ช่องโหว่ของกฎหมายเพื่อประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่น หรือทำให้สูญเสียความเป็นธรรมใน กระบวนการยุติธรรม

ข้อ 13 ในฐานะเป็นผู้บังคับบัญชา ข้าราชการตำรวจต้องประพฤติ ปฏิบัติ ดังนี้

1. ประพฤติปฏิบัติตนเป็นผู้นำและเป็นแบบอย่างที่ดี รวมทั้งเป็น ที่ปรึกษาและที่พึ่งของผู้ใต้บังคับบัญชา

2. หมั่นอบรมให้ผู้ใต้บังคับบัญชายุติถือปฏิบัติตามประมวลจริยธรรม และจรรยาบรรณว่ากล่าวตักเตือนด้วยจิตเมตตา และให้ความรู้เกี่ยวกับงานในหน้าที่

3. ปกครองบังคับบัญชาด้วยหลักการและเหตุผลที่ถูกต้องตาม ทำนองคลองธรรม ยอมรับฟังความคิดเห็น และไม่ผลักความรับผิดชอบให้ ผู้ใต้บังคับบัญชา

4. ใช้หลักคุณธรรมในการบริหารงานบุคคลที่อยู่ในความรับผิดชอบของตนอย่างเคร่งครัด และปราศจากความลำเอียง

ข้อ 14 ในฐานะผู้ใต้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน ข้าราชการ ตำรวจต้องประพฤติปฏิบัติ ดังนี้

1. เคารพเชื่อฟัง และปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาที่ชอบด้วย กฎหมาย

2. รักษาวินัยและความสามัคคีในหมู่คณะ

3. ปฏิบัติต่อผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานด้วยความสุภาพมี น้ำใจ รักใคร่สมานฉันท์ และมีมนุษยสัมพันธ์ รวมทั้งรับฟังความคิดเห็นของ เพื่อนร่วมงาน

4. อุทิศตนเอง ไม่หลีกเลี่ยงหรือเกี่ยงงาน ร่วมมือร่วมใจปฏิบัติ หน้าที่โดยยึดความสำเร็จของงานและชื่อเสียงของหน่วยเป็นที่ตั้ง

ข้อ 15 ข้าราชการตำรวจต้องปฏิบัติตามค่านิยมหลักของมาตรฐาน จริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตามที่ผู้ตรวจการแผ่นดินกำหนด ดังนี้

1. การยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรม

2. การมีจิตสำนึกที่ดี ซื่อสัตย์ สุจริต และรับผิดชอบต่อ

3. การยึดถือประโยชน์ของประเทศชาติเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตน และไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน

4. การยืนหยัดทำในสิ่งที่ถูกต้อง เป็นธรรม และถูกกฎหมาย

5. การให้บริการแก่ประชาชนด้วยความรวดเร็ว มีอัธยาศัย และไม่ เลือกปฏิบัติ

6. การให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนอย่างครบถ้วน ถูกต้อง และไม่ ปิดเป็นอัน

ข้อเท็จจริง

7. การมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน รักษามาตรฐาน มีคุณภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้
8. การยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
9. การยึดมั่นในหลักจรรยาวิชาชีพขององค์การ

จริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่

ทรัพยากรมนุษย์ ถือได้ว่าเป็นทรัพยากรที่มีค่าที่สุดของประเทศชาติ กำลังพลในสำนักงานตำรวจแห่งชาติก็เช่นกัน ถือได้ว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เราจะเพิ่มจำนวนคนมากขึ้นสักเท่าใดก็ตามแต่ถ้า เป็นกำลังพลที่บกพร่องไร้คุณภาพ หรือเป็นกำลังพลเสื่อมแล้ว นอกจากจะไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้แล้ว กำลังพลเหล่านั้นยังเป็นกำลังพลที่สร้างปัญหาให้กับหน่วยงาน และสร้างเงื่อนไขที่ไม่ดีให้กับสังคมอีกด้วย

ดังนั้นจึงจำเป็นต้องพัฒนาข้าราชการตำรวจของเราให้มีประสิทธิภาพ มีความสามารถ มีความรอบรู้ มีคุณธรรม มีจริยธรรม ให้สมกับการเป็นผู้พิทักษ์ สันติราษฎร์อย่างแท้จริง

จุดมุ่งหมายของการมีจริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่

1. ให้สามารถควบคุม กาย วาจา ใจ อยู่ในขอบเขตที่พึงงาม ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น สามารถสร้างประโยชน์แก่ตนเองและสังคมได้
2. ให้มีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนและปฏิบัติได้ จนเป็นนิสัย
3. ให้มีนิสัยใฝ่หาความรู้ ทักษะ รู้จักคิด และวิเคราะห์ อย่างมีระบบวิธีการและมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
4. มีทัศนคติที่ดีต่อสมาชิกทุกคน มีระเบียบวินัยในการทำงานทั้งในส่วนตนและหมู่คณะ มานะ พากเพียร อดทน ประหยัด และใช้เวลาให้เป็นประโยชน์
5. มีความซื่อสัตย์ มีวินัยในตัวเอง เคารพต่อกฎกติกาของ สังคม รับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัวและสังคมตลอดจนเสริมสร้างความ เสมอภาค และความเป็นธรรมในสังคม
6. รู้จักสิทธิและหน้าที่ รู้จักการทำงานเป็นหมู่คณะ มีความ สามัคคีและเสียสละ รู้จักการแก้ปัญหาด้วยสันติวิธีอย่างมีหลักการและเหตุผล

แนวทางปฏิบัติที่ข้าราชการตำรวจผู้มีจริยธรรมควรกระทำ

ตำรวจต้องมีความสำรวมกาย วาจา ใจ ในการปฏิบัติหน้าที่ ในทางที่ถูกต้อง ชอบด้วยหลักการ และมีคุณธรรมประจำใจ ทั้งนี้ต้องคำนึงถึง กฎหมาย ระเบียบแบบแผน ข้อบังคับ จารีตประเพณี และศีลธรรมอันดีงามโดย การแสดงออกด้วยอัธยาศัยไมตรีอันดีงาม บางครั้งตำรวจก็ต้องปฏิบัติตนให้ดูเข้มแข็ง จริงจังเพื่อให้ได้ผลในด้านรักษาไว้ซึ่งกฎหมาย ความสงบสุขของสังคม และประชาชน โดยส่วนรวม

นอกจากนี้ จริยธรรมตำรวจช่วยส่งเสริมให้ตำรวจเป็นที่ ยอมรับในสังคมทั่วไป ผู้บังคับบัญชาให้ความไว้วางใจ เพื่อนฝูง ญาติพี่น้องให้ ความรักและไว้วางใจ ผู้ใต้บังคับบัญชาเชื่อถือและยึดเป็นตัวอย่าง ตำรวจที่มี จริยธรรมที่ดีจะเห็นได้จากการที่มีกิริยาวาจาดี หรือที่เรียกว่ามีมารยาทดี การแต่งเครื่องแบบ การแสดงความเคารพ ซึ่งแสดงถึงความมีวินัย จิตใจสูง และมีจริยธรรมตำรวจในตัวบุคคลนั้น

สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้กำหนดแนวทางปฏิบัติให้ ข้าราชการตำรวจปฏิบัติตามข้อปฏิบัติ สำหรับผู้มีอาชีพตำรวจเพื่อผลความสำเร็จ ที่ดีในการปฏิบัติหน้าที่รับผิดชอบดังนี้

1. การปฏิบัติตนในที่สาธารณะ

การปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตำรวจไม่ว่าจะต่อผู้ใด จะต้องดำเนินไปโดยคำนึงถึง การสร้างศรัทธาและความเชื่อถือให้เกิดขึ้นแก่ประชาชน ข้าราชการตำรวจทุกคนจะต้องปฏิบัติตนให้มี ลักษณะสุภาพ อ่อนน้อม เคารพยำเกรง ดังนั้น ข้าราชการตำรวจจึงไม่อยู่ในฐานะที่ประชาชนดูถูก หรือเกรงกลัวเพราะประชาชนไม่มีหน้าที่จะต้องมากลัวตำรวจ ตำรวจย่อมให้บริการต่อประชาชนเมื่อ เห็นสมควร หรือได้รับการร้องขอโดนชอบ จะต้องปฏิบัติงานโดยไม่มีอคติ หรือยึดหน้าที่เป็นหลัก จะต้องช่วยเหลือผู้ประสบพบเคราะห์กรรม พยายามบรรเทาสาธารณภัยไม่ปฏิเสธจะช่วยเหลือ ผู้ที่ได้รับทุกข์ช่วยให้ความรู้และความเข้าใจแก่ประชาชนมนสิ่งที่จะเป็นประโยชน์ส่วนรวม

2. การปฏิบัติในเมื่อเข้าจับกุมและระงับการกระทำผิดกฎหมาย

การแสดงถึงการอุทิศจิตใจให้แก่หน้าที่ และยืนยันเจตนารมณ์ในการรักษากฎหมายให้ถึงที่สุด ไม่ว่าจะกรณีใด ๆ เมื่อจำเป็นจะต้องใช้อาวุธและกำลังจะต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตและความเหมาะสม ซึ่งกฎหมายกำหนดไว้เท่านั้น ขอบเขตและอำนาจเหล่านี้จะต้องทำความเข้าใจให้ดีตลอดเวลา ว่ามีอำนาจเพียงใดและขอบเขตแค่ไหน การปฏิบัติจะต้องแสดงไปโดยใช้มาตรการรุนแรงน้อยที่สุดและเท่าที่จำเป็นเท่านั้น

3. การปฏิบัติหน้าที่สืบสวนสอบสวน

ในฐานะข้าราชการตำรวจเป็นผู้ให้ความยุติธรรมระหว่างผู้ต้องหาและผู้กล่าวหา ข้าราชการ ต้องรักษาบทบาทของการไม่อคติต่อฝ่ายใด สนใจรับฟังถ้อยแถลงการณ์กล่าวอ้าง และพยานหลักฐาน ที่ทั้งสองฝ่ายจะนำเสนอ อำนวยความสะดวกให้ทุกคนมีโอกาสพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนเอง ปฏิบัติการทำนองเยาะเย้ยดูหมิ่นผู้ใดแม้จะเป็นผู้กระทำผิดพอใจที่จะใช้มาตรการทางกฎหมายเท่านั้น

ดังนั้น ข้าราชการตำรวจจะต้องหมั่นฝึกฝนตนเองให้มีจิตใจหนักแน่นและไม่ฟังความข้างเดียว ไม่ด่วนสรุปหรือรีบตัดสินใจโดยปราศจากข้อมูลและพยานหลักฐาน แต่ใช้วิธีการตามกฎหมายที่ดี ที่สุดประกอบการปฏิบัติหน้าที่

4. การรับของขวัญ รางวัล การในอภิสิทธิ์

ภารกิจตามหน้าที่ของข้าราชการตำรวจ เป็นที่ยอมรับว่าหนักและยากเป็นงานที่ต้อง ควบคุมตัวเอง ต้องทำตนให้มีเกียรติและเสียสละ จึงต้องระมัดระวังอย่าให้อยู่ในสถานะที่ประชาชน

คนหนึ่งคนใดจะมาหวังสิทธิ์จากข้าราชการตำรวจ เช่น การรับของขวัญของกำนัลหรือรับสิทธิพิเศษจากประชาชนไม่ว่าจะเป็นของมีค่าหรือสินน้ำใจ เล็ก ๆ น้อย ๆ เพราะการกระทำเหล่านี้อาจจะถูกมองไปในแง่ มีบุญคุณต่อกัน รักใคร่ชอบพอกัน อันอาจนำไปปฏิบัติหน้าที่ หรือละเว้นการปฏิบัติตามหน้าที่

5. การเป็นประจักษ์พยาน

ข้าราชการตำรวจทุกคนต้องคำนึงถึงการพิจารณาดีและให้ความเป็นธรรมทั้งสองฝ่ายไม่ว่าจะเป็นผู้กระทำความผิดหรือผู้บริสุทธิ์ จะต้องมีความแน่ใจกับพยานหลักฐานที่จะใช้ประกอบการพิจารณาโดยไม่มีอคติหรือมั่งร้าย ดังนั้นข้าราชการตำรวจจะต้องไม่คำนึงบุคคลด้วยฐานะทางเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา สังคม เศรษฐกิจ หรือฐานะอื่นใด นอกจากความเป็นคนเท่าเทียมกันเพื่อให้คำให้การของข้าราชการตำรวจเป็นสิ่งที่น่าเชื่อถือและมีความยุติธรรมอย่างแท้จริง

ข้าราชการตำรวจจะต้องยอมเสียสละเวลาในการพัฒนาแนวความคิดความชำนาญงานเพื่อให้เกิดความยุติธรรมในการให้การเพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงแห่งคดี เพราะบางครั้งมีแต่เพียงคำให้การของข้าราชการตำรวจเท่านั้นที่จะใช้เป็นประจักษ์พยาน

6. การปฏิบัติตนในฐานะผู้บังคับบัญชา

ข้าราชการตำรวจจะต้องเอาใจใส่และดูแลผู้ใต้บังคับบัญชาประพฤติตนเป็นตัวอย่างสามารถเป็นที่ปรึกษาและที่พึ่งของผู้บังคับบัญชามีความรับผิดชอบและไม่ผลึกความรับผิดชอบให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีลักษณะที่พร้อมจะนำผู้ใต้บังคับบัญชาพ้นฝ่าอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ตลอดเวลาหมั่นอบรมตักเตือนให้ความรู้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาเกี่ยวกับงานในหน้าที่รับผิดชอบ

7. การปฏิบัติตนในฐานะผู้บังคับบัญชา

ข้าราชการตำรวจจะต้องเคารพเชื่อฟังผู้บังคับบัญชา รักษาระเบียบวินัยและความสามัคคีในหมู่คณะ พร้อมทั้งจะอุทิศตนให้กับหน้าที่ราชการโดยไม่หลีกเลี่ยงเกี่ยงงอน มีศรัทธาในหน้าที่และผู้บังคับบัญชา

8. การปฏิบัติตนในฐานะเพื่อนร่วมงาน

ข้าราชการตำรวจจะต้องมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกันสร้างความสามัคคีในหมู่คณะร่วมกันปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยยึดวัตถุประสงค์ส่วนรวมของหน่วยเป็นหลัก ไม่อิจฉาริษยาหรือสร้างปัญหา แต่ตรงข้ามกันพยายามเสริมสร้างพัฒนางานทั้งในหน้าที่ความรับผิดชอบของตนและของหน่วยให้ดีขึ้น

9. การปฏิบัติตนของข้าราชการตำรวจ

ข้าราชการตำรวจจะต้องคำนึงเสมอว่า ประชาชนมองตนอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นเมื่อนอกเวลาราชการหารปฏิบัติตนไม่สมควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่เคารพกฎหมาย ย่อมส่งผลสะท้อนกลับมาสู่หน้าที่การงาน ทั้งโดยส่วนตัวละส่วนรวมหรือหน่วยงานทั้งหมด ประชาชนต้องการเห็นว่าข้าราชการ

ตำรวจประพฤติกรรมดี นำเอาเป็นตัวอย่างทั้งในและนอกหน้าที่ ประชาชนรู้จักใช้จ่ายอย่างประหยัดและวางตนให้เหมาะสมแก่กาลเทศะพยายามสร้างครอบครัวให้มีความสุขไม่หมกมุ่นในอบายมุขทั้งหลาย เพื่อเป็นการรักษาเกียรติยศและขนบธรรมเนียมที่ดีไว้ผู้ที่เชื่อและเคารพในเกียรตินี้ ย่อมไม่ทำอะไรให้เกิดการเสื่อมเสียในทางตรงกันข้ามทุกคนจะต้องช่วยกันสร้างศรัทธาให้เป็นตัวอย่างแก่ประชาชนทั้งในด้านศีลธรรม ความเข้มแข็งอดทนและการอุทิศตนต่อการทำงาน

10. การเยี่ยมเยียนผู้ได้รับบาดเจ็บ

ข้าราชการตำรวจที่มีคุณธรรมและเป็นนักประชาสัมพันธ์ย่อมจะต้องพิจารณาเห็นว่าผู้ที่ได้รับบาดเจ็บหรือมีอาการเจ็บป่วยจิตใจย่อมไม่ปกติต้องการผู้ที่มาเยี่ยมเยียนเอาใจใส่ ฉะนั้นไม่ว่าผู้ได้รับบาดเจ็บหรือเจ็บป่วยจากผลในทางคดีในฐานะผู้เสียหายหรือผู้ต้องหา หรือบาดเจ็บจากการเกิดอุบัติเหตุชนิดต่าง ๆ เช่น ถูกรถยนต์ชน ถูกไฟไหม้ หากข้าราชการตำรวจจะได้ใช้เวลาที่ว่างจากราชการสำคัญอื่น ๆ ไปเยี่ยมเยียนและอาจมีสิ่งของเล็ก ๆ น้อย ๆ ไปฝากก็จะทำให้เป็นที่ชื่นอกชื่นใจของผู้เจ็บป่วยและญาติมิตรของเขา เป็นทางให้ได้รับความร่วมมือในการสืบสวนสอบสวนคดีในการป้องกันอาชญากรรมและช่วยเสริมสร้างความมั่นคงให้แก่ชาติ เพราะเป็นการดึงมวลชนมาเป็นฝ่ายรัฐบาล

11. การปฏิบัติต่อเพื่อนบ้านใกล้เคียง

ข้าราชการตำรวจพึงระลึกว่าตนเองนั้นเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยสร้างภาพพจน์ที่ดีให้กับข้าราชการตำรวจเป็นส่วนรวมและสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ฉะนั้น หากได้เริ่มประพฤติปฏิบัติกับเพื่อนบ้านใกล้เคียงในละแวกหมู่บ้านที่อาศัยอยู่อย่างมีมนุษยสัมพันธ์โดยใช้กิริยา วาจา ไพเราะ นุ่มนวล ช่วยเหลือเอื้อเฟื้อ เมื่อเขาได้รับความเดือดร้อนหรือมีธุระจำเป็นก็ช่วยให้คำแนะนำบอกวิธีการแก้ปัญหา หรือช่วยเป็นธุระจัดทำให้ ก็จะทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีโดยเฉพาะการปฏิบัติที่เป็นมิตรกับเยาวชนและเด็ก จะทำให้พ่อแม่ญาติพี่น้องของเขาเกิดความพอใจรักใคร่และให้ความร่วมมือกับข้าราชการตำรวจเป็นการสร้างภาพพจน์ที่ดีให้เกิดขึ้นแก่ข้าราชการตำรวจเป็นส่วนรวมและสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

จริยธรรมที่ควรเสริมสร้าง

คุณธรรมและจริยธรรมที่ควรเร่งเสริมสร้างให้เกิดขึ้นในจิตสำนึกของตำรวจในขณะนี้ คือ

1. ความสำนึกในหน้าที่

ความสำนึกในหน้าที่และบทบาทของผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ด้านกฎหมายและมนุษยธรรม ควบคุมการปฏิบัติตนด้วยกาย วาจา ใจ เน้นคุณประโยชน์ต่อส่วนรวมเป็นสำคัญโดยเริ่มที่คุณธรรมพื้นฐาน สร้างความรัก ความเมตตา ความปรารถนาดีเป็นที่ตั้ง เต็มใจให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ประสบเคราะห์กรรม ให้ปลอดภัยทั้งร่างกายและทรัพย์สิน มีปฏิภาณแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ โดยรอบคอบ

ด้วยสุจริต ลด ละ เลิก โลก โกรธ หลง ก้าวร้าว พิจารณาประโยชน์ของกฎหมาย ระเบียบปฏิบัติข้อห้ามที่ได้พิจารณาโดยเหมาะสมแล้วไม่ใช้ความรู้ความสามารถซึ่งช่องหรือแนะนำให้ผู้ปฏิบัติผิดสร้างความยุ่งยากหรือเอาเปรียบต่อผู้อื่น และสังคม มุ่งสร้างความถูกต้องเป็นผลดีต่อสังคม ชุมชน ประเทศชาติ

2. การรับใช้ช่วยเหลือผู้อื่น

การรับใช้ช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ด้วยบริการที่ดี โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน เป็นพฤติกรรมต่อเนื่องที่จำเป็นต้องปฏิบัติในฐานะผู้ให้บริการที่ดีด้วยจริยธรรมและคุณธรรมของตำรวจ ให้ความช่วยเหลือจกต้องอยู่ในขอบเขตของกฎหมาย การสร้างความสมบูรณ์ในสังคม ค่านิยมที่ดี ตำรวจต้องให้ความช่วยเหลือ ด้วยความจริงใจ เต็มความสามารถในขอบเขตที่ทำได้ มีการให้คำแนะนำปรึกษาเพื่อลดปัญหาความขัดแย้ง ชี้แนะให้พิจารณาด้วยเหตุผล รู้จักเหตุที่เกิดและผลลัพธ์ ตำรวจต้องรู้จักแยกแยะ มุ่งส่งเสริมให้มีหลักธรรม ให้เห็นว่าการสร้างคุณความดีเป็นสิ่งจำเป็น ความชั่วเป็นสิ่งไร้สาระจึงละเว้นไม่ประพฤติปฏิบัติ

3. มารยาทของตำรวจ

มารยาทของตำรวจเป็นจริยธรรมควบคุมความประพฤติ ที่สุภาพชนที่ดีพึงปฏิบัติเพื่อเป็นแบบอย่าง เน้นความสุภาพทางกาย วาจา มีความอ่อนน้อมถ่อมตน รู้จักการใช้คำพูดที่ผูกใจคนได้ ลดการขัดแย้ง สร้างความเป็นธรรมในสังคมด้วยการลดอคติ ๔ คือ ฉันทาคติ โทสาคติ โมหาคติและภยาคติ ฝึกปฏิบัติจนเป็นนิสัย ตำรวจที่ดีต้องมีความเที่ยงธรรม ละอายต่อบาป ลดละ เลิกอบายมุขได้ โดยสิ้นเชิง ช่วยสังคมโดยปฏิบัติเป็นแบบอย่างต่อเยาวชนผู้หลงผิดช่วยเหลือทรัพยากรบุคคลเพื่อสร้างความเจริญแก่ประเทศชาติตำรวจเป็นคนทันสมัย รู้เหตุ รู้ผล รู้ปฏิบัติทันเหตุการณ์ สมควรได้รับการฝึกปฏิบัติ

4. ความสันโดษ

ความสันโดษ คือความยินดี ความพอใจในสิ่งที่มีอยู่ เมื่อคนเห็นคุณค่าของความสันโดษแล้วจะเป็นส่วนหนึ่งของการส่งเสริมความซื่อสัตย์ ความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ตามมา การบำเพ็ญความสันโดษจึงทำให้สามารถอยู่ในสังคมได้ด้วยความผาสุกยินดีในการเป็นผู้ให้และยินดีต่อการได้รับ พอใจในตนเอง ใช้ความสันโดษให้เกิดวัตถุประสงค์และคุณทรัพย์ มีความตั้งใจทำงานอย่างมุ่งมั่น ทำให้สร้างความเป็นปึกแผ่นได้ ผู้มีความสันโดษโดยแท้ย่อมมีความสุข สำราญเบิกบานใจ มั่งคั่งด้วยทรัพย์และคุณความดี

5. ความไม่ประมาท

ความไม่ประมาทในธรรมทั้งหลาย (อปปมาโท จ ฌเมสุ) ตามมงคลข้อที่ ๒๑ ที่ว่าบุคคลผู้ไม่ประมาทคือบุคคลที่มีสติกำกับตัว คอย ระมัดระวังอยู่ทุกกรณี ถ้าผู้ปฏิบัติไม่ประมาทในเหตุการณ์สำคัญทั้งที่ร้ายแรง หรือไม่ร้ายแรงก็ตามจะทำให้ดำรงตนอยู่ในสุจริตธรรม ความเที่ยงธรรมผลที่

ได้รับ คือ ความปิติสุข สงบสุขสบายกายใจ ไม่มีความทุกข์ความเดือดร้อนใดบังเกิดตามมา การปฏิบัติ
อบรมจิตใจ ให้บริสุทธิ์ ปราศจากราคะ โทสะ โมหะ และความมัวเมา เป็นสิ่งจำเป็นทำให้บุคคลมีสติ
กำกับตัวไม่ครั่นคร้าม ไม่สะทกสะท้าน ไม่หวั่นไหว ไม่วิตกกังวล ไม่ตกใจ ไม่หลงปฏิบัติตนผิดทำนอง
คลองธรรม

6. การควบคุมอารมณ์

การควบคุมอารมณ์มีความหมายถึงการควบคุมจิตใจ ควบคุมความรู้สึก มีสติสัมปชัญญะ
ปฏิบัติได้ โดยฝึกบริหารจิตเป็นประจำจะทำให้เกิดความมั่นคงในอารมณ์ คิดได้ สามารถสังเกต
รู้เท่าทันอารมณ์ ไม่หมกมุ่นอยู่กับสิ่งที่ทำให้เกิดอกุศล รู้ทางหลีกเลี่ยงอบายมุข อกุศล มุ่งสร้างเสริม
กุศลแก่ตนเองรู้จักใช้เวลาว่างโดยเลือกงานอดิเรกที่เป็นคุณประโยชน์ต่อหมู่คณะ สังคมและประเทศชาติ

7. การดำรงชีวิตที่เรียบง่าย

การดำรงชีวิตที่เรียบง่ายของตำรวจ คือ การสร้างความเชื่อมั่นว่าความต้องการของมนุษย์
คือปัจจัยสี่ ส่วนองค์ประกอบความสะอาด ความรัก ความเมตตา ความปลอดภัยและการยอมรับใน
สังคมนั้นจะเป็นปัจจัยที่ห้า ที่เสริมสร้างในภายหลังที่ขึ้นอยู่กับคุณความดีของคนที่สามารถครองตน
ครองคน ครองงานได้ การสร้างพื้นฐานที่ดี คือการดำรงชีวิตที่เรียบง่ายในแนวความพอดี ประหยัด
ขยันหมั่นเพียร ซื่อสัตย์ ขจัดความเห็นแก่ตัว มุ่งสร้างประโยชน์ส่วนรวม ตามปณิธาน เพื่อความสงบ
สุขและสันติสุข ใช้ความรู้ความสามารถประสบการณ์เพื่อความก้าวหน้าในหน้าที่ราชการมุ่งประโยชน์
ส่วนรวมเป็นสำคัญ

8. ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของมนุษย์ คือการสร้างเอกภาพความเป็นหนึ่งในเป้าหมาย
ที่ตรงกัน ด้วยการยอมรับเคารพในกติกา ข้อตกลงเพื่อดำเนินการตามบทบาทหน้าที่ด้วยความรัก
สามัคคี มีวินัย มั่นคง ในสัจธรรมความจริงใจในการปฏิบัติงานร่วมกัน ตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย
อย่างรอบคอบและมีเหตุผล เพื่อประโยชน์ในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของชนในชาติ มีหลักธรรมตาม
สถานภาพ เช่นผู้บังคับบัญชา พึงมีหลักธรรม ปกครองผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยความเป็นธรรมและเมตตา
กับทุกคนโดยเสมอภาคกัน ทำให้เกิดความสามัคคี ได้รับความร่วมมือร่วมใจจากหลายฝ่าย ช่วยเหลือ
กันในการทำงานทำให้งานบรรลุวัตถุประสงค์ได้โดยง่าย

9. การเป็นคนมีศีลธรรมดี

การที่เป็นคนมีศีลธรรมดี มีความประพฤติที่ดีที่ชอบ มีความคิดถึง มีความปรารถนาดี
ประกอบแต่คุณงามความดี มีจิตใจเป็นมนุษยธรรม มีความเมตตากรุณา รู้จักกตัญญูรู้คุณ ไม่ถือโกรธ
ไม่เห็นแก่ตัว ไม่เอาไรต์เอาเปรียบคนอื่น มีความสามัคคีกลมเกลียวกัน มีความซื่อสัตย์ พูดแต่ความจริง
ไม่เพยาบาทอาฆาต ไม่อิจฉาริษยาผู้อื่น โอบอ้อมอารี คนที่มีศีลธรรมดีนั้น คือคนที่มีความประพฤติที่ดี
ที่ชอบ ดังนั้น ศาสนาจึงเป็นสิ่งที่สร้างคุณธรรมให้เกิดขึ้นในหัวใจของมนุษย์ เพื่อหวังให้มนุษย์อยู่ร่วมกัน

อย่างสงบสุข ฉะนั้นก่อนที่จะคิดหรือจะทำอะไรลงไปทั้งหมด ไม่ว่าจะงานในหน้าที่ราชการหรืองานในส่วนตัว ให้ไตร่ตรองให้รอบคอบและคิดทบทวนก่อนว่าจะทำอะไรลงไปนั้นจะเป็นผลดีหรือไม่ผิดระเบียบแบบแผนหรือผิดกฎหมายของบ้านเมืองหรือไม่ หรือผิดขนบธรรมเนียมประเพณี การทำอะไรลงไปนั้นให้ฝึกให้เป็นคนรอบคอบ ละเอียดลออจึงได้ชื่อว่าเป็นคนที่มีศีลธรรมดี

10. คุณสมบัติของผู้ดี

การแสดงความเคารพกระทำได้หลายแบบ เช่น วันทยหัตถ์ ในกรณีแต่งเครื่องแบบสวมหมวก ก้มศีรษะหรือยืนตรงในกรณีแต่งเครื่องแบบไม่สวมหมวก หรือไหว้ตามประเพณีนิยมของไทย ผู้น้อยแสดงความเคารพด้วยการไหว้ผู้อาวุโส ฝ่ายที่รับการเคารพต้องรับไหว้ทุกครั้ง ยามทักทายกันเราต้องเคารพกัน ประเพณีการไหว้และก้มศีรษะให้เวลาพบผู้อื่นนั้นงามนักคนในเอเชียเป็นจำนวนล้าน ๆ ทักทายกันเช่นนี้ทุกวัน เวลาใครเอาน้ำชามาให้เรา ๑ ถ้วย เราจะก้มศีรษะแล้วไหว้เขาด้วยความเคารพเสมอ เวลาเราพนมมือ เราหายใจเข้าและกล่าวในใจว่า “ดอกบัวสำหรับเธอ” เวลาเราก้มศีรษะลงมาเราย่อมหายใจออกและกล่าวในใจว่า “พระพุทธเจ้าในอนาคต”

การพนมมือในท่าที่คล้ายดอกบัวเท่ากับเราให้ดอกบัวแก่ผู้ที่ยืนอยู่ข้างหน้าเรา ต้องจำไว้ว่าอย่าพนมมือไหว้ดังกับว่าเราเป็นเครื่องยนต์ เราต้องรู้ซึ่งถึงคนที่อยู่ข้างหน้าเราและเราไหว้เขาด้วยความเคารพ เมื่อเราเคารพอย่างจริงใจจำเป็นที่เราควรเห็นพระพุทธเจ้าในทุก ๆ คนที่อยู่ต่อหน้าเรา ถ้าเราฝึกการปฏิบัติเช่นนี้เนื่อง ๆ เราจะเปลี่ยนสภาพของตัวเองได้เราจะเกิดความอ่อนน้อมถ่อมตน เมื่อเรารู้จักเคารพผู้อื่น เราย่อมรู้จักเคารพตัวเรา

มาตรฐาน คุณธรรม และอุดมคติของตำรวจ

ความหมายของคุณธรรม

คุณธรรม คือ สภาพคุณงามความดี หรือกฎธรรมชาติดีฝ่ายดีที่มนุษย์ใช้เป็นเครื่องควบคุมจิตใจให้สงบและมีความสุขในการดำรงชีวิตร่วมกันในสังคม

1. มาตรฐานคุณธรรมและอุดมคติของตำรวจตามประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ พ.ศ. 2553 ท้าย กฎ ก.ตร.ว่าด้วยประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553 เป็นเครื่องเหนี่ยวรั้งให้ข้าราชการตำรวจอยู่ในกรอบของศีลธรรมและคุณธรรมขณะเดียวกันก็เป็นแนวทางชี้้นำให้ข้าราชการตำรวจบรรลุถึงปณิธานของการเป็นผู้พิทักษ์สันติราษฎร์

ข้อ 4 ข้าราชการตำรวจจึงยึดถือคุณธรรมสี่ประการตามพระบรมราชาบาทเป็นเครื่องเหนี่ยวรั้งในการประพฤติตนและปฏิบัติหน้าที่ ดังนี้

1. การรักษาความสัจ ความจริงใจต่อตัวเองที่จะประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์และเป็นธรรม

2. การรู้จักข่มใจตนเอง ฝึกตนเองให้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในความสัจ ความดีเท่านั้น

3. การอดทน อดกลั้น และอดออม ที่จะไม่ประพฤติล่วงความสัจสุจริต ไม่ว่าจะด้วยเหตุประการใด

4. การรู้จักละวางความชั่ว ความทุจริต และรู้จักสละประโยชน์ส่วนน้อยของตน เพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมือง

ข้อ 5 ข้าราชการตำรวจจึงยึดถืออุดมคติของตำรวจ ๙ ประการ เป็นแนวทางชี้้นำการประพฤติตนและปฏิบัติหน้าที่เพื่อบรรลุถึงปณิธานของการเป็นผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ ดังนี้

1. เคารพเอื้อเฟื้อต่อหน้าที่
2. กรุณาปราณีต่อประชาชน
3. อดทนต่อความเจ็บใจ
4. ไม่หวั่นไหวต่อความยากลำบาก
5. ไม่มักมากในลาภผล
6. มุ่งบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่ประชาชน
7. ดำรงตนในยุติธรรม
8. กระทำการด้วยปัญญา
9. รักษาความไม่ประมาทเสมอชีวิต

ข้อ 6 ข้าราชการตำรวจจึงหมั่นศึกษาหาความรู้อยู่ตลอดเวลาเพื่อพัฒนาตนเองให้ทันโลกทันเหตุการณ์ และมีความชำนาญการในงานที่อยู่ในความรับผิดชอบ รวมทั้งต้องศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบธรรมเนียมการปฏิบัติของส่วนราชการในกระบวนการยุติธรรมอื่นที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่และความรับผิดชอบของตนเพื่อสามารถประสานงานได้อย่างกลมกลืนแนบเนียน และเป็นประโยชน์ต่อราชการของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยยึดถือคุณธรรมในการดำรงชีวิต 30 ประการ ประกอบด้วย

1. ความซื่อสัตย์สุจริต
2. ความละเอียดและเกรงกลัวต่อการกระทำผิด
3. ความจริงใจต่อตนเองและผู้อื่น
4. ความรับผิดชอบ
5. การรักษาสาธารณสมบัติ
6. การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
7. การรักษาระเบียบวินัย
8. การเคารพและปฏิบัติตามกฎหมาย
9. ความสุภาพเรียบร้อย
10. ความเสียสละ

11. ความเมตตาากรุณา
12. ความเป็นผู้มีน้ำใจ
13. ความสามัคคี
14. ความรักชาติ
15. ความเป็นผู้นำ
16. ความยุติธรรม
17. ความมีเหตุผล
18. ความมีน้ำใจนักกีฬา
19. ความกตัญญูทวดเวท
20. การเคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่
21. การรักษาขนบธรรมเนียมประเพณี
22. ความเชื่อมั่นในตนเอง
23. ความมีสติ
24. การรู้จักควบคุมตนเอง
25. ความอดุสาหะ
26. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
27. ความเป็นผู้ยึดมั่นในศาสนา
28. การประหยัดและออมทรัพย์
29. ความเป็นผู้มีศีลธรรมประจำใจ
30. ความเป็นผู้รักสงบ

คุณค่าของการเป็นตำรวจที่มีคุณธรรม

เมื่อตำรวจประพฤติปฏิบัติแต่ในสิ่งที่ดีงาม เช่น ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต มีความเที่ยงธรรม อ่อนน้อมถ่อมตน มีกิริยาวาจาที่สุภาพ มีความสำนึกในหน้าที่ เป็นต้น หากได้ประพฤติปฏิบัติเช่นนี้ เป็นเวลานานเกิดความรู้ความเข้าใจจนเป็นอุปนิสัยก็แสดงว่าตำรวจผู้นั้นเป็นผู้มีคุณธรรมซึ่งเป็นสภาพคุณงามความดีที่ประจำใจจะก่อให้เกิดคุณค่าดังนี้ คือ

1. เป็นที่ต้องการของสังคม เพราะเป็นที่พึ่งพาอาศัยของ ประชาชนได้
2. สังคมให้เกียรติยกย่อง มีศักดิ์ศรีเพราะสังคมต้องการคนดี
3. เป็นที่ไว้วางใจของประชาชน ประชาชนจะให้ความเคารพเลื่อมใสศรัทธาทำให้การบริหารงานของรัฐบาลดำเนินไปได้ด้วยดี เพราะประชาชนให้ความร่วมมือ
4. งานในหน้าที่มีประสิทธิภาพ เพราะผู้มีคุณธรรมประจำใจ ย่อมเป็นผู้มีจริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่สูงกว่าบุคคลอื่น ไม่ละวางเสียแต่กลางคัน แต่จะมุ่งมั่นทำงานให้สำเร็จตามหน้าที่

5. เป็นที่ไว้วางใจของผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงานยินดีในการทำงานร่วมกัน เพราะผู้มีคุณธรรมย่อมมีความรับผิดชอบในการทำงานมีความสำนึกในหน้าที่

6. เป็นที่รักใคร่เชื่อถือของผู้ใต้บังคับบัญชา เพราะผู้มีคุณธรรมย่อมมีความกล้าหาญในการรับผิดชอบมีความเที่ยงธรรมในการปกครองบังคับบัญชา

7. มีความคิดสร้างสรรค์ เพราะการเป็นผู้มีคุณธรรม จะต้องมีความรู้ความเข้าใจในด้านนั้นอย่างแจ่มแจ้งเป็นเหตุเป็นผล มีความกล้าหาญในการกระทำแม้ว่าเป็นงานที่ริเริ่มแปลกใหม่ แต่เมื่อเห็นว่าเป็นการทำหน้าที่ที่ดีก็ต้องทำจนสำเร็จตามหน้าที่

8. มุ่งสร้างความสงบสุขในท้องที่ เพื่อให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดี มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ประกอบอาชีพด้วยความสุจริตดำรงตนอย่างเรียบง่าย มีความพึงพอใจในที่อยู่อาศัย มีเสรีภาพ สันติสุข ได้รับการคุ้มครองดูแลให้สามารถสร้างความมั่นคงให้กับครอบครัวและประเทศชาติได้

ประโยชน์จากการประพฤติตนหรือปฏิบัติหน้าที่ด้วยคุณธรรม

1. ทำให้เกิดการพัฒนาดตนเอง ยกกระตักตนเองให้สูงขึ้น ก่อให้เกิดการปรับปรุงตนเองไปในทางที่ดี

2. พัฒนาจิตใจให้มีจิตใจที่ต้งาม มองโลกในแง่ดี

3. ทำให้จิตใจสงบสุข ไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน

4. ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมในสังคม

5. ทำให้เกิดภาพพจน์ที่ดีในสังคม

6. ก่อให้เกิดการพัฒนาสิ่งแวดล้อม

7. เกิดศีล สมานธิ ปัญญา

8. เกิดความสงบสุขในสังคม

แนวทางปฏิบัติเพื่อพัฒนาให้เป็นตำรวจที่มีคุณธรรม

สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้กำหนดแนวทางปฏิบัติให้ข้าราชการตำรวจได้มีความรู้ความเข้าใจในหลักการสำคัญสำหรับผู้มีอาชีพตำรวจได้ยึดถือเป็นเครื่องสั่งวรไว้มิให้คิดผิด พุติผิด และกระทำผิดรวม 11 ประการดังนี้

1. หลักการเกี่ยวกับสถาบันการปกครอง

ข้าราชการตำรวจต้องมีความจงรักภักดีต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และพระบรมวงศานุวงศ์ต้องสนับสนุนการปกครองในระบอบประชาธิปไตยโดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

ข้าราชการตำรวจต้องมีความเป็นกลางในทางการเมืองไม่เป็นผู้บริหาร หรือกรรมการ พรรคการเมืองใด ๆ ไม่กระทำการใด ๆ อันเป็นการทำให้เสียความยุติธรรมในการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ข้าราชการตำรวจต้องสนับสนุนนโยบายของรัฐบาล ต้องปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรี ปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบว่าด้วยการบริหาร

การวิจัยการถอดบทเรียนกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจจากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจ ฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท โดยใช้แนวคิดคุณธรรม จริยธรรมหลากหลายด้าน ทั้งด้านพฤติกรรมนิยม สังคมวิทยา และด้านศาสนา ผนวกกับประมวลจริยธรรมตำรวจในหลากหลายด้าน ทั้งด้านคุณธรรม จรรยาบรรณในวิชาชีพ และด้านมาตรฐาน คุณธรรม และอุดมคติของตำรวจ โดยผ่านการถอดบทเรียน จากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท

5. กิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท

หลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท

หลักสูตรการฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท เดิมเรียกว่า “โครงการพ่อแม่สมมุติ” ดำเนินการ รุ่นแรก ในสมัย พล.ต.อ.เกา สารสิน เป็นอธิบดีกรมตำรวจ ช่วงระหว่างวันที่ 15 - 26 เมษายน 2531 เป็น ระยะเวลา 12 วัน โดยส่งนักเรียนนายร้อยตำรวจ ชั้นปีที่ 2 รุ่นที่ 43 จำนวน 350 นาย ไปอยู่ตาม หมู่บ้านใน 3 จังหวัด ได้แก่ เพชรบุรี, ราชบุรี และสุพรรณบุรี จากการประเมินผลโครงการ โดยคณาจารย์ จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒและอีกหลายสถาบัน พบว่าโครงการดังกล่าวประสบความสำเร็จ กล่าวคือ ลักษณะอำนาจนิยมในตัวนักเรียนนายร้อยตำรวจลดน้อยลง นักเรียนนายร้อยตำรวจมีความเข้าใจ เห็นใจชาวบ้านในชนบทมากขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องของการทำงานที่เห็นเดเห็นน้อยเพื่อให้ได้ เงินมาเลี้ยงครอบครัวว่ายากลำบากแค่ไหน และจากการประเมินผลด้านทัศนคติของพ่อแม่สมมุติ และประชาชนในพื้นที่พบว่ามีความพอใจในโครงการนี้ และมีความเชื่อมั่นว่าจะสร้างตำรวจที่ดีให้กับ พวกเขา รวมทั้ง เป็นส่วนหนึ่งในการฟื้นฟูภาพลักษณ์ที่ตกต่ำของตำรวจให้ดีขึ้น จากความสำเร็จของการดำเนินงานนี้เอง โรงเรียนนายร้อยตำรวจจึงได้กำหนดให้โครงการดังกล่าว บรรจุอยู่ในภาคการฝึก หลักสูตรพิเศษของหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจมาจนถึงปัจจุบัน โดยในปีการศึกษา 2562 นี้ จะดำเนินการฝึกเป็นรุ่นที่ 35 ในเขตพื้นที่จังหวัดชัยนาท

วัตถุประสงค์ของหลักสูตร

1. เพื่อให้นักเรียนนายร้อยตำรวจ ได้มีโอกาสเรียนรู้ และฝึกการทำงานแบบชาวบ้าน
2. เพื่อปลูกฝังให้นักเรียนนายร้อยตำรวจเกิดจิตสำนึกที่จะผูกพันความเป็นธรรม ในกลุ่มประชาชนผู้ยากไร้ และไม่เอารัดเอาเปรียบประชาชน
3. เพื่อให้นักเรียนนายร้อยตำรวจได้มีโอกาสศึกษาสังคมแบบชาวบ้านในชนบท และเกิดจิตสำนึกที่จะบริการรับใช้ประชาชน
4. เพื่อเสริมสร้างให้นักเรียนนายร้อยตำรวจ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น และมี ส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน และตำบลที่ออกไปฝึกปฏิบัติประชาชนในชนบท

หัวข้อการฝึก

1. ให้นักเรียนนายร้อยตำรวจปฏิบัติตนเสมือนเป็น “ลูก” ของครอบครัวพ่อแม่สมมุติ ซึ่งสมัครใจเข้าร่วมหลักสูตรนี้ และมีคุณสมบัติครบถ้วน ตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่โรงเรียนนายร้อยตำรวจกำหนด
2. ให้นักเรียนนายร้อยตำรวจ ร่วมประกอบกิจกรรมในชีวิตประจำวันของครอบครัวพ่อแม่สมมุติ โดยยึดเป้าหมายที่ใช้แรงงานกายเป็นสำคัญ
3. ศึกษาดูงานของคณะกรรมการหมู่บ้าน กลุ่มองค์กรชุมชนที่อยู่ในหมู่บ้าน และมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาหมู่บ้านของครอบครัวพ่อแม่สมมุติ ตามวัน เวลา และโอกาสอันสมควร
4. ศึกษาดูงานขององค์การบริหารปกครองส่วนตำบล ตามวัน เวลา และโอกาสอันสมควร

แนวทางการปฏิบัติของนักเรียนนายร้อยตำรวจ

ภารกิจของนักเรียนนายร้อยตำรวจ ที่จะต้องปฏิบัติตามหลักสูตรฯ มีดังนี้

1. เมื่ออยู่ในครอบครัวพ่อแม่สมมุติ นักเรียนนายร้อยตำรวจจะต้องปฏิบัติตนเสมือนเป็น “ลูก” โดยช่วยพ่อแม่สมมุติทำงานบ้าน ตั้งแต่การกวาดบ้านถูบ้าน ทำกับข้าว ล้างถ้วยล้างจาน ตลอดจนงานที่เกี่ยวกับอาชีพของพ่อแม่ เช่น ทำสวน ทำไร่ ทำนา ทำฟาร์ม เป็นต้น และยึดมั่นใน “แนวทางพฤติกรรม 5 ข้อ” คือ

- (1) ใช้แรงงานกาย
- (2) รับผิดชอบต่อคนอื่น
- (3) ความมีคุณธรรม
- (4) ปฏิบัติตามหลักการและวัตถุประสงค์แห่งหลักสูตรนี้
- (5) ถ้าเป็นไปได้ให้ปลูกต้นไม้เศรษฐกิจประจำบ้านในวันแรกที่เข้าอยู่อาศัย เพื่อเป็นอนุสรณ์แก่ครอบครัวพ่อแม่สมมุติ

2. ศึกษาคุณงามกิจกรรรมของคณะกรรมการหมู่บ้าน กลุ่มองค์กรชุมชนที่อยู่ในหมู่บ้านและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาหมู่บ้านของครอบครัวพ่อแม่สมมุติ ตามวัน เวลา และโอกาสอันสมควร
3. ศึกษาคุณงามขององค์การบริหารส่วนตำบลอันจะเป็นประโยชน์ในการรับราชการต่อไปในอนาคต
4. ต้องเป็นคนพูดน้อย ฟังมาก ทำงานมาก ๆ โดยห้ามไม่ให้มีการโต้เถียง หรือทำการให้เกิดเรื่องไม่ดีใด ๆ กับคนท้องถิ่น รวมทั้ง ห้ามทำตัวเป็นสายลับให้ตำรวจท้องถิ่น
5. ห้ามเด็ดขาด ไม่ให้มีเรื่องชู้สาว ลักขโมย การพนัน ดื่มสุรา หรือทะเลาะวิวาทกับผู้อื่น หากมีเรื่อง ดังกล่าวเกิดขึ้นจะต้องถูกพิจารณาทัณฑ์ตามระเบียบของโรงเรียนนายร้อยตำรวจ
6. ห้ามขับขี่รถจักรยานยนต์ หรือรถยนต์ในระหว่างที่พักอาศัยอยู่กับพ่อแม่สมมุติ เพราะที่ผ่านมามีนักเรียนนายร้อยตำรวจที่เข้ารับการฝึกตามหลักสูตรฯ ประสบอุบัติเหตุตั้งแต่บาดเจ็บเล็กน้อยจนถึงเสียชีวิต
7. ก่อนเข้านอนทุกวันให้เขียน “ใบรายงานพฤติกรรมประจำวัน” ส่งให้พ่อแม่สมมุติ เพื่อลงลายมือชื่อรับรอง และเก็บไว้มอบให้นายตำรวจผู้ตรวจการฝึกได้ตรวจสอบ
8. ให้นักเรียนนายร้อยตำรวจทุกคนปฏิบัติตามแนวทางที่ดี และขอให้ดำรงไว้ซึ่งเกียรติยศ และศักดิ์ศรีของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ และความเป็นสุภาพบุรุษสามพราน ตลอดหลักสูตรอย่างเคร่งครัด

การประเมินผลนักเรียนนายร้อยตำรวจผู้ผ่านการฝึกงานตามหลักสูตร มีดังนี้

- | | | |
|-----------------------|---------|---|
| (1) ผ่านระดับดีเยี่ยม | ได้เกรด | A |
| (2) ผ่านระดับดี | ได้เกรด | B |
| (3) ผ่านระดับพอใช้ | ได้เกรด | C |
| (4) ต้องปรับปรุง | ได้เกรด | D |

ทั้งนี้ ขอให้นักเรียนนายร้อยตำรวจศึกษาข้อมูลสภาพทั่วไป ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม ของท้องถิ่นตามที่แจกจ่าย เพื่อให้การเข้าอยู่ร่วมกับประชาชนเป็นไปด้วยดีและประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์

แนวทางปฏิบัติของพ่อแม่สมมุติ

ตามภารกิจของนักเรียนนายร้อยตำรวจที่จะมาอยู่อาศัยเป็นลูกของพ่อแม่ นั้น ขอให้พ่อแม่สมมุติคิดว่า นักเรียนนายร้อยตำรวจเหล่านี้ เป็นลูกของท่านจริง ๆ คนหนึ่ง ท่านมีงานอะไรจะใช้ให้ทำตามที่ท่านจะพึงใช้ลูกจริง ๆ ของท่านได้ ก็ขอให้สั่งให้นักเรียนนายร้อยตำรวจทำไปตามนั้น โดยไม่ต้องเกรงใจอะไร เพราะหากท่านเกรงใจแล้ว จะทำให้นักเรียนนายร้อยตำรวจไม่ได้รับประโยชน์จากการฝึกตามหลักสูตรฯ ไม่เข้าใจวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนโดยทั่วไป และไม่มีความรักหรือ

ปฏิบัติต่อประชาชนในชนบทอย่างไม่เข้าใจถึงความทุกข์ยากลำบาก ดังนั้น จึงขอเสนอแนะแนวทางการปฏิบัติของพ่อแม่ ดังนี้

1. ปลุกฝังความคิดให้นักเรียนนายร้อยตำรวจที่เป็นลูกของท่าน รู้ซึ่งถึงความยากลำบาก ในการประกอบอาชีพ และการหารายได้

2. ปลุกฝังความคิดให้นักเรียนนายร้อยตำรวจที่เป็นลูกของท่านรู้สึกเห็นใจ และสงสาร ประชาชนในชนบท โดยเฉพาะคนแก่และเด็กที่อาจจะต้องไปพบ เพื่อขอความช่วยเหลือจากลูกของท่านเมื่อจบไปรับราชการเป็นนายตำรวจแล้ว

3. สอนให้นักเรียนนายร้อยตำรวจที่เป็นลูกของท่าน รู้ถึงวิธีการประกอบอาชีพตามปกติของ ครอบครัวท่าน และให้เขาช่วยเหลือทำงานตลอดทั้งระยะเวลาที่ฝึกตามหลักสูตร

4. สอนให้นักเรียนนายร้อยตำรวจที่เป็นลูกของท่าน รู้จักขนบธรรมเนียม ประเพณีท้องถิ่น

5. หากมีโอกาสให้ท่านพานักเรียนนายร้อยตำรวจที่เป็นลูกของท่านไปช่วยเหลืองานบุญ งานประเพณี ตามความเหมาะสม

6. สอนให้นักเรียนนายร้อยตำรวจที่เป็นลูกของท่านมีจิตใจเอื้อเฟื้อ และช่วยเหลือการทำงาน ของเพื่อนบ้านตามโอกาสอันควร

7. พยายามอย่าให้นักเรียนนายร้อยตำรวจที่เป็นลูกของท่านว่างงาน หากเขามีเวลาว่างจริง ๆ ขอให้ท่านสอนงานอดิเรกหรืองานอื่น ๆ ในแนวทางสร้างสรรค์ต่าง ๆ เช่น การพัฒนาหมู่บ้าน การเขียนป้าย ทำป้ายจราจรในหมู่บ้าน จัดทำสวนหย่อม สวนสาธารณะประจำหมู่บ้าน จัดรายการวิทยุกระจายเสียงของหมู่บ้าน เป็นต้น

8. ให้ท่านเข้มงวดนักเรียนนายร้อยตำรวจที่เป็นลูกของท่านอย่าให้มีเหตุการณ์ต่อไปนี้ คือ เรื่องชู้สาว ลักขโมย, การพนัน, เสพสุรา, ยาเสพติด และทะเลาะวิวาท เพราะหากนักเรียนนายร้อยตำรวจที่เป็นลูกของท่านก่อเหตุใด ๆ ดังกล่าวนี้อาจถูกตัดคะแนนความประพฤติหรือให้พักการเรียน หรือให้พ้นสภาพการเป็นนักเรียนตามระเบียบของโรงเรียนนายร้อยตำรวจแล้วแต่กรณี

9. ขอให้ท่านกำชับนักเรียนนายร้อยตำรวจที่เป็นลูกของท่าน เขียนใบรายงานพฤติกรรม ประจำวันทุกวันก่อนเข้านอน และขอให้ท่านลงลายมือชื่อรับรองด้วยทุกวัน อย่าให้ลูกของท่าน เกียจคร้าน ละเลย หรือปล่อยให้เป็นดินพอกหางหมูแล้วมาเขียนในภายหลัง เพราะจะทำให้ข้อมูล ประจำวันไม่ตรงตามความเป็นจริง ทั้งนี้ ขอให้พ่อแม่สมมุติคิดเสมอว่านักเรียนนายร้อยตำรวจ คือ ลูกของท่านเขาไม่ใช่สายลับของตำรวจท้องที่ ดังนั้น ท่านจงปฏิบัติตัวกับเขาเหมือนพ่อแม่ลูก ขออย่าได้รังเกียจ เกรงกลัวหรือเกรงใจใด ๆ รวมทั้งเรื่องอาหารการกินและที่อยู่อาศัย เคยกินอย่างไร อยู่อย่างไร ก็ให้เป็นไปอย่างนั้น ขออย่าได้เสียเงินเพื่อใช้จ่ายสำหรับนักเรียนนายร้อยตำรวจที่เป็น ลูกของท่านอย่างฟุ่มเฟือย เพราะการให้ที่พักอาศัยกินอยู่หลับนอนตลอดระยะเวลา 15 วันนั้น ก็ถือว่าเป็นบุญคุณสำหรับนักเรียนนายร้อยตำรวจ และเป็นการรบกวนอย่างมากแล้ว

บทบาทหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้องและแนวทางปฏิบัติ

โรงเรียนนายร้อยตำรวจได้ประสานขอความร่วมมือกับกรมการพัฒนาชุมชนในการจัดหาพื้นที่ฝึกและครอบครัวพ่อแม่สมมุติ เนื่องจากกรมการพัฒนาชุมชนมีบทบาทหน้าที่ในการให้ความร่วมมือในการฝึกอบรมด้านการพัฒนาชุมชนแก่องค์กรและหน่วยงานทั้งในและต่างประเทศ ตลอดจนให้ทางด้านวิชาการ และสนับสนุนการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนในส่วนภูมิภาค รวมทั้งเป็นหน่วยงานราชการที่มีเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในระดับตำบล และหมู่บ้านทั่วประเทศ สำหรับการดำเนินงานตามหลักนายร้อยตำรวจฝึกวิชาชีพประชาชนในชนบทของนักเรียนนายร้อยตำรวจ ชั้นปีที่ 2 โรงเรียนนายร้อยตำรวจได้ประสานขอความร่วมมือกับกรมการพัฒนาชุมชนโดยสถาบันการพัฒนาชุมชนได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนให้ดำเนินงานตามหลักสูตรดังกล่าว ดังต่อไปนี้

บทบาทหน้าที่ของเจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด/อำเภอ

1. ประสานงาน ชี้แจงทำความเข้าใจ คัดเลือกครอบครัวพ่อแม่สมมุติ ตามคุณสมบัติที่กำหนด
2. แนะนำนักเรียนนายร้อยตำรวจแก่กรรมการหมู่บ้าน, กลุ่มองค์กร, อบต. และผู้นำชุมชน
3. เยี่ยมเยียนให้คำปรึกษา ดูแล เอื้ออำนวยให้การฝึกบรรลุวัตถุประสงค์
4. สอดแทรกความรู้ ความเข้าใจงานพัฒนาชุมชน และการปกครองส่วนท้องถิ่นแก่นักเรียนนายร้อยตำรวจ
5. ให้ข้อเสนอแนะ ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการฝึกตามหลักสูตรแก่กรมการพัฒนาชุมชน และโรงเรียนนายร้อยตำรวจ
6. ร่วมประเมินผลการดำเนินงานตามหลักสูตร
7. รายงานเหตุการณ์ที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายให้โรงเรียนนายร้อยตำรวจทราบโดยเร็ว

บทบาทหน้าที่ของตำรวจภูธรจังหวัด/อำเภอ

1. ร่วมกับสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด/อำเภอ พิจารณาคัดเลือกครอบครัวพ่อแม่สมมุติให้เป็นไปตามที่โรงเรียนนายร้อยตำรวจกำหนด
2. รายงานเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดความเสียหาย ให้โรงเรียนนายร้อยตำรวจหรือสำนักงานพัฒนาชุมชนทราบโดยเร็ว
3. ให้คำปรึกษา ดูแล เอื้ออำนวยให้การฝึกบรรลุตามวัตถุประสงค์
4. เข้าร่วมประชุมชี้แนะแนวทางการปฏิบัติตามแผนการดำเนินงานของหลักสูตร
5. ร่วมประเมินผลการดำเนินงานตามหลักสูตร
6. ควบคุม ดูแล สอดส่อง มิให้เกิดเหตุการณ์อันไม่พึงประสงค์ขึ้นกับนักเรียนนายร้อยตำรวจที่เข้าไปฝึกในพื้นที่

บทบาทหน้าที่ของ กำนัน - ผู้ใหญ่บ้าน

1. ให้การสนับสนุนช่วยเหลือเจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาชุมชน ในการคัดเลือกครอบครัวที่นักเรียนนายร้อยตำรวจจะไปพักอาศัยอยู่ด้วย โดยให้เป็นไปตามที่โรงเรียนนายร้อยตำรวจกำหนด
2. เข้าร่วมประชุมชี้แนะแนวทางการปฏิบัติตามแผนการดำเนินงานของหลักสูตร
3. ชี้แจงทำความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่ ถึงวัตถุประสงค์ และแผนการดำเนินงานของหลักสูตร
4. ควบคุม ดูแล สอดส่อง มิให้เกิดเหตุการณ์อันไม่พึงประสงค์ขึ้นกับนักเรียนนายร้อยตำรวจที่เข้าไปฝึกในพื้นที่

บทบาทหน้าที่ของเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น

1. ให้ความรู้ ความสำเร็จ แก่นักเรียนนายร้อยตำรวจเกี่ยวกับโครงสร้าง อำนาจ บทบาท และหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ตลอดจนแนวคิดในการพัฒนาท้องถิ่น
2. ให้คำปรึกษา ดูแล เอื้ออำนวยให้การฝึกบรรลุตามวัตถุประสงค์
3. ให้การสนับสนุนช่วยเหลือนักเรียนนายร้อยตำรวจที่เข้าร่วมการฝึกตามหลักสูตร ตลอดจนเป็นผู้นำในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ

การคัดเลือกพ่อแม่สมมุติ/กระบวนการคัดเลือก

1. พัฒนาการอำเภอ เป็นผู้คัดเลือก
2. ผู้กำกับการ/สารวัตรใหญ่ เป็นผู้ตรวจสอบ
3. สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด เป็นผู้รวบรวมข้อมูลทั้ง 8 อำเภอ แล้วส่งมายังโรงเรียนนายร้อยตำรวจ
4. ผู้เข้ารับการฝึกเป็นนักเรียนนายร้อยตำรวจ ชั้นปีที่ 2 นักเรียนนายร้อยตำรวจชายอาศัยอยู่กับพ่อแม่สมมุติครอบครัวละ 1 นาย และนักเรียนนายร้อยตำรวจหญิง อาศัยอยู่กับพ่อแม่สมมุติครอบครัวละ 2 นาย

คุณสมบัติของครอบครัวพ่อแม่สมมุติ

1. ครอบครัวยินดี และเต็มใจที่จะให้นักเรียนนายร้อยตำรวจพักอาศัยอยู่ด้วย
2. อายุระหว่าง ๔๐-๖๐ ปี
3. มีฐานะการดำรงชีพปานกลาง ไม่ร่ำรวย หรือยากจนเกินไป
4. ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น ทำนา ทำสวน ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ ประมง เป็นต้น โดยมีงานทำตลอดเวลาที่นักเรียนนายร้อยตำรวจไปพักอาศัยอยู่ด้วย หรือถ้าเป็นไปได้ขอให้คัดเลือกผู้ที่ประกอบอาชีพ เกี่ยวกับการผลิตสินค้า ผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น (OTOP)

5. อยู่ในเขตชนบท ห่างไกลจากตัวจังหวัด หรืออำเภอพอสมควร
6. ต้องไม่เป็นนักการเมืองท้องถิ่น ผู้มีอิทธิพล กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน
7. ถ้าเป็นไปได้ให้คัดเลือกหมู่บ้านละ ๑ ครอบครัว

หมายเหตุ

1. ครอบครัวของพ่อแม่สมมุติ ควรมีทั้งพ่อและแม่
2. บ้านที่จะให้นักเรียนนายร้อยตำรวจหญิงไปพักอาศัยนั้น ควรมีห้องนอน หรือห้องน้ำที่สามารถปิดกั้นประตูได้มิดชิด บุคคลในครอบครัวไม่มีพฤติกรรมที่ส่อไปในทางชั่วสาว
3. สภาพแวดล้อมของบ้านพ่อแม่สมมุติควรห่างไกลจากยาเสพติด
4. ถ้าเป็นไปได้ขอให้พิจารณาผู้ที่มีการประกอบอาชีพเกี่ยวกับการผลิตสินค้า ผลิตภัณฑ์ชุมชน และท้องถิ่น (OTOP) เป็นพ่อแม่สมมุติ
5. บ้านพ่อแม่สมมุติต้องมีงานให้นักเรียนนายร้อยตำรวจทำในช่วงเวลาที่ไม่ไปพักอาศัยอยู่ด้วย
6. พ่อแม่สมมุติต้องมีทัศนคติที่ค่อนข้างดีกับตำรวจ

งานวิจัยในครั้งนี้ได้นำกิจกรรมหลักสูตรฯ นี้มาศึกษาในฐานะของการเป็นเครื่องมือหนึ่งในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมสำหรับนักเรียนนายร้อยตำรวจ

6. บริบทของโรงเรียนนายร้อยตำรวจ

โรงเรียนนายร้อยตำรวจ (Royal Police Cadet Academy : RPCA) เป็นสถาบันการศึกษาหลักสูตรเฉพาะทางระดับอุดมศึกษาที่จัดการศึกษาอบรมวิชาชีพตำรวจมาเป็นระยะเวลากว่า 100 ปี เป็นหน่วยงานระดับกองบัญชาการ สังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา ตั้งอยู่ที่ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม มีภารกิจหลักในการฝึกอบรม ให้การศึกษา อบรมหล่อหลอม นักเรียนนายร้อยตำรวจให้มีคุณลักษณะเหมาะสมที่จะเป็นนายตำรวจชั้นสัญญาบัตร และฝึกอบรมผู้เข้ารับการอบรมหลักสูตรอื่น ผู้ที่ศึกษาตามหลักสูตรหลักของในโรงเรียนนายร้อยตำรวจเรียกว่า "นักเรียนนายร้อยตำรวจ" (นรต.) ผู้ที่สำเร็จการศึกษาชั้นสูงตามหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจ จะได้รับการแต่งตั้งยศเป็น "ว่าที่ร้อยตำรวจตรี" โดยนายตำรวจสัญญาบัตรที่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เข้ารับพระราชทานกระบี่จากพระองค์ท่าน หรือองค์ผู้แทนพระองค์ตลอดมา

นักเรียนนายร้อยตำรวจที่เข้ามาศึกษา ฝึกอบรมในแต่ละรุ่นมาจาก 3 ส่วนคือ นักเรียนเตรียมทหาร ที่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนเตรียมทหาร จ.นครนายก ข้าราชการตำรวจชั้นประทวนและบุคคลภายนอกหญิง ซึ่งทุกคนผ่านการสอบคัดเลือกมาเป็นอย่างดี ทั้งด้านสติปัญญา ความรู้ สุขภาพร่างกาย โดยโรงเรียนนายร้อยตำรวจจะให้การฝึกศึกษา เสริมสร้าง และหล่อหลอมให้นักเรียนนายร้อยตำรวจมีคุณลักษณะ 3 ประการ ได้แก่ สร้างคนเก่ง สร้างคนดี และสร้างความสุข โดยจะสร้างนักเรียนนายร้อยตำรวจให้เป็นผู้บังคับใช้กฎหมายมืออาชีพ ส่งเสริมปลูกฝัง คุณลักษณะทางร่างกาย จิตใจ คุณธรรม จริยธรรม ความเป็นผู้นำ และยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพ ตำรวจ มีบุคลิกภาพดี มีคุณธรรมประจำใจ ความเป็นผู้นำ ความกล้าหาญ ความยุติธรรม นักเรียนนายร้อยตำรวจจะใช้เวลาฝึกศึกษาหลักสูตรปริญญาตรี ระยะเวลา 4 ปีตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรอุดมศึกษาแห่งชาติ เมื่อสำเร็จการศึกษา จะได้รับพระราชทานยศ ว่าที่ร้อยตำรวจตรี ปริญญา รัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการตำรวจ บรรจุแต่งตั้งเป็น พนักงานสอบสวน (สบ 1) ปฏิบัติหน้าที่ตามสถานีตำรวจนครบาลและสถานีตำรวจภูธรทั่วประเทศ (วิกิพีเดีย, 2561)

ประวัติโรงเรียนนายร้อยตำรวจ

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งโรงเรียนนายร้อยตำรวจขึ้นในประเทศไทย เมื่อปี พ.ศ. 2444 ณ มณฑลนครราชสีมา อันเป็นรากฐานเริ่มต้นของโรงเรียนนายร้อยตำรวจยุคปัจจุบัน โดยกรมพระยาดำรงราชานุภาพ ขณะดำรงพระยศเป็น พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงดำรงราชานุภาพ เสนาบดีว่าการกระทรวงมหาดไทย ได้มีหนังสือที่ 67/719 ลงวันที่ 19 เมษายน ร.ศ.121 (พ.ศ. 2445) กราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวว่า ตามที่ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งโรงเรียนนายร้อยตำรวจขึ้นแล้ว แต่ติดขัดเรื่องในการตั้งโรงเรียน จึงขอพระราชทานพระบรมราชานุญาต ย้ายที่ตั้งโรงเรียนนายร้อยตำรวจ ไปตั้งที่ ต.ห้วยจรเข้มะ อ.เมืองนครปฐม จ.นครปฐม ซึ่งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงมีพระราชหัตถเลขาและลงพระปรมาภิไธยพระราชทานพระบรมราชานุญาต เป็นหนังสือถึง กรมหลวงดำรงราชานุภาพ 2 ฉบับ ฉบับแรกหนังสือที่ 59/234 ลงวันที่ 20 เมษายน ร.ศ.121 ฉบับที่ 2 หนังสือที่ 131/361 ลงวันที่ 14 พฤษภาคม ร.ศ.121 โปรดเกล้าฯพระราชทานพระบรมราชานุญาต ให้ย้ายที่ตั้งโรงเรียนนายร้อยตำรวจ ตามความกราบบังคมทูลขอของกรมหลวงดำรงราชานุภาพ อันเป็นหลักฐานที่แสดงว่าพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งโรงเรียนนายร้อยตำรวจขึ้น

สำหรับประวัติสถานที่ตั้งของโรงเรียนนายร้อยตำรวจ ตั้งแต่เมื่อแรกเริ่มตั้งขึ้นในประเทศไทย จนกระทั่งมีที่ตั้งล่าสุดที่อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ได้มีการย้ายสถานที่ตั้งตามลำดับดังนี้

- สมัยที่ 1 โรงเรียนนายร้อยตำรวจภูธร นครราชสีมา พ.ศ. 2444 มีนายร้อยโท ม.ร.ว.แดง (หม่อมแดง) ผู้บังคับการกองตำรวจภูธรเขต 3 นครราชสีมา ทำหน้าที่เป็นผู้บังคับการโรงเรียนนายร้อยตำรวจ เป็นคนแรก

- สมัยที่ 2 โรงเรียนนายร้อยตำรวจภูธร หัวจรเข้ จังหวัดนครปฐม (ครั้งที่ 1) พ.ศ. 2447 - พ.ศ. 2458

- สมัยที่ 3 โรงเรียนนายหมวด คลองไผ่สิงโต กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2458 - พ.ศ. 2464

- สมัยที่ 4 โรงเรียนนายร้อยตำรวจ หัวจรเข้ จังหวัดนครปฐม (ครั้งที่ 2) พ.ศ. 2464 - พ.ศ. 2476

- สมัยที่ 5 โรงเรียนนายร้อยทหารบก (ยศ.) กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2476 - พ.ศ. 2489 ทั้งนี้ ได้มีการเริ่มนับรุ่นของนักเรียนนายร้อยตำรวจ ครั้งแรกเป็น รุ่นที่ 1 เมื่อปี พ.ศ. 2557 ในขณะที่ศึกษาร่วมกับนักเรียนนายร้อยทหารบก

- สมัยที่ 6 โรงเรียนนายร้อยตำรวจ ปทุมวัน กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2489 - พ.ศ. 2497

- สมัยที่ 7 โรงเรียนนายร้อยตำรวจ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม พ.ศ. 2497 - ปัจจุบัน ซึ่ง พล.ต.อ.เผ่า ศรียานนท์ อธิบดีกรมตำรวจในสมัยนั้น เป็นผู้วางรากฐานให้ย้ายสถานที่ตั้งของโรงเรียนนายร้อยตำรวจ ไปตั้ง ณ อ.สามพราน จ.นครปฐม เมื่อ พ.ศ. 2497 และเมื่อวันที่ 13 ตุลาคม พ.ศ. 2499 พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พร้อมด้วย สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ขณะเป็น สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินี ได้เสด็จทรงเป็นองค์ประธานในพิธีเปิดโรงเรียนนายร้อยตำรวจ ณ อ.สามพราน จ.นครปฐม อย่างเป็นทางการ

แม้ว่าจะได้ทรงพระราชทานก่อตั้งโรงเรียนนายร้อยตำรวจขึ้นตั้งแต่ พ.ศ. 2444 ณ กองตำรวจภูธรเขต 3 นครราชสีมา แต่โรงเรียนนายร้อยตำรวจได้ถือเอาวันที่ 19 เมษายน ร.ศ.121 (พ.ศ. 2445) เป็นวันสถาปนาโรงเรียนนายร้อยตำรวจ ตามที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงมีพระราชหัตถเลขาและลงพระปรมาภิไธยตอบหนังสือของกรมหลวงดำรงราชานุภาพ ไว้เป็นหลักฐาน

ปัจจุบันโรงเรียนนายร้อยตำรวจบริหารงานภายใต้พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 และพระราชบัญญัติโรงเรียนนายร้อยตำรวจ พ.ศ. 2551

ธงชัยประจำโรงเรียนนายร้อยตำรวจ

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พระราชทานธงชัยประจำโรงเรียนนายร้อยตำรวจ พร้อมกับหน่วยตำรวจอื่นรวม 6 หน่วย เมื่อวันที่ 13 ตุลาคม พ.ศ. 2490 ณ ลานพระราชวังดุสิต



พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พระราชทานธงชัยประจำโรงเรียนนายร้อยตำรวจ พร้อมกับหน่วยตำรวจอื่นรวม 6 หน่วย เมื่อวันที่ 13 ตุลาคม พ.ศ. 2490 ณ ลานพระราชวังดุสิต

ภาพที่ 1 ธงชัยประจำโรงเรียนนายร้อยตำรวจ

ที่มา: วิกีพีเดีย โรงเรียนนายร้อยตำรวจ <https://th.wikipedia.org/wiki>



ภาพที่ 2 ธงชัยประจำโรงเรียนนายร้อยตำรวจ

ที่มา: วิกีพีเดีย โรงเรียนนายร้อยตำรวจ <https://th.wikipedia.org/wiki>

โรงเรียนนายร้อยตำรวจได้รับพระราชทานธงชัยประจำหน่วยตำรวจจากพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 พร้อมกับหน่วยอื่นของตำรวจอีก 5 หน่วย เป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ 13 ตุลาคม พ.ศ. 2495 ซึ่งพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตรเสด็จพระราชดำเนินในการพระราชพิธีตรึงหมุดธงชัยดังกล่าวด้วยพระองค์เอง ในพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม เมื่อวันที่ 8 ตุลาคม

พ.ศ. 2495 ฝันธงชัยมีลักษณะเช่นเดียวกับธงชาติ ภายในยอดธงบรรจุเส้นพระเกศาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช และบรรจุพระพุทธรูปองค์เล็กเรียกว่า "พระยอดธง" เอาไว้ ธงชัยจึงถือเป็นตัวแทนของชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ซึ่งเหล่าข้าราชการตำรวจ นักเรียนนายร้อยตำรวจ และปวงชนชาวไทยให้ความเคารพ

ธงชัยประจำโรงเรียนนายร้อยตำรวจนี้ มีลักษณะและการได้มาเช่นเดียวกันกับธงชัยเฉลิมพล ซึ่งได้ทรงพระราชทานแก่หน่วยทหารทุกประการ โดยสำนักราชเลขาธิการได้บันทึกหลักฐานเกี่ยวกับ "ธงชัยประจำหน่วยตำรวจ" นี้ไว้ ตามหลักฐานต่าง ๆ ปรากฏชื่อธงดังกล่าว ได้แก่ "ธงชัยเฉลิมพลประจำกองตำรวจ" "ธงชัยประจำกอง" "ธงชัย" "ธงประจำกอง" ซึ่งก็คือธงเดียวกัน

ในอดีตวันที่ 13 ตุลาคมของทุกปี ซึ่งเป็นวันตำรวจ คณะนายตำรวจปกครองและนักเรียนนายร้อยตำรวจ จะทำพิธีอัญเชิญธงชัยประจำโรงเรียนนายร้อยตำรวจนี้ไปทำพิธีถวายสัตย์ปฏิญาณตน และสวนสนาม



โครงสร้างส่วนราชการโรงเรียนนายร้อยตำรวจ

โรงเรียนนายร้อยตำรวจ เป็นส่วนราชการในสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยแบ่งหน้าที่ภารกิจออกเป็น 3 ฝ่าย คือ ฝ่ายบริหาร ฝ่ายปกครองและการฝึก ฝ่ายวิชาการ และมีหน่วยงานขึ้นตรงต่อโรงเรียนนายร้อยตำรวจอีกจำนวนหนึ่ง ดังนี้

1. ฝ่ายบริหาร รับผิดชอบด้านการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนนายร้อยตำรวจ ได้แก่ การสรรหาและคัดเลือก การบริหารงานบุคคล การคลัง แผนและงบประมาณ นิติการ ยานพาหนะ อาคารและสถานที่ พิพิธภัณฑน์ โภชนาการ และการแพทย์ ประกอบด้วยส่วนราชการดังนี้

(ก) กองบังคับการอำนวยการ แบ่งเป็นดังต่อไปนี้

- 1) ฝ่ายสรรหาและคัดเลือก
- 2) ฝ่ายบริหารงานบุคคล
- 3) ฝ่ายคลัง
- 4) ฝ่ายแผนและงบประมาณ
- 5) ฝ่ายนิติการ
- 6) ฝ่ายยานพาหนะ อาคารและสถานที่
- 7) ฝ่ายพิพิธภัณฑน์
- 8) ฝ่ายโภชนาการ
- 9) ฝ่ายแพทย์

2. ฝ่ายปกครองและการฝึก รับผิดชอบด้านการปกครองบังคับบัญชา ให้คำปรึกษา แนะนำ สนับสนุนงานกิจกรรมต่าง ๆ ของนักเรียนนายร้อยตำรวจ นักเรียนเตรียมทหารในส่วนของสำนักงาน ตำรวจแห่งชาติ นักเรียนอบรมในหลักสูตรต่าง ๆ ของโรงเรียนนายร้อยตำรวจ รวมทั้งจัดการฝึก ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การฝึกแบบตำรวจ การฝึกยุทธวิธีตำรวจ การฝึกพลศึกษาและต่อสู้ป้องกันตัว ประกอบด้วยส่วนราชการ ดังนี้

(ข) กองบังคับการปกครอง แบ่งเป็นดังต่อไปนี้

- 1) ฝ่ายปกครอง 1 (ปกครองนักเรียนนายร้อยตำรวจชั้นปีที่ 1-4)
- 2) ฝ่ายปกครอง 2 (ปกครองนักเรียนอบรม)
- 3) ฝ่ายปกครอง 3 (ปกครองนักเรียนเตรียมทหาร โดยปฏิบัติหน้าที่ ณ โรงเรียนเตรียมทหาร จ.นครนายก)
- 4) ฝ่ายกิจกรรมนักเรียน
- 5) ฝ่ายอำนวยการ

(ค) ศูนย์ฝึกตำรวจ แบ่งเป็นดังต่อไปนี้

- 1) กลุ่มงานการฝึกแบบตำรวจ
- 2) กลุ่มงานยุทธวิธีตำรวจ
- 3) กลุ่มงานพลศึกษาและต่อสู้ป้องกันตัว
- 4) ฝ่ายอำนวยการ

3. ฝ่ายวิชาการ รับผิดชอบด้านการให้ความรู้ทางวิชาการต่าง ๆ เช่น การเรียนการสอน การวิจัย การฝึกอบรม และการให้บริการทางวิชาการแก่สังคม ประกอบด้วยส่วนราชการ ดังนี้

(ง) คณะตำรวจศาสตร์ แบ่งเป็นดังต่อไปนี้

- 1) กลุ่มงานคณาจารย์
- 2) สำนักงานคณบดี

(จ) คณะนิติวิทยาศาสตร์ แบ่งเป็นดังต่อไปนี้

- 1) กลุ่มงานคณาจารย์
- 2) กลุ่มงานนักนิติวิทยาศาสตร์
- 3) สำนักงานคณบดี

(ฉ) คณะสังคมศาสตร์ แบ่งเป็นดังต่อไปนี้

- 1) กลุ่มงานคณาจารย์
- 2) สำนักงานคณบดี

(ข) ศูนย์บริการทางการศึกษา แบ่งเป็นดังต่อไปนี้

- 1) ฝ่ายสนับสนุนการเรียนการสอน
- 2) ฝ่ายพัฒนาการศึกษา
- 3) ฝ่ายบริหารงานวิจัย
- 4) ฝ่ายวิเทศสัมพันธ์
- 5) ฝ่ายบริหารและธุรการ

4. หน่วยงานขึ้นตรงต่อโรงเรียนนายร้อยตำรวจ รับผิดชอบในงานเชิงรุกเพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปด้วยความรวดเร็วและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด ประกอบด้วยส่วนราชการ ดังนี้

(ข) สำนักเทคโนโลยีสารสนเทศและวิทยบริการ แบ่งเป็นดังต่อไปนี้

- 1) ฝ่ายระบบคอมพิวเตอร์และเครือข่าย
- 2) ฝ่ายระบบสารสนเทศ
- 3) ฝ่ายวิทยบริการ
- 4) ฝ่ายบริหารและธุรการ

(ณ) สำนักประกันคุณภาพการศึกษา แบ่งเป็นดังต่อไปนี้

- 1) ฝ่ายมาตรฐานการศึกษา
- 2) ฝ่ายตรวจสอบและประเมินผล
- 3) ฝ่ายบริหารและธุรการ

(ญ) สำนักเลขานุการ (ฎ) สำนักสภาการศึกษาและส่งเสริมกิจการ

หลักสูตร

โรงเรียนนายร้อยตำรวจ มีภารกิจหลักในการให้การศึกษาระดับปริญญาตรี วิชาชีพ และการอบรมหล่อหลอมคุณลักษณะความเป็นนายตำรวจสัญญาบัตรให้แก่ผู้ที่เข้ารับการศึกษาระดับปริญญาตรีในโรงเรียนนายร้อยตำรวจ ซึ่งหลักสูตรหลักและเป็นหลักสูตรประจำของโรงเรียนนายร้อยตำรวจ คือ "หลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจ"

หลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจ เป็นหลักสูตรปริญญาตรี 4 ปี ทางด้านรัฐประศาสนศาสตร์ (การตำรวจ) มุ่งเน้นการศึกษาระดับปริญญาตรีให้นักเรียนนายร้อยตำรวจมีความรู้และการอบรมหล่อหลอมคุณลักษณะอันดีใน 3 ด้าน คือ

1. มีความรู้ทางวิชาการพื้นฐานของระดับปริญญาตรี
2. มีความรู้ทางวิชาชีพ ที่เป็นความรู้เฉพาะในด้านตำรวจ
3. มีบุคลิกลักษณะและมีภาวะความเป็นผู้นำตำรวจ มีคุณลักษณะทางร่างกายและจิตใจ

ที่เหมาะสมจะเป็นนายตำรวจสัญญาบัตร และมีคุณธรรมจริยธรรม

โดยสภาการศึกษาโรงเรียนนายร้อยตำรวจ ได้มีการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจให้มีความทันสมัย มีความเหมาะสมกับสภาพความเปลี่ยนแปลงทางสังคมมาโดยตลอด นอกจากนั้น โรงเรียนนายร้อยตำรวจยังได้มีความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในการเปิดหลักสูตรร่วมกัน เช่น ร่วมมือกับ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ในการเปิดการเรียนการสอนในหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิติวิทยาศาสตร์ เป็นต้น

สี่ประจำชั้นปี

- ชั้นปีที่ 1 "สี่ฟ้า" หมายความว่า ให้เป็นคนที่เปิดกว้างเหมือนท้องฟ้า เพื่อรับการฝึกการอบรมต่าง ๆ ต้องเป็นคนเปิดกว้างทั้งจิตใจและสติปัญญา
- ชั้นปีที่ 2 "สี่เหลือง" เป็นสี่ของการศึกษา หมายความว่า ให้มีความตั้งใจศึกษาทุก ๆ ด้านที่ร.ร.นรต. ให้การฝึกศึกษาแก่ นรต.
- ชั้นปีที่ 3 "สี่ม่วง" เป็นสี่ที่เกิดจากการผสมระหว่างสีแดงเลือดหมูกับสีดำ อันเป็นสีของตำรวจ หมายความว่า จะต้องมีความพร้อมที่จะเป็นตำรวจอย่างเต็มตัว
- ชั้นปีที่ 4 "สี่เขียว" เป็นสี่ที่แสดงถึงความอุดมสมบูรณ์เต็มที่ ถ้าเป็นต้นไม้ก็คือต้นไม้ใหญ่แผ่กิ่งก้านสาขา เป็นที่พึ่ง ให้ร่มเงาแก่สรรพสัตว์และมนุษย์ได้

สี่ประจำชั้นปีนี้จะถูกใช้เป็นสี่ประจำกองร้อย (อาคารนอน) และเป็นสี่หมวด ซึ่งการเลื่อนชั้นการศึกษาของ นรต. นั้นจะสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อได้มี พิธีประดับเลขชั้นปีและเปลี่ยนหมวดสีแล้ว ซึ่งจะกระทำในวันรุ่งขึ้นหลังจากมี พิธีวิ่งรับหมวด (Long March) ในวันเริ่มต้นเปิดภาคการศึกษา

หลักสูตรต่าง ๆ ของนักเรียนนายร้อยตำรวจ

นอกจากนักเรียนนายร้อยตำรวจจะต้องศึกษาภาควิชาการ และการอบรมหล่อหลอมด้านความคิดจิตวิญญาณแล้ว นรต. ทั้งหมดจะต้องเข้ารับการฝึกหลักสูตรต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- **หลักสูตรการต่อต้านปราบปรามการก่อความไม่สงบ (ตปส.)** สำหรับ นรต. ชั้นปีที่ 1 ฝึกในช่วงปิดภาคการศึกษาภาคปลาย ระหว่างเดือน กุมภาพันธ์-มีนาคม โดยอยู่ในการควบคุมการฝึกโดยกองบังคับการฝึกพิเศษ กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน
- **หลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท** สำหรับ นรต. ชั้นปีที่ 2 หรือที่เรียกกันทั่วไปว่า "หลักสูตรพ่อแม่สมมติ" ฝึกในช่วงปิดภาคการศึกษาภาคต้น ประมาณเดือนกันยายน
- **หลักสูตรการโดดร่ม** สำหรับ นรต. ชั้นปีที่ 2 ฝึกในช่วงปิดภาคการศึกษาภาคปลาย ระหว่างเดือน กุมภาพันธ์-เมษายน โดยอยู่ในการควบคุมการฝึกโดยกองบังคับการสนับสนุนทางอากาศ กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน (ตำรวจพลร่ม ค่ายนเรศวร) หลักสูตรนี้ไม่เป็นหลักสูตรบังคับ หากไม่เข้ารับการฝึก จะต้องฝึกหลักสูตรอื่น ๆ ทดแทน

- **หลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจสัมพัทธ์ปัญหาชุมชน** สำหรับนักเรียนนายร้อยตำรวจ ชั้นปีที่ 3 ฝึกในช่วงปิดภาคการศึกษาภาคต้น ประมาณเดือนกันยายน
- **หลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกปฏิบัติงานในสถานีตำรวจ** สำหรับนักเรียนนายร้อยตำรวจชั้นปีที่ 3 โดยให้ฝึกงานสายป้องกันปราบปราม, สืบสวน, จราจร, อำนวยการ ฝึกในช่วงปิดภาคการศึกษาภาคปลาย ระหว่างเดือน กุมภาพันธ์-มีนาคม โดยส่งตัวให้ไปฝึกในสถานีตำรวจ สังกัดกองบัญชาการตำรวจภูธรต่าง ๆ
- **หลักสูตรฝึกหัดงานสอบสวน** สำหรับ นรต.ชั้นปีที่ 4 ฝึกหลังจากเสร็จสิ้นการศึกษาภาคต้น ประมาณเดือนสิงหาคม-กันยายน โดยส่งตัวให้ฝึกในสถานีตำรวจนครบาลต่าง ๆ
- **หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพสืบสวนสอบสวน** สำหรับ นรต.ชั้นปีที่ 4 ต่อเนื่องจนถึงระดับยศเป็นว่าที่ ร.ต.ต.โดยส่งตัว นรต.ชั้นปีที่ 4 ที่สำเร็จการศึกษาแล้วให้รับการฝึก ณ สถาบันส่งเสริมงานสอบสวน ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ประมาณเดือนพฤศจิกายน-กรกฎาคม ใช้ระยะเวลาฝึกเป็นเวลา 8 เดือน ก่อนจะแต่งตั้งไปดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ในสำนักงานตำรวจแห่งชาติ



อุดมคติของตำรวจ

- เคารพเอื้อเฟื้อต่อหน้าที่
- กรุณาปรานีต่อประชาชน
- อดทนต่อความเจ็บใจ
- ไม่หวั่นไหวต่อความยากลำบาก
- ไม่มั่งกมากในลาภผล
- มุ่งบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่ประชาชน
- ดำรงตนในยุติธรรม
- กระทำการด้วยปัญญา
- รักษาความไม่ประมาทเสมอชีวิต

7. บริบทพื้นที่จังหวัดชัยนาท

จังหวัดชัยนาท เป็นจังหวัดที่ได้รับการคัดเลือกจากโรงเรียนนายร้อยตำรวจ ให้เป็นพื้นที่ในการดำเนินกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกปฏิบัติประชาชนในชนบท ในปีการศึกษา 2562 นี้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในพื้นที่ของการดำเนินงานกิจกรรมหลักสูตรฯ ผู้วิจัยจึงขอเสนอข้อมูลเกี่ยวกับบริบททั่วไปของจังหวัดชัยนาทดังต่อไปนี้

7.1 ประวัติ

ชัยนาทแปลตามศัพท์มีความหมายว่า "เสียงบันลือแห่งชัยชนะ" เป็นเมืองโบราณเมืองหนึ่ง ตัวเมืองเดิมอยู่บริเวณฝั่งขวาแม่น้ำเจ้าพระยาที่ปากคลองแพรกศรีราชา ใต้ปากน้ำเก่า สันนิษฐานว่าคงจะสร้างขึ้นในสมัยพญาเลอไทครองกรุงสุโขทัยระหว่าง พ.ศ. 1860-1879 เมืองแห่งนี้จึงได้ชื่อว่าเมืองแพรกหรือเมืองสรรคร์ มีฐานะเป็นเมืองหน้าด่านทางใต้ เมื่อกรุงสุโขทัยเสื่อมอำนาจลง เมืองแพรกได้กลายเป็นเมืองหน้าด่านทางตอนเหนือของกรุงศรีอยุธยา ต่อมาได้เกิดชุมชนใหม่ไม่ไกลจากเมืองสรรคร์ เมืองที่เกิดขึ้นใหม่นี้เป็นเมืองใหญ่ มีชื่อว่า ชัยนาท ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ย้ายตัวเมืองจากบริเวณแหลมยาง มาตั้งตรงฝั่งซ้ายแม่น้ำเจ้าพระยา ส่วนเมืองสรรคร์นั้นเสื่อมลงเรื่อย ๆ เพราะผู้คนอพยพมาอยู่ที่ชัยนาทเป็นส่วนใหญ่ ในที่สุดก็กลายเป็นเพียงอำเภอหนึ่งของชัยนาทเท่านั้น ชัยนาทเป็นเมืองยุทธศาสตร์ที่สำคัญ เคยใช้เป็นที่ตั้งทัพรับศึกพม่าหลายครั้งและมีชัยทุกครั้งไป จึงเป็นที่มาของชื่อเมืองชัยนาทแห่งนี้

7.2 ลักษณะภูมิประเทศ

จังหวัดชัยนาทมีลักษณะภูมิประเทศ โดยทั่วไปเป็นพื้นที่ราบลุ่มมีพื้นที่ประมาณ 99.06 ของพื้นที่ทั้งหมด ได้แก่ พื้นที่ตอนกลางตอนใต้และตะวันออกของจังหวัดมีลักษณะเป็นที่ราบจนถึงพื้นที่ลูกคลื่นลอนลาดมีแม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำท่าจีน แม่น้ำน้อย ไหลผ่านพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วทุกอำเภอ เช่น

- แม่น้ำเจ้าพระยา ไหลผ่านอำเภอมโนรมย์ วัดสิงห์ เมืองชัยนาท และสรรพยา
- แม่น้ำท่าจีน หรือแม่น้ำมะขามเฒ่า ไหลผ่านอำเภอวัดสิงห์ และหันคา
- แม่น้ำน้อย ไหลผ่านอำเภอสรรคบุรี
- คลองชลประทาน ซึ่งมีหลายสายไหลผ่านพื้นที่ต่าง ๆ ได้แก่ คลองอนุศาสนนันท์

คลองมหाराช คลองพลเทพ เป็นต้น ล้วนเป็นแหล่งน้ำสำคัญสำหรับการเกษตรกรรมตามพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วไป

นอกจากลักษณะภูมิประเทศเป็นพื้นที่ราบแล้ว ยังมีเนินเขาเล็ก ๆ ขนาดประมาณ 1 – 3 กิโลเมตร กระจายอยู่ทั่วไปที่สำคัญได้แก่ เขาธรรมามูล ซึ่งถือเป็นสัญลักษณ์สำคัญของจังหวัด ชัยนาท เขาพลอง เขาขยาย เขากระดี่ เขาใหญ่เขารัก เขาดิน เขาหลัก เขาไก่ห้อย เขาสารพัดดี เขาราวเทียน เขาสรรพยา และเขาแก้ว เป็นต้น

7.3 อาณาเขต

จังหวัดชัยนาทเป็นจังหวัดหนึ่งของภาคกลางตอนบน ซึ่งประกอบด้วยจังหวัดพระนครศรีอยุธยา อ่างทอง สิงห์บุรี ลพบุรี สระบุรี และชัยนาท ตั้งอยู่บริเวณริมฝั่งซ้ายของแม่น้ำเจ้าพระยาและเป็นตอนเหนือสุดของภาคกลาง บนเส้นรุ้งที่ 15 องศาเหนือ และเส้นแวงที่ 100 องศาตะวันออก สูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 16.854 เมตร มีพื้นที่ประมาณ 2,469.746 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 1,543,591 ไร่หรือเท่ากับร้อยละ 15.5 ของพื้นที่ในภาคกลางตอนบนเป็นพื้นที่เกษตรกรรม 1,219,669 ไร่ หรือประมาณร้อยละ 79.02 ของพื้นที่ทั้งหมด ห่างจากกรุงเทพมหานคร ประมาณ 195 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียงคือ

- ทิศเหนือ ติดต่อกับ จังหวัดอุทัยธานี และจังหวัดนครสวรรค์
- ทิศใต้ ติดต่อกับ จังหวัดสิงห์บุรี และจังหวัดสุพรรณบุรี
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับ จังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัดสิงห์บุรี
- ทิศตะวันตก ติดต่อกับ จังหวัดอุทัยธานี

7.4 การเมืองการปกครอง

จังหวัดชัยนาทแบ่งการปกครองส่วนภูมิภาคแบ่งออกเป็น 8 อำเภอ 53 ตำบล 503 หมู่บ้าน โดยอำเภอทั้ง 8 มีดังนี้

1. อำเภอเมืองชัยนาท
2. อำเภอมโนรมย์
3. อำเภอวัดสิงห์
4. อำเภอสรรพยา
5. อำเภอสรรคบุรี
6. อำเภอหันคา
7. อำเภอหนองมะโมง
8. อำเภอเนินขาม

*ซึ่งในงานวิจัยครั้งนี้ โรงเรียนนายร้อยตำรวจได้ส่งนักเรียนฯ ไปตามอำเภอต่าง ๆ อย่างทั่วถึง
ดังนี้

- | | |
|-------------------|-------------------|
| 1. อำเภอเมือง | จำนวน นรต. 20 นาย |
| 2. อำเภอมนोरมย์ | จำนวน นรต. 35 นาย |
| 3. อำเภอวัดสิงห์ | จำนวน นรต. 33 นาย |
| 4. อำเภอสรรพยา | จำนวน นรต. 33 นาย |
| 5. อำเภอสรรคบุรี | จำนวน นรต. 33 นาย |
| 6. อำเภอหันคา | จำนวน นรต. 33 นาย |
| 7. อำเภอหนองมะโมง | จำนวน นรต. 32 นาย |
| 8. อำเภอเนินขาม | จำนวน นรต. 32 นาย |

*หมายเหตุ นรต. อีก 12 นาย ได้ถูกส่งไปฝึกกิจกรรมหลักสูตรฯ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์เนื่องจากให้สอดคล้องกับบริบททางศาสนา และวัฒนธรรม

7.5 วัฒนธรรมและประเพณี

7.5.1 งานมหกรรมหุ่นฟางนก

เป็นการนำฟางข้าวที่ไม่ได้ใช้ทำประโยชน์ มาประดิษฐ์เป็นรูปนกขนาดใหญ่หลายชนิด โดยนก แต่ละชนิด นำมาติดตั้งบนรถแต่ละคัน ซึ่งตกแต่งไว้อย่างสวยงามเป็นรูปขบวน หลังจากการประกวดหุ่นฟางนกทั้งหมดจะนำมาตั้งแสดงที่บริเวณสนามหน้าศาลากลางจังหวัด กำหนดจัดงานประมาณต้นเดือนกุมภาพันธ์ของทุกปี นอกจากนี้ ในบริเวณงานจะมีการออกร้านจำหน่ายสินค้าพื้นเมือง และผลิตผลทางการเกษตร

7.5.2 งานส้มโอชัยนาท

ชัยนาทเป็นจังหวัดที่สามารถปลูกส้มโอทุกพันธุ์ได้ผลดี ส้มโอสายพันธุ์ที่มีชื่อเสียงของจังหวัดชัยนาทคือ ส้มโอพันธุ์ขาวแตงกวา ซึ่งมีลักษณะพิเศษดังนี้คือ ผลกลม ผิวเรียบ เปลือกบาง รสหวานกรอบอมเปรี้ยวชนิด ๆ ไม่มีรสขม ปัจจุบันจังหวัดเร่งส่งเสริมให้เกษตรกรชาวสวนปลูกกันเป็นอาชีพและจัดงานส้มโอชัยนาทเป็นประจำทุกปี ช่วงระหว่างปลายเดือนสิงหาคมหรือต้นเดือนกันยายนที่บริเวณหน้าศาลากลาง จังหวัดชัยนาท มีกิจกรรมที่น่าสนใจคือการประกวดส้มโอ การจัดนิทรรศการให้ความรู้ จากหน่วยงานทางราชการ การออกร้านจำหน่ายกิ่งพันธุ์และผลส้มโอของเกษตรกรชาวชัยนาท (วิกิพีเดีย, 2561)

จากบริบทของจังหวัดชัยนาทจะเห็นได้ว่า จังหวัดชัยนาทนี้ มีภูมิศาสตร์พื้นที่ที่ตรงตามเกณฑ์ที่โรงเรียนนายร้อยตำรวจกำหนดให้เป็นพื้นที่ในการฝึกหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกหัดประชาชนในชนบททั้งในเรื่องของการเป็นพื้นที่ที่อยู่ใกล้เคียงกับจังหวัดนครปฐมอันเป็นที่ตั้งของโรงเรียนนายร้อยตำรวจ และเป็นพื้นที่เกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่

8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นอกจากแนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเรื่องการถอดบทเรียนกระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรม สำหรับนักเรียนนายร้อยตำรวจจากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท ดังที่ได้นำเสนอมาแล้วนั้น ในครั้งนี้ ผู้วิจัยยังได้ค้นหางานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่องของการประเมินความต้องการจำเป็น การถอดบทเรียนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม เกี่ยวกับนักเรียนนายร้อยตำรวจทั้งงานวิจัยในประเทศ และต่างประเทศ ดังจะกล่าวในรายละเอียดต่อไปนี้

8.1 งานวิจัยในประเทศ

อัจฉรา ไชยปถัมภ์ และคณะ (2558: 83-88) วิจัยเรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้และแนวทางปฏิบัติ เพื่อเสริมสร้างความเป็นบัณฑิตที่พึงประสงค์ของสถาบันอุดมศึกษาในเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาเขตภาคกลาง มีวัตถุประสงค์เพื่อ สํารวจสภาพการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมเพื่อเสริมสร้างความเป็นบัณฑิตที่พึงประสงค์ของสถาบันอุดมศึกษาในเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาเขตภาคกลาง พัฒนาตัวบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรมเพื่อเสริมสร้างความเป็นบัณฑิตที่พึงประสงค์ และเพื่อนำเสนอแนวทางในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมเพื่อเสริมสร้างความเป็นบัณฑิตที่พึงประสงค์ ผลการวิจัยพบว่า สภาพและรูปแบบการส่งเสริมสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม คือ การส่งเสริมสอดแทรกภายในหลักสูตรการศึกษา ในรูปแบบของการกำหนดเป็นรายวิชาเฉพาะการบูรณาการในบางรายวิชา ตัวบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรมที่เหมาะสมในการปลูกฝังแก่นักศึกษาสถาบันอุดมศึกษา ได้แก่ ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความมีวินัยและความเสียสละ แนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมเพื่อเสริมสร้างความเป็นบัณฑิตในระดับนโยบาย คือ การกำหนดให้การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเป็นนโยบายหลักของสถาบัน

ภักศกุล นาคจู (2557: 13-52) วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจ มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาเจตคติต่อวิชาชีพตำรวจ วิถีชีวิตตามหลักปฏิบัติของศาสนา การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง การปกครองบังคับบัญชาของนายตำรวจปกครอง การอบรมสั่งสอนของครูอาจารย์และการปกครองบังคับบัญชาระหว่างรุ่นพี่รุ่นน้องกับนักเรียนนายร้อยตำรวจ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนนายร้อยตำรวจมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรมระดับสูง ปัจจัยสนับสนุนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรม ได้แก่ เจตคติต่อวิชาชีพตำรวจ การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาหรือผู้ปกครองกับนักเรียนนายร้อยตำรวจแบบเข้มงวดกวดขันการปกครองบังคับบัญชาระหว่างนายตำรวจปกครองกับนักเรียนนายร้อยตำรวจแบบประชาธิปไตย ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนนายร้อยตำรวจกับเพื่อน แต่การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาแบบปล่อยปละละเลยเป็นปัจจัยเหนี่ยวรั้งคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจ

ดวงเดือน พันธมนาวิน (2552: 58) ศึกษาวิจัยเรื่อง จริยธรรมของเยาวชนไทยตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อ ศึกษาการอบรมเลี้ยงดูเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อจริยธรรมของเยาวชนไทยตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก กลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มวัยรุ่นเพศชาย พบว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบรักมาก ใช้เหตุผลมากมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการทางจริยธรรม สถานการณ์แวดล้อมที่ยั่วให้เด็กโกงมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมของเด็กมาก แม้ว่าเด็กจะได้รับการปลูกฝังพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมมาดีเพียงใด เด็กวัยรุ่นที่มีระดับคุณธรรมทั้งสูงและต่ำ หากเห็นตัวแบบที่แสดงพฤติกรรมโกงได้รับรางวัลทันทีและไม่มีตัวอย่างที่ดีให้เห็น วัยรุ่นส่วนใหญ่จะแสดงพฤติกรรมโกงตาม แต่ถ้าชะลอการให้รางวัลตัวแบบที่แสดงพฤติกรรมโกงทำให้กลุ่มวัยรุ่นที่มีจริยธรรมแสดงความซื่อสัตย์เพิ่มมากขึ้น และถ้ามีตัวแบบที่แสดงพฤติกรรมที่ดีด้านความซื่อสัตย์ให้เห็นวัยรุ่นด้วย วัยรุ่นจะแสดงพฤติกรรมโกงน้อยลง

องอาจ ศรีทอง (2552: 123) ศึกษา เรื่อง พฤติกรรมความซื่อสัตย์ของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนในสังกัดกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสมุทรปราการ มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อศึกษาพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนในสังกัดกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสมุทรปราการ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเป็นข้าราชการตำรวจชั้นประทวนจำนวน 324 คน พบว่าข้าราชการตำรวจกลุ่มตัวอย่างมีเหตุผลในการมีความซื่อสัตย์ในชั้นทำตามเกณฑ์ที่สังคมกำหนดมีพฤติกรรมการเลียนแบบจากผู้อื่นในระดับสูง มีทัศนคติต่อการทำงานอย่างซื่อสัตย์อยู่ในระดับปานกลางและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมความซื่อสัตย์ คือ สถานภาพการสมรส (สมรสแล้วอยู่ด้วยกัน) ทัศนคติต่อการทำงานอย่างซื่อสัตย์ และการเลียนแบบจากการทำงาน

วินัย ธงชัย (2553: 54) ศึกษาวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อบุคลิกภาพที่พึงประสงค์ของนักเรียนนายร้อยตำรวจ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อ ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อบุคลิกภาพที่พึงประสงค์ของนักเรียนนายร้อยตำรวจ พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อบุคลิกภาพที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ.01 เรียงตามลำดับปัจจัยที่ส่งผลมากที่สุดไปน้อยสุด คือ ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนนายร้อยตำรวจกับครู ระดับชั้นปี คະแนนเฉลี่ยสะสมตั้งแต่ 3.00 ขึ้นไป ปัจจัยที่ส่งผลต่อบุคลิกภาพที่พึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 เรียงตามลำดับดังนี้ ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนนายร้อยตำรวจกับผู้ปกครอง ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนนายร้อยตำรวจกับครู ทัศนคติต่ออาชีพตำรวจ ระดับชั้นปี และคะแนนเฉลี่ยสะสมตั้งแต่ 3.00 ขึ้นไป

รัฐภาพร เกตานนท์ แนวแห่งธรรม (2557: 11-24) วิจัยเรื่องการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาพัฒนศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาพัฒนศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาพัฒนศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรมีสภาพที่เป็นอยู่ในระดับมาก และสภาพที่ควรจะเป็นอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาพัฒนศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร พบว่ามีสภาพที่เป็นอยู่ในระดับมาก และสภาพที่ควรจะเป็นอยู่ในระดับมากที่สุด

วัชรินทร์ แพงศรี (2555: 10) ศึกษาคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF : HEd) ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามกรอบ TQF และเปรียบเทียบคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามกรอบ TQF ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยจำแนกตามสถานภาพของบุคคล และระดับความสุขในการเรียน ผลการศึกษาพบว่า คุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามกรอบ TQF ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านและเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่ามากที่สุดคือด้านคุณธรรม จริยธรรม รองลงมาคือด้านความรู้และด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และผลการทดสอบสมมติฐานะ พบว่า นักศึกษาที่จำแนกตามเพศ กลุ่มสาขาวิชา ระดับการศึกษา ชั้นปีที่ศึกษา เกรดเฉลี่ยสะสมและระดับความสุขในการเรียนที่แตกต่างกันทำให้ระดับคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามกรอบ TQF แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนนักศึกษาที่มีอายุ ภูมิลาเนาที่พักอาศัยขณะศึกษา สถานภาพ การสมรส รายได้ และอาชีพ ที่แตกต่างกัน ระดับคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามกรอบ TQF ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พระวิรัช เอี่ยมศรีดี (2554: 141-142) ได้ศึกษาการประเมินความต้องการจำเป็นในการบริหารงานที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลของครูและบุคลากรของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในจังหวัดนครปฐม มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินความต้องการจำเป็นของการบริหารงานที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลของครูและบุคลากรของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดนครปฐม 2) เพื่อเปรียบเทียบความต้องการจำเป็นในการบริหารงานที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล โดยจำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อความต้องการจำเป็นในการบริหารงานที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล

พบว่า 1) ผลการประเมินความต้องการจำเป็นด้านสภาพที่เป็นอยู่กับสภาพที่ควรจะเป็นในการบริหารงานที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลของครูและครูผู้ช่วยของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดนครปฐมรวมทุกด้านพบว่ามีความใกล้เคียงกับ .18 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านหลักการมีส่วนร่วมมีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงสุดเป็นลำดับแรก (.22) รองลงมา คือ ด้านหลักความคุ้มค่า (.20) และด้านหลักความโปร่งใส (.19) ตามลำดับ 2) ผลการเปรียบเทียบค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นของครูและครูผู้ช่วยในด้านการบริหารงานที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดนครปฐมจำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคลพบว่า คุณลักษณะส่วนบุคคลของครูและครูผู้ช่วยได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระดับรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ประสบการณ์การทำงานและขนาดของสถานศึกษาในจังหวัดนครปฐม มีผลต่อลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการบริหารงานที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลของครูและบุคลากรของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดนครปฐม

รพีวรรณ บำรุง (2554: 146-149) ได้ศึกษาความต้องการจำเป็นของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนครปฐม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความต้องการจำเป็นของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนครปฐม ตามสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็น และวิเคราะห์หาสาเหตุของความต้องการจำเป็น พบว่า 1) พระสงฆ์มีความต้องการจำเป็นต่อบทบาทของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนครปฐม ตามสภาพที่เป็นอยู่ในระดับปานกลาง และสภาพที่ควรจะเป็นอยู่ในระดับมาก โดยมีดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น $PN_{modified}$ เท่ากับ 0.494 ด้านที่มีความจำเป็นมากที่สุดเป็น ลำดับแรกคือ ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนให้วัดเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ รองลงมาเป็นด้านการศึกษาพิธีและวันสำคัญทางศาสนา และด้านการปกครองคณะสงฆ์ การคุ้มครอง พระพุทธศาสนา 2) ผลการเปรียบเทียบความต้องการจำเป็นของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนครปฐม โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า พระสงฆ์ที่มีตำแหน่ง อายุ อายุพรรษา การศึกษา (ทางโลก) สายสามัญ การศึกษา (ทางธรรม) ด้านปริยัติแผนกธรรมและการศึกษา (ทางธรรม) ด้านปริยัติแผนกบาลีต่างกัน ให้ความสำคัญกับลำดับความ ต้องการจำเป็นต่อบทบาทของสำนักพระพุทธศาสนาจังหวัดนครปฐม แตกต่างกัน 3) สาเหตุที่ทำให้เกิดความต้องการจำเป็นต่อบทบาทของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนครปฐม ด้านการส่งเสริมให้วัดเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ เรื่องที่มีความสำคัญมากที่สุดคือ การดำเนินงานส่งเสริมและเผยแพร่พระพุทธศาสนา เช่น การตั้งสำนักปฏิบัติธรรม การจัดกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา การเปิดวัดวันอาทิตย์ พระสงฆ์ต้องการให้สำนักพระพุทธศาสนาจังหวัดนครปฐม เพิ่มบทบาทในการช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ ติดตามประสาน กระตุ้นส่งเสริมให้วัดมีความพร้อมได้มีการจัดตั้งและดำเนินงานสำนักปฏิบัติธรรมตามระเบียบมหาเถรสมาคมต่อไป

วันเพ็ญ เนตรประไพ (2553: 140-145) ได้ศึกษาการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนมารีอุปถัมภ์ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนมารีอุปถัมภ์ ในสภาพความเป็นจริง และสภาพที่ผู้ปกครองคาดหวัง 2) เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนมารีอุปถัมภ์ 3) เพื่อเปรียบเทียบความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และภูมิลำเนา ผลการศึกษาพบว่า 1) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนอยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งในส่วนของสภาพที่เป็นจริง และสภาพที่คาดหวัง 2) นักเรียนมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์เรียงตามลำดับได้ดังนี้ 1.ด้านใฝ่เรียนรู้ 2.ด้านอยู่อย่างพอเพียง 3.ด้านรักความเป็นไทย 3) การเปรียบเทียบผลประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบันกับสภาพที่คาดหวังจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ภูมิลำเนา พบว่าในภาพรวมของสถานภาพของบุคคลให้ความสำคัญต่อลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ แตกต่างกัน

ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม (2551: 50-53) ได้ศึกษาการประเมินความต้องการจำเป็นในการผลิตบัณฑิตหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต (5 ปี) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นในการผลิตบัณฑิตหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต (5 ปี) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร พบว่า 1) ผลการประเมินความต้องการจำเป็นในการผลิตบัณฑิตหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต (5 ปี) พบว่ามีสภาพที่เป็นอยู่ในระดับปานกลาง และสภาพที่ควรจะเป็นอยู่ในระดับมากที่สุด และค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) เท่ากับ .38 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตรมีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงที่สุดเป็นลำดับแรก (.51) รองลงมาเป็นด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาและด้านการวิจัยทางการศึกษา เป็นลำดับที่ 2 และ 3 (.45 และ 44 ตามลำดับ) 2) ผลการประเมินความต้องการจำเป็นในการผลิตบัณฑิตหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต (5 ปี) จำแนกตามสาขาวิชาพบว่า นักศึกษาศาขการศึกษาศาสตรบัณฑิต ภาษษาไทย ภาษษาอังกฤษ และ สังคมศึกษา มีความต้องการจำเป็นในด้านการพัฒนาหลักสูตรเป็นลำดับที่ 1 โดยมีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นเท่ากับ .46 .62 .47 และ .55 ตามลำดับ แต่นักศึกษาศาขาวิชา การประภมศึกษา มีความต้องการจำเป็นในด้านการวิจัยทางการศึกษาเป็นลำดับที่ 1 โดยมีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นเท่ากับ .53 3) ผลการประเมินความต้องการจำเป็นในการผลิตบัณฑิตหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต (5 ปี) จำแนกตามเพศพบว่า นักศึกษาทั้งเพศชาย และ เพศหญิงมีความต้องการจำเป็นในด้านการพัฒนาหลักสูตรเป็นลำดับที่ 1 โดยมีค่าดัชนีลำดับ

ความสำคัญของความต้องการจำเป็นเท่ากับ .52 และ .50 ตามลำดับ 4) ผล การประเมินความต้องการจำเป็นในการผลิตบัณฑิตหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต (5 ปี) จำแนกตามเกรดเฉลี่ยสะสมพบว่า นักศึกษาที่มีเกรดเฉลี่ยสะสมสูงกว่าหรือเท่ากับ 3.20 และนักศึกษาที่มีเกรดเฉลี่ยสะสมต่ำกว่า 3.20 มีความต้องการจำเป็นในด้านการพัฒนาหลักสูตรเป็นลำดับที่ 1 โดยมีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นเท่ากับ .48 และ .57 ตามลำดับ

ภาวิตา ฉวีวงศ์ (2551 : 159-162) ได้ศึกษาความต้องการจำเป็นของผู้ชมการแสดงหุ่นละครเล็กของโรงละครนาฏยศาลา หุ่นละครเล็ก (โจหลุยส์) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ชมการแสดงหุ่นละครเล็กของโรงละครนาฏยศาลา หุ่นละครเล็ก (โจหลุยส์) ตามสภาพการดำเนินงานในปัจจุบัน สภาพดำเนินการที่คาดหวัง และจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น พบว่า ผู้ชมละครมีความคิดเห็นต่อการจัดแสดงหุ่นละครเล็กตามสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมาก ด้านที่ผู้ชมละครชื่นชอบมากที่สุดคือด้านเนื้อหาและคุณค่าของวรรณกรรมบทละคร อันดับสองคือด้านรูปแบบการจัดแสดง อันดับสามคือด้านทำเลที่ตั้ง ส่วนอันดับสุดท้ายคือด้านเวทีและฉาก ในด้านความคาดหวังพบว่า ผู้ชมละครมีความคาดหวังต่อการจัดแสดงหุ่นละครเล็กอยู่ในระดับมาก ด้านที่ผู้ชมละครมีความคาดหวังสูงสุดคือด้านเนื้อหาและคุณค่าของวรรณกรรมบทละคร อันดับสองคือด้านทำเลที่ตั้ง อันดับสามคือด้านดนตรี การใช้ภาษาและวรรณกรรม ส่วนอันดับสุดท้ายคือด้านค่าใช้จ่ายในการเข้าชมละครและของที่ระลึก สำหรับลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น พบว่า ผู้ชมละครเห็นว่าในการจัดแสดงหุ่นละครเล็กของโรงละครนาฏยศาลา หุ่นละครเล็ก (โจหลุยส์) ด้านที่มีความต้องการจำเป็นสำคัญมากที่สุด 3 อันดับแรกคือ ด้านเวทีและฉาก ด้านสถานที่ และด้านร้านอาหารนาฏยศาลาเทอเรส ส่วนด้านที่มีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุดคือด้านลีลาของผู้เชิดหุ่น

วัฒนา พองโนนสูง (2558: 160) วิจัยเรื่อง การถอดบทเรียนกระบวนการเรียนรู้ชุมชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมสำหรับพ่อแม่วัยรุ่น จากกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กโดยชุมชน กรณีศึกษาคลองสองต้นนุ่น มีวัตถุประสงค์เพื่อ ถอดบทเรียนกระบวนการเรียนรู้ชุมชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมสำหรับพ่อแม่วัยรุ่น จากกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กโดยชุมชน ศึกษาปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งผลต่อกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนที่สร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมสำหรับพ่อแม่วัยรุ่น และเสนอแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ชุมชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมสำหรับพ่อแม่วัยรุ่น ผลการวิจัยพบว่า บทเรียนกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมสำหรับพ่อแม่วัยรุ่นจากกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กโดยชุมชน พบว่าการที่ชุมชนเปลี่ยนทัศนคติเชิงลบต่อพ่อแม่วัยรุ่นและวิธีการแก้ปัญหาที่พ่อแม่วัยรุ่นเพียงอย่างเดียวเป็นการสร้างการเรียนรู้เชิงบวกสำหรับพ่อแม่วัยรุ่น ครอบครัวและชุมชนทำให้การเรียนรู้ชุมชนนำไปสู่การสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมสำหรับเด็ก วัยรุ่น และพ่อแม่วัยรุ่น ปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งผลต่อกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนที่สร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมสำหรับพ่อแม่วัยรุ่นมี 3 ปัจจัยคือ ปัจจัยที่เป็นสาเหตุให้เด็กวัยรุ่นกลายเป็นพ่อแม่

ปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ของชุมชน เงื่อนไขที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ของชุมชน และแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ชุมชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมสำหรับพ่อแม่วิัยรุ่น ได้แก่ การพัฒนาระบบบริการสุขภาพสำหรับพ่อแม่ร่วมกับชุมชน ส่งเสริมให้เกิดการสร้างต้นทุนชีวิตเด็ก และพัฒนากลไกการปกป้องคุ้มครองเด็กอย่างมีส่วนร่วม ด้วยการบูรณาการการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างหน่วยงานรัฐ องค์กรพัฒนาเอกชนและชุมชน

ซัชฎา ทรรณลักษณ์ (2556: 46-48) วิจัยเรื่อง การออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบนำตนเอง (Self-directed Learning) เพื่อพัฒนาผู้เรียนในรายวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ 3 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นนทบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อออกแบบและศึกษาผลการจัดการเรียนรู้แบบนำตนเอง และเพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบนำตนเอง พบว่า การเรียนรู้ประกอบด้วย

1. การเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้ ได้แก่ ความสนใจในการเรียนรู้ ความภูมิใจเมื่อเรียนสำเร็จ ชอบศึกษาค้นคว้า
2. ความเชื่อของตนเองด้านการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ ได้แก่ มีความสามารถในการที่จะเรียนเมื่อมีความต้องการเรียน สามารถจัดสรรเวลาสำหรับการเรียนรู้ได้
3. ความคิดริเริ่มและอิสระในการเรียนรู้ ไม่ต้องคอยต่ออุปสรรคที่กำลังเผชิญอยู่ชอบที่จะเรียนรู้ มีความกระตือรือร้นในการเรียน
4. ความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง พิจารณาความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของตนเอง ยอมรับประสบการณ์การเรียนรู้ที่ตนเองได้รับ
5. การรักในการเรียนรู้ มีความชื่นชอบ ยกย่องบุคคลที่ศึกษา ค้นคว้าอยู่เสมอ มีความต้องการเรียนรู้อย่างเสมอ และมีความสนุกกับการศึกษาค้นคว้า
6. ความคิดสร้างสรรค์ มีความคิดที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ได้ดี สามารถหาวิธีการแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้
7. การมองอนาคตในแง่ดี มีความต้องการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีความสุขในการคิดถึงอนาคต และคิดว่าการแก้ปัญหาเป็นความท้าทาย
8. ความสามารถในการใช้ทักษะพื้นฐานในการเรียนและการแก้ปัญหา

ธันยาภรณ์ โพธิกาวิณ (2553: 230-237) วิจัยเรื่อง กระบวนการเรียนรู้และการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านดนตรีประเภทขลุ่ยและแคน เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาภูมิปัญญาและกระบวนการเรียนรู้และการถ่ายทอดภูมิปัญญาในการทำเครื่องดนตรีขลุ่ย แคน และเพื่อศึกษาเงื่อนไขของกระบวนการเรียนรู้และการถ่ายทอดภูมิปัญญาในการทำเครื่องดนตรีขลุ่ยและแคนที่นำไปสู่การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี พบว่า การเรียนรู้จากครอบครัว เป็นเงื่อนไขในการเรียนรู้ และถ่ายทอดดนตรีและแคนลูกหลาน โดยมีการเรียนรู้จากพ่อแม่ที่มีความรู้ความชำนาญ ลูกหลาน

เห็นและมีความสนใจจึงได้รับการถ่ายทอด การเรียนรู้จากชุมชน เป็นการเริ่มการเรียนรู้จากการสังเกต และจดจำ ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้งานในทุกขั้นตอนจากผู้ถ่ายทอดความรู้ เป็นการเรียนรู้จากการฝึกปฏิบัติจริงจนสามารถนำไปสร้างเป็นอาชีพได้ การเรียนรู้พิธีกรรม เป็นเงื่อนไขการเรียนรู้การเล่นดนตรีขลุ่ยและแคนในรูปแบบของการต่อเพลงโดยมีหัวหน้าวงเป็นผู้ถ่ายทอดเนื้อ เพลงให้แก่ลูกวง

พัฒนชิตา โยคะนิตย์ (2553: 204-218) วิจัยเรื่อง “ถอดบทเรียนการเรียนรู้สุขภาพชุมชน ตำบลหนองสาหร่าย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อถอดบทเรียน การเรียนรู้ด้านสุขภาพชุมชนตำบลหนองสาหร่าย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี เพื่อศึกษา กระบวนการปฏิบัติที่ดีด้านสุขภาพของชุมชนตำบลหนองสาหร่าย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า มีการสร้างการเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดแนวทางการปฏิบัติที่เป็น ธรรมชาติพัฒนาไปสู่ชุมชนเข้มแข็งมีปัจจัยเงื่อนไขของกระบวนการพัฒนาที่สำคัญ คือ ผู้นำชุมชนที่เป็น ทางการมีบทบาทในการจัดการเรื่องต่าง ๆ ในชุมชนมากกว่าผู้นำตามธรรมชาติ การมีส่วนร่วมของ สมาชิกชุมชนมากทำให้ประสบความสำเร็จสูงกว่าการมีส่วนร่วมของสมาชิกน้อย การพัฒนาแบบ บูรณาการที่พัฒนาทุก ๆ ด้านไปพร้อม ๆ กัน และมีการจัดทำยุทธศาสตร์ของชุมชนอยู่ดีมีสุขอย่างมี ส่วนร่วม

ณรงค์ฤทธิ นีละโยธิน (2555: 127-129) วิจัยเรื่อง ตัวแบบความสำเร็จในอาชีพวิทยากร กระบวนการในการจัดการเรียนรู้ชุมชนของนักวิชาการพัฒนาชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จอาชีพวิทยากรกระบวนการของ นักวิชาการพัฒนาชุมชนในการจัดการเรียนรู้ในชุมชน เพื่อสร้างตัวแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ สำหรับการอธิบายความสำเร็จในอาชีพวิทยากรกระบวนการในการจัดการเรียนรู้ชุมชนของ นักวิชาการพัฒนาชุมชน พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในอาชีพวิทยากรกระบวนการในการ จัดการเรียนรู้ชุมชน ประกอบด้วย ปัจจัยด้านบุคคลการสร้างการมีส่วนร่วมและความสัมพันธ์ที่ดี การออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสม การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม การชี้แนะเพื่อให้ กระบวนการเรียนรู้บรรลุเป้าหมาย และการคิดเชิงบวกและมีเจตคติของการเป็นมืออาชีพปัจจัย ด้านสภาพแวดล้อม ประกอบด้วยเครือข่าย และการยอมรับนวัตกรรม ปัจจัยด้านการรับรู้ ความสามารถแห่งตน เป็นการรับรู้ความสามารถแห่งตนในการเรียนรู้ และปัจจัยด้านความมุ่งมั่นสู่ ความสำเร็จด้านการทำงาน การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความสำเร็จด้านการเงิน

สุวลัย เมืองเจริญ (2554: 183-185) วิจัยเรื่อง บริบททางวัฒนธรรมกับการพัฒนาชุมชน โดยมีเด็กเป็นศูนย์กลางพื้นที่ตำบลป่าตึง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย:การวิเคราะห์เชิงนโยบาย ชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาพัฒนาการเด็กในบริบทของความหลากหลายทางวัฒนธรรมเพื่อ ศึกษาพัฒนาการด้านการพัฒนา เพื่อศึกษาพัฒนาการด้านความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการพัฒนากับ รูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยมีเด็กเป็นศูนย์กลางของกลุ่มขับเคลื่อนการพัฒนา และเพื่อศึกษา

มาตรการและแนวทางของแผนท้องถิ่นเพื่อเด็ก พบว่า แนวทางของแผนท้องถิ่นด้านเด็ก เป็นการจัดทำแผนพัฒนาเด็กโดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของเด็ก ให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่มีต่อเด็ก ไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะการแก้ปัญหา แต่เน้นการส่งเสริมพัฒนาการเด็กและการปกป้องคุ้มครองเด็กในพหุวัฒนธรรมตามสิทธิเด็ก เพื่อเป็นแผนงานท้องถิ่นด้านเด็กที่บรรจุในแผนพัฒนาของ องค์การบริหารส่วนตำบลที่นำไปสู่การปฏิบัติ

มณีรัตน์ ประกัน (2550: 158) วิจัยเรื่อง กระบวนการเรียนรู้ของบุคคลในการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน ศึกษากรณีสมาชิกศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเครือข่ายป่าตะวันออก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการเรียนรู้ของศูนย์การเรียนรู้วนเกษตรของชุมชน และเพื่อศึกษาปัจจัยสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ของบุคคล พบว่า ปัจจัยสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ของบุคคลขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านผู้นำการเรียนรู้ ที่มีความรู้ในการจัดการเรียนรู้ มีทักษะในการถ่ายทอดความรู้ มีความสามารถในการกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้โดยมีผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ปัจจัยด้านเนื้อหาการเรียนรู้ซึ่งกำหนดจากเรื่องใกล้ตัวและกำลังเป็นความทุกข์ร้อนที่กำลังเผชิญอยู่ รู้สึกถึงทางตันหาทางออกไม่ได้ ปัจจัยด้านรูปแบบหรือวิธีการเรียนรู้ มีความหลากหลายเน้นการมีส่วนร่วม มีความต่อเนื่องของการเรียนรู้ และมีรูปแบบอย่างไม่เป็นทางการมีความสัมพันธ์เชิงสังคม ปัจจัยด้านความสุขทางจิตวิญญาณของผู้เรียนรู้

8.2 งานวิจัยต่างประเทศ

รีต (Reid, 2016: 120) ได้ศึกษาเรื่องศีลธรรมและการพัฒนาจิตว่าสอนดีหรือไม่ จุดมุ่งหมายของการวิจัยนี้เพื่อสำรวจทัศนคติของครูเกี่ยวกับการสอน ศีลธรรมในโรงเรียน โดยผู้วิจัยตั้งสมมติฐานไว้ว่าครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีความคิดเห็นที่ ศีลธรรมจรรยาควรจะสอนในห้องเรียน การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้วิธีสัมภาษณ์ครูในโรงเรียน มัธยมชานติเอโก ด้วยการสุ่มตัวอย่างจากครูที่สอนในหมวดวิชาต่าง ๆ จำนวน 105 คน เพื่อถาม ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสอนศีลธรรม ผลการวิจัยพบว่า ครูมีความคิดเห็นที่ครูทุกคนควรสอน ศีลธรรมจรรยา เพื่อยกระดับจิตใจให้สูงขึ้น การสอนศีลธรรมจรรยาควรจะเน้นในห้องเรียนแม้ครู ในหมวดวิชาต่าง ๆ ก็ควรจะแทรกการสอนศีลธรรมจรรยาไว้ในวิชาที่ตนสอนด้วย นอกจากนี้ยังพบว่าครูที่มีประสบการณ์ในการสอนมาก เห็นว่าศีลธรรมมีความจำเป็นที่จะต้องสอนในห้องเรียน ส่วนครูที่มีประสบการณ์น้อยไม่เห็นด้วยกับการจัดสอนศีลธรรมในห้องเรียน

ลองโกบาตี (Longobardi, 2016: 110) ได้ศึกษาเรื่อง The Effects of Teacher Training Session on the Moral Development of their Students โดยมี วัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลของครูที่ใช้เหตุผลในทางจริยธรรมกับนักเรียน โดยใช้ลำดับขั้นการพัฒนาจริยธรรมของโคลเบอร์ก โดยตั้งสมมติฐานว่า ครูที่เคยได้รับการพัฒนาจริยธรรมด้วยตนเองมาโดยเฉพาะ ย่อมพัฒนาจริยธรรมนักเรียนได้ดีกว่าครูที่ขาดประสบการณ์ด้านนี้ การวิจัยนี้ใช้ ประชากรคือครูโรงเรียนขนาดกลางที่อยู่ใน

ตำบลเล็ก ๆ ทางตะวันตกของบอสตัน ครูเหล่านี้ได้ ผ่านการฝึกทั้งในด้านเทคนิค การอภิปรายทางจริยธรรม และยังได้เข้าร่วมในการอภิปรายทาง จริยธรรมที่ยาก ๆ เพื่อส่งเสริมและยกระดับชั้นพัฒนาการทางจริยธรรมในตนเองของครูเหล่านั้น ผลการวิจัยพบว่า ทั้งกลุ่มครูที่เคยมีประสบการณ์ และกลุ่มควบคุมมีระดับชั้นของการพัฒนาทาง จริยธรรมดีขึ้น แต่เมื่อนำทั้งสองกลุ่มมาเปรียบเทียบกันแล้วปรากฏว่าไม่มีความแตกต่างอย่างมี นัยสำคัญ ผู้วิจัยสรุปว่า 1) การให้การอบรมครูยังไม่เพียงพอ 2) ผู้วิจัยคิดว่ามีนัยสำคัญอยู่ที่ครูแต่ละคน แม้จะรู้และเข้าใจในสถานการณ์ยาก ๆ นั้นก็ตาม แต่อาจปฏิบัติแตกต่างกันไปตาม ประสบการณ์ของเขา 3) อาจจะเป็นไปได้ในกรณีที่ครูยังไม่เข้าใจสถานการณ์ที่ยากนั้นจริงจนกว่า เขาจะมีประสบการณ์ด้วยตัวของเขาเอง

เฮเทอร์ (Hether, 2015: Abstract) ได้ศึกษาเรื่องเหตุผลทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จากพื้นฐานการศึกษาที่หลากหลาย การวิจัยมุ่งประเด็นการศึกษาที่ว่า การจัดการศึกษาของโรงเรียน Waldorf ส่งผลต่อการพัฒนาทางจริยธรรมของนักเรียนอย่างไร และระยะทางการวิจัยอยู่ระหว่างที่ข้อมูลด้านจริยธรรมของนักเรียนกำลังตกต่ำและไม่เห็นด้วยกับวิธีการที่กำลังดำเนินการอยู่ การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการสำรวจการพัฒนาเหตุผลจริยธรรมของ นักเรียนแบบสำรวจมีชื่อว่าแบบทดสอบปัญหาทางจริยธรรม และได้ใช้ผลคะแนนเปรียบเทียบ ของโรงเรียน 3 แห่งในเมือง Waldorf คือคะแนนจากโรงเรียนที่มีการสอนคุณธรรมทางศาสนา และคะแนนจากโรงเรียนที่อยู่นอกเมือง Waldorf ที่เป็นโรงเรียนเอกชน มีการทดสอบกลุ่ม นักเรียนกลุ่มที่4 ที่มีนักเรียนไม่มากนัก ซึ่งเป็นนักเรียนที่จบจากโรงเรียนในเมือง Waldorf และมา เข้าเรียนในโรงเรียนใหม่ที่เป็นโรงเรียนเอกชน ในการวิจัยเรื่อง “ความกตัญญูและความเป็นธรรม” พบว่า มีข้อจำกัดในการแสดงความกตัญญูด้วยเหตุผลทางด้านคุณธรรมหลายอย่างแต่มี คุณธรรมสำหรับเหตุผลว่าทำไมเราจึงต้องมีความกตัญญู การวิจัยพบว่าความกตัญญูเป็นแกนของคุณธรรมด้วย ประการแรกคุณธรรมด้านความกตัญญูปรากฏได้ในหลาย ๆ สถานการณ์ในชีวิตประจำวัน ความกตัญญูนี้เป็นเรื่องที่เราตอบแทนคนอื่นทั้งที่เขาให้ประโยชน์และทำความเสียหาย ให้แก่เรา ประการที่สองความคิดในเรื่องความกตัญญูจะให้ความรู้แก่เราในเชิงทฤษฎีความกตัญญู เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของอารมณ์เพราะว่าไม่มีใครจะมีความกตัญญูได้หากไม่มีจิตสำนึกในเรื่องความกตัญญู เหตุผลในด้านจริ ยธรรมในเรื่องความกตัญญูจะส่งเสริมความสำคัญของ จริยธรรมในชีวิตประจำวัน ความกตัญญูเป็นคุณธรรมที่เรามุ่งแต่การปฏิบัติในการให้ การตอบแทน แต่ไม่ได้เน้นการสร้างจิตสำนึกและความรู้สึกที่มากพอ ประการสุดท้าย ความกตัญญูเป็น เรื่องสำคัญและมีกระบวนการพัฒนา เป็นเรื่องที่ต้องหลีกเลี่ยงผลที่กระทบต่อเราทั้งทางร่างกายและทางจิตใจ ที่ทำลายความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลอย่างมาก หากพฤติกรรมมารกตัญญูลดลงก็จะทำให้เกิดอันตรายต่อคนอื่น ๆ ทั่วไป

บูทีอูว์ (Buteau, 2015: 143) ศึกษา เกี่ยวกับการอภิปรายประเด็นคุณธรรม จริยธรรม ในชั้นเรียนระดับเกรด 3 ของรัฐบอสตัน สหรัฐอเมริกา พบว่า สถาบันโรงเรียนมีหน้าที่สำคัญ 2 ประการ คือ มีหน้าที่ในการอบรมสั่งสอนให้นักเรียนมีความรอบรู้ มีสติปัญญาเฉลียวฉลาด และโรงเรียนเป็น สถาบันที่มีบทบาทสำคัญในการทำหน้าที่อบรมสั่งสอน และปลูกฝังให้นักเรียนเป็น คนดีมีคุณธรรม จริยธรรมซึ่งต้องทำอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา

วอล์คเกอร์ และ เทย์เลอร์ (Walker & Taylor, 2015 : 284-286) ศึกษา ความสัมพันธ์ ระหว่างบิดามารดาที่มีต่อพัฒนาการการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของบุตร ผลการศึกษา พบว่า การอบรมสั่งสอน และการประพฤติปฏิบัติตนที่บิดามารดากระทำมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการ การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงขึ้น

นอร์ซินี และ สไนเดอร์ (Norcini & Snyder, 2014) ได้ศึกษา “ผลของตัวแบบและการชี้แนะ ทางการรู้การคิดต่อการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม” ศึกษาในกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับ 7, 8 และ 9 แบ่งเป็น นักเรียนชาย 109 คน นักเรียนหญิง จำนวน 112 คน รวมกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 221 คน แบ่งเป็น 6 กลุ่ม (เป็นกลุ่มควบคุม 3 กลุ่ม กลุ่มทดลอง 3 กลุ่ม) กลุ่มทดลองแต่ละกลุ่มใช้ตัวแบบ แตกต่างกันดังนี้ กลุ่มทดลองที่ 1 นายแพทย์เป็นตัวแบบ กลุ่มทดลองที่ 2 ผู้ซื้อเป็นตัวแบบ และกลุ่ม ทดลองที่ 3 เด็กอายุ 11 ปี เป็นตัวแบบ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ของโคลเบิร์ก ทำการทดสอบก่อนและ หลังการทดลองซึ่งแบ่งเป็นการทดสอบภายหลังทันที (immediate post test) และทำการทดสอบ ภายหลังแบบหน่วงเวลา (delayed post test) ผลการศึกษาพบว่า ตัวแบบมีอิทธิพลในการชี้แนะ ทางการรู้การคิดต่อการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมเมื่อทดสอบภายหลังทันทีมากกว่าการทดสอบภายหลัง แบบหน่วงเวลา (delayed post test) ในทุกกลุ่มตัวอย่างที่มีตัวแบบแตกต่างกัน

เอ็ดวาร์ด (Edward, 2013: 76 A) ศึกษา อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมที่มีต่อพัฒนาการทาง จริยธรรมของเด็ก กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษา – ระดับมหาวิทยาลัย ในประเทศ เคนยา ผลการ ศึกษา พบว่า นักเรียนนักศึกษาที่ใช้ชีวิตตามแบบวัฒนธรรมร่วมสมัย มีการใช้เหตุผล เชิงจริยธรรม ในระดับที่สูงกว่านักเรียนนักศึกษาใช้ชีวิตแบบเคร่งครัดในศีลธรรม โดยนักเรียน นักศึกษาที่มีพัฒนาการทางจริยธรรมในขั้นที่ 1 และ 2 ได้รับอิทธิพลจากทางบ้านมากกว่าอิทธิพลจาก ทางโรงเรียน แต่นักเรียนนักศึกษาที่มีพัฒนาการทางจริยธรรมในขั้นที่ 3และ4ได้รับอิทธิพลจากทาง โรงเรียนมากกว่าอิทธิพลจากทางบ้าน

ฮอฟแมน (Hoffman, 2013: 291) ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูกับจริยธรรม 4 ประการ ได้แก่ ความรู้สึกผิดชอบ ความอดทนอดกลั้นต่อสิ่งชั่วร้าย ความมีหลักยึดแห่งตน และ ความยอมรับผิด ผลการศึกษาพบว่า เด็ก วัย 4-13 ปีที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูด้วยความรักมีจริยธรรม 4 ประการสูงกว่า เด็กที่ไม่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูเช่นนั้น และการเลี้ยงดูโดยให้การอบรมสั่งสอนมีความสัมพันธ์ทางบวก กับลักษณะทางจริยธรรมของเด็ก

9. กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การถอดบทเรียนกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจ จากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจ ฝึกรับใช้ประชาชนในชนบทในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการศึกษาความต้องการจำเป็นเพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียนนายร้อยตำรวจ จากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจ ฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท พบว่ามีแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินต้องการจำเป็นดังที่ สุวิมล ว่องวานิช (2550) กล่าวถึงขั้นตอนของการประเมินความต้องการจำเป็นในการประเมินจุดมุ่งหมาย ดังนี้

1. การกำหนดจุดมุ่งหมายของการประเมินความต้องการจำเป็นว่าต้องการทำการประเมินความต้องการจำเป็นไปเพื่ออะไรจะช่วยให้กำหนดประเด็นวิจัยได้เหมาะสมขึ้น
2. กำหนดคำถามการวิจัยและขอบเขตของการประเมินความต้องการจำเป็น
3. การกำหนดกรอบการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น ได้แก่ การกำหนดกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้อง กำหนดวิธีการเก็บข้อมูล การกำหนดเครื่องมือเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การจัดทำรายงาน และการใช้ผลประเมิน ซึ่งผู้วิจัยนำมาใช้ในการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนนายร้อยตำรวจ จากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจ ฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท

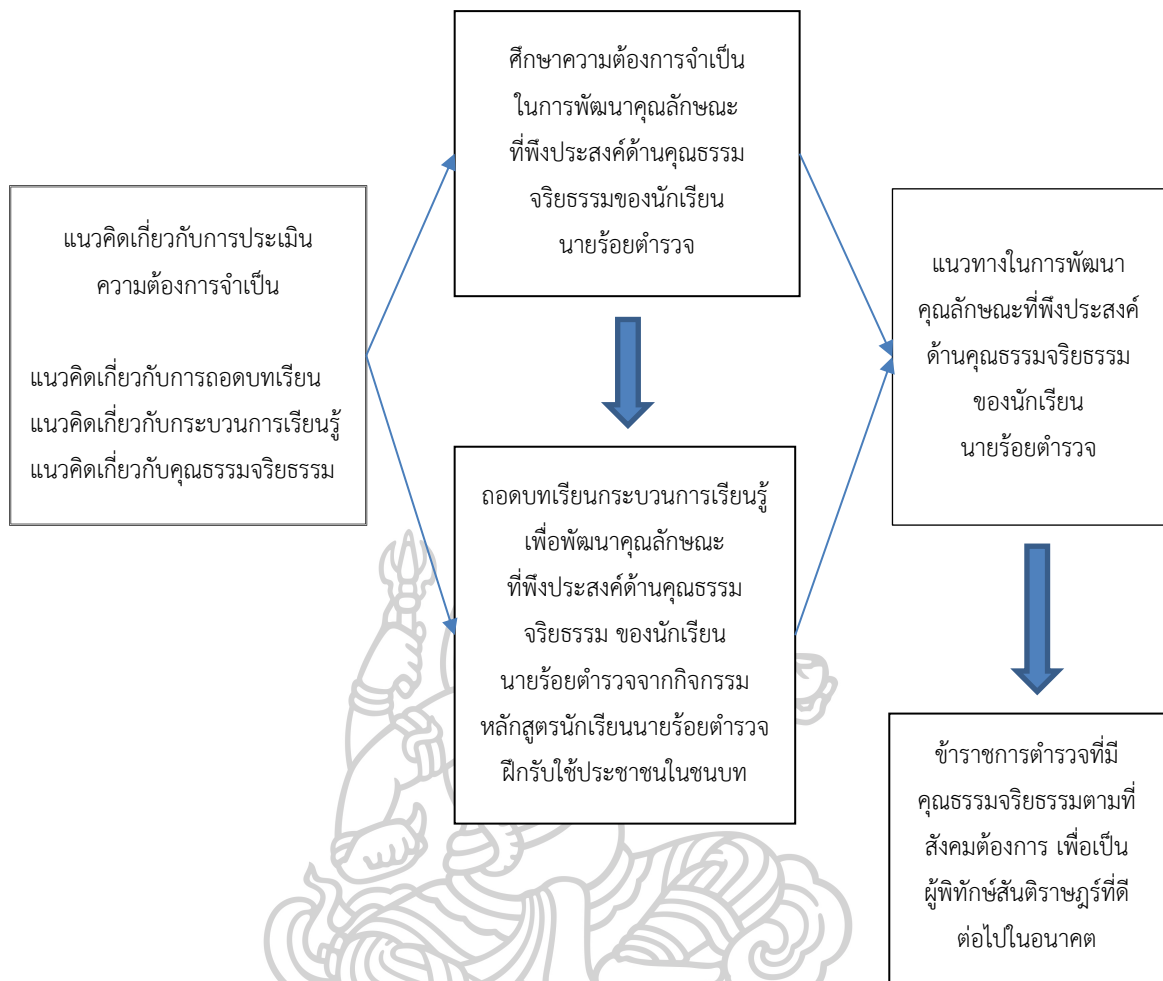
นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ พบว่ามีแนวคิดที่สำคัญดังนี้ สุพัตราชาติปัญญาชัย, 2548: 38; ปรัชญนันท์ นิลสุข, 2554) กล่าวถึงลักษณะทั่วไปของการเรียนรู้ว่าเป็นการกระทำที่ผู้เรียนตอบสนองความต้องการของตนนับตั้งแต่เริ่มสนใจ ลงมือกระทำ จนเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในตัวผู้เรียน ซึ่งการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนี้จะเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างถาวร โดยเป็นการกระทำที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความรู้ประสบการณ์เดิม ความสนใจ และจุดมุ่งหมายโดยส่วนตัวของผู้เรียน เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างกรอบแนวคิด ประเด็นคำถามในการเก็บข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษากระบวนการเรียนรู้ในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรม ให้แก่นักเรียนนายร้อยตำรวจ จากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจ ฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท

และผู้วิจัยยังได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีในเรื่องการถอดบทเรียน เพื่อนำมาเป็นแนวปฏิบัติสำหรับถอดบทเรียนในการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรมตำรวจ จากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจ ฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท พบว่ามีแนวคิดที่สำคัญดังนี้ การถอดบทเรียน หมายถึง กระบวนการทบทวน สรุปเหตุการณ์และเงื่อนไขที่เกิดขึ้น ประมวลผลลัพธ์ เชื่อมโยงหลายมิติทั้งภายในและภายนอก สะท้อนสิ่งที่ส่งผลให้เกิดความแตกต่างแสวงหาบทเรียน

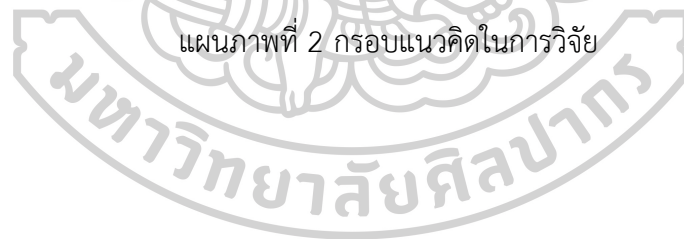
ที่ดีที่สุด หรือวิธีการปฏิบัติที่ดีที่สุด เพื่อให้เกิดวิธีคิดค่านิยมใหม่ ๆ นำไปสู่การสร้างสรรค์ปฏิบัติการใหม่ ๆ ที่ดีขึ้นในครั้งต่อไป และก่อให้เกิดผลต่อพฤติกรรม โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะเริ่มต้นโครงการ ระยะระหว่างการดำเนินโครงการ และสิ้นสุดโครงการ ซึ่งผู้วิจัยได้นำแนวคิดนี้ มาเป็นกรอบแนวคิดในการวางขั้นตอนการถอดบทเรียนเพื่อศึกษากระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจ จากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท

รวมทั้งผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรมตำรวจ โดยสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจ ของนภดล เทียนเพิ่มพูน (2546) และภักศกุล นาจจุ (2557) และจากประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณตำรวจ ผสมกับมาตรฐานคุณธรรม และอุดมคติของตำรวจ ในหมวดของคุณธรรมในการดำรงชีวิต 30 ประการ จึงได้คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียนนายร้อยตำรวจ 4 ด้าน ได้แก่ 1) ความยุติธรรม 2) ความรับผิดชอบ 3) ความเสียสละ และ 4) ความซื่อสัตย์

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยได้นำมาสังเคราะห์และปรับประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการสร้างกรอบแนวคิดในการดำเนินงานวิจัย เชื่อมโยงไปสู่ขั้นตอนการวิจัย 3 ขั้นตอน คือ 1. ศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจ 2. การถอดบทเรียนกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียนนายร้อยตำรวจ และ 3. ศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียนนายร้อยตำรวจ ซึ่งสามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้



แผนภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย



บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยเรื่อง การถอดบทเรียนกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมสำหรับนักเรียนนายร้อยตำรวจ จากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท เป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed Method Research) ทำการศึกษาวเคราะห์ทั้งข้อมูลเอกสาร ตำรา (document analysis) และเก็บข้อมูลภาคสนาม (field study) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อถอดบทเรียนกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียนนายร้อยตำรวจจากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท โดยแบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจ

ขั้นตอนที่ 2 การถอดบทเรียนกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมตำรวจสำหรับนักเรียนนายร้อยตำรวจจากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาแนวทางในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์คุณธรรม จริยธรรมตำรวจสำหรับนักเรียนนายร้อยตำรวจจากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท โดยมีระเบียบวิธีวิจัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

เพื่อให้การดำเนินการวิจัยบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยได้วางแผนกำหนดขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจ

เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research Methods) โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม มีรายละเอียดการดำเนินงานในขั้นตอนนี้ดังต่อไปนี้

- 1.1 ศึกษากรอบแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม
- 1.2 สร้างแบบประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรม
- 1.3 นำเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปเก็บข้อมูลกับประชากร
- 1.4 ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรม เป็นนักเรียนนายร้อยตำรวจชั้นปีที่ 1 จำนวน 116 นาย ปีการศึกษา 2562

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็น แบบสอบถาม เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. แบบสอบถามความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2562 แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ สถานภาพครอบครัว อาชีพบิดามารดา ภูมิลำเนา รายได้ของครอบครัว และรายได้ของนักเรียนนายร้อยตำรวจ

ตอนที่ 2 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์เฉพาะด้าน ได้แก่ ความยุติธรรม ความรับผิดชอบ ความเสียสละ และความซื่อสัตย์ ของนักเรียนนายร้อยตำรวจ เป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ที่มีการตอบสนองคู่ (Dual-response) มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามประเมินสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นของคุณลักษณะที่พึงประสงค์เฉพาะด้านของนักเรียนนายร้อยตำรวจ โดยมีความหมายของมาตราประมาณค่า ดังนี้

5 หมายถึง มีสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่เกิดขึ้นกับตัวนักเรียนนายร้อยตำรวจ อยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่เกิดขึ้นกับตัวนักเรียนนายร้อยตำรวจ อยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง มีสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่เกิดขึ้นกับตัวนักเรียนนายร้อยตำรวจ อยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่เกิดขึ้นกับตัวนักเรียนนายร้อยตำรวจ อยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง มีสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่เกิดขึ้นกับตัวนักเรียนนายร้อยตำรวจ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถามความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. กำหนดขอบเขตเนื้อหาจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรม และการประเมินความต้องการจำเป็น

2. กำหนดรูปแบบและโครงสร้างเนื้อหาแบบสอบถาม จากนั้นดำเนินการร่างข้อคำถาม

3. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยทำการประเมินค่าความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับข้อคำถาม (Item Object Congruence: IOC) โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่าหรือเท่ากับ .50 ขึ้นไป ซึ่งหมายถึงข้อรายการนั้นมีความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและเนื้อหาที่ต้องการวิจัย ส่วนข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า .50 ควรพิจารณาปรับปรุงหรือตัดทิ้ง โดยมีการกำหนดความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

+1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับเนื้อหาที่ต้องการวิจัย

0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับเนื้อหาที่ต้องการวิจัย

-1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่สอดคล้องกับเนื้อหาที่ต้องการวิจัย

จากนั้นเก็บรวบรวมแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญได้ลงความคิดเห็นแล้วมาวิเคราะห์ความเหมาะสมและความสอดคล้องของเครื่องมือการวิจัยที่ใช้ในประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจ โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องรวมทั้งแก้ไข ปรับปรุง ให้เรียบร้อยตามคำแนะนำที่ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ไว้ โดยคำนวณได้ตามสูตร ดังนี้

$$\text{จากสูตร} \quad \text{IOC} = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC = ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหาในประเด็นที่ต้องการวิจัย

$\sum R$ = ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N = จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

การแปลความค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) คือ

ข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ .50 – 1.00 คัดเลือกไว้ใช้ได้
ข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องต่ำกว่า .50 พิจารณาปรับปรุงหรือตัดทิ้ง
สำหรับค่า IOC ของแบบสอบถามมีค่าเท่ากับ 1.00

4. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้กับนักเรียนนายร้อย ตำรวจ จำนวน 30 คน จากนั้นนำข้อมูลที่เก็บได้มาทำการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นคำถามปลายปิดแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) โดยวิธี หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของคอนบรัค (Conbrach's Alpha-Coefficient)

จากสูตร
$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left\{ 1 - \frac{\sum s_i^2}{s^2} \right\}$$

เมื่อ α คือ ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ

n คือ จำนวนข้อของแบบทดสอบ

s_i^2 คือ ความแปรปรวนของแบบทดสอบรายข้อ

s^2 คือ ความแปรปรวนของแบบทดสอบทั้งฉบับ

สำหรับการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของคอนบรัค (Conbrach's Alpha Coefficient) โดยได้ค่าความเชื่อมั่นในส่วนของสภาพที่เป็นอยู่เท่ากับ .96 และมีค่าความเชื่อมั่นในส่วนของสภาพที่ควรจะเป็นเท่ากับ .95

5. ปรับแก้แบบสอบถามให้สมบูรณ์ก่อนนำไปใช้จริง โดยผู้วิจัยดำเนินการปรับปรุงภาษาที่ใช้ในคำถามให้มีความกระชับ ชัดเจน และถูกต้องมากยิ่งขึ้น

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

มีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ส่งแบบสอบถามให้กลุ่มประชากร โดยผู้วิจัยทำการประสานงานและขอความร่วมมือกับนักเรียนนายร้อยตำรวจด้วยตนเองเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ติดตามแบบสอบถามกลับมาให้ครบตามที่กำหนด

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของคำตอบจากแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา
2. นำแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์มาวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

2.1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ด้วยสถิติบรรยาย ได้แก่ ความถี่ (frequencies) และร้อยละ (percentage)

2.2 ข้อมูลความต้องการจำเป็นจากแบบสอบถามความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจ โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1) วิเคราะห์ด้วยสถิติบรรยาย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แปลผลข้อมูลตามแนวคิดของเบสท์ (Best, 1984: 179-184) ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.51-5.00 หมายถึง ผลการประเมินสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51-4.50 หมายถึง ผลการประเมินสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51-3.50 หมายถึง ผลการประเมินสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51-2.50 หมายถึง ผลการประเมินสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.50 หมายถึง ผลการประเมินสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2) วิเคราะห์หาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนนายร้อยตำรวจ โดยใช้ดัชนีสำคัญของลำดับความต้องการจำเป็น หรือ Modified Priority Needs Index: $PNI_{Modified}$ ซึ่งปรับปรุงโดย นางลักษณ วิรัชชัย และ สุวิมล ว่องวาณิช (สุวิมล ว่องวาณิช, 2551) เป็นวิธีหาความแตกต่างของสภาพที่ควรจะเป็นและสภาพที่เป็นอยู่แล้วหารด้วยสภาพที่เป็นอยู่ทั้งนี้เพื่อควบคุมขนาดของความต้องการจำเป็นให้อยู่ในช่วงพิสัยที่ไม่มากเกินไป โดยมีสูตรในการคำนวณดังนี้

$$PNI_{Modified} = (I - D) / D$$

เมื่อ	PNI	หมายถึง	ดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น
	I	หมายถึง	ค่าเฉลี่ยของสภาพที่ควรจะเป็น
	D	หมายถึง	ค่าเฉลี่ยของสภาพที่เป็นอยู่

ขั้นตอนที่ 2 การถอดบทเรียนกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียนนายร้อยตำรวจ

จากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Methods) โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วม โดยแบ่งการศึกษาเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ระยะเริ่มดำเนินงาน ระยะที่ 2 ระยะการดำเนินงาน และระยะที่ 3 ระยะสิ้นสุดการดำเนินงาน โดยผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. พื้นที่ในการวิจัยและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การตรวจสอบข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ระเบียบวิธีวิจัย

1. พื้นที่ในการวิจัยและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

1.1 พื้นที่ในการวิจัยพื้นที่สำหรับการศึกษาถอดบทเรียนกระบวนการเรียนรู้เพื่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรมตำรวจสำหรับนักเรียนนายร้อยตำรวจจากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท ผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่ในการวิจัยตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยโรงเรียนนายร้อยตำรวจ การกำหนดคุณสมบัติในการเลือกชุมชน เป็นไปตามเกณฑ์การคัดเลือกชุมชนแบบเจาะจง (Purposive sampling) ตามกำหนดการของหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท ของนักเรียนนายร้อยตำรวจชั้นปีที่ 2 โรงเรียนนายร้อยตำรวจภาคการศึกษาต้น ปีการศึกษา 2562 ดังนี้

1. เป็นพื้นที่ที่อยู่ใกล้เคียงกับที่ตั้งของโรงเรียนนายร้อยตำรวจ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม เพื่อสะดวกในการเดินทางไปตรวจเยี่ยม

2. เป็นพื้นที่ที่ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก

โดยในครั้งนี้ได้พื้นที่ในการจัดกิจกรรมหลักสูตรฯ คือ จังหวัดชัยนาท โดยผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่ในการเก็บข้อมูล 3 พื้นที่ โดยแบ่งตามความแตกต่างของบริบทในพื้นที่ กล่าวคือ บริบทของความเป็นเมือง บริบทของความเป็นชนบท และบริบทของความเป็นชนบท จึงได้พื้นที่ในการศึกษา 3 อำเภอ ได้แก่

1. อำเภอเมือง บริบทความเป็นเมือง
2. อำเภอมโนรมย์ บริบทความใกล้เมือง
3. อำเภอหนองมะโมง บริบทความเป็นชนบท

1.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ในการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key Informants) เพื่อทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) โดยมีเกณฑ์เลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นครอบครัวพ่อแม่สมมุติ โดยการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง ตามประเภทของอาชีพ โดยเป็นครอบครัวที่มีความเป็น best practice ในด้านอาชีพต่าง ๆ ซึ่งอาชีพหลักของครอบครัวพ่อแม่สมมุติมี 4 กลุ่มอาชีพ ได้แก่ 1) เกษตรกรรม กสิกรรม 2) ค้าขาย ธุรกิจส่วนตัว 3) รับจ้าง และ 4) รับราชการ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ในขั้นตอนการถอดบทเรียนกระบวนการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียนนายร้อยตำรวจจากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกวิชาชีพประชาชนในชนบทนี้ จะเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกวิชาชีพประชาชน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

1. กลุ่มพ่อแม่สมมุติ จำนวน 3 คน
2. กลุ่มนักเรียนนายร้อยตำรวจที่เข้าร่วมกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกวิชาชีพประชาชนในชนบท จำนวน 5 คน
3. กลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกวิชาชีพประชาชนในชนบทในระยะดำเนินงาน ได้แก่
 - 3.1 เจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด จำนวน 1 คน
 - 3.2 ผู้กำกับการตำรวจภูธรอำเภอเมือง จำนวน 1 คน
 - 3.3 ผู้บังคับหมวดปกครอง จำนวน 1 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) เพื่อสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) ซึ่งกำหนดประเด็นคำถามที่สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 3 กลุ่ม ได้แก่

2.1 กลุ่มครอบครัวพ่อแม่สมมุติ (พ่อสมมุติ แม่สมมุติ สมาชิกในครอบครัวพ่อแม่สมมุติ) เป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ประกอบด้วย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
2. ข้อมูลทั่วไปของพื้นที่วิจัย
3. ข้อมูลกระบวนการเรียนรู้ในการสร้างคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียนนายร้อยตำรวจ

- 3.1 วิธีการปลูกฝังความคิดเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมให้แก่แก่นักเรียนนายร้อยตำรวจ
- 3.2 วิธีการสอนให้นักเรียนนายร้อยตำรวจ รู้ถึงวิธีการประกอบอาชีพตามปกติของครอบครัว
- 3.3 วิธีการสอนให้นักเรียนนายร้อยตำรวจ มีจิตใจที่เอื้อเฟื้อ และช่วยเหลือการทำงานของเพื่อนบ้าน
- 3.4 กิจกรรมที่นักเรียนนายร้อยตำรวจปฏิบัติในแต่ละวันตลอดระยะเวลาการฝึกหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท
4. ข้อดี ข้อจำกัดของกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท
5. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท
- 2.2 กลุ่มนักเรียนนายร้อยตำรวจที่เข้าร่วมกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท เป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ประกอบด้วย
1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
 2. ข้อมูลทั่วไปของพื้นที่วิจัย
 3. ข้อมูลกระบวนการเรียนรู้ในการสร้างคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียนนายร้อยตำรวจ
- 3.1 ภารกิจประจำวันของนักเรียนนายร้อยตำรวจที่ปฏิบัติตามหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท
- 3.2 นักเรียนนายร้อยตำรวจมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาหมู่บ้านของครอบครัวพ่อแม่สมมุติอย่างไร
- 3.3 ข้อคิดเห็นของนักเรียนนายร้อยตำรวจที่มีต่อหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท
4. ข้อดี ข้อจำกัดของกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท
5. ปัญหาและอุปสรรคหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท
6. การปฏิบัติที่เป็นเลิศในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมตำรวจ 4 ด้าน
7. บทเรียนที่ได้รับจากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท
- 2.3 กลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบทในระยะดำเนินงาน ได้แก่ เจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด ผู้กำกับการตำรวจภูธรอำเภอเมือง ผู้บังคับหมวดปกครอง เป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ประกอบด้วย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
2. ข้อมูลทั่วไปของพื้นที่วิจัย
3. ข้อมูลกระบวนการเรียนรู้ในการสร้างคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียนนายร้อยตำรวจ
 - 3.1 ภารกิจต่อสังคมที่นักเรียนนายร้อยตำรวจมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน
 - 3.2 ข้อคิดเห็นต่อการปฏิบัติภารกิจหลัก และภารกิจต่อสังคมของนักเรียนนายร้อยตำรวจ
 - 3.3 ข้อคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท
4. ข้อดี ข้อจำกัดของกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท
5. ปัญหาและอุปสรรคหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท

3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) ในการเก็บข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

- 3.1 ศึกษาค้นคว้าเอกสาร ทฤษฎี แนวคิด หลักการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และลงพื้นที่ศึกษาบริบทชุมชนเป็นฐานข้อมูลในการสร้างเครื่องมือวิจัย
- 3.2 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในขั้นตอนแรกมาประมวลและออกแบบในการสร้างแบบสัมภาษณ์
- 3.3 นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบและให้คำแนะนำปรับปรุงแก้ไข
- 3.4 นำแบบสัมภาษณ์มาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
- 3.5 ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ครอบครัวพ่อแม่สมมุติ นักเรียนนายร้อยตำรวจ เจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด/อำเภอ ตำรวจภูธรจังหวัด/อำเภอ ผู้นำชุมชน ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และผู้บังคับหมวดปกครองที่ได้รับมอบหมายในการตรวจหลักสูตร
- 3.6 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลมีการดำเนินการดังนี้

- 4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาและวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) เพื่อศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ (Secandary) จากแหล่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนา

คุณธรรมจริยธรรมตำรวจสำหรับนักเรียนนายร้อยตำรวจจากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจ ฝึกปฏิบัติประชาชนในชนบท ได้แก่ บริบทชุมชน รายงานการดำเนินกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกปฏิบัติประชาชนในชนบท

4.1.1 เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ (ภาคสนาม) โดยใช้กระบวนการถอดบทเรียน ได้แก่ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant observation) และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant observation) ระหว่างการดำเนินกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกปฏิบัติประชาชนในชนบท ใช้การจดบันทึกพฤติกรรม การสังเกตการแสดงความคิดเห็นระหว่างดำเนินกิจกรรม การปฏิสัมพันธ์ของผู้เข้าร่วมกิจกรรม ผู้วิจัยค้นหาข้อมูลของชุมชน และตระหนักถึงความสัมพันธ์กับคนในชุมชนเท่าที่จะได้รับความร่วมมือและความไว้วางใจในการเก็บข้อมูลเท่านั้น วิธีการเก็บข้อมูลแตกต่างกันไปตามบริบทของผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่รัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อทบทวนเป้าหมาย กระบวนการ และผลลัพธ์ ความแตกต่างก่อนและหลังดำเนินกิจกรรม รวมไปถึงปัจจัยเงื่อนไข และข้อเสนอแนะเพื่อค้นหาแนวทางพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมตำรวจสำหรับนักเรียนนายร้อยตำรวจจากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกปฏิบัติประชาชนในชนบท ส่วนผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นพ่อแม่สมมุติ รวมทั้งนักเรียนนายตำรวจ ใช้วิธีการเล่าเรื่อง (Story Telling) ผ่านการเล่าประสบการณ์ เพื่อสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ในวงสนทนา และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ถึงประสบการณ์ ทศนคติ พฤติกรรมของผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มีประสบการณ์ และวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) หลังจากรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญและข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary) จากแหล่งต่าง ๆ นำมารวบรวมจัดเป็นกลุ่มแยกเป็นเรื่อง ๆ (Themes) จำแนกข้อมูลประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญกับข้อมูลทุติยภูมิ สรุปเนื้อหาให้เห็นเป็นโครงสร้างและความหมายของประสบการณ์นั้น ๆ สกัดเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมตำรวจสำหรับนักเรียนนายร้อยตำรวจจากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกปฏิบัติประชาชนในชนบท โดยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือถึงคณบดีบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อออกหนังสือขอความร่วมมือถึงชุมชน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล
2. ผู้วิจัยประสานผู้ให้ข้อมูลสำคัญและสัมภาษณ์ภาคสนามผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยตนเอง
3. ตรวจสอบข้อมูลและนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

5. การตรวจสอบข้อมูล

การตรวจสอบเครื่องมือเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและเชื่อถือได้ (valid and reliable) โดยใช้หลักการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) คือ การได้รับข้อมูลจากหลายฝ่าย หรือหลายวิธีในการรวบรวมข้อมูลในเรื่องเดียวกัน ซึ่งเป็นการตรวจสอบว่าข้อมูลที่ได้มานั้น ถูกต้องหรือไม่ โดยการสอบถามผู้ให้ข้อมูล ในเรื่องที่เป็นประเด็นเดียวกันพร้อมกับสังเกตพฤติกรรม ปฏิสัมพันธ์ของกรณีศึกษาในชุมชน จนกระทั่งได้รับความคิดเห็นนั้นออกมาตามที่คนในสังคมนั้นเข้าใจ และรู้สึก โดยงานวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) ได้แก่ การตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งบุคคล กล่าวคือ ถ้าผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไปข้อมูลจะเหมือนหรือต่างกันหรือไม่

6. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

6.1 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและข้อมูลจากการสัมภาษณ์รวบรวมให้ครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา

6.2 นำข้อมูลที่ได้มาจำแนกแยกแยะและจัดหมวดข้อมูล เพื่อศึกษาบทเรียนการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจจากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท และนำข้อมูลมาเชื่อมโยงให้เห็นข้อสรุปที่ได้จากการศึกษา ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) จำแนกแยกแยะข้อมูลโดยใช้หลักความเป็นเหตุเป็นผล อาศัยการตีความ (Interpretation) เนื้อหาจากเรื่องราวที่ปรากฏ และเชื่อมโยงความเกี่ยวข้องของข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาแนวทางในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียนนายร้อยตำรวจ

จากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Methods) โดยผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนนี้ดังต่อไปนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การตรวจสอบข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key Informants)

ผู้วิจัยกำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key Informants) ในการจัดการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) ตามร่างแนวคำถามเพื่อการสนทนากลุ่มที่สร้างขึ้น โดยมีเกณฑ์เลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ต้องเป็นผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท ประกอบด้วย

1. รองผู้บังคับการปกครอง โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
2. รองผู้กำกับการฝ่ายกิจกรรมนักเรียน กองบังคับการปกครอง โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
3. ผู้กำกับ การ ตำรวจภูธร อำเภอเมือง จ.ชัยนาท
4. ครอบครัวพ่อแม่สมมุติ
5. นักเรียนนายร้อยตำรวจที่เข้าร่วมกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท
6. นายตำรวจชั้นสัญญาบัตรที่สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายร้อยตำรวจ
7. นักพัฒนาชุมชน
8. นายตำรวจปกครอง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบการสนทนากลุ่ม ซึ่งกำหนดเป็นแนวคำถามเพื่อการสนทนากลุ่มรวมถึงแนวคำถามในการสนทนากลุ่มที่สามารถปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ สถานการณ์เฉพาะหน้าหรือพิมพ์คำถามตามประเด็น (Follow up Question) เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยมีแนวคำถามดังนี้

1. การดำเนินงานหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท
2. สิ่งที่นักเรียนนายร้อยตำรวจได้รับในการเข้าร่วมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท
3. ทักษะคติของพ่อแม่สมมุติที่มีต่อหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท
4. ทักษะคติของนักเรียนนายร้อยตำรวจที่มีต่อหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท
5. การประเมินผลโครงการหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบทที่ผ่านมา
6. ปัญหาและอุปสรรคของกิจกรรมหลักสูตรฯ

7. ปัจจัยแห่งความสำเร็จของกิจกรรมหลักสูตรฯ
8. บทเรียนที่ได้รับจากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท
9. แนวทางพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจ จากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท

3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างแนวคำถามเพื่อการสนทนากลุ่ม ในการเก็บข้อมูลมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

3.1 ศึกษาค้นคว้าเอกสาร ทฤษฎี แนวคิด หลักการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และลงพื้นที่ศึกษาบริบทชุมชนเป็นฐานข้อมูลในการสร้างเครื่องมือวิจัย

3.2 นำข้อมูลที่ได้จากการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจและการถอดบทเรียนกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรมตำรวจสำหรับนักเรียนนายร้อยตำรวจจากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท มาประมวลและออกแบบในการสร้างแนวคำถาม

3.3 นำแนวคำถามเพื่อการสนทนากลุ่มที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบและให้คำแนะนำปรับปรุงแก้ไข

3.4 นำแนวคำถามมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

3.5 ดำเนินการสนทนากลุ่มกับกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

3.6 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลมีการดำเนินการดังนี้

4.1 ผู้วิจัยทำหนังสือถึงคณบดีบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อออกหนังสือขอความร่วมมือถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเพื่อเก็บข้อมูล

4.2 ผู้วิจัยประสานผู้ให้ข้อมูลสำคัญและจัดการสนทนากลุ่ม โดยดำเนินการจัดการสนทนากลุ่มเฉพาะกลุ่มเจาะจงทีละกลุ่ม โดยแบ่งกลุ่มตามสายงาน และบทบาทหน้าที่ เพื่อให้เกิดความสะดวกราบรื่น และความสะดวกใจในการให้ข้อมูลโดยปราศจากโครงสร้างเชิงอำนาจ

4.3 ตรวจสอบข้อมูลและนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 นำข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มมารวบรวมให้ครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา

5.2 นำข้อมูลที่ได้มาจำแนกแยกแยะและจัดหมวดข้อมูล เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจจากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจ ฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท และนำข้อมูลมาเชื่อมโยงให้เห็นข้อสรุปที่ได้จากการศึกษา ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) จำแนกแยกแยะข้อมูลโดยใช้หลักความเป็นเหตุเป็นผล อาศัยการตีความ (Interpretation) เนื้อหาจากเรื่องราวที่ปรากฏ และเชื่อมโยงความเกี่ยวข้องของข้อมูล



บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลเพื่อนำเสนอ การถอดบทเรียนกระบวนการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจ จากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท เป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed Method Research) ทำการศึกษาวิเคราะห์ทั้งข้อมูลเอกสาร ตำรา (document analysis) และเก็บข้อมูลภาคสนาม (field study) ในรูปแบบ การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อถอดบทเรียนกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียนนายร้อยตำรวจจากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนการดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ตามลำดับดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจ

ขั้นตอนที่ 2 การถอดบทเรียนกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมตำรวจสำหรับนักเรียนนายร้อยตำรวจจากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาแนวทางในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมตำรวจสำหรับนักเรียนนายร้อยตำรวจจากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท

โดยมีรายละเอียดต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผลการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม

จริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจ

มีรายละเอียดแบ่งเป็น ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์สถานภาพทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรม เฉพาะด้านของนักเรียนนายร้อยตำรวจ

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์การจัดลำดับความสำคัญในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนนายร้อยตำรวจ โดยใช้แบบการเรียงลำดับความสำคัญของข้อมูล Priority Needs Index (PNI)

โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์สถานภาพทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล

ในตอนนี้ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์สถานภาพข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลซึ่งเป็นนักเรียนนายร้อยตำรวจ ชั้นปีที่ 1 โรงเรียนนายร้อยตำรวจ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลในการประเมินความต้องการจำเป็น

สถานภาพทั่วไป	จำนวน (N=116)	ร้อยละ
สถานภาพครอบครัว		
อยู่กับพ่อแม่	72	62.07
อยู่กับพ่อหรือแม่	20	17.25
อยู่กับญาติ	24	20.68
รวม	116	100.00
ภูมิลำเนา		
กรุงเทพฯ	30	25.86
ปริมณฑล	26	22.41
ต่างจังหวัด	60	51.73
รวม	116	100.00

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลในการประเมินความต้องการจำเป็น (ต่อ)

สถานภาพทั่วไป	จำนวน (N=116)	ร้อยละ
อาชีพบิดามารดา		
รับราชการ	53	45.69
รับจ้าง	26	22.41
ธุรกิจส่วนตัว	20	17.24
เกษตรกร	17	14.66
รวม	116	100.00
รายได้ครอบครัวต่อเดือน		
น้อยกว่า 15000 บาท	17	14.66
15000-25000 บาท	22	18.97
มากกว่า 25000 บาท	77	66.37
รวม	116	100.00

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นสถานภาพส่วนบุคคลของนักเรียนนายร้อยตำรวจ ชั้นปีที่ 1 โรงเรียนนายร้อยตำรวจ ดังนี้ สภาพครอบครัว อยู่กับพ่อแม่ 72 คน คิดเป็นร้อยละ 62.07 อยู่กับพ่อหรือแม่ 20 คน คิดเป็นร้อยละ 17.25 อยู่กับญาติ 24 คน คิดเป็นร้อยละ 20.68 ภูมิลำเนา กรุงเทพฯ จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 25.86 ปริมณฑล จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 22.41 ต่างจังหวัด จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 51.73 อาชีพบิดามารดา รับราชการ จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 45.69 รับจ้าง จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 22.41 ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 17.24 เกษตรกร จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 14.66 รายได้ของครอบครัว น้อยกว่า 15000 บาท จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 14.66 15000-25000 บาท จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 18.97 มากกว่า 25000 บาท จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 66.37

**ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์
ด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจ**

ในตอนนี้เป็นการวิเคราะห์สภาพที่เป็นอยู่จริงในปัจจุบัน และสภาพที่ควรจะเป็นของ
ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน
นายร้อยตำรวจ โดยจำแนกเป็นรายด้าน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความยุติธรรม ด้านความรับผิดชอบ
ด้านความเสียสละ และด้านความซื่อสัตย์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นต่อคุณลักษณะ
ที่พึงประสงค์ของนักเรียนนายร้อยตำรวจ ด้านความยุติธรรม

ด้านความยุติธรรม	สภาพที่เป็นอยู่				สภาพที่ควรจะเป็น			
	μ	σ	ระดับ	ลำดับ	μ	σ	ระดับ	ลำดับ
1) ข้าพเจ้าไม่เข้าข้างคนผิดแม้ว่าจะเป็นคน ใกล้ชิดสนิทสนม	3.44	.70	ปาน กลาง	9	4.76	.46	มาก ที่สุด	7
2) ข้าพเจ้ารู้สึกไม่สบายใจที่จะต้องช่วยเหลือ คนผิด	3.64	.66	มาก	6	4.82	.38	มาก ที่สุด	4
3) ข้าพเจ้าจะยึดหลักความถูกต้องแม้ว่า ผู้กระทำผิดจะเป็นคนใกล้ชิดและเป็น บุคคลในครอบครัว	3.50	.77	ปาน กลาง	8	4.82	.38	มาก ที่สุด	4
4) ข้าพเจ้ามักใช้หลักความยุติธรรม ในการตัดสินปัญหาเสมอ	3.51	.75	มาก	7	4.78	.41	มาก ที่สุด	6
5) ข้าพเจ้าให้ความเสมอภาคเท่าเทียมกัน แก่เพื่อน ๆ ทุกคน	3.78	.67	มาก	1	4.85	.34	มาก ที่สุด	2
6) ข้าพเจ้าดำรงตนในความยุติธรรมเพื่อให้ ผู้อื่นเกิดความศรัทธา	3.66	.71	มาก	5	4.80	.39	มาก ที่สุด	5
7) ข้าพเจ้าให้คำแนะนำด้านการเรียนและ การปฏิบัติตนแก่รุ่นน้องที่มา ขอคำปรึกษาโดยเท่าเทียมกันทุกคน	3.69	.65	มาก	4	4.80	.39	มาก ที่สุด	5
8) ข้าพเจ้ายึดหลักประชาธิปไตยโดย การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น	3.70	.82	มาก	2	4.83	.36	มาก ที่สุด	3
9) ข้าพเจ้าเป็นผู้เคารพสิทธิของผู้อื่นเสมอ	3.69	.70	มาก	3	4.87	.33	มาก ที่สุด	1
10) ข้าพเจ้าลงโทษรุ่นน้องอย่างสมเหตุสมผล	3.42	.72	ปาน กลาง	10	4.71	.45	มาก ที่สุด	8
รวม	3.55	.58	มาก	-	4.80	.31	มาก ที่สุด	-

จากตารางที่ 2 พบว่าสภาพที่เป็นอยู่ของคุณลักษณะของนักเรียนนายร้อยตำรวจ ในด้านความยุติธรรมโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.55$, $\sigma = .58$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่านักเรียนให้ความเสมอภาคเท่าเทียมกันแก่เพื่อน ๆ ทุกคน อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.78$, $\sigma = .67$) รองลงมาคือ นักเรียนยึดหลักประชาธิปไตยโดยการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.70$, $\sigma = .82$) และลำดับสุดท้ายคือการลงโทษรุนแรงอย่างสมเหตุสมผล อยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.42$, $\sigma = .72$)

ในส่วนของสภาพที่ควรจะเป็นในด้านความยุติธรรมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.80$, $\sigma = .31$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักเรียนคาดหวังคุณลักษณะ การเป็นผู้เคารพสิทธิของผู้อื่นเสมอ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.87$, $\sigma = .33$) รองลงมาคือการทำเสมอภาคเท่าเทียมกันแก่เพื่อน ๆ ทุกคน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.85$, $\sigma = .34$) และลำดับสุดท้ายคือลงโทษรุนแรงอย่างสมเหตุสมผล อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.71$, $\sigma = .45$)

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนนายร้อยตำรวจ ด้านความรับผิดชอบ

ด้านความรับผิดชอบ	สภาพที่เป็นอยู่				สภาพที่ควรจะเป็น			
	μ	σ	ระดับ	ลำดับ	μ	σ	ระดับ	ลำดับ
1) ข้าพเจ้าปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียนอย่างเคร่งครัดเสมอ	3.94	.63	มาก	1	4.89	.30	มากที่สุด	2
2) ข้าพเจ้ารู้สึกพอใจที่ผิดเวลานัดหมายกับผู้อื่น	3.70	.73	มาก	6	4.87	.33	มากที่สุด	3
3) หากข้าพเจ้าทำงานที่ได้รับมอบหมายผิดพลาด ข้าพเจ้าจะรีบแก้ไขปรับปรุงให้ถูกต้องสมบูรณ์	3.80	.87	มาก	3	4.83	.36	มากที่สุด	5
4) ข้าพเจ้าจะไม่ทอดทิ้งงานในหน้าที่แม้ไม่มีผู้ควบคุม	3.85	.76	มาก	2	4.91	.38	มากที่สุด	1
5) ข้าพเจ้าพยายามอย่างเต็มความสามารถเพื่อให้งานที่ได้รับมอบหมายสำเร็จลุล่วง	3.72	.86	มาก	5	4.91	.38	มากที่สุด	1
6) เมื่อข้าพเจ้าทำผิดกฎระเบียบ ข้าพเจ้าจะไม่ปฏิเสธความผิดที่ตนเองกระทำ	3.76	.70	มาก	4	4.82	.38	มากที่สุด	6
7) เมื่อข้าพเจ้าทำของส่วนรวมเสียหาย ข้าพเจ้าจะไม่ปฏิเสธสิ่งที่ตนเองกระทำ	3.66	.78	มาก	7	4.80	.39	มากที่สุด	7
8) ข้าพเจ้าทำงานที่ได้รับมอบหมายเสร็จและส่งตรงตามเวลาทุกครั้ง	3.53	.68	มาก	9	4.78	.45	มากที่สุด	8

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนนายร้อยตำรวจ ด้านความรับผิดชอบ (ต่อ)

ด้านความรับผิดชอบ	สภาพที่เป็นอยู่				สภาพที่ควรจะเป็น			
	μ	σ	ระดับ	ลำดับ	μ	σ	ระดับ	ลำดับ
9) ข้าพเจ้ามักวางแผนในการทำงานเสมอ	3.57	.73	มาก	8	4.85	.39	มากที่สุด	4
10) ข้าพเจ้าตั้งใจเรียนเสมอ และไม่เคยนอนหลับในห้องเรียน	3.42	.77	ปานกลาง	10	4.71	.48	มากที่สุด	9
รวม	3.69	.52	มาก	-	4.83	.35	มากที่สุด	-

จากตารางที่ 3 พบว่าสภาพที่เป็นอยู่ของคุณลักษณะของนักเรียนนายร้อยตำรวจ ในด้านความรับผิดชอบโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.69$, $\sigma = .52$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่านักเรียนปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียนอย่างเคร่งครัดเสมอ อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.94$, $\sigma = .63$) รองลงมาคือ นักเรียนจะไม่ทอดทิ้งงานในหน้าที่แม้ไม่มีผู้ควบคุม อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.85$, $\sigma = .76$) และลำดับสุดท้ายคือการตั้งใจเรียนเสมอ และไม่เคยนอนหลับในห้องเรียน อยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.42$, $\sigma = .77$)

ในส่วนของสภาพที่ควรจะเป็นในด้านความรับผิดชอบโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.83$, $\sigma = .35$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักเรียนคาดหวังคุณลักษณะการไม่ทอดทิ้งงานในหน้าที่แม้ไม่มีผู้ควบคุม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.91$, $\sigma = .38$) พยายามอย่างเต็มความสามารถเพื่อให้งานที่ได้รับมอบหมายสำเร็จลุล่วง ($\mu = 4.91$, $\sigma = .38$) รองลงมาคือ การปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียนอย่างเคร่งครัดเสมอ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.89$, $\sigma = .30$) และลำดับสุดท้ายคือการจะตั้งใจเรียนเสมอ และไม่เคยนอนหลับในห้องเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.71$, $\sigma = .48$)

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนนายร้อยตำรวจ ด้านความเสียสละ

ด้านความเสียสละ	สภาพที่เป็นอยู่				สภาพที่ควรจะเป็น			
	μ	σ	ระดับ	ลำดับ	μ	σ	ระดับ	ลำดับ
1) ข้าพเจ้ายอมเสียสิทธิบางประการเพื่อเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม	3.64	.66	มาก	5	4.82	.38	มากที่สุด	4
2) ข้าพเจ้าเคยช่วยทำความสะอาดบริเวณของสถานที่สาธารณะ เช่น โรงเรียน วัด สวนสาธารณะ	3.69	.65	มาก	3	4.80	.39	มากที่สุด	5
3) ข้าพเจ้าเคยให้ความช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อได้รับความเดือดร้อนตามกำลังของตน	3.66	.71	มาก	4	4.80	.39	มากที่สุด	5
4) ข้าพเจ้าเคยช่วยเหลือเพื่อนทำงานที่นอกเหนือจากงานที่ข้าพเจ้าได้รับมอบหมาย	3.78	.67	มาก	1	4.85	.34	มากที่สุด	2
5) ข้าพเจ้าเคยรับอาสาในการทำงานเพื่อส่วนรวม	3.44	.70	ปานกลาง	7	4.76	.46	มากที่สุด	7
6) ข้าพเจ้าเคยเสียสละทรัพย์สินหรือร่างกายเพื่อสาธารณกุศล	3.50	.77	ปานกลาง	6	4.82	.38	มากที่สุด	4
7) ข้าพเจ้าเสียสละร่างกายเพื่อช่วยทำความสะอาดบริเวณของพื้นที่สาธารณะด้วยความเต็มใจ	3.70	.82	มาก	2	4.83	.36	มากที่สุด	3
8) ข้าพเจ้ามักให้ความช่วยเหลือผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนเสมอ	3.40	.76	ปานกลาง	8	4.71	.45	มากที่สุด	8
9) ข้าพเจ้าไม่เคยเอาวัดเอาเปรียบผู้อื่น	3.51	.75	มาก	5	4.78	.41	มากที่สุด	6
10) ข้าพเจ้าไม่เคยสร้างความเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่น	3.69	.70	มาก	3	4.87	.33	มากที่สุด	1
รวม	3.60	.55	มาก	-	4.80	.33	มากที่สุด	-

จากตารางที่ 4 พบว่าสภาพที่เป็นอยู่ของคุณลักษณะของนักเรียนนายร้อยตำรวจ ในด้านความเสียสละ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.60$, $\sigma = .55$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่านักเรียนเคยช่วยเหลือเพื่อนทำงาน ที่นอกเหนือจากงานที่ข้าพเจ้าได้รับมอบหมาย อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.78$, $\sigma = .67$) รองลงมาคือ นักเรียนเสียสละร่างกายเพื่อช่วยทำความสะอาดบริเวณของพื้นที่

สาธารณะด้วยความเต็มใจ อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.70$, $\sigma = .82$) และลำดับสุดท้ายคือนักเรียนมักให้ความช่วยเหลือผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนเสมอ อยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.40$, $\sigma = .76$)

ในส่วนของสภาพที่ควรจะเป็นในด้านความเสียสละโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.80$, $\sigma = .33$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักเรียนคาดหวังคุณลักษณะการไม่เคยสร้างความเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่น อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.87$, $\sigma = .33$) รองลงมาคือนักเรียนเคยช่วยเหลือเพื่อนทำงาน ที่นอกเหนือจากงานที่ข้าพเจ้าได้รับมอบหมาย อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.85$, $\sigma = .34$) และลำดับสุดท้ายคือ นักเรียนมักให้ความช่วยเหลือผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนเสมออยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.71$, $\sigma = .45$)

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนนายร้อยตำรวจ ด้านความซื่อสัตย์

ด้านความซื่อสัตย์	สภาพที่เป็นอยู่				สภาพที่ควรจะเป็น			
	μ	σ	ระดับ	ลำดับ	μ	σ	ระดับ	ลำดับ
1) ข้าพเจ้าไม่เคยทุจริตในการสอบ	3.94	.63	มาก	2	4.89	.30	มากที่สุด	3
2) เมื่อข้าพเจ้าทำผิดพลาด ข้าพเจ้าจะพยายามพูดด้วยเหตุผลเพื่อให้ตนเองพ้นผิด	3.60	.73	มาก	8	4.87	.33	มากที่สุด	4
3) เมื่อข้าพเจ้าส่งงานที่อาจารย์มอบหมายล่าช้า ข้าพเจ้าจะอ้างเหตุผลเพื่อให้อาจารย์ผ่อนผัน	3.80	.87	มาก	6	4.83	.36	มากที่สุด	7
4) เมื่อข้าพเจ้าพบเห็นเพื่อนทำผิด กฎระเบียบของโรงเรียนข้าพเจ้าจะช่วยบิตบังความผิด เพื่อไม่ให้เพื่อนถูกลงโทษ	3.85	.76	มาก	3	4.86	.28	มากที่สุด	5
5) ข้าพเจ้าเคยทำผิดกฎระเบียบของโรงเรียนบ้างเพื่อให้ตนเองได้รับผลประโยชน์	3.74	.63	มาก	7	4.89	.30	มากที่สุด	3
6) เมื่อข้าพเจ้าได้รับเงินทอนเกิน ข้าพเจ้าจะคืนเงินแก่แม่ค้าโดยไม่ลังเลใจ	4.00	.73	มาก	1	4.91	.33	มากที่สุด	1
7) ข้าพเจ้าเคยไปเที่ยวกับเพื่อนโดยบอกผู้ปกครองว่าไปทำรายงานหรือไปร่วมกิจกรรมของโรงเรียน	3.80	.87	มาก	6	4.84	.36	มากที่สุด	6

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนนายร้อยตำรวจ ด้านความซื่อสัตย์ (ต่อ)

ด้านความซื่อสัตย์	สภาพที่เป็นอยู่				สภาพที่ควรจะเป็น			
	μ	σ	ระดับ	ลำดับ	μ	σ	ระดับ	ลำดับ
8) เมื่อข้าพเจ้าเก็บของมีค่าได้ ข้าพเจ้าจะพยายามอย่างเต็มที่เพื่อส่งคืนเจ้าของ	3.85	.76	มาก	3	4.87	.28	มากที่สุด	4
9) ข้าพเจ้าเอาใจใส่ทำงานในหน้าที่เสมอแม้ไม่มีผู้อื่นควบคุม	3.82	.86	มาก	5	4.90	.28	มากที่สุด	2
10) ข้าพเจ้ามักจะรักษาคำพูดเสมอ	3.84	.63	มาก	4	4.89	.30	มากที่สุด	3
รวม	3.82	.56	มาก	-	4.88	.41	มากที่สุด	-

จากตารางที่ 5 พบว่าสภาพที่เป็นอยู่ของคุณลักษณะของนักเรียนนายร้อยตำรวจ ในด้านความซื่อสัตย์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.82$, $\sigma = .56$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าเมื่อนักเรียนได้รับเงินทอนเกิน นักเรียนจะคืนเงินแก่แม่ค้าโดยไม่ลังเลใจ อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.00$, $\sigma = .73$) รองลงมาคือ นักเรียนไม่เคยทุจริตในการสอบ อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.94$, $\sigma = .63$) และลำดับสุดท้ายคือนักเรียนเคยทำผิดกฎระเบียบของโรงเรียนบ้างเพื่อให้ตนเองได้รับผลประโยชน์ อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.74$, $\sigma = .63$)

ในส่วนของสภาพที่ควรจะเป็นในด้านความซื่อสัตย์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.88$, $\sigma = .41$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักเรียนคาดหวังคุณลักษณะในเรื่องการที่นักเรียนได้รับเงินทอนเกิน นักเรียนจะคืนเงินแก่แม่ค้าโดยไม่ลังเลใจ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.91$, $\sigma = .33$) รองลงมาคือการเอาใจใส่ทำงานในหน้าที่เสมอแม้ไม่มีผู้อื่นควบคุม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.90$, $\sigma = .28$) และลำดับสุดท้ายคือ เมื่อนักเรียนส่งงานที่อาจารย์มอบหมายล่าช้า นักเรียนจะอ้างเหตุผลเพื่อให้อาจารย์ผ่อนผัน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.83$, $\sigma = .36$)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์การจัดลำดับความสำคัญในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์
ด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจ โดยใช้แบบการเรียงลำดับความสำคัญของ
ข้อมูล Priority Needs Index (PNI_{Modified})

ตารางที่ 6 การจัดลำดับความสำคัญในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรม
ของนักเรียนนายร้อยตำรวจในด้านความยุติธรรม

ด้านความยุติธรรม	ค่าเฉลี่ย สภาพที่เป็นอยู่	ค่าเฉลี่ย สภาพที่ควรจะเป็น	PNI _{Modified}	ลำดับ
1) ข้าพเจ้าไม่เข้าข้างคนผิดแม้ว่าจะเป็นคนใกล้ชิดสนิทสนม	3.44	4.76	.38	1
2) ข้าพเจ้ารู้สึกไม่สบายใจที่จะต้องช่วยเหลือคนผิด	3.64	4.82	.32	4
3) ข้าพเจ้าจะยึดหลักความถูกต้องแม้ว่าผู้กระทำผิดจะเป็นคนใกล้ชิดและเป็นบุคคลในครอบครัว	3.50	4.82	.37	2
4) ข้าพเจ้ามักใช้หลักความยุติธรรมในการตัดสินปัญหาเสมอ	3.51	4.78	.36	3
5) ข้าพเจ้าให้ความเสมอภาคเท่าเทียมกันแก่เพื่อน ๆ ทุกคน	3.78	4.85	.28	7
6) ข้าพเจ้าดำรงตนในความยุติธรรมเพื่อให้ผู้อื่นเกิดความศรัทธา	3.66	4.80	.31	5
7) ข้าพเจ้าให้คำแนะนำด้านการเรียนและการปฏิบัติตนแก่รุ่นน้องที่มาขอคำปรึกษาโดยเท่าเทียมกันทุกคน	3.69	4.80	.30	6
8) ข้าพเจ้ายึดหลักประชาธิปไตยโดยการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น	3.70	4.83	.30	6
9) ข้าพเจ้าเป็นผู้เคารพสิทธิของผู้อื่นเสมอ	3.69	4.87	.31	5
10) ข้าพเจ้าลงโทษรุ่นน้องอย่างสมเหตุสมผล	3.66	4.80	.31	5
รวม	3.63	4.81	.31	-

จากตารางที่ 6 พบว่าคุณลักษณะในด้านความยุติธรรมที่มีความสำคัญต่อความต้องการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนนายร้อยตำรวจ โดยภาพรวมมีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified}) เท่ากับ .31 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การไม่เข้าข้างคนผิดแม้ว่าจะเป็นคนใกล้ชิดสนิทสนม มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงที่สุดเป็นลำดับแรก (.38) รองลงมาคือ การยึดหลักความถูกต้องแม้ว่าผู้กระทำผิดจะเป็นคนใกล้ชิดและเป็นบุคคลในครอบครัว (.37) และการใช้หลักความยุติธรรมในการตัดสินปัญหาเสมอ (.36) เป็นลำดับที่ 3

ตารางที่ 7 การจัดลำดับความสำคัญในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรม
ของนักเรียนนายร้อยตำรวจในด้านความรับผิดชอบ

ด้านความรับผิดชอบ	ค่าเฉลี่ย สภาพที่เป็นอยู่	ค่าเฉลี่ย สภาพที่ควรจะเป็น	PNI _{Modified}	ลำดับ
1) ข้าพเจ้าปฏิบัติตนตามระเบียบของโรงเรียน อย่างเคร่งครัดเสมอ	3.94	4.89	.24	10
2) ข้าพเจ้ารู้สึกพอใจที่ผิดเวลนัดหมายกับผู้อื่น	3.70	4.87	.32	6
3) หากข้าพเจ้าทำงานที่ได้รับมอบหมายผิดพลาด ข้าพเจ้าจะรีบแก้ไขปรับปรุงให้ถูกต้องสมบูรณ์	3.80	4.83	.27	9
4) ข้าพเจ้าจะไม่ทอดทิ้งงานในหน้าที่แม้ไม่มีผู้ควบคุม	3.85	4.91	.28	8
5) ข้าพเจ้าพยายามอย่างเต็มความสามารถเพื่อให้งาน ที่ได้รับมอบหมายสำเร็จลุล่วง	3.72	4.91	.32	6
6) เมื่อข้าพเจ้าทำผิดกฎระเบียบ ข้าพเจ้าจะไม่ปฏิเสธ ความผิดที่ตนเองกระทำ	3.76	4.82	.28	8
7) เมื่อข้าพเจ้าทำของส่วนรวมเสียหาย ข้าพเจ้า จะไม่ปฏิเสธสิ่งที่ตนเองกระทำ	3.66	4.80	.31	7
8) ข้าพเจ้าทำงานที่ได้รับมอบหมายเสร็จและส่งตรง ตามเวลาทุกครั้ง	3.53	4.78	.35	3
9) ข้าพเจ้ามีกวางแผนในการทำงานเสมอ	3.57	4.85	.36	2
10) ข้าพเจ้าตั้งใจเรียนเสมอ และไม่เคยนอนหลับ ในห้องเรียน	3.42	4.71	.38	1
รวม	3.69	4.83	.33	-

จากตารางที่ 7 พบว่าคุณลักษณะในด้านความรับผิดชอบที่มีความสำคัญต่อความต้องการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนนายร้อยตำรวจ โดยภาพรวมมีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified}) เท่ากับ .33 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การตั้งใจเรียนเสมอ และไม่เคยนอนหลับในห้องเรียน มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงที่สุดเป็นลำดับแรก (.38) รองลงมาคือนักเรียนมีกวางแผนในการทำงานเสมอ (.36) และการทำงานที่ได้รับมอบหมายเสร็จและส่งตรงตามเวลาทุกครั้ง (.35) เป็นลำดับที่ 3

ตารางที่ 8 การจัดลำดับความสำคัญในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรม
ของนักเรียนนายร้อยตำรวจใน ด้านความเสียสละ

ด้านความเสียสละ	ค่าเฉลี่ย สภาพที่เป็นอยู่	ค่าเฉลี่ย สภาพที่ควรจะเป็น	PNI _{Modified}	ลำดับ
1) ข้าพเจ้ายอมเสียสิทธิบางประการเพื่อเป็นประโยชน์ ต่อส่วนรวม	3.64	4.82	.32	5
2) ข้าพเจ้าเคยช่วยทำความสะอาดบริเวณของสถานที่ สาธารณะ เช่น โรงเรียน วัด สวนสาธารณะ	3.69	4.80	.30	7
3) ข้าพเจ้าเคยให้ความช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อได้รับ ความเดือดร้อนตามกำลังของตน	3.66	4.80	.31	6
4) ข้าพเจ้าเคยช่วยเหลือเพื่อนทำงาน ที่นอกเหนือจาก งานที่ข้าพเจ้าได้รับมอบหมาย	3.78	4.85	.28	8
5) ข้าพเจ้าเคยรับอาสาในการทำงานเพื่อส่วนรวม	3.44	4.76	.38	2
6) ข้าพเจ้าเคยเสียสละทรัพย์สินหรือร่างกาย เพื่อสาธารณกุศล	3.50	4.82	.37	3
7) ข้าพเจ้าเสียสละร่างกายเพื่อช่วยทำความสะอาด บริเวณของพื้นที่สาธารณะด้วยความเต็มใจ	3.70	4.83	.31	6
8) ข้าพเจ้ามักให้ความช่วยเหลือผู้ที่ได้รับความเดือดร้อน เสมอ	3.40	4.71	.39	1
9) ข้าพเจ้าไม่เคยเอารัดเอาเปรียบผู้อื่น	3.51	4.78	.36	4
10) ข้าพเจ้าไม่เคยสร้างความเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่น	3.69	4.87	.32	5
รวม	3.60	4.80	.33	-

จากตารางที่ 8 พบว่าคุณลักษณะในด้านความเสียสละที่มีความสำคัญต่อความต้องการพัฒนา
คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนนายร้อยตำรวจ โดยภาพรวมมีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของ
ความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified}) เท่ากับ .33 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่านักเรียนมักให้ความช่วยเหลือ
ผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนเสมอ มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงที่สุดเป็นลำดับแรก
(.39) รองลงมาคือนักเรียนเคยรับอาสาในการทำงานเพื่อส่วนรวม (.38) และนักเรียนเคยเสียสละทรัพย์สิน
หรือร่างกายเพื่อสาธารณกุศล (.37) เป็นลำดับที่ 3

ตารางที่ 9 การจัดลำดับความสำคัญในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรม
ของนักเรียนนายร้อยตำรวจใน ด้านความซื่อสัตย์

ด้านความซื่อสัตย์	ค่าเฉลี่ย สภาพที่เป็นอยู่	ค่าเฉลี่ย สภาพที่ควรจะเป็น	PNI _{Modified}	ลำดับ
1) ข้าพเจ้าไม่เคยทุจริตในการสอบ	3.94	4.89	.24	6
2) เมื่อข้าพเจ้าทำผิดพลาด ข้าพเจ้าจะพยายามพูดด้วยเหตุผลเพื่อให้ตนเองพ้นผิด	3.60	4.87	.35	1
3) เมื่อข้าพเจ้าส่งงานที่อาจารย์มอบหมายล่าช้า ข้าพเจ้าจะอ้างเหตุผลเพื่อให้อาจารย์ผ่อนผัน	3.80	4.83	.27	4
4) เมื่อข้าพเจ้าพบเห็นเพื่อนทำผิดกฎระเบียบของโรงเรียนข้าพเจ้าจะช่วยบิบบังความผิด เพื่อไม่ให้เพื่อนถูกลงโทษ	3.85	4.86	.26	5
5) ข้าพเจ้าเคยทำผิดกฎระเบียบของ รร. บ้างเพื่อให้ตนเองได้รับผลประโยชน์	3.74	4.89	.32	2
6) เมื่อข้าพเจ้าได้รับเงินทอนเกิน ข้าพเจ้าจะคืนเงินแก่แม่ค้าโดยไม่ลังเลใจ	4.00	4.91	.23	7
7) ข้าพเจ้าเคยไปเที่ยวกับเพื่อนโดยบอกผู้ปกครองว่าไปทำรายงานหรือไปร่วมกิจกรรมของโรงเรียน	3.80	4.83	.27	4
8) เมื่อข้าพเจ้าเก็บของมีค่าได้ ข้าพเจ้าจะพยายามอย่างเต็มที่เพื่อส่งคืนเจ้าของ	3.85	4.87	.26	5
9) ข้าพเจ้าเอาใจใส่ทำงานในหน้าที่เสมอแม้ไม่มีผู้อื่นควบคุม	3.82	4.90	.28	3
10) ข้าพเจ้ามักจะรักษาคำพูดเสมอ	3.84	4.89	.27	4
รวม	3.82	4.87	.27	-

จากตารางที่ 9 พบว่าคุณลักษณะในด้านความซื่อสัตย์ที่มีความสำคัญต่อความต้องการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนนายร้อยตำรวจ โดยภาพรวมมีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified}) เท่ากับ .27 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าเมื่อนักเรียนทำผิดพลาดนักเรียนจะพยายามพูดด้วยเหตุผลเพื่อให้ตนเองพ้นผิด มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงที่สุดเป็นลำดับแรก (.35) รองลงมาคือนักเรียนเคยทำผิดกฎระเบียบของ รร. บ้างเพื่อให้ตนเองได้รับผลประโยชน์ (.32) และนักเรียนเอาใจใส่ทำงานในหน้าที่เสมอแม้ไม่มีผู้อื่นควบคุม (.28) เป็นลำดับที่ 3

ตารางที่ 10 สรุปผลการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์
ด้านคุณธรรมจริยธรรม เฉพาะด้านของนักเรียนนายร้อยตำรวจ

ด้าน	สภาพที่เป็นอยู่			สภาพที่ควรจะเป็น			PNI _{Modified}	ลำดับ
	μ	σ	ระดับ	μ	σ	ระดับ		
ด้านความยุติธรรม	3.55	.58	มาก	4.83	.31	มากที่สุด	.31	2
ด้านความรับผิดชอบ	3.69	.62	มาก	4.80	.33	มากที่สุด	.33	1
ด้านความเสียสละ	3.60	.55	มาก	4.80	.33	มากที่สุด	.33	1
ด้านความซื่อสัตย์	3.82	.56	มาก	4.79	.27	มากที่สุด	.27	3
รวม	3.66	.52	มาก	4.81	.31	มากที่สุด	.31	-

จากตารางที่ 10 เมื่อพิจารณาสภาพที่เป็นอยู่ ของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรม เฉพาะด้านของนักเรียนนายร้อยตำรวจ ในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.66$, $\sigma = .52$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความซื่อสัตย์ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด โดยอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.82$, $\sigma = .56$) รองลงมาเป็นด้านความรับผิดชอบ อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.69$, $\sigma = .62$) นอกจากนี้ยังพบว่าด้านความยุติธรรม มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด โดยอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.55$, $\sigma = .58$)

เมื่อพิจารณาสภาพที่ควรจะเป็นของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรม เฉพาะด้านของนักเรียนนายร้อยตำรวจ ในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.81$, $\sigma = .31$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านความรับผิดชอบ และด้านความเสียสละ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด โดยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.80$, $\sigma = .33$) รองลงมาเป็นความยุติธรรม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.83$, $\sigma = .31$) นอกจากนี้ยังพบว่าด้านความซื่อสัตย์ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด โดยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.79$, $\sigma = .27$)

เมื่อพิจารณาค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified}) ในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรม เฉพาะด้านของนักเรียนนายร้อยตำรวจ ในภาพรวมมีค่าเท่ากับ .31 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านความรับผิดชอบและความเสียสละ มีดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงที่สุดเป็นลำดับแรก (.33) รองลงมาเป็นด้านความยุติธรรม (.31) และด้านความซื่อสัตย์ เป็นลำดับที่ 3 (.27) นั่นหมายความว่า คุณธรรม จริยธรรมด้านความรับผิดชอบและความเสียสละเป็นสิ่งที่นักเรียนนายร้อยตำรวจต้องการการพัฒนาและส่งเสริมมากที่สุด เป็นลำดับที่หนึ่ง และด้านความยุติธรรมและด้านความซื่อสัตย์ เป็นสิ่งที่ต้องการการพัฒนาในลำดับต่อมา

จากการสำรวจความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมตำรวจสำหรับนักเรียนนายร้อยตำรวจในชั้นตอนที่ 1 ดังกล่าวนั้น เพื่อต้องการให้ทราบว่า ปัจจุบันนักเรียนนายร้อยตำรวจได้พิจารณาประเมินตนเองในเรื่องความมีคุณธรรม จริยธรรม ตามสภาพความเป็นจริงอยู่ในระดับใด มากน้อยเพียงใด ด้านใดที่มีมาก และด้านใดที่ยังมีน้อย และนักเรียนนายร้อยตำรวจมีความต้องการที่จะพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรม ในด้านใดมากที่สุด ซึ่งการศึกษาครั้งนี้เพื่อเป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนนายร้อยตำรวจในการปรับปรุง หลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมให้แก่ นักเรียนนายร้อยตำรวจต่อไป

ปัจจุบันโรงเรียนนายร้อยตำรวจได้มีกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกปฏิบัติ ประชาชนในชนบท ซึ่งเดิมเรียกว่า “โครงการพ่อแม่สมมุติ” ให้กับนักเรียนนายร้อยตำรวจชั้นปีที่ 2 ได้ร่วมกิจกรรมหลักสูตรนี้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ นักเรียนนายร้อยตำรวจ ได้มีโอกาสเรียนรู้ และฝึก การทำงานแบบชาวบ้าน เพื่อปลูกฝังให้นักเรียนนายร้อยตำรวจเกิดจิตสำนึกที่จะผูกความ เป็นธรรม ในกลุ่มประชาชนผู้ยากไร้ และไม่เอารัดเอาเปรียบประชาชน เพื่อให้ นักเรียนนายร้อยตำรวจ ได้มี โอกาสศึกษาสังคมแบบชาวบ้านในชนบท และเกิดจิตสำนึกที่จะบริการรับใช้ประชาชน ตลอดจนเพื่อ เป็นการฟื้นฟูภาพลักษณ์ที่ตกต่ำของตำรวจให้ดีขึ้น ซึ่งส่วนหนึ่งที่มีปัญหาดังกล่าวก็เพราะตำรวจเองที่ กระทำและประพฤติตนอันจะนำไปสู่การเห็นว่าบกพร่องทางด้านคุณธรรม จริยธรรมตำรวจดังที่ควร จะเป็น ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า กิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกปฏิบัติ ประชาชนในชนบทนี้ เป็นกิจกรรมที่ดีที่จะสามารถใช้เป็นเครื่องมือหนึ่งในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมตำรวจให้แก่ นักเรียนนายร้อยตำรวจเพื่อปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมได้ ผู้วิจัยในฐานะ ข้าราชการตำรวจ เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องและมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ นักเรียนนายร้อยตำรวจ และจากการที่สำรวจความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านคุณธรรม จริยธรรมตำรวจสำหรับนักเรียนนายร้อยตำรวจจากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นนั้น จึงมี ความสนใจว่ากิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกปฏิบัติ ประชาชนในชนบทนี้จะสามารถส่งเสริม คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมตำรวจ และสามารถส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านคุณธรรม จริยธรรมในด้านความรับผิดชอบและความเสียสละตามที่นักเรียนนายร้อยตำรวจ ยังต้องการการพัฒนาให้มากยิ่งขึ้นได้หรือไม่ ซึ่งผลการศึกษาจะเป็นในลักษณะของการถอดบทเรียน กระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมตำรวจสำหรับนักเรียน นายร้อยตำรวจผ่านกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกปฏิบัติ ประชาชนในชนบท ซึ่งจะแสดง ในชั้นตอนที่ 2

ขั้นตอนที่ 2 การถอดบทเรียนกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมตำรวจสำหรับนักเรียนนายร้อยตำรวจจากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท

การถอดบทเรียนกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมตำรวจสำหรับนักเรียนนายร้อยตำรวจจากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท รุ่นที่ 35 ระหว่างวันที่ 3-17 กันยายน 2562 จังหวัดชัยนาท มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 การดำเนินงานหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท

หลักสูตรการฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท เดิมเรียกว่า “โครงการพ่อแม่สมมุติ” ดำเนินการรุ่นแรก ในสมัย พล.ต.อ.เกา สารสิน เป็นอธิบดีกรมตำรวจ ช่วงระหว่างวันที่ 15 - 26 เมษายน 2531 เป็น ระยะเวลา 12 วัน โดยส่งนักเรียนนายร้อยตำรวจ ชั้นปีที่ 2 รุ่นที่ 43 จำนวน 350 นาย ไปอยู่ตามหมู่บ้านใน 3 จังหวัด ได้แก่ เพชรบุรี, ราชบุรี และสุพรรณบุรี จากการประเมินผลโครงการ โดยคณาจารย์จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒและอีกหลายสถาบัน พบว่าโครงการดังกล่าวประสบความสำเร็จ กล่าวคือ ลักษณะอำนาจนิยมในตัวนักเรียนนายร้อยตำรวจลดน้อยลง นักเรียนนายร้อยตำรวจมีความเข้าใจ เห็นใจชาวบ้านในชนบทมากขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องของการทำงานที่เหน็ดเหนื่อยเพื่อให้ได้เงินมาเลี้ยงครอบครัวว่ายากลำบากแค่ไหน และจากการประเมินผลด้านทัศนคติของพ่อแม่สมมุติ และประชาชนในพื้นที่พบว่ามีความพอใจในโครงการนี้ และมีความเชื่อมั่นว่าจะสร้างตำรวจที่ดีให้กับพวกเขา รวมทั้ง เป็นส่วนหนึ่งในการฟื้นฟูสภาพลักษณะที่ตกต่ำของตำรวจให้ดีขึ้น จากความสำเร็จของการดำเนินงานนี้เอง โรงเรียนนายร้อยตำรวจจึงได้กำหนดให้โครงการดังกล่าว บรรจุอยู่ในภาคการฝึกหลักสูตรพิเศษของหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจ ชั้นปีที่ 2 มาจนถึงปัจจุบัน โดยในปีการศึกษา 2562 นี้ จะดำเนินการฝึก นรต.ชั้นปีที่ 2 จำนวน 251 นาย เป็นรุ่นที่ 35 ในเขตพื้นที่ จังหวัดชัยนาท ระหว่างวันที่ 3 - 17 ก.ย.2562 ตามอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดชัยนาท ดังนี้ อ.เมือง อ.สรรคบุรี อ.สรรพยา อ.มโนรมย์ อ.วัดสิงห์ อ.เนินขาม อ.หันคา และอำเภอหนองมะโมง ซึ่งในงานวิจัยครั้งนี้ได้เก็บข้อมูลโดยเลือกพื้นที่ 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอ มโนรมย์ และอำเภอหนองมะโมง โดยการเลือกพื้นที่ได้พิจารณาจากความแตกต่างในบริบทของพื้นที่ ความเป็นเมือง พื้นที่บริบทใกล้เมือง และพื้นที่บริบทความเป็นชนบทห่างไกลเมือง

2.2 สรุปบทเรียนก่อนการเริ่มต้นดำเนินงานกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจ ฝึกปฏิบัติประชาชนในชนบท

การเริ่มต้นดำเนินงานโครงการ กิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกปฏิบัติประชาชนในชนบท เริ่มต้นจากการที่ฝ่ายกิจกรรมนักเรียน กองบังคับการปกครอง โรงเรียนนายร้อยตำรวจ ติดต่อบริษัทไปยังผู้เกี่ยวข้องและนัดประชุม วางแผนงาน กับกรรมการเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ได้แก่ พัฒนาการจังหวัด พัฒนาการอำเภอ ผู้กำกับท้องที่ และครอบครัวพ่อแม่สมมติ จากนั้นจึง ประชุมนิเทศนักเรียนนายร้อยตำรวจ ผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พัฒนาการจังหวัด พัฒนาการอำเภอ ผู้บัญชาการภูธรจังหวัด และหัวหน้าสถานีตำรวจที่เกี่ยวข้องให้ความรู้เกี่ยวกับพื้นที่และครอบครัวพ่อแม่สมมติแก่นักเรียนนายร้อยตำรวจ จนถึงการประชุมปฐมนิเทศนักเรียนนายร้อยตำรวจและครอบครัวพ่อแม่สมมติเมื่อจะต้องออกไปฝึกกิจกรรมพ่อแม่สมมตินี้ เพื่อสร้างความเข้าใจในวัตถุประสงค์และแนวทางการปฏิบัติตนของนักเรียนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ทั้งสองฝ่ายในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมแก่นักเรียนนายร้อยตำรวจ โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.2.1 การพิจารณาเลือกพื้นที่ มีการพิจารณาจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บังคับการปกครอง รองผู้บังคับการปกครอง ผู้กำกับฝ่ายกิจกรรมนักเรียน รองผู้กำกับฝ่ายกิจกรรมนักเรียน กองบังคับการปกครองโรงเรียนนายร้อยตำรวจ นักพัฒนาชุมชนจังหวัด ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัด และผู้กำกับสถานีตำรวจภูธรจังหวัด โดยมีการเลือกดังนี้

2.2.1.1 พิจารณาเลือกจังหวัดจากภูมิภาคที่ใกล้เคียงกับจังหวัดนครปฐม โดยเป็นพื้นที่ตั้งของโรงเรียนนายร้อยตำรวจ ซึ่งจะหมุนเวียนกันไปในแต่ละปี ได้แก่ จังหวัดในภูมิภาคกลาง จังหวัดในภูมิภาคตะวันตก เช่น จังหวัดสุพรรณบุรี จังหวัดสมุทรสาคร จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดราชบุรี

2.2.1.2 พิจารณาเลือกพื้นฐานอาชีพของครอบครัวพ่อแม่สมมติ โดยต้องเจาะจงไปที่ครอบครัวที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก เพื่อนักเรียนนายร้อยตำรวจจะได้มีโอกาสใช้ร่างกายในการช่วยเหลือประชาชนได้มากกว่าอาชีพอื่น ๆ

2.2.1.3 พิจารณาเลือกอายุของพ่อแม่สมมติ พ่อแม่ควรมีอายุ 40 ปีขึ้นไป และสมาชิกในครอบครัวต้องมีอายุที่ห่างจากนักเรียนนายร้อยตำรวจมากพอสมควร เพื่อป้องกันปัญหาความสัมพันธ์ในเชิงชู้สาว

2.2.1.4 พิจารณาเลือกสถานภาพความเป็นครอบครัวของพ่อแม่สมมติ ต้องอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัว

2.2.1.5 พ่อแม่สมมติต้องไม่เป็นผู้นำชุมชนหรือเกี่ยวข้องกับผู้มีอิทธิพลในพื้นที่

2.2.1.6 พ่อแม่สมมติและครอบครัวต้องไม่มีประวัติหรือพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษ

ซึ่งในปีการศึกษา 2562 นี้ จังหวัดที่ได้รับการเลือกให้เป็นพื้นที่ในการฝึกกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท คือจังหวัดชัยนาท

จากบทเรียนที่ได้รับในขั้นตอนนี้พบว่า การคัดเลือกพ่อแม่สมมติทางโรงเรียนนายร้อยตำรวจต้องทำงานร่วมกับหลายฝ่าย แต่อย่างไรก็ตามการได้ครอบครัวพ่อแม่สมมติมาบางครั้งก็อาจไม่ตรงตามความต้องการและตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เนื่องจากบางครั้งพบว่าครอบครัวพ่อแม่สมมติมีการปกปิดข้อมูล และนำเสนอข้อมูลที่ไม่เป็นจริงเพื่อที่จะได้มีคุณสมบัติตรงตามเกณฑ์ที่จะรับนักเรียนนายร้อยตำรวจได้ เช่น พ่อแม่เป็นผู้นำชุมชน ทศนคติพ่อแม่สมมติเป็นไปในทางลบ พ่อแม่สมมติมีความประพฤติที่ข้องเกี่ยวกับเครื่องดื่มมึนเมาและยาเสพติดบางประเภท ปัญหาเกี่ยวกับการเบี่ยงเบนทางเพศ พ่อแม่มีอาชีพไม่ตรงกับที่แจ้งทางโรงเรียนนายร้อยตำรวจ จากปัญหาดังกล่าวทำให้ต้องมีวิธีการและขั้นตอนในการแก้ไขปัญหาโดยการเปลี่ยนบ้าน หรือให้ย้ายนักเรียนนายร้อยไปครอบครัวอื่น

2.2.2 ขั้นตอนในการประสานงาน เนื่องจากเป็นระบบราชการ การติดต่อประสานงานจึงค่อนข้างจะมีรายละเอียดและขั้นตอนที่ซับซ้อนมาก ในการนี้รองผู้กำกับการฝ่ายกิจกรรมนักเรียนสามารถเป็นผู้ที่ลดขั้นตอนการประสานงานโดยให้งานจากที่ใช้เวลานานลดระยะเวลาให้สั้นลงในบางขั้นตอนเพื่อให้การทำงานได้สะดวกมากขึ้น รวดเร็วมากขึ้น และมีผลสัมฤทธิ์ในการทำงานเกือบร้อยเปอร์เซ็นต์

จากบทเรียนที่ได้รับในขั้นตอนนี้พบว่า เราสามารถหาวิธีการประสานงานในหลากหลายช่องทางได้มากกว่าการประสานโดยตรงที่มีขั้นตอนมากมายทำให้เสียเวลา แต่เราสามารถใช่วิธีและช่องทางอื่นในการประสานงานเพื่อลดขั้นตอนการทำงานลงได้ โดยการประสานงานกับทางจังหวัดที่เลือกโดยตรง และให้ทางจังหวัดนั้นแจ้งข้อมูลกับทางโรงเรียนนายร้อยเพื่อให้โรงเรียนได้มีโอกาสและมีเวลาในการเลือกพื้นที่ เลือกอำเภอได้ล่วงหน้าและเมื่อทางจังหวัดตอบรับกับที่ทางโรงเรียนนายร้อยตำรวจเลือกอำเภอแล้วและทางจังหวัดมีหน้าที่สรุปให้โรงเรียนนายร้อยตำรวจเพื่อเป็นการลดขั้นตอนการทำงานของทางจังหวัดและโรงเรียนนายร้อยตำรวจลง

2.3 สรุปบทเรียนระหว่างดำเนินงานกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท

ในระยะนี้จะเป็นการส่งมอบนักเรียนนายร้อยตำรวจให้กับครอบครัวพ่อแม่สมมติที่เข้าร่วมโครงการ เป็นผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรกรรมในจังหวัดชัยนาท จำนวน 3 อำเภอ 3 ครอบครัว ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอหนองมะโมง และอำเภอมโนรมย์ ซึ่งนักเรียนนายร้อยตำรวจจะต้องไปพักอาศัยอยู่กับครอบครัวพ่อแม่สมมติ เป็นเวลา 14 วัน เพื่อเรียนรู้ ศึกษาสังคมชาวบ้านในชนบท ฝึกการทำงานแบบชาวบ้าน เพื่อปลูกจิตสำนึกความเป็นตำรวจที่ดีที่จะผดุงความเป็นธรรมในกลุ่ม

ประชาชน ผู้ยากไร้ ไม่เอาเปรียบประชาชน มีจิตสำนึกที่ดีในการบริการรับใช้ประชาชน และส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมที่ตำรวจพึงมีใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ความยุติธรรม 2) ความรับผิดชอบ 3) ความเสียสละ และ 4) ความซื่อสัตย์

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก นายร้อยตำรวจ ครอบครัวพ่อแม่สมมติ และผู้ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกปฏิบัติประชาชนในชนบท ในประเด็นของเนื้อหาในการฝึกและการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมตำรวจ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การปฏิบัติภารกิจตามหลักสูตรฯ แบ่งออกเป็น 2 ภารกิจหลัก ได้แก่ 1) ภารกิจรับใช้ครอบครัว และ 2) ภารกิจรับใช้สังคม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 ภารกิจรับใช้ครอบครัว นักเรียนนายร้อยตำรวจต้องปฏิบัติตนเปรียบเสมือนลูก โดยช่วยพ่อแม่สมมติทำงานบ้าน ตั้งแต่การทำความสะอาดบ้าน ทำอาหาร ล้างจาน ตลอดจนงานที่เกี่ยวข้องกับอาชีพของพ่อแม่สมมติ เช่น ทำสวน ทำไร่ ทำนา ทำฟาร์ม เป็นต้น และให้ยึดมั่นในแนวทางพฤติกรรม 5 ข้อ ได้แก่

1.1.1 ใช้แรงงานกาย

1.1.2 รับใช้ผู้อื่น

1.1.3 ความมีคุณธรรม

1.1.4 ปฏิบัติตามหลักการและวัตถุประสงค์แห่งหลักสูตรนี้

1.1.5 ถ้าเป็นไปได้ให้ปลูกต้นไม้เศรษฐกิจระดับบ้านวันแรกที่เข้าอยู่อาศัย เพื่อเป็นอนุสรณ์แก่ครอบครัวพ่อแม่สมมติ

จากการสัมภาษณ์นักเรียนนายร้อยตำรวจ และครอบครัวพ่อแม่สมมติ ถึงภารกิจในการรับใช้ครอบครัวพบว่า นักเรียนนายร้อยตำรวจได้ทำหน้าที่เปรียบเสมือนลูกคนหนึ่งครอบครัวได้เป็นอย่างดี ให้การเคารพเชื่อฟัง และปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพ่อแม่สมมติเป็นอย่างดี โดยได้ปฏิบัติภารกิจหลักในการรับใช้ครอบครัวในทุก ๆ ด้าน ได้แก่ การทำความสะอาดบ้าน ทำอาหาร รดน้ำต้นไม้ ตลอดจนช่วยเหลือการทำงานในอาชีพของพ่อแม่สมมติในทุก ๆ วัน ซึ่งครอบครัวพ่อแม่สมมติส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำสวน ทำไร่ และทำนา โดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดชัยนาทที่นักเรียนนายร้อยตำรวจได้ฝึกปฏิบัติประชาชนในคราวนี้ ประกอบอาชีพทำนาเป็นหลัก นักเรียนนายร้อยจึงได้เรียนรู้ในเรื่องของอาชีพเกษตรกรรม ได้รู้จักพืชผลต่าง ๆ ได้เพิ่มพูนความรู้ในเชิงเกษตรในหลากหลายด้าน ในทุก ๆ ขั้นตอน ไม่ว่าจะในด้านของการเตรียมดิน การดูแลบำรุงรักษาพืชผล และการเก็บเกี่ยวผลผลิต นักเรียนนายร้อยตำรวจได้เรียนรู้ซึ่งความยากลำบากในการประกอบอาชีพของประชาชนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการประกอบอาชีพของประชาชนในพื้นที่ ภารกิจหลักในข้อนี้ นักเรียนนายร้อยตำรวจจะได้รับความรัก ความผูกพันจากครอบครัวพ่อแม่สมมติ

และเกิดความรู้สึกเห็นอกเห็นใจประชาชนมากขึ้น อันจะทำให้แก่นักเรียนนายร้อยเกิดความรู้สึกเมตตา กรุณาต่อประชาชนและเป็นแนวทางในการปฏิบัติต่อประชาชนด้วยความเมตตาต่อไปในอนาคต ดังคำสัมภาษณ์ของนักเรียนนายร้อย และพ่อแม่สมมติ ดังนี้

“มาอยู่กับพ่อแม่ ก็ช่วยงานพ่อแม่ทุกอย่างนะครับ กิจวัตรประจำวันก็ตั้งแต่ตื่นนอน 7 โมงเช้า ออกไปทำงานกับพ่อแม่ งานในไร่ และงานข้างนอก คือพ่อไปไหนก็จะพาไปด้วย พ่อไปทำงาน ช่างไม้ ช่างก่อสร้างข้างนอกผมก็ไปด้วย ก็ได้รับความรู้ในเรื่องของการเกษตร การปลูกมะนาว ปลูกผัก ปลูกพืช และก็ได้รับความรู้ในเรื่องของการช่าง ได้เลื่อยไม้ ตอกตะปูเป็น ซึ่งเมื่อก่อนเราไม่เคยทำ ไม่เคยได้เรียนรู้ตรงนี้มาก่อน ก็ได้รู้ คือมาอยู่ที่นี้เป็นลูกคนหนึ่งของพ่อแม่ครับ จึงเรียนรู้ทุกอย่าง งานที่พ่อแม่ทำ”

(ข้อมูลจากนักเรียนนายร้อยตำรวจคนที่ 1)

“ในส่วนของงานบ้าน ทำหมดทุกอย่างครับ กวาดบ้านถูบ้าน ทำอาหารด้วย ง่าย ๆ นะครับ เช่น ไข่ทอด ซึ่งเป็นเมนูที่ผมชอบกินมาก กิจวัตรประจำวัน ตื่น 6 โมง ก็จะไปไหนก็ได้เวลา ปลูกข้าวโพด ปลูกอ้อย แม้กระทั่งการขุดหลุมปลูกซึ่งผมก็เพิ่งรู้ว่ามันไม่ใช่แค่การถือจอบถือ เสียมไปขุด ๆ ดินที่ไหนยังงี้ก็ได้ แต่สิ่งที่เราได้เรียนรู้ก็คือ ความรู้ในเรื่องของดิน ลักษณะของดิน ซึ่งมีความแตกต่างกันไปตามพื้นที่ และเวลาที่เราจะขุดหลุมนั้นต้องมีการคำนวณ การกะวางพื้นที่ การวัดขนาดของหลุม ตลอดจนการวัดระยะห่างของหลุมที่จะขุด เพื่อเวลาปลูกมันก็จะขึ้นเรียงกันเป็น ระเบียบสวยงาม ง่ายต่อการดูแลรักษาและเก็บเกี่ยว ตลอดจนถึงการเก็บเกี่ยว ก็ทำให้เราได้รับความรู้ เพิ่มขึ้นในเรื่องของอาชีพเกษตรกรรม การเลี้ยงไก่ เลี้ยงกบ การปลูกพืช เมื่อก่อนผมไม่มีความรู้เรื่องนี้ เลยครับ ผมยังคิดว่า การปลูกอ้อยเนี่ยมันต้องใช้เมล็ด เอาเมล็ดไปหว่าน อ้อยมันก็จะขึ้น ซึ่งมาอยู่ที่นี่ ก็ได้รู้ว่า อ้อยไม่ได้ปลูกโดยการหว่านเมล็ด”

(ข้อมูลจากนักเรียนนายร้อยตำรวจคนที่ 2)

“มาอยู่กับพ่อเป็นเหมือนลูกสาวคนหนึ่งของพ่อเลยคะ ทำทุกอย่างที่ทำได้ ที่เราคิดว่าเป็นหน้าที่ พ่อไม่ต้องใช้คะ ก็สังเกตว่ามีงานไรต้องทำบ้าง เช่น กวาดบ้าน ถูบ้าน ล้างจาน อันนี้คืองาน ประจำ ทำทุกวัน ที่ทำอาหารบ้าน และช่วยขายของ เพราะที่บ้านเป็นร้านค้าชุมชนด้วย ก็จะมี ชาวบ้านมาซื้อของตลอด ก็ช่วยหยิบของ ช่วยเก็บเงิน ได้เรียนรู้การค้าขาย และก็การทำนา ได้รับความรู้เกี่ยวกับการทำนามาก ๆ เลย แต่ก่อนไม่เคยรู้เพราะว่าบ้านเราไม่ได้ทำนา มาอยู่ที่นี่ มองไปทางไหน ก็เจอแต่ทุ่งนา ได้มีโอกาสลงนากับพ่อ ไปปักดำ ดูแลบำรุงรักษาต้นกล้า ที่เรียกว่าการซ่อมกล้า เราก็ ได้รู้จักและได้เรียนรู้วิธีการซ่อมกล้าในครั้งนี้”

(ข้อมูลจากนักเรียนนายร้อยตำรวจคนที่ 3)

“ตอนมาถึงก็ได้ปลูกต้นส้มโอบนกะ เพราะที่ส้มโอบอกคือพืชหลักที่เป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่งของจังหวัดนครปฐม พ่อจะได้ระลึกถึงว่ามีลูกเป็นนายร้อยตำรวจที่นครปฐม”

(ข้อมูลจากนักเรียนนายร้อยตำรวจคนที่ 4)

“การประกอบกิจวัตรประจำวันของเขา มาแรก ๆ ก็บอกบ้าง ว่าต้องทำอะไร แต่วันต่อมาเขาจะเริ่มรู้ ว่าต้องทำอะไรบ้าง เขาจะเข้ามาช่วยเราทันที ไม่ต้องให้บอกนะ คือเขารู้แล้วว่าหน้าที่หลัก ๆ งานหลัก ๆ ในบ้านมีอะไรบ้างที่เขาทำได้ เขาจะทำ เช่น ทำงานบ้าน รดน้ำต้นไม้ ล้างจาน ทำอาหารง่าย ๆ ส่วนงานในไร่นั้นจะสอนเขา ก็เป็นการให้ความรู้เขาไปในตัวด้วยการปลูกมะนาว ทำยังไง”

(ข้อมูลจากพ่อแม่สมมติคนที่ 1)

“ให้ทำทุกอย่างในบ้านเท่าที่เขาจะทำได้ค่ะ เช่น งานบ้าน ทำอาหารบ้างง่าย ๆ ไข่ทอด ไก่ทอด อาหารง่าย ๆ เมนูง่าย ๆ ที่เขาชอบกิน ละก็ให้ดูงานในไร่ สอนปลูกข้าวโพด ปลูกอ้อย ก็มีมาให้ชุดหลุมปลูกดู ซึ่งมันมีรายละเอียดอย่างที่เขาเล่าเนอะ มาใหม่ ๆ ก็ทำไม่เป็นหรอก ก็สอนเขา คืออยากให้เขาได้เรียนรู้ ให้ได้ตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรตามที่เขามา กิจวัตรพวกนี้ทำโดยไม่ต้องบอก เด๋วเขาเรียนรู้เองว่าตอนไหนต้องทำอะไรยังไง แต่ถ้ามีงานนอกเหนือจากนี้ก็จะบอกเขา ๆ ก็ทำอย่างเต็มที่”

(ข้อมูลจากพ่อแม่สมมติคนที่ 2)

“เอาไปทำนาครับ ก็สนุกกันมาก ตอนแรกเขาก็ยังกล้า ๆ เกร็ง ๆ แต่พอเราบิว ก็ทำได้ ต่อมาก็จะมีคำถามมากมายเกิดขึ้น เราก็บอก ก็สอน ให้ความรู้ในอาชีพเราไปด้วย”

(ข้อมูลจากพ่อแม่สมมติคนที่ 3)

นอกจากนี้ ในด้านของการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมทั้ง 4 ด้าน พบว่า นักเรียนนายร้อยตำรวจได้ยึดถือและปฏิบัติตามอุดมคติตำรวจ และคุณธรรม จริยธรรม ได้ครบทุกด้าน ทั้งความยุติธรรม ความรับผิดชอบ ความเสียสละ และความซื่อสัตย์ นักเรียนนายร้อยตำรวจมีน้ำใจที่เอื้อเฟื้อ มีความกระตือรือร้นในการช่วยเหลือและรับใช้ผู้อื่นเยี่ยงคนในครอบครัวแท้ ๆ ผ่านการเรียนรู้และการปฏิบัติภารกิจหลักในครอบครัว ดังคำกล่าวของนักเรียนนายร้อยตำรวจและพ่อแม่สมมติดังต่อไปนี้

“มันทำให้รู้สึกว่าคุณอาจนิยมในตัวเองหมดไปนะครับ คือเราอยู่แต่ในโรงเรียน ในพวก หมู่เดียวกัน และเราก็ได้รับการปลูกฝังจากสังคมและครอบครัวเรามาให้ภูมิใจในเกียรติของนายร้อย ตำรวจที่ดูโก้หรูมาก ๆ แต่พอเราอยู่นอกบ้าน นอกโรงเรียน เจอสังคมอีกอย่าง เรารู้เลยว่าแท้จริง เกียรติของตำรวจอยู่ที่การเป็นตำรวจที่ดี มีจิตสำนึกในการดูแล รับผิดชอบต่อประชาชน และเป็นที่พักของ ประชาชน ไม่ใช่อยู่ที่ความโก้หรูของดาวบนบ่า”

(ข้อมูลจากนักเรียนนายร้อยตำรวจคนที่ 2)

“คิดว่าสามารถนำอุดมคติตำรวจมาใช้ได้ในทุก ๆ ข้อเลยนะค่ะ เช่น มีเมตตาแก่ประชาชน หรือความซื่อสัตย์เพราะที่บ้านมีร้านค้า เวลามีคนมาซื้อของ เราช่วยขาย มันจะมีในเรื่องของการหยิบจับ ข้าวของ เก็บเงิน ทอนตังค์ สิ่งที่เราได้เรียนรู้จากตรงนี้ก็ถึงความไว้เนื้อเชื่อใจ พ่อเชื่อใจเรา ให้เรา ขายของ ฉะนั้นอะไรที่เราจะตอบแทนความไว้เนื้อเชื่อใจตรงนี้ของพ่อได้ ก็คือความซื่อสัตย์”

(ข้อมูลจากนักเรียนนายร้อยตำรวจคนที่ 4)

“ความรับผิดชอบเลยครับที่ได้อันดับแรกเพราะเรามีหน้าที่ งานการที่เราได้รับมอบหมาย เราต้องปฏิบัติด้วยความใส่ใจ เอาใจใส่และตั้งใจ ทำมันออกมาให้ดี คือเรารู้ว่าเราทำนี่เพื่ออะไร เราก็ ต้องรับผิดชอบต่อหน้าที่นั้น และรับผิดชอบต่อความเชื่อใจและความคาดหวังของโรงเรียนและพ่อแม่ เราด้วย”

(ข้อมูลจากนักเรียนนายร้อยตำรวจคนที่ 1)

“ความเสียสละ ได้จากตรงไหน ก็ตรงที่เวลาเรารู้จักให้ ใจเวลา ให้ความใส่ใจ ให้ความรัก คือบางที เราเห็นครอบครัวเราไม่ได้สบาย งานเกษตรกรรมเป็นอะไรที่ยากลำบาก การที่เราอยู่บ้านพ่อแม่ เราจริง ๆ เราอาจสบาย ไม่เคยได้ต้องเสียสละเวลาหรือความสบายส่วนตัวอะไรมาหยิบจับทำงานแบบนี้ แต่เมื่อเราอยู่ที่นี่ เรารู้ว่าเราต้องทำอะไร และมันไม่ใช่เป็นไปเพราะหน้าที่ แต่เราอยากทำเอง เรายินดี ที่จะทำ เพราะอยากแบ่งเบาพ่อแม่ เราต้องยอมเสียสละความสุขสบายส่วนตัวในหลาย ๆ เรื่อง เพื่อช่วยเหลือพ่อแม่”

(ข้อมูลจากนักเรียนนายร้อยตำรวจคนที่ 5)

“คือคนต่างจังหวัด สิ่งที่ได้โดดเด่นและเห็นได้ชัดคือความจริงใจ และความไว้เนื้อเชื่อใจ ความเป็นมิตร ความซื่อ อย่างที่บ้านมีเด็ก ๆ เยอะมาก เราได้เรียนรู้ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ครอบครัวผมมีน้อง ๆ หลาน ๆ หลายคนนะครับ ตั้งแต่มัธยม ประถม อนุบาลตัวเล็ก ๆ ก็มี ทุกคน เล่นกับผมหมด ชอบผม เขาคุ่นเคย และรัก ไว้ใจเราในเวลาอันสั้นมาก ตรงนี้ทำให้ผมรู้สึกว่าคุณก็ต้อง

ตอบแทนความรู้สึกดี ๆ เหล่านี้ด้วยความรักและความจริงใจเช่นกัน โดยส่วนตัว พี่น้องเยอะ ก็ต้องมีทะเลาะไข่ไหม่ครับ แต่ผมโตสุดในบ้าน ก็ต้องรับฟังและตัดสินอย่างถูกต้องสมเหตุสมผล ไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง”

(ข้อมูลจากนักเรียนนายร้อยตำรวจคนที่ 3)

“นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อน้ำที่ดื่มมาก เขารู้หน้าที่ และก็มีวินัยในตนเอง”

(ข้อมูลจากพ่อแม่สมมติคนที่ 1)

“สุภาพ อ่อนน้อมนะ ที่เห็น โรงเรียนสอนมาดีมาก มีความรับผิดชอบสูง มีน้ำใจ และมีความอดทน ยุติธรรม มีความซื่อสัตย์”

(ข้อมูลจากพ่อแม่สมมติคนที่ 2)

“อย่างที่เห็นชัดก็คือความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ การมีระเบียบวินัย อ่อนโยน แต่ไม่อ่อนแออะ คือได้ลูกสาวมานะอะ ทำให้เรารู้ว่าเออ นักเรียนนายร้อยตำรวจหญิงเนี่ย เขาก็ทำได้ทุกอย่างอย่างที่ผู้ชายทำได้ ตรงนี้เป็นคุณสมบัติที่น่าทึ่งและน่าชื่นชมมาก”

(ข้อมูลจากพ่อแม่สมมติคนที่ 3)

1.2 การกิจรับใช้สังคม การกิจด้านการรับใช้สังคมของนักเรียนนายร้อยตำรวจที่ต้องปฏิบัติ ตามหลักสูตร ได้แก่ การศึกษาดูงานกิจกรรมของคณะกรรมการหมู่บ้าน องค์การบริหารส่วนตำบล กลุ่มองค์กรชุมชนที่อยู่ในหมู่บ้าน และมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาหมู่บ้านของพ่อแม่สมมติตามวัน เวลา และโอกาสอันสมควร อันจะเป็นประโยชน์ในการรับราชการต่อไปในอนาคต

จากการสัมภาษณ์พบว่า นักเรียนนายร้อยตำรวจได้เข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม ในหลากหลายโอกาสเช่น เข้าร่วมกิจกรรมการสืบสานวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น การเข้าร่วมโครงการอันเนื่องมาจากวันสำคัญต่าง ๆ ทางราชการและศาสนา การเข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสาและบำเพ็ญประโยชน์ในชุมชน การเข้าร่วมกิจกรรมทางการศึกษา เป็นต้น

ซึ่งภารกิจในการรับใช้สังคมนี้ ทำให้นักเรียนนายร้อยตำรวจมีจิตสำนึกที่ดีต่อการรับใช้ประชาชนที่นอกเหนือจากครอบครัวของตนเองแล้ว ในส่วนนี้นักเรียนนายร้อยตำรวจจะได้เรียนรู้บริบททางสังคมของชุมชน วัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิต เรียนรู้การปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกันของคนในสังคม การปฏิบัติต่อผู้อื่นเสมือนคนในครอบครัวเดียวกัน ตลอดจนได้นำคุณธรรม จริยธรรมตำรวจ ทั้ง 4 ด้าน มาใช้ในการปฏิบัติภารกิจเพื่อสังคม ดังคำกล่าวของนักเรียนนายร้อยตำรวจและพ่อแม่สมมติ ดังต่อไปนี้

1.2.1 ด้านการศึกษาของชุมชน

นักเรียนนายร้อยตำรวจได้มีโอกาสช่วยเหลือสังคมในด้านการศึกษาในเรื่องของการช่วยเผยแพร่ แนะนำแนวทางในการศึกษาต่อให้แก่เด็ก ๆ และเยาวชนในชุมชน

“ได้เรียนรู้การทำงานเพื่อสังคมในหลายด้านนะครับ เช่น การทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แม่พาไปเข้าร่วมประชุมกับองค์กรชุมชนเช่น อบต. ในเรื่องของการพัฒนาท้องถิ่น และก็งานด้านการศึกษาคือผมได้ไปแนะนำแนวทางการศึกษาต่อโรงเรียนนายร้อยตำรวจให้แก่ นักเรียนในโรงเรียนในอำเภอ ได้มีโอกาสไปบอกน้อง ๆ ถึงแนวทาง การเตรียมตัว ช่องทางในการสอบเข้า หลาย ๆ อย่าง ที่เป็นประโยชน์แก่น้อง ๆ เพราะน้อง ๆ ที่นี้ไม่ค่อยได้รับรู้ข่าวสารอะไรเกี่ยวกับการศึกษาเท่าไรหรอก และก็ส่วนใหญ่พอเรียนจบม.3 ก็ไม่ได้เรียนต่อ ออกมาทำอะไรทำนากันหมด เราในฐานะที่ได้รับโอกาสตรงนี้ คือได้เรียน และได้มีโอกาสมาอยู่ตรงนี้ ก็คิดว่า เราจะสามารถทำอะไรได้บ้างเพื่อสังคม ก็เห็นว่าการแนะนำแนวทางการศึกษาเป็นสิ่งที่ดีมาก และภูมิใจมากครับที่ได้ทำ”

(ข้อมูลจากนักเรียนนายร้อยตำรวจคนที่ 2)

“ได้มีโอกาสไปพูดแนะนำแนวทางการศึกษาต่อโรงเรียนนายร้อยตำรวจให้แก่ น้อง ๆ ในชุมชน ได้ฟังน้อง ๆ ที่นี้ไม่ค่อยมีข้อมูลในด้านการศึกษาต่อเท่าไร เพราะส่วนใหญ่เรียนจบ ม.3 ก็ออกมาช่วยพ่อแม่ทำนาทำสวน มีเรียนต่อม.ปลายบ้างไม่มาก ฉะนั้นข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาต่อนี้ น้อง ๆ แทบไม่มีเลย โดยเฉพาะการเรียนเป็นตำรวจ หรือทหารหรืออะไร รู้สึกดีและภาคภูมิใจมากครับที่ได้ทำหน้าที่บอกเล่าในสิ่งที่เราได้มีโอกาสทางการเรียนให้กับน้อง ๆ ที่อยู่ในชุมชน”

(ข้อมูลจากนักเรียนนายร้อยตำรวจคนที่ 3)

“ได้มีโอกาสไปแนะนำแนวทางการศึกษาต่อซึ่งก็เน้นที่โรงเรียนเรา โรงเรียนนายร้อยตำรวจ ซึ่งเมื่อก่อนเนี่ยมีรับตำรวจหญิงใช่ไหมคะ น้อง ๆ ผู้หญิงก็จะตื่นเต้นมากกับการที่เห็นเราเป็นตำรวจหญิงเราก็จะแนะนำแนวทางให้เขาว่าถ้าอยากไปเป็นตำรวจนะ ต้องทำยังไง ต้องเตรียมตัวยังไง วิชาอะไรที่ต้องสอบบ้าง ก็รู้สึกดีที่เราได้แบ่งปัน ได้เสียสละเวลาของตัวเองมาแบ่งปันความรู้และประสบการณ์ให้กับผู้ที่ยังด้อยโอกาสในสังคมทำให้รู้สึกภาคภูมิใจในตัวเองขึ้นมาอีก”

(ข้อมูลจากนักเรียนนายร้อยตำรวจคนที่ 4)

1.2.2 ด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่น

นักเรียนนายร้อยตำรวจได้เรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นของชุมชนผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น งานเทศกาลส้มโอและของดีเมืองชัยนาท ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลสำคัญดังนี้

“ได้ร่วมงานในด้านการสืบสานวัฒนธรรมประเพณีคืองานส้มโอชัยนาท เป็นงานประจำปีที่ค่อนข้างดังและใหญ่มากของจังหวัดชัยนาท เขาก็ขอมาให้พวกเราไปเข้าร่วมในการเดินขบวนพาเหรด ใส่ชุดม่อฮ่อมตามแบบประเพณีของที่นี่ ในวันนี้ก็ได้พบปะผู้คนมากมาย ได้เหมือนแสดงให้ประชาชนรู้ว่าเรามีพวกเรานักเรียนนายร้อยตำรวจมาจากสามพรานนะ คือเป็นการแนะนำตัวเองไปด้วย ว่าเรามา ก็ฝากเนื้อฝากตัว การที่เราได้เห็นและได้เข้าร่วมประเพณีอันยิ่งใหญ่ในระดับจังหวัดแบบนี้ ก็เป็นความดีใจและภูมิใจอีกอย่างหนึ่งที่เราไม่เคยได้มีโอกาสทำ”

(ข้อมูลจากนักเรียนนายร้อยตำรวจคนที่ 1)

และนอกเหนือจากการเข้าร่วมกิจกรรมในด้านการสืบสานวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนในโอกาสวันสำคัญและเทศกาลต่าง ๆ แล้วนั้น การที่นักเรียนนายร้อยตำรวจได้อยู่กับครอบครัวพ่อแม่สมมติทำให้ได้เรียนรู้และซึมซับวัฒนธรรมประเพณีของชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนบ่มเพาะและปลูกฝังความศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรมผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในทุก ๆ วันเวลา และทุก ๆ กิจกรรม เช่น การสวดมนต์ไหว้พระ การนั่งสมาธิ การฟังเทศน์ฟังธรรม การร่ายพวงมาลัย การทำบายศรีงานซึ่งเป็นงานฝีมือที่สะท้อนถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น เหล่านี้ ถือเป็น การเรียนรู้ธรรมชาติของบุคคล วัฒนธรรม และสังคม ได้ช่วยปลูกฝังศีลธรรม ความรัก ความผูกพัน คุณธรรม จริยธรรม ให้แก่นักเรียนนายร้อยตำรวจด้วย

“แม่พาไปวัดนะครับ มีไปทำบุญฟังพระเทศน์ในวันสำคัญ ๆ ทางศาสนา และก็ได้ไปบำเพ็ญประโยชน์ให้วัดด้วย เช่น กวาดลานวัด ล้างห้องน้ำ ตัดต้นไม้ที่รก ๆ ในบริเวณวัด ก็คือได้เรียนรู้การทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมผ่านกิจกรรมเล็ก ๆ น้อย ๆ”

(ข้อมูลจากนักเรียนนายร้อยตำรวจคนที่ 2)

“อยู่ที่บ้านพ่อจะชวนให้สวดมนต์ พอก่อนนอน หลังจากทำภารกิจอะไรต่าง ๆ เรียบร้อยแล้ว ก็จะอาบน้ำ และมานั่งหน้าห้องพระในห้องพระกัน และสวดมนต์พร้อม ๆ กับพ่อ พ่อจะสอนให้ไหว้พระสวดมนต์ก่อนนอน สอนให้รักชาติ มั่นเป็นการช่วยฝึกให้เราสงบจิตใจ นั่งสมาธิ ทำให้จิตใจเราสงบร่มเย็นขึ้น ซึ่งตรงนี้คิดว่าสามารถช่วยกล่อมเกลาจิตใจและปลูกฝังความมีสติ และมี

เมตตา หากเราไปเป็นตำรวจในอนาคต เราคงได้มีความใจเย็นขึ้นเวลาที่เจอเคสอะไรยาก ๆ ก็อาจจะช่วยให้เรามีสติในการแก้ปัญหา และช่วยเหลือประชาชนได้ดีมากขึ้น”

(ข้อมูลจากนักเรียนนายร้อยตำรวจคนที่ 4)

“พ่อสอนทำบายศรี เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น คือคุณพ่อมีฝีมือในการทำบายศรีมาหลายปี การทำบายศรี ซึ่งพ่อก็นอกจากจะทำเพื่อไหว้พระ ใช้ในครอบครัวแล้ว พ่อยังทำให้เวลาที่มีเทศกาลหรือวันสำคัญต่าง ๆ ของชุมชนด้วย หรือทำให้ชาวบ้านตามแต่ที่ร้องขอมา ให้ประชาชนเอาไปใช้ไหว้พระ บูชาอะไรต่าง ๆ เราก็ได้เรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้รับความรู้ในการทำบายศรีจากพ่อด้วย”

(ข้อมูลจากนักเรียนนายร้อยตำรวจคนที่ 5)

1.2.3 ด้านการพัฒนาชุมชน และด้านชุมชนสัมพันธ์

นักเรียนนายร้อยตำรวจได้เรียนรู้การปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันของบุคคลในสังคม ได้เรียนรู้ความแตกต่างระหว่างบุคคล ผ่านกิจกรรมในการพัฒนาชุมชนในโอกาสต่าง ๆ ซึ่งเป็นการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมให้แก่ นักเรียนนายร้อยตำรวจ เช่น การร่วมงาน ช่วยงานกับองค์การบริหารส่วนตำบล ร่วมงานกับทางราชการในวันสำคัญของชาติ และชุมชน ร่วมงานวันสำคัญทางศาสนา วัฒนธรรมประเพณี เทศกาลต่าง ๆ ของชุมชน อบรมแนะแนวให้ความรู้ประชาชนในเรื่องกฎหมาย ยาเสพติดให้โทษ ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลสำคัญดังนี้

“ก็พยายามชวนเขาไปนะ อย่างงานประชุม อบต. หรืองานของทางราชการต่าง ๆ วันสำคัญทางศาสนา ทางราชการ เราก็ชวนเขาไป คืออย่างน้อยให้เขาไปดู ไปเห็นว่างานสังคมและงานเพื่อชุมชนเนี่ยเขาทำอะไรกันบ้าง และก็เป็นการเปิดโอกาสให้ชาวบ้านได้รู้จักกับนักเรียนนายร้อยตำรวจ ซึ่งตรงจุดนี้ถือว่าการดี เพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันนะ เพราะบางที่ชาวบ้านไม่ค่อยเข้าใจว่าตำรวจมีหน้าที่อะไร บางคนไม่ชอบตำรวจ ตรงนี้เราพยายามให้ชาวบ้านได้เข้าถึงตำรวจ และตำรวจในอนาคตก็เข้าถึงประชาชนมากขึ้น”

(ข้อมูลจากพ่อแม่สมมติคนที่ 2)

“มีพาไปประชุมเทศบาล เรื่องโครงการวันสำคัญต่าง ๆ ของชุมชน ให้เขาได้เรียนรู้งานของเรา ว่ามีอะไรบ้าง ก็ให้เขาเห็นและช่วยเหลืองานเราเล็ก ๆ น้อย ๆ”

(ข้อมูลจากพ่อแม่สมมติคนที่ 1)

“ให้ไปร่วมงานวันแม่ของแผ่นดิน ก็ให้เขาใส่ชุดนักเรียนนายร้อยตำรวจไป ถือพานแจกของที่ระลึก ก็เป็นการเปิดโอกาสให้เขาได้รู้เห็นการทำงานกับสังคม ชุมชน เป็นการช่วย ปลุกฝังความอดทน และเสียสละ และก็เปิดตัวให้ชุมชนได้รู้จักนักเรียนนายร้อยด้วย”

(ข้อมูลจากพ่อแม่สมมติคนที่ 3)

“ได้รับใช้สังคมในโอกาสต่าง ๆ เยอะมากค่ะ เช่น เข้าร่วมโครงการวันแม่แห่ง แผ่นดิน ก็ไปใส่ชุดตำรวจถือนพานแจกของที่ระลึกในงานที่อบต. รู้สึกดีมากค่ะ ที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของ สังคม ได้มีโอกาสแสดงออกถึงความมีคุณธรรมและทำประโยชน์ให้แก่ชุมชน”

(ข้อมูลจากนักเรียนนายร้อยตำรวจคนที่ 5)

“ได้ไปช่วยชาวบ้านทำจิตอาสาพ่อกาไปเกี่ยวฟาง 8 ไร่ นะคะ กว้างมาก เยอะมาก เหนื่อยมาก คือเกี่ยวฟางขึ้นตอซังเพื่อตากให้แห้ง การช่วยพ่อกและชาวบ้านซ่อมมอแล้วก็มีกิจกรรม เกี่ยวกับฝึกหัดมารยาทหญิงไทย เช่น ร้อยมาลัย ทำพานบายศรี เพื่อนำไปใช้ในงานพิธีวันแม่ของ แผ่นดิน”

(ข้อมูลจากนักเรียนนายร้อยตำรวจคนที่ 4)

“ได้ไปให้ความรู้ในด้านของกฎหมายและยาเสพติดให้ชุมชนอีกด้วยนะครั บ อย่างเช่น เราก็ไปยกตัวอย่างง่าย ๆ ที่เขาจะพบเจอในชีวิตประจำวัน อย่างเรื่องซัฟซีโดยใส่หมวก กันน็อคเนี่ย เราก็จะอธิบายให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องของจำเป็นว่าเออ...ทำไมต้องใส่ มันไม่ใช่แค่ คุณต้องใส่เพราะจะได้ไม่โดนตำรวจจับ แต่มันช่วยในเรื่องของความปลอดภัย การเซฟตี้ กับชีวิตคุณ ด้วย ซึ่งตำรวจจะจับปรับถ้าคุณไม่ใส่ก็เพราะเรากำลังถึงความปลอดภัยของคุณเองนะ ไม่ใช่อยากจับ ปรับเพราะอยากได้เงิน กิจกรรมเหล่านี้เป็นการสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจกันระหว่างชาวบ้าน กับตำรวจได้ด้วย ซึ่งบางทีการที่เราได้เข้าถึงประชาชน ได้รับรู้ความเป็นอยู่ และความคิดของ ประชาชน ทำให้เรารู้สึกเห็นอกเห็นใจประชาชนมากขึ้น เมื่อไปเป็นตำรวจในอนาคตก็คงจะอ้อมอ้อม ใจให้กับประชาชนมากขึ้น”

(ข้อมูลจากนักเรียนนายร้อยตำรวจคนที่ 2)

“มีไปให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ คือในชุมชนบางที่อาจจะล่อแหลมและ สุ่มเสี่ยงกับการติดยาเสพติด ซึ่งเราจะเน้นที่เด็กและเยาวชนในชุมชนเป็นหลัก มีการสอนถึงพิษภัย ของยาเสพติดในด้านต่าง ๆ และวิธีการสร้างภูมิคุ้มกันในเรื่องนี้ เช่น ไปเล่นกีฬา ไปช่วยพ่อแม่ทำงาน

หาเงินค่าขนมเอง ก็เป็นประโยชน์แก่เด็ก ๆ และเยาวชนมากครับ ซึ่งถ้าเราอยู่ในโรงเรียน เราจะไม่มีโอกาสได้ทำอะไรเพื่อสังคมแบบนี้เลย”

(ข้อมูลจากนักเรียนนายร้อยตำรวจคนที่ 3)

“หน้าที่ของเราก็ประสาน อำนวยความสะดวกให้แก่นักเรียนเวลาเอาเขามาทำกิจกรรมในด้านต่าง ๆ นะคะ เช่น งานงานสืบสานวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น เช่น งานส้มโอเมืองชัยนาท เราก็จะช่วยให้ความรู้คำแนะนำว่างานเป็นอย่างไร และจะให้เขาช่วยในส่วนไหน ก็จะแจ้งไปทางพ่อแม่เขาก่อนเป็นเบื้องต้น และพอเขามาช่วยงาน ก็ชื่นแข็งดีทุกคน ชัยน์มีน้ำใจค่ะ”

(ข้อมูลจากนักพัฒนาชุมชนคนที่ 1)

“จากการไปเยี่ยมเยียนก็พบว่านักเรียนมีความประพฤติที่ดี เหมาะสม ไม่ได้ทำอะไรที่เสียหายและไม่อยู่ในระเบียบวินัย ในส่วนของการช่วยเหลือสังคม ก็เห็นเขาไปช่วยแนะแนวการศึกษาในชุมชน ไปร่วมงานประเพณีกิจกรรมของชุมชน ก็ปฏิบัติได้ดี”

(ข้อมูลจากผู้บังคับหมวดปกครองคนที่ 1)

“ในส่วนของเราก็มีหน้าที่การกำกับดูแลสนับสนุนทั้งฝ่ายของนักเรียนนายร้อยตำรวจและพ่อแม่สมมติที่ได้นักเรียนมา ก็พบว่ามีการปฏิบัติหน้าที่ที่ดี และในส่วนของบริการสังคมก็ช่วยเหลืองานของชุมชน เช่น งานวันส้มโอ งานแนะแนวการศึกษาให้เด็ก การช่วยเหลืองานชาวบ้านทั่ว ๆ ไป ก็นับว่าเป็นการปฏิบัติที่ดี”

(ข้อมูลจากตำรวจภูธรคนที่ 1)

1.2.4 ด้านจิตอาสาและบำเพ็ญประโยชน์ในชุมชน

อาชีพตำรวจนั้น ถือได้ว่า เป็นอาชีพที่ต้องใกล้ชิดประชาชนและต้องมีความเสียสละเพื่อประชาชนตลอดเวลาเพื่อให้ประชาชนได้อยู่อย่างสงบสุข กิจกรรมด้านจิตอาสาและการบำเพ็ญประโยชน์ที่นักเรียนนายร้อยตำรวจได้ปฏิบัติระหว่างฝึกปฏิบัติหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกใช้ประชาชนในชนบททำให้นักเรียนนายร้อยได้แสดงถึงความเสียสละความอดทน เพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวม เช่น ช่วยเหลือกิจการงานของทางราชการ การบำรุงรักษาอาคารสถานที่ราชการ ทำนุบำรุงรักษาสิ่งแวดล้อม สาธารณสมบัติของชุมชน การช่วยเหลืองานการอาชีพของประชาชนในชุมชน ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลสำคัญดังนี้

“พอเสร็จจากงานบ้านตัวเองแล้วใช้ไหมครับ ก็มีไปช่วยงานบ้านเพื่อนนะครับ ผมมีไปช่วยเขาทำสวนครัว เก็บไข่ไก่ ซึ่งตรงนี้ก็ถือว่าได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเองและสังคมด้วย”

(ข้อมูลจากนักเรียนนายร้อยตำรวจคนที่ 1)

“มีไปกวาดลานวัด ทำความสะอาดห้องน้ำวัด เป็นการบำเพ็ญประโยชน์ต่อสาธารณชนครับ อยากให้ชาวบ้านได้รู้ว่าตำรวจก็ใกล้ชิดประชาชนและทำงานแบบนี้ได้นะครับ”

(ข้อมูลจากนักเรียนนายร้อยตำรวจคนที่ 2)

“ได้ไปช่วยตัดต้นไม้ ตัดหญ้า ที่รก ๆ ข้างทาง ข้างถนน และตามสถานที่ราชการ”

(ข้อมูลจากนักเรียนนายร้อยตำรวจคนที่ 3)

“มีกิจกรรมหญิงไทยต่าง ๆ เช่น เก็บลูกหมอนลูกไหม ซึ่งก็ช่วยชาวบ้านเก็บหมดไม่เฉพาะบ้านเรา เก็บดอกไม้มาร้อยมาลัย ไปถวายพระ และก็ไปใช้ในงานพิธีต่าง ๆ ของพ่อ”

(ข้อมูลจากนักเรียนนายร้อยตำรวจคนที่ 4)

“ไปช่วยเขาเกี่ยวฟางคะ เชี่ยฟางขึ้นต่อซังตากให้แห้ง ซึ่งพื้นที่ก็กว้างนะคะ ไม่ใช่เล็ก ๆ ก็ตากแดดทำไป ก็ถือว่าได้ทำประโยชน์ให้แก่ชุมชน และก็เป็นการโชว์ความแข็งแรงของตำรวจหญิงอีกหนึ่งสเต็ปคะ”

(ข้อมูลจากนักเรียนนายร้อยตำรวจคนที่ 5)

“พ่อพาไปช่วยขายของร้านกาแฟในชุมชน พ่อดีว่ามีร้านกาแฟทุ่งนาเปิดใหม่ เขาขายดีมากคะลูกค้าเยอะ เลิร์ฟไม่ทัน พ่อก็พาไปช่วยเลิร์ฟกาแฟ เลิร์ฟอาหาร รับออเดอร์”

(ข้อมูลจากนักเรียนนายร้อยตำรวจคนที่ 4,5)

“ก็เห็นว่านักเรียนนายร้อยตำรวจที่มามีการปฏิบัติหน้าที่ดี เหมาะสม และช่วยเหลือครอบครัวและชุมชนเป็นอย่างดีในทุก ๆ ด้านนะคะ เช่น การร่วมงานกิจกรรมของหมู่บ้านของจังหวัด และช่วยเหลือการงานชาวบ้านในด้านต่าง ๆ”

(ข้อมูลจากนักพัฒนาชุมชนคนที่ 1)

จะเห็นได้ว่า จากภารกิจหลัก 2 ด้าน ของหลักสูตรนักเรียนนายร้อยฝึกรับใช้ประชาชน ในชนบท ที่นักเรียนนายร้อยตำรวจได้ปฏิบัติในทุก ๆ วัน ในครั้งนี้ ทำให้นักเรียนนายร้อยได้เรียนรู้ ในการปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น การใช้ร่างกายในการรับใช้ผู้อื่น เรียนรู้การปรับตัว อยู่ร่วมกับผู้อื่น การปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน การเห็นอกเห็นใจประชาชน การช่วยเหลือสังคม การปฏิบัติต่อ ประชาชนด้วยความเมตตาและคุณธรรม หลักสูตรนักเรียนนายร้อยฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท สามารถส่งเสริมความมีคุณธรรม จริยธรรมของตำรวจ ทั้ง 4 ด้าน ให้แก่นักเรียนนายร้อยตำรวจได้เป็น อย่างดี โดยเฉพาะด้านที่นักเรียนนายร้อยยังต้องการการพัฒนาสูงสุด ได้แก่ด้านความรับผิดชอบ และ ความเสียสละ และที่สำคัญที่สุด คือสามารถลดอำนาจนิยมในตัวเองของความเป็นนักเรียนนายร้อย ตำรวจลงได้อย่างสิ้นเชิง คงเหลือแต่เพียงความรู้สึภภาคภูมิใจในเกียรติยศและศักดิ์ศรีของความเป็น ตำรวจที่ดีที่มีจิตสำนึกในการผดุงคุณธรรม จริยธรรม ในการเป็นตำรวจที่ดีในอนาคตได้เป็นอย่างดี

2.4 ผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานหลักสูตรนักเรียนนายร้อยฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท ประโยชน์ ผลดี ข้อจำกัด ปัญหา อุปสรรค

จากการสัมภาษณ์นักเรียนนายร้อยตำรวจ และพ่อแม่สมมติถึงผลที่เกิดขึ้นจาก การดำเนินงานหลักสูตรนักเรียนนายร้อยฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท ได้พบประโยชน์จาก การดำเนินงานหลักสูตรฯ ผลดีและผลเสียทั้งต่อตัวบุคคล และชุมชน ตลอดจนปัญหาและอุปสรรค ในหลายด้าน ดังประเด็นที่สำคัญต่อไปนี้

2.4.1 ประโยชน์ที่เกิดกับตัวบุคคล

2.4.1.1 นักเรียนนายร้อยตำรวจ

1. ลดอำนาจนิยมในตัวเองของความเป็นนักเรียนนายร้อยตำรวจลงได้ อย่างสิ้นเชิง ด้วยความคาดหวังของสังคมในตัวนักเรียนนายร้อยตำรวจที่ดูมีเกียรติยศศักดิ์ศรีของ เครื่องแบบและความเป็นข้าราชการ ทำให้ภาพลักษณ์ของนักเรียนนายร้อยตำรวจมีความโก้หรูและ ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจ อย่างที่เรียกว่าความมีอำนาจนิยมในตนเอง ที่จะต้องมีความภูมิใจ สง่างามในความเป็นนายร้อยตำรวจที่มีดาวบนบ่า แต่จากการที่นักเรียนนายร้อยตำรวจได้มีโอกาส รับใช้ประชาชนในชนบทในครั้งนี้ ทำให้นักเรียนได้มีโอกาสทำสิ่งที่ไม่เคยทำมาก่อนในเวลาที่อยู่ที่บ้าน หรือในโรงเรียนก็ตาม ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ว่า เกียรติภูมิของความเป็นตำรวจที่ดีนั้นไม่ได้อยู่ที่ เครื่องแบบตำรวจอันสง่างามหรือจำนวนดาวบนบ่า หากแต่อยู่ที่จิตใจที่เข้มแข็ง อดทน เสียสละ และ เต็มเปี่ยมไปด้วยคุณธรรม จริยธรรมตำรวจ ที่พร้อมที่จะพิทักษ์สันติราษฎร์ให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ อย่างสงบสุขในทุกวินาที

2. เป็นการสร้างภาพลักษณ์ขององค์กรตำรวจให้ดีขึ้น ดังเป็นที่ทราบกันว่าภาพลักษณ์ขององค์กรตำรวจในประเทศไทยยังมีความเข้าใจที่ผิดเพี้ยนอยู่มากในเรื่องการดำเนินงานและการปฏิบัติ แต่หลักสูตรนักเรียนนายร้อยฝึกรับใช้ประชาชนในชนบทในครั้งนี้เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เห็นอีกมุมหนึ่งในความเป็นจริงของตำรวจในอนาคตว่าไม่ได้เป็นเช่นที่สังคมตีตรา หากแต่ได้ประจักษ์ด้วยตนเองว่า นักเรียนนายร้อยตำรวจได้รับการฝึกมาอย่างดี และเต็มเปี่ยมไปด้วยความมีคุณธรรม จริยธรรม พร้อมทั้งจะช่วยเหลือประชาชนในทุกเมื่อด้วยความรักและจิตใจที่ดีงาม สิ่งเหล่านี้ สามารถสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่ตำรวจและองค์กรตำรวจได้มากยิ่งขึ้น

3. สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างตำรวจและประชาชน การได้เรียนรู้วัฒนธรรมประเพณี อันดีงาม เรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอันมีคุณค่า และวิถีชีวิตของคนในสังคมชุมชนที่เรียบง่ายและแตกต่าง ทำให้นักเรียนนายร้อยเกิดความเข้าใจพื้นฐานของประชาชนในสังคมชนบทที่มีวิถีความแตกต่างระหว่างบุคคล และเรียนรู้การปฏิสัมพันธ์อันดีระหว่างคนในชุมชน ซึ่งจะก่อให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน สามารถปรับตัวให้เข้าหากันได้ดียิ่งขึ้น ให้ตำรวจได้มีความเข้าใจประชาชนมากยิ่งขึ้น และสามารถช่วยเหลือประชาชนบนพื้นฐานของคุณธรรม จริยธรรมโดยเคารพความแตกต่างระหว่างบุคคลและวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี

4. ปลุกฝัง และเผยให้เห็นถึงคุณธรรม จริยธรรมตำรวจให้เป็นที่ประจักษ์ต่อสังคม การที่นักเรียนนายร้อยตำรวจได้รับการปลุกฝังในเรื่องของความเป็นสุภาพบุรุษสามพราน ที่เปี่ยมไปด้วยคุณธรรมจริยธรรมตำรวจจากโรงเรียนมาอย่างดีนั้น ได้นำมาใช้ในโอกาสฝึกหลักสูตรรับใช้ประชาชนในชนบทในครั้งนี้อย่างชัดเจน การได้ช่วยเหลือครอบครัวและสังคมเป็นการปลุกจิตวิญญาณความเป็นสุภาพบุรุษสามพราน ที่มีอยู่ในตัวต่อนักเรียนนายร้อยให้ปรากฏแก่ตัวนักเรียนเอง และสังคม โดยที่นักเรียนไม่มีโอกาสได้แสดงออกมากนักหากอยู่แต่ในโรงเรียนเท่านั้น

5. ได้เรียนรู้แบบอย่างในการทำงานและการดำเนินชีวิต นักเรียนได้เห็นตัวอย่างที่ดีในการประกอบอาชีพการงาน และการดำเนินชีวิตที่ดีในกฎเกณฑ์แห่งศีลธรรมจากพ่อแม่สมมติ โดยเฉพาะในครอบครัวที่พ่อแม่เป็นผู้นำทางสังคม นักเรียนจะได้เรียนรู้การทำงาน ความอดทน ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ การมีคุณธรรม จริยธรรม การเสียสละ ความรับผิดชอบ ภาวะการเป็นผู้นำ และการเป็นที่พึ่งพาให้แก่ชุมชน ได้เห็นแบบอย่างการเป็นคนดีของสังคมตามวิถีของชาวบ้าน อันจะเป็นประโยชน์อย่างมากในการประกอบอาชีพตำรวจในอนาคตของนักเรียน

6. มีความเข้าใจ มีความเห็นอกเห็นใจ มีความเมตตาต่อประชาชนมากขึ้น ส่งผลให้เกิดความสำนึกในหน้าที่ในการเป็นผู้รักษากฎหมาย และการพิทักษ์สันติราษฎร์ด้วยคุณธรรมและความเมตตา ทั้งนี้การที่นักเรียนนายร้อยตำรวจได้มีโอกาสฝึกหลักสูตรฯ นั้น ทำให้นักเรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กับครอบครัว และสังคมชุมชนผ่านกิจกรรมและการเรียนรู้ร่วมกันอยู่ตลอดเวลา นักเรียน

จึงได้สัมผัสกับวิถีชีวิตของครอบครัว พ่อแม่ และสังคมชนบท ที่มีความเป็นอยู่อย่างลำบากและไม่ได้สะดวกสบายเหมือนสังคมเมือง สิ่งนี้เองที่ทำให้นักเรียนนายร้อยตำรวจเกิดความสำนึกในคุณธรรม มีความรู้สึกเห็นอกเห็นใจและรู้สึกอยากช่วยเหลือประชาชน เกิดความรู้สึกสำนึกในความเป็นมนุษย์ ที่ต้องช่วยเหลือเกื้อกูลกัน โดยเฉพาะวิชาชีพตำรวจที่นักเรียนนายร้อยจะต้องไปเป็นตำรวจในอนาคต สิ่งเหล่านี้จะบ่มเพาะความเข้าใจ ความเห็นอกเห็นใจ และการปฏิบัติต่อประชาชนด้วยความรักและเมตตา

7. ได้เรียนรู้การประกอบอาชีพ การได้มาฝึกหลักสูตรฯ ในครั้งนี้ นักเรียนได้เรียนรู้การประกอบอาชีพของพ่อแม่ที่มีความหลากหลาย และไม่เคยได้เรียนรู้มาก่อน ได้รับความรู้ในการประกอบอาชีพ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และทักษะในการประกอบวิชาชีพต่าง ๆ หลากอย่างเป็นองค์ความรู้ใหม่ เช่น การปลูกพืชเศรษฐกิจ การทำเกษตรกรรม กสิกรรม หรือแม้กระทั่งอาชีพที่ต้องเป็นผู้นำชุมชนว่าต้องเปี่ยมไปด้วยคุณธรรม จริยธรรมมากเพียงไหน ถึงจะเป็นที่รัก ได้รับความยอมรับ การเคารพ ความเชื่อถือ และความศรัทธาของคนในชุมชนได้

8. การได้รับปลูกฝังคุณธรรมและความพอเพียง โดยเฉพาะการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมตำรวจ สิ่งที่สำคัญที่สุดจากการได้ฝึกหลักสูตรฯ นี้ก็คือ นักเรียนนายร้อยตำรวจได้รับการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมตำรวจที่สำคัญ 4 ประการ ได้แก่ ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความเสียสละและความยุติธรรม และความต้องการด้านคุณธรรม จริยธรรมที่ต้องการการพัฒนาเพิ่มมากขึ้น 2 ด้าน คือด้านความรับผิดชอบและความเสียสละ ไปโดยไม่รู้ตัว จากการที่ได้ไปสัมผัสใกล้ชิดกับครอบครัวพ่อแม่สมมติ และชุมชนในชนบทผ่านการเรียนรู้วิถีชีวิตที่เรียบง่าย งดงาม สงบ และมีความสุข เป็นการปลูกฝังความพอเพียงให้กับนักเรียน และการเข้าร่วมกิจกรรมที่หลากหลายกับครอบครัวและชุมชน สิ่งนี้นักเรียนนายร้อยตำรวจแสดงออกนั้นคือสิ่งที่สะท้อนถึงความเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม ในทุก ๆ ด้าน อย่างที่ได้รับการอบรมมาจากโรงเรียน และได้นำมาใช้ในเวลาที่ฝึกหลักสูตรฯ

9. เกิดความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง ในฐานะของพลเมืองที่ดีของสังคม ที่มีโอกาสได้ช่วยเหลือประชาชน สังคม ได้ใช้วิชาชีพและความรู้ที่ได้ร่ำเรียนมาทำประโยชน์กับสังคม ได้โดยยังไม่ต้องรอให้เรียนจบ ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลสำคัญดังต่อไปนี้

“การได้ช่วยเหลือสังคมและชุมชน สามารถทำให้อำนาจนิยมในตัวเอง ลดลงไปมาก ๆ หมายถึงอำนาจนิยมในทางผิด ๆ เช่น เวลาคนอื่นมองเราก็จะคิดว่า โท..นายร้อย สอยดาว ต้องหล่อส่งงามภูมิฐาน เชิด หยั้ง ชี้ออค หายไปหมดเลย เราอยู่ในโรงเรียน เราอาจสวมเครื่องแบบตลอดเวลา เครื่องแบบเป็นสิ่งที่ทำให้เราภาคภูมิใจ แต่เวลาเรามาอยู่ที่นี้ เราเดินเหยียบซีไ้เก้บไซในแล้ว เราถอดเสื้อช่วยแม่ชูดินปลูกอ้อย มันทำให้เรารู้สึกว่า เห้ย นี่ต่างหาก

คือเกียรติภูมิของตำรวจ คือความภาคภูมิใจว่าเราทำประโยชน์ให้สังคม มากกว่าการใส่เครื่องแบบเดินโก้ แอคท่าอยู่ในโรงเรียน”

(ข้อมูลจากนักเรียนนายร้อยตำรวจคนที่ 2)

“อีกอย่างหนึ่งก็คือเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับตำรวจมากขึ้นครับ พอเรามาอยู่กับชาวบ้านแล้วเนี่ย เราจะได้รู้เลยว่าประชาชนเนี่ยมองตำรวจยังไง บางทีเขาก็กลัวเขาไม่ชอบ บางคนก็ถึงกับเกลียดไปเลย การที่เราได้มาอยู่ตรงนี้ทำให้เรารู้ว่า สาเหตุมันเกิดจากความไม่ไว้วางใจ เขาคิดว่าตำรวจชอบใช้อำนาจ ชอบรังแกประชาชน มันทำให้ภาพลักษณ์ของตำรวจเสียหายเป็นอย่างมาก แต่การที่เราได้มาอยู่ตรงนี้ ได้มีโอกาสช่วยเหลือชุมชนสังคม เราต้องสร้างความไว้วางใจ เชื่อใจ และทำให้เขารู้สึกอุ่นใจ จะเห็นได้ว่า เวลาเรามาอยู่ในชุมชน เราไม่ได้เป็นแค่ลูกพ่อแม่เราคนเดียว แต่เราเป็นลูกหลานของทุกคนที่นี่ ทุกคนมีสิทธิ์ใช้งานเราได้หมดเลย จากงานที่เราทำ เช่น งานประเพณี งานศาสนา งานจิตอาสา งานการศึกษา คือเราทำได้หมด ไม่ได้เกี่ยงว่า หัยไม่ใช่บ้านเรา ไม่ใช่พ่อแม่เรา แต่เนี่ยเราทำ เราทำให้เขาเห็นว่า ตำรวจสามารถใกล้ชิดประชาชน และรับใช้ประชาชนได้ทุกเมื่อ ตำรวจไม่ได้เป็นอย่างที่เขาคิด”

(ข้อมูลจากนักเรียนนายร้อยตำรวจคนที่ 3)

“การได้มาอยู่กับพ่อแม่สมมติในครั้งนี ในต่างจังหวัดที่ไม่เคยรู้จักและไม่เคยมามาก่อน ทำให้เราได้เรียนรู้วัฒนธรรมทางสังคม ประเพณี ความคิด ความเชื่อ วิถีชีวิตทุกอย่างของคนที่นี่ ได้เรียนรู้ว่าคนแต่ละที่แตกต่างกัน ความคิด พฤติกรรม ความเชื่อ และการดำเนินชีวิตก็ต่างกัน ทำให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน และหรือการได้ไปช่วยเหลือชุมชนในโอกาสต่าง ๆ ก็ทำให้เราได้เรียนรู้วิธีการเข้าถึงประชาชน วิธีการพูดคุยกับชาวบ้าน วิธีการสื่อสารกับชาวบ้าน วิธีการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องในเรื่องต่าง ๆ ให้กับชาวบ้าน ทำให้เรามีความเข้าใจชาวบ้านมากขึ้น”

(ข้อมูลจากนักเรียนนายร้อยตำรวจคนที่ 4)

“ได้ปลูกความเป็นสุภาพบุรุษสามพรานที่มีอยู่ในตัวเองของเราให้เป็นที่ประจักษ์แก่สังคมผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย ทั้งกับครอบครัวเราเอง และสังคมเพื่อนบ้านในชุมชนเราอยู่ในโรงเรียน เราอาจจะไม่มีโอกาสแสดงออกหรือเรื่องความอดทน ความเสียสละ ความยุติธรรม ความซื่อสัตย์อะไรเนี่ย แต่พอมาอยู่กับครอบครัว กับพ่อแม่สมมติ กับชาวบ้านมันได้ปลูกตัวตนของความเป็นตำรวจให้ออกมาให้เรารู้ว่าสิ่งที่โรงเรียนเราสอน เออมันมีอยู่จริงในตัวตนของเรา”

(ข้อมูลจากนักเรียนนายร้อยตำรวจคนที่ 2)

“หนูได้เห็นแบบอย่างที่ดีจากพ่อ พ่อเป็นผู้นำชุมชน หลายอย่างได้เรียนรู้จากพ่อ ในเรื่องการทำงาน การสื่อสารกับชาวบ้าน หรือแม้กระทั่งความเสียสละ ความรับผิดชอบ และการต้องเป็นที่พึ่งให้แก่คนในชุมชนให้ได้ไม่ว่าเราจะอยู่ในสถานะใดก็ตาม ต้องพร้อมช่วยเหลือชาวบ้านได้ทุกเมื่อ”

(ข้อมูลจากพ่อแม่สมมติคนที่ 4)

“ได้เรียนรู้หลักการทำงานกับสังคมในฐานะของการเป็นผู้นำ ได้เห็นตัวอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้แก่ลูก ๆ โดยไม่ต้องสอน แต่ทำให้เห็นเป็นตัวอย่าง เช่น ช่วยเหลือผู้คน การทำบุญ การบำเพ็ญประโยชน์”

(ข้อมูลจากพ่อแม่สมมติคนที่ 5)

“ในอนาคตเราไปเป็นตำรวจ เราจะปฏิบัติกับประชาชนด้วยความเมตตา อะลุ่มอล่วยให้เขา อย่างเช่น จับหมวกกันน็อค ก็อาจจะตักเตือนก่อน ไม่ปรับ เพราะรู้ว่าประชาชนที่ยากจนและเดือนร้อนจริง ๆ เขาก็ไม่มีเงินมาเสียค่าปรับหรอกนะครับ เงินสำหรับพวกเขามันหายากมากจริง ๆ ต้องลำบากมากกว่าจะได้เงินมา ฉะนั้น เราจะเกิดความรักและเห็นอกเห็นใจเขามากขึ้น มีอะไรก็คงจะอะลุ่มอล่วยกัน ผ่อนปรนกันได้บ้าง แต่ก็ต้องดูเป็นเคล ๆ ไป”

(ข้อมูลจากนักเรียนนายร้อยตำรวจคนที่ 2)

“ได้รับความรู้ใหม่ ๆ ในการประกอบอาชีพด้วยครับ อย่างเช่น การปลูกอ้อย ผมเพิ่งเคยรู้แหละครับว่าการปลูกอ้อยต้องใช้วิธีการเพาะชำ คือตอนแรกแม่ใช้ให้ไปปลูกอ้อย ก็ถามแม่ว่าแล้วเมล็ดอ้อยละแม่ คือเราเข้าใจมาตลอดว่าการปลูกอ้อยต้องให้การหว่านเมล็ด จะเอาเมล็ดอ้อยไปหว่าน”

(ข้อมูลจากนักเรียนนายร้อยตำรวจคนที่ 2)

“ได้รับความรู้ในการประกอบอาชีพ และก็เรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น อย่างเช่น การทำก่อสร้างกับพ่อ ทำให้รู้จักการเลื่อยไม้ การต่อไม้ การตอกตะปู ที่ตั้งแต่เกิดมา อยู่บ้านไม่เคยได้ตอกเลย ความรู้ในการการปลูกผักสวนครัว การกำจัดแมลง การทำส้มโอแฮอิม เป็นความรู้ใหม่ และทักษะในการประกอบอาชีพได้”

(ข้อมูลจากนักเรียนนายร้อยตำรวจคนที่ 1)

“การที่ได้ช่วยเหลือการทำงานของพ่อแม่ ซึ่งเป็นเกษตรกรเป็นหลัก ได้รับความรู้ใหม่ในการประกอบอาชีพ การปลูกพืช ปลูกอ้อย การเลี้ยงสัตว์ ได้รับความรู้ในการเตรียมดิน การขุดหลุมเพื่อปลูกพืช ได้รู้ว่าดินมันแข็งมาก ได้รู้วิธีการเข้าแล้วไถไปเก็บไข่ ซึ่งไม่ใช่ว่าจู่ ๆ จะเดินเข้าไปเก็บได้เลยนะครับ ต้องมีวิธีไม่ให้ไก่แตกตื่น หรือเวลาเดินเข้าไป ต้องระมัดระวังไม่ให้เหยียบไข่ที่ไก่เขาวางไว้บนพื้นด้วย”

(ข้อมูลจากนักเรียนนายร้อยตำรวจคนที่ 3)

“ก็ได้รับการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมตำรวจในทุก ๆ ด้านนะคะ การที่เราได้มาอยู่กับพ่อแม่สมมติและชุมชนเนี่ย มันทำให้เราได้แสดงควมมีคุณธรรม ในหลาย ๆ ด้าน ที่มีอยู่ในตัวเราให้ออกมา โดยที่เราไม่รู้ตัวหรอกครับ อย่างเช่น ความซื่อสัตย์เนี่ย คือที่บ้านเป็นร้านค้าชุมชนใช้ไหมคะ พ่อจะให้ของด้วย ก็มีของจีบถะ ของใช้ และก็ของกิน ลูกชิ้นปิ้งเจี้ย เราก็ต้องขายของ มีการหยิบจับเงินผ่านมือตลอดเวลา แต่เราไม่รู้สึกลอยใจได้เงินของประชาชนเลย เราไม่โกหกตัวเอง และไม่โกหกผู้อื่น เราขายของได้เท่าไร ลูกชิ้นก็ไม่มี เงินต้องได้ครบเท่านั้น ซึ่งพ่อไม่ได้มาถาม มานับหรอก แต่เรารายงานตลอดพ่อบอกว่า ให้หยิบกินได้เลยนะ อยากรินก็กินไปเลย แต่เราไม่เคยกินฟรีเลยนะคะ เราก็กินและจ่ายเงิน เอาเงินใส่กระป๋องให้พ่อตลอด ซึ่งตรงนี้นั้นมันเกิดขึ้นเอง พ่อไม่ได้มาบอกให้เราทำ พ่อไม่เคยจับผิด แต่เรารู้สึกว่า เป็นสิ่งที่เราต้องทำ คือเราต้องซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น”

(ข้อมูลจากนักเรียนนายร้อยตำรวจคนที่ 4, 5)

“รู้สึกภูมิใจในตนเองมากครับที่ได้ช่วยเหลือสังคม ได้รู้ว่าเออเราเป็นนักเรียนเราก็สามารถช่วยเหลือผู้อื่น ช่วยเหลือสังคมได้ในฐานะประชาชนพลเมืองคนหนึ่งของสังคม ไม่ใช่ตำรวจ และเมื่อไปเป็นตำรวจในอนาคตก็จะยึดมั่นว่า... อยู่ที่ไหนก็เหมือนกัน ขอให้เรายึดมั่นในอุดมการณ์ของตนเอง...”

(ข้อมูลจากนักเรียนนายร้อยตำรวจคนที่ 3)

2.4.1.2 พ่อแม่สมมติ

1. เกิดทัศนคติที่ดีต่อตำรวจ เกิดความรู้สึกที่ดี เกิดความรู้สึกศรัทธาและเชื่อมั่นในองค์กรตำรวจมากขึ้น พ่อแม่สมมติและบุคคลในครอบครัว ชุมชน ได้มีโอกาสรู้จัก สัมผัสทำความเข้าใจ เรียนรู้และใกล้ชิดกับนักเรียนนายร้อยตำรวจอย่างที่ไม่เคยมีโอกาสมาก่อน ในการนี้ทำให้ทุกคนได้รู้ว่า ตำรวจก็เป็นดังลูกหลาน การมองตำรวจในทัศนคติที่ไม่ดีก่อนหน้านี้ก็ค่อย ๆ ลดลงไปส่วนหนึ่งเพราะความได้ใกล้ชิด และรู้จักตัวตนของตำรวจ (ในอนาคต) ส่วนหนึ่งเกิดจากการได้มี

นักเรียนนายร้อยตำรวจมาคอยช่วยเหลือแบ่งเบาภาระในบ้าน ทำให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อกันทั้งพ่อแม่และนักเรียนส่งผลต่อการเกิดภาพลักษณ์ที่ดีต่อวิชาชีพตำรวจ

2. ได้รับการแบ่งเบาหน้าที่การงานในครัวเรือนจากนักเรียนนายร้อยตำรวจที่เป็นลูกสมมติ พ่อแม่สมมติบางครอบครัวไม่มีลูกหลาน หรือลูกหลานไม่ได้อยู่ด้วยกัน แต่พ่อแม่ก็มีการงานและภารกิจในการดำรงชีวิตมากมาย การได้นักเรียนนายร้อยตำรวจมาอยู่ด้วย ก็นับว่าได้ลูกหลานมาช่วยเหลือกิจการงานการภายในครอบครัว ซึ่งเป็นการแบ่งเบาภาระให้กับประชาชนได้

3. เกิดความภาคภูมิใจ ที่ได้เป็นส่วนหนึ่งในการอบรมเลี้ยงดู และได้เป็นส่วนหนึ่งในความสำเร็จของนักเรียนซึ่งเป็นลูกสมมติ ที่จะเติบโตขึ้นไปเป็นตำรวจที่ดี เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติต่อไปในอนาคต การที่พ่อแม่ได้มีโอกาสเลี้ยงดู อบรมสั่งสอน แลกเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้ซึ่งกันและกันระหว่างประชาชนกับตำรวจ ทำให้เกิดความรักและผูกพัน ความเมตตา ความเข้าใจซึ่งกันและกัน อันจะก่อให้เกิดสายใยสัมพันธ์อันยาวนานต่อไปในอนาคตด้วย

4. ได้ถ่ายทอดวิชาชีพ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้แก่นักเรียนนายร้อยตำรวจ ถือเป็นความรู้และทักษะเพิ่มเติมเพื่อเป็นประโยชน์ในภายภาคหน้าต่อไปได้

5. เกิดความรู้สึกการยอมรับความเท่าเทียมกันทางเพศ เพราะบางครอบครัวได้รับนักเรียนนายร้อยตำรวจหญิงไปเป็นลูกสมมติ ซึ่งเบื้องต้นอาจเกิดความรู้สึกอคติในใจขึ้นบ้างว่า ผู้หญิงจะมีความแข็งแรง อดทนเท่ากับผู้ชายได้หรือ จะใช้แรงงานกายได้เท่าผู้ชายหรือไม่ แต่เมื่อได้รับนักเรียนนายร้อยตำรวจหญิงเข้ามาอยู่ในครอบครัวด้วยแล้ว กลับได้รับรู้ว่ามีนักเรียนนายร้อยหญิงหรืออาจมีความแตกต่างกันทางด้านสรีระและความแข็งแรงทางกายบ้าง หากแต่ความอดทน ความสู้งาน และความเข้มแข็งในจิตใจ มิได้แตกต่างกันเลย ทำให้ได้เรียนรู้ว่า ความแตกต่างทางเพศมิใช่อุปสรรคในการทำงานและการสร้างสรรค์สิ่งที่ดีให้กับสังคม ตรงกันข้ามความได้เปรียบทางเพศชายหญิงอาจส่งผลดีต่อการทำงานโดยเฉพาะวิชาชีพตำรวจได้ด้วย เพราะบางภารกิจอาจต้องอาศัยความเป็นผู้หญิงในการจัดการที่ดีกว่าผู้ชาย หรือบางภารกิจผู้ชายอาจมีข้อได้เปรียบในการปฏิบัติภารกิจที่ดีกว่าผู้หญิง ดังนั้นการทำงานที่จะส่งผลสำเร็จควรได้รับการประสานสัมพันธ์ที่ดีและร่วมมือกันระหว่างตำรวจชายและตำรวจหญิง

ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

“ได้มีลูกตำรวจมาอยู่ด้วย อย่างแรก ก็ดีมากนะในส่วนของ การแบ่งเบาภาระงานในบ้าน หรือช่วยเหลือในการประกอบอาชีพ อย่างที่บ้าน พ่อเขาทำก่อสร้าง ก็ได้ลูกมาช่วยฝึกงานตรงนี้ ก็ถือว่าเป็นการเรียนรู้การประกอบอาชีพไปด้วยนะ เมื่อวันข้างหน้าจะได้มีความรู้วิชาหาเลี้ยงตัวเองอีกอย่างนึง”

(ข้อมูลจากพ่อแม่สมมติคนที่ 1)

“เห็นเป็นลูกหลานคนหนึ่ง ไม่ได้มองว่าเขาเป็นตำรวจนะ การที่เขา มาอยู่ มาช่วยงานเรา มาเป็นเพื่อนเรา เราก็มองเขา และอีกอย่างทำให้รู้ว่านักเรียนได้รับการฝึกจาก โรงเรียนมาอย่างดีมาก มีความสุภาพ อ่อนน้อม เรียบร้อย ไม่ดื้อ มีความอดทน ซื่อสัตย์ ทำให้รู้สึก ว่า ตำรวจดี ไม่ได้มีความรู้สึกที่ว่าตำรวจจะไม่ดีอย่างที่เคยเป็นมา”

(ข้อมูลจากพ่อแม่สมมติคนที่ 2)

“อย่างแรกก็ได้เพื่อน ได้ลูกหลาน มาช่วยงานการในบ้าน และเรียนรู้งาน เพื่อชุมชนสังคม รู้สึกดีใจและภาคภูมิใจที่ได้มีโอกาสเป็นส่วนหนึ่งได้เลี้ยงดู อบรมสั่งสอน ตำรวจ ในอนาคต ซึ่งโอกาสตรงนี้ ไม่ได้มีมาง่าย ๆ และไม่เชื่อว่าใครก็จะได้รับทุกคนหากไม่มีลูกหลาน เป็นตำรวจเอง”

(ข้อมูลจากพ่อแม่สมมติคนที่ 3)

“ได้เกิดทัศนคติที่ดีต่อตำรวจมากขึ้น และได้รับความรู้สึกถึงความ เท่าเทียมทางเพศ พ่อดิเรกได้รับลูกสาว 2 คนเน้อะ ตอนแรกเราคิดว่าหทัย... ได้ลูกสาวอะ จะไหวเรื้ออะ ภาพที่คิดในหัวคือ เด็กผู้หญิงอ่อนแอ ๆ เหวอบางร่างน้อย ความทรหดบึกบึนคงไม่ได้เท่าผู้ชาย จะทำงานอะไรได้ แบบนี้ แต่พอวันที่ลูกเข้ามาในบ้าน สิ่งที่เขาทำ สิ่งที่เขาแสดงออกทุกอย่างบอกได้ คำเดียวว่า เราได้เรียนรู้เลยว่า ดอกไม้เหล็ก มันเป็นอย่างไง... คือสิ่งที่เป็นตำรวจผู้ชายทำได้ เขาก็ ทำได้ ตำรวจหญิงอาจจะเสียเปรียบตรงรูปร่างและความแข็งแรงทางร่างกาย แต่ความเข้มแข็งในจิตใจ ไม่ต่างกัน อันนี้คือขอชื่นชมและยกย่องด้วยใจจริง”

(ข้อมูลจากพ่อแม่สมมติคนที่ 4)

2.4.2 ผลที่เกิดกับสังคม ชุมชน

จากการสัมภาษณ์นักเรียนนายร้อยตำรวจ พ่อแม่สมมติ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานหลักสูตรนักเรียนนายร้อยฝึกปฏิบัติประชาชนในชนบทในพื้นที่จังหวัดชัยนาทในครั้งนี้ พบว่า เกิดผลประโยชน์ต่อสังคม ชุมชนมากมาย ดังประเด็นสำคัญต่อไปนี้

1. เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้บริบทสังคมและวัฒนธรรมชุมชนระหว่างกันเพื่อต่อยอดในการพัฒนาชุมชน การที่นักเรียนนายร้อยตำรวจได้เข้ามาฝึกหลักสูตรฯ ในครั้งนี้ ถือเป็น การแลกเปลี่ยนเรียนรู้สังคมและวัฒนธรรมระหว่างกัน นักเรียนได้เรียนรู้วัฒนธรรมประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนเศรษฐกิจ การเมืองการปกครองจังหวัดชัยนาท เกิดความเข้าใจเรื่องของ สังคมพหุวัฒนธรรม นักเรียนได้มีโอกาสเรียนรู้สังคมไทยในชนบท และสัมผัสวัฒนธรรมต่างถิ่น ในบริบทที่แตกต่างกันได้เห็นบรรยากาศและความเป็นอยู่ของสังคมชนบท และจังหวัดเองก็ได้มีโอกาส

เผยแพร่วัฒนธรรมท้องถิ่นให้เป็นที่รู้จัก อันจะส่งผลต่อการต่อยอดในการพัฒนาจังหวัดต่อไปในอนาคต

2. ชุมชนได้รับการพัฒนาในด้านต่าง ๆ เนื่องจากชุมชนได้รับความช่วยเหลือจากนักเรียนนายร้อยตำรวจ ในการปฏิบัติภารกิจหลักทั้งต่อครอบครัวและสังคม การบำเพ็ญประโยชน์เป็นจิตอาสาพัฒนาสังคมในด้านต่าง ๆ ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ทำให้ชุมชนได้รับประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งถือเป็นการช่วยพัฒนาชุมชนให้มีความเจริญขึ้นอีกทางหนึ่ง

3. สังคมเกิดทัศนคติที่ดีต่อตำรวจ และองค์กรตำรวจ เมื่อได้มีโอกาสเห็นนักเรียนนายร้อยตำรวจได้รับใช้ประชาชน ได้ทำกิจกรรมร่วมกันกับชุมชน และการบำเพ็ญประโยชน์ต่อชุมชนในหลากหลายด้านนั้น ทำให้ชุมชนเกิดความรู้สึกที่ดีต่อตำรวจ และมองภาพลักษณ์ตำรวจไปในทางที่ดีขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้ประชาชนมีความเข้าใจและเกิดความเชื่อมั่นในตัวตำรวจมากขึ้น และพร้อมที่จะปฏิบัติตามกฎหมาย ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม ซึ่งจะส่งผลให้สังคมมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยและสงบสุข

4. เด็กและเยาวชนในชุมชนได้รับการพัฒนาด้านการศึกษา ได้รับความรู้ในเรื่องของกฎหมายในชีวิตประจำวัน เรื่องพิษภัยของยาเสพติด และแนวทางในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ซึ่งเป็นการพัฒนาด้านความคิดและความรู้ให้แก่เด็ก ๆ และเยาวชนในชุมชนเพื่อให้เด็กและเยาวชนในชุมชนได้มีอนาคตที่ดีในภายภาคหน้า

5. เป็นการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาประเทศระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ภารกิจนี้เป็นการสร้างความภาคภูมิใจให้แก่ประชาชนในชนบทที่ได้มีโอกาสได้ช่วยเหลือและเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาประเทศ ตลอดจนสร้างความสำนึกรักในท้องถิ่น สร้างความสมัครสมานสามัคคี ปองดองสมานฉันท์ ให้เกิดขึ้นในชุมชนได้อย่างยั่งยืน

ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลสำคัญดังนี้

“มันเป็นการสร้างความร่วมมือ สร้างเครือข่ายการพัฒนาสังคมระหว่างทุกภาคส่วนในสังคม ทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชน ทางอำเภอก็รู้สึกดีและขอบคุณที่ทางโรงเรียนนายร้อยตำรวจสามพรานให้เกียรติชุมชนได้มีโอกาสเรียนรู้และมีส่วนช่วยพัฒนาสังคมและประเทศได้”

(ข้อมูลจากพัฒนาการอำเภอคนที่ 1)

“ได้รู้ว่าประชาชนคนตัวเล็ก ๆ อย่างเราก็มีโอกาสและมีศักยภาพในการช่วยเหลือทางการจากการที่ต่อรับการรับลูกสมมติในครั้งนี้”

(ข้อมูลจากพ่อแม่สมมติคนที่ 2)

“หลักสูตรฯ นี้ถือว่าให้ประโยชน์มากกว่าผลเสีย ไม่ใช่แค่เฉพาะตัวบุคคลแต่ชุมชนก็ได้ด้วย ชุมชนได้ประโยชน์จากการได้เผยแพร่วัฒนธรรมประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และหรือจากความรู้ต่าง ๆ ในเรื่องของการศึกษาต่อให้เด็ก ๆ ในหมู่บ้าน หรือความรู้ในเรื่องของกฎหมายประชาชนทั่ว ๆ ไป”

(ข้อมูลจากพัฒนาการอำเภอคนที่ 2)

“ประชาชนรู้สึกดีต่อตำรวจมากขึ้นนะ และก็ได้เข้าใจตำรวจมากขึ้น เข้าใจว่าตำรวจก็ต้องมีหน้าที่ เขาก็ต้องทำตามหน้าที่ ไม่ใช่จะมาจับทำร้ายอะไรเรา ประชาชนก็เข้าใจมากขึ้น และปฏิบัติตามกฎหมายมากขึ้น บ้านเมืองชุมชนก็สงบเรียบร้อย”

(ข้อมูลจากพัฒนาการอำเภอคนที่ 1)

“เกิดการพัฒนาชุมชนในหลายด้าน ๆ นะคะ เช่น การศึกษา ที่นักเรียนได้มาแนะแนวทางการศึกษาต่อให้แก่เด็ก ๆ และเยาวชนในชุมชน ก็เป็นการบูรณาการทางการเรียนต่อให้กับเด็ก ๆ เพราะปกติเด็ก ๆ ในชุมชนไม่มีโอกาสได้รับรู้แนวทางในการศึกษาต่อเท่าไร และก็ไม่ค่อยได้เรียนต่อด้วย”

(ข้อมูลพ่อแม่สมมติคนที่ 2)

2.4.3 ผลเสีย ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการหลักสูตรนักเรียนนายร้อยฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท

สำหรับผลเสีย ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการหลักสูตรนักเรียนนายร้อยฝึกรับใช้ประชาชนในชนบทในครั้งนี้ โดยสรุปพบว่ามีข้อคิดเห็นเพื่อพัฒนาหลักสูตรฯ ให้ตอบสนองความต้องการและบรรลุวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมตำรวจในประเด็นสำคัญ ๆ ดังต่อไปนี้

1. การคัดกรองครอบครัวพ่อแม่สมมติ ความเสมอภาค และมาตรฐานในการคัดเลือกบ้านพ่อแม่สมมติให้นักเรียนนายร้อยตำรวจ โดยคำนึงถึงความแตกต่างทางสังคม และความเหลื่อมล้ำของการกระจายอาชีพพ่อแม่สมมติและอาชีพที่แท้จริงของครอบครัวนักเรียนนายร้อยตำรวจเอง ในประเด็นนี้หมายถึงการคัดเลือกครอบครัวพ่อแม่สมมติ ที่มีความแตกต่างกันในเรื่องของอาชีพ และฐานะ เช่น อาชีพข้าราชการ กับอาชีพเกษตรกร บริบทในการดำเนินชีวิต สิ่งแวดล้อม และความเป็นอยู่ย่อมแตกต่างกัน ซึ่งในเรื่องนี้ถือว่าเป็นประเด็นที่มีความละเอียดอ่อนเป็นอย่างมาก และส่งผลต่อการฝึกการปรับตัว เรียนรู้บริบท การรับใช้สังคม และการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมตำรวจที่แตกต่างกัน

2. ระยะเวลาในการดำเนินงานหลักสูตรนักเรียนนายร้อยฝึกหัดใช้ประชาชนในชนบท เนื่องจากระยะเวลาในการดำเนินงานหลักสูตรฯ นี้ ได้กำหนดระยะเวลาให้นักเรียนได้ไปอยู่กับครอบครัวพ่อแม่สมมติในชนบทเป็นเวลา 14 วัน เท่านั้น ซึ่งพบว่า ระยะเวลาสั้นเกินไปสำหรับการเรียนรู้และฝึกหลักสูตรฯ นี้ เพราะการที่จะได้ซึมซับวัฒนธรรม และเรียนรู้วิถีชีวิตคนในชนบท อาจจะต้องใช้เวลาที่นานกว่านี้ กว่าที่จะสร้างความไว้วางใจ เชื่อใจ สร้างความสัมพันธ์อันดี และสร้างความผูกพัน ซึ่งทุกอย่างต้องอาศัยเวลาในการก่อร่างขึ้นมา หากให้เวลาเพิ่มอีกสักระยะ ก็จะเป็นการสร้างประโยชน์แก่ตัวนักเรียนนายร้อยเองและสังคมชุมชนได้มากกว่านี้

3. การคัดเลือกพื้นที่การฝึกหลักสูตรให้นักเรียนนายร้อยตำรวจ ตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรฯ ที่มุ่งให้นักเรียนนายร้อยตำรวจได้มีโอกาสเรียนรู้ ได้ฝึกการทำงานแบบชาวบ้าน และได้ศึกษาสังคมแบบชาวบ้านในชนบท และให้เกิดจิตสำนึกที่จะบริการรับใช้ประชาชน ดังนั้นการคัดเลือกพื้นที่ให้นักเรียนนายร้อยตำรวจจึงควรเป็นพื้นที่ที่มีความเป็นชนบทจริง ๆ โดยให้เน้นอำเภอที่ห่างไกลจากตัวเมือง ไม่ควรคัดเลือกพื้นที่ในอำเภอเมืองเนื่องจากอำเภอเมืองนั้นจะมีบริบทความเป็นเมืองที่มีความทันสมัย มีความสะดวกสบาย มีบริบทและสิ่งแวดล้อมที่ไม่เอื้อต่อการฝึกหัดใช้ประชาชน มากกว่าในต่างอำเภอที่มีบริบทความเป็นชุมชนแบบชาวบ้านมากกว่า ซึ่งจะทำให้ นักเรียนนายร้อยได้เรียนรู้ความยากลำบากและการดำเนินชีวิตของชาวชนบทได้ดีกว่าพื้นที่ในเมือง

ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลสำคัญดังนี้

“อยากฝากคิดนิดนึงคะในเรื่องของความเสมอภาค มาตรฐานในการเลือกบ้านพ่อแม่ให้พวกเรา เพราะบางทีมันแตกต่างกัน อาจจะดูอาชีพของพ่อแม่สมมติประกอบกับอาชีพพ่อแม่ที่แท้จริงของนักเรียนด้วยก็ได้ เช่น ครอบครัวที่มาจากครอบครัวข้าราชการอยู่แล้ว ก็ไม่ควรได้ไปอยู่กับครอบครัวที่เป็นข้าราชการอีก เพราะจะไม่ได้มีโอกาสได้ฝึกอาชีพที่แตกต่าง หรือบริบททางความเป็นอยู่และสังคมมันก็แตกต่างกันระหว่างบ้านที่เป็นข้าราชการกับบ้านที่เป็นเกษตรกร”

(ข้อมูลจากนักเรียนนายร้อยตำรวจคนที่ 5)

“บ้านที่ทำอาชีพต่างกันมาก ๆ เช่น บ้านที่เป็นครู เป็นข้าราชการ กับบ้านที่เป็นเกษตรกร หรือค้าขาย ความเป็นอยู่ต่างกันมาก บ้านเพื่อนเราทำไมสบายกว่าเรา ไม่ต้องทำอะไรเลยนอนห้องแอร์ด้วย แต่เราปลูกผักทำนา นอนห้องพัดลม คืออยากให้คัดกรองอาชีพพ่อแม่นิดนึงอย่าส่งมาอยู่บ้านที่ต่างกันมาก”

(ข้อมูลจากนักเรียนนายร้อยตำรวจคนที่ 1)

“ระยะเวลาน้อยจังค่ะ ไม่ใช่ว่าอยากจะได้ลูกตำรวจมาช่วยงานเราหรือใช้งานอะไรนะคะ แต่มันเป็นในเรื่องของความรักและความผูกพัน เวลาในการได้เรียนรู้ซึ่งกันและกันมากกว่าคือมาแปบเดียว 14 วันนะ เพิ่งได้รู้จักกัน กำลังจะสนิทกัน อ้าว... ต้องจากกันแล้ว คือระยะเวลา 14 วัน เป็นระยะของการสร้างความผูกพันและความสนิทสนม ก็รู้สึกว่ถ้ามีเวลามากกว่านี้อีกสักหน่อยเราก็จะได้รู้จักและเรียนรู้กันมากขึ้น”

(ข้อมูลจากพ่อแม่สมมติคนที่ 2)

“เวลาน้อยไปค่ะ คือเอาจริง ๆ เราอยากอยู่กับพ่อแม่สมมติเราให้นานกว่านี้เรากำลังรู้สึกสนิทสนม ไว้ใจกัน กำลังผูกพัน แต่ต้องจากไปในเวลาที่เรากำลังผูกพันเลย มันก็กระชากใจมากเหมือนกัน”

(ข้อมูลจากนักเรียนนายร้อยตำรวจคนที่ 5)

“อยากอยู่นานกว่านี้อีกนิด อยากช่วยพ่อแม่สมมติให้นานกว่านี้ เพราะเห็นว่าพ่อแม่ลำบาก มีงานเยอะแยะเลย เราอยู่ เรายังได้ช่วยพ่อแม่ได้เยอะ อยากอยู่ช่วยไปอีก”

(ข้อมูลจากนักเรียนนายร้อยตำรวจคนที่ 3)

“อยากให้เพิ่มเวลาในการอยู่ในพื้นที่ให้มากกว่านี้อีกสักนิด เวลา 14 วัน น้อยไปสำหรับการสร้างความผูกพัน และการเรียนรู้สังคม แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า จะไม่ได้เห็นอะไรนะ ก็ได้เห็นแหละ แต่มันยังไม่ได้ซึมซับมากมาย อยากให้โครงการนี้สามารถสร้างความรัก ความผูกพันระหว่างครอบครัวกับนักเรียนและสร้างเสริมการเรียนรู้ให้แก่เด็กเรียนให้มากกว่านี้”

(ข้อมูลจากพ่อแม่สมมติคนที่ 3)

“อยากฝากเรื่องการคัดเลือกพื้นที่อีกนิดนะครับ คือควรตัดอำเภอเมืองออกไปเลย เพราะอำเภอเมืองมีความสะดวกสบาย และก็อาชีพพ่อแม่ที่อยู่ในเมืองเนี่ยก็จะไม่ได้ทำเกษตรกรรมแบบต่างอำเภอ ทำให้คนที่ไปอยู่ในอำเภอเมืองจะไม่ได้สัมผัสกับบรรยากาศที่ต้องมีกิจกรรมที่สัมพันธ์กับชุมชน และก็ไม่ได้มีโอกาสเห็นความยากลำบากของชาวบ้านที่อยู่ตามบ้านนอก ตลอดจนไม่ได้รับการเรียนรู้การฝึกอาชีพเกษตรกรรม ไม่ได้มีโอกาสรับใช้พ่อแม่และชุมชนมากเท่าไรนัก”

(ข้อมูลจากนักเรียนนายร้อยตำรวจคนที่ 3)

จะเห็นได้ว่า ผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบทนั้น หากได้มีประโยชน์ต่อตัวนักเรียนนายร้อยตำรวจเพียงอย่างเดียวไม่ หากแต่มีประโยชน์ต่อชุมชน และสังคมในหลากหลายด้าน ซึ่งล้วนแล้วแต่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาบุคคล และสังคม ชุมชน ประเทศชาติทั้งสิ้น และหากมองภาพรวมถึงการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ในการเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในด้านคุณธรรม จริยธรรมตำรวจ ให้แก่นักเรียนนายร้อยตำรวจแล้วนั้นจะพบว่า การที่นักเรียนได้มาฝึกหลักสูตรฯ นี้ เป็นการส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงออกถึงความเป็นผู้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในด้านคุณธรรม จริยธรรมตำรวจอย่างเต็มเปี่ยมในทุก ๆ ด้าน รวมถึงในด้านที่ยังขาด เช่น ด้านความซื่อสัตย์ และความยุติธรรม ทั้งนี้จึงเห็นได้ว่า สิ่งที่สะท้อนถึงคุณธรรม จริยธรรมตำรวจในตัวนักเรียนนั้นสามารถแสดงออกผ่านกิจกรรมและภารกิจต่าง ๆ ที่นักเรียนได้ปฏิบัติในการได้รับใช้ประชาชน ในหลักสูตรฯ นี้

2.5 เจ็อนไขและปัจจัยแห่งความสำเร็จในการดำเนินงานหลักสูตรนักเรียนนายร้อยฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท (ถอดจากการสัมภาษณ์)

สำหรับเจ็อนไขและปัจจัยแห่งความสำเร็จในการดำเนินงานหลักสูตรนักเรียนนายร้อยฝึกรับใช้ประชาชนในชนบทในครั้งนี้ นั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ในการส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมตำรวจ ให้แก่นักเรียนนายร้อยตำรวจ จากการสังเกตและสัมภาษณ์พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จมีหลายประเด็นดังต่อไปนี้

1. ความเชื่อมั่นและศรัทธาในองค์กรตำรวจ การดำเนินงานหลักสูตรนักเรียนนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบทเป็นหลักสูตรฯ ของโรงเรียนนายร้อยตำรวจได้ตั้งขึ้นเพื่อพัฒนานักเรียนนายร้อยตำรวจให้มีจิตสำนึกในการรับใช้และบริการประชาชน เพื่อเรียนรู้ความแตกต่างในบริบททางสังคม และปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อการเป็นตำรวจในอนาคต การที่นักเรียนนายร้อยตำรวจจะต้องลงพื้นที่ไปใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับครอบครัวพ่อแม่สมมติในชนบทได้นั้น ก็ย่อมต้องผ่านการยอมรับของครอบครัวและชุมชนเป็นหลัก ซึ่งจากการสัมภาษณ์พบว่า ครอบครัวพ่อแม่สมมติได้รับข้อมูลและการสื่อสารการประชาสัมพันธ์จากองค์กรบริหารส่วนตำบล และจากพัฒนาการอำเภอ ในเรื่องของการดำเนินงานหลักสูตรฯ นี้ การที่ครอบครัวพ่อแม่สมมติตัดสินใจที่จะยอมรับนักเรียนนายร้อยตำรวจมาฝึกรับใช้นั้น สิ่งที่สำคัญที่สุดเกิดจากความเชื่อมั่น ในชื่อเสียงและภาพลักษณ์ของโรงเรียนนายร้อยตำรวจ และความศรัทธาในความเป็นหน่วยราชการ รวมทั้งศรัทธาในองค์กรตำรวจ ทำให้เกิดความไว้วางใจ เกิดความไว้วางใจในการที่จะเปิดรับนักเรียนนายร้อยตำรวจเข้ามาอยู่กับครอบครัวและมีความจริงใจที่จะอบรมสั่งสอนและเสริมสร้างการเรียนรู้ให้กับนักเรียน ในส่วนนี้จึงเห็นว่า ภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กรตำรวจ และโรงเรียนนายร้อยตำรวจมีส่วนสำคัญในการสร้างความศรัทธาและเชื่อมั่นของชาวบ้านในการผลักดันให้การดำเนินงานหลักสูตรฯ ประสบความสำเร็จได้

2. ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ หลักสูตรฯ นี้เป็นหลักสูตรฯ ที่เกิดขึ้นเพื่อฝึกให้นักเรียน นายร้อยตำรวจได้มีโอกาสเรียนรู้ และฝึกการทำงานแบบชาวบ้าน และปลูกฝังให้นักเรียนได้เกิดจิตสำนึกที่จะผดุงความเป็นธรรม ในกลุ่มประชาชน เกิดจิตสำนึกในการบริการรับใช้ประชาชน ตลอดจนให้นักเรียนได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการพัฒนา หมู่บ้าน และชุมชน ทั้งนี้พบว่าทั้งตัวนักเรียนนายร้อยตำรวจเองและพ่อแม่สมมติ ตลอดจนชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้องต่างรับรู้และเข้าใจในวัตถุประสงค์นี้อย่างถ่องแท้ ทำให้การดำเนินงานหลักสูตรฯ เป็นไปด้วยความราบรื่น เรียบร้อย และประสบความสำเร็จ ในการฝึกนักเรียนนายร้อยให้ได้บรรลุ วัตถุประสงค์ตามที่หลักสูตรฯ ได้ตั้งไว้

3. การติดต่อสื่อสาร การให้ความรู้ที่ถูกต้อง และการประสานงานที่ดี ระหว่างองค์กร และหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานหลักสูตรฯ ซึ่งในที่นี้หมายถึง โรงเรียนนายร้อย ตำรวจ องค์กรบริหารส่วนตำบล อำเภอ จังหวัด รวมทั้งครอบครัวพ่อแม่สมมติ ที่ต้องมีความจริงจัง ในการสื่อสารวัตถุประสงค์ของหลักสูตรฯ กระบวนการดำเนินงาน อย่างถูกต้อง ตรงไปตรงมา ไม่บิดเบือนข้อมูลที่แท้จริง เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ และบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรฯ ซึ่งจากการสัมภาษณ์พบว่า หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมีการจัดประชุมชี้แจงกับชุมชน และครอบครัว ให้เข้าใจถึงหลักสูตรฯ นี้ อย่างสม่ำเสมอ อีกทั้งมีการประเมินผลการดำเนินงานเป็นระยะ ๆ ผ่านการตรวจเยี่ยม และการประชุมติดตามโครงการอย่างใกล้ชิด

4. เครือข่ายความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในสังคม หลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจ ฝึกรับใช้ประชาชนในชนบทเกิดขึ้นและสำเร็จได้ ก็ด้วยการได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่าย ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ซึ่งถือได้ว่าเป็นการส่งเสริมการพัฒนาประเทศแบบองค์รวม ซึ่งในการ นี้ หลักสูตรฯ จะสำเร็จไปไม่ได้เลยหากปราศจากความร่วมมือของทุกภาคส่วนในสังคมเป็นสำคัญ

5. ความมีอุดมการณ์และสำนึกในการรับใช้ประชาชน ของนักเรียนนายร้อยตำรวจเอง ที่ได้รับการปลูกฝัง อบรม มาจากโรงเรียนในการที่มีความรักในเกียรติยศแห่งการเป็นผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ ความมีอุดมการณ์ในการปกป้องและรักษาความสุขสงบของประชาชน ตลอดจนการรับใช้ประชาชน ด้วยความมีคุณธรรม สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งที่ดีตัวอยู่ในนักเรียนนายร้อยตำรวจทุก ๆ คน เมื่อมาฝึก รับใช้ประชาชนในครอบครัวพ่อแม่สมมติจึงทำให้การประพฤติปฏิบัติตนของนักเรียนเป็นไปด้วยความ เรียบร้อย สุภาพอ่อนน้อม ที่สะท้อนถึงการมีอุดมการณ์ในวิชาชีพ และสำนึกรักประชาชนเป็นที่ตั้ง เหล่านี้ ทำให้หลักสูตรฯ เป็นที่ยอมรับ และได้รับความไว้วางใจจากครอบครัวพ่อแม่สมมติ และยินดีที่จะส่งเสริมหลักสูตรฯ นี้ต่อไป ทำให้หลักสูตรฯ บรรลุวัตถุประสงค์และเกิดประโยชน์ต่อชุมชนและ สังคมเป็นอย่างมาก

ตั้งคำถามของผู้ให้ข้อมูลสำคัญดังนี้

“เขาก็มี่ประชุมไข่มะ ทางราชการ อำเภอนะ เขาก็เรียกประชุม ไปชี้แจงแล้วว่าจะมีนักเรียนนายร้อยตำรวจนะ มาจากโรงเรียนนายร้อยตำรวจสามพรานนะ ที่นครปฐมนะ จะมาอยู่เป็นลูกสมมติเรา เรียกว่าโครงการพ่อแม่สมมติ เขาก็จะชี้แจงว่าโครงการนี้เป็นยังไง เรารับลูกมาทำไม และจะต้องเลี้ยงดูลูกสมมติเรายังไง เขาก็จะบอกเราและขอความสมัครใจนะ ว่าใครจะรับ เราก็รับ เพราะอย่างแรกเลยคือเราเชื่อมั่นในความเป็นราชการ ความเป็นตำรวจ ความมีชื่อเสียงของโรงเรียนนายร้อยตำรวจเนอะ ตรงนี้แหละที่ทำให้เราเชื่อใจ มันใจว่า เออ คงไว้ใจได้แหละ ไม่หลอกลวงอะไรเราหรอก”

(ข้อมูลจากพ่อแม่สมมติคนที่ 2)

“การติดตามโครงการมีในส่วนของการได้รับการตรวจเยี่ยมผู้หมวดปกครองจากทางโรงเรียน ผู้บัญชาการโรงเรียนก็มา ละก็ตำรวจปกครองประจำอำเภอ ก็มาตรวจเยี่ยมเป็นระยะ พูดคุยกับพวกเรา และก็พ่อแม่”

(ข้อมูลจากนักเรียนนายร้อยตำรวจคนที่ 3)

“ก็ต้องชี้แจงวัตถุประสงค์ของหลักสูตรฯ อย่างตรงไปตรงมากับพ่อแม่และชุมชน บอกกล่าวให้เขารู้ว่าจะมีนักเรียนนายร้อยตำรวจมานะ มาทำอะไร และเราต้องเอื้อประโยชน์อะไรให้เขาบ้าง ซึ่งสิ่งที่สำคัญก็คือให้เขาได้มาเรียนรู้บริบท อาชีพ สิ่งแวดล้อม การบริการรับใช้ประชาชน ก็ต้องบอกชาวบ้านเข้าใจ ว่าเป็นการช่วยเหลือทางการนะ เรามีส่วนช่วยเหลือพัฒนาสังคมและประเทศชาติได้ผ่านโครงการนี้ คือเราต้องชี้แจงวัตถุประสงค์ และวิธีการดำเนินงานให้ชาวบ้านเข้าใจด้วย เขาจะได้ปฏิบัติถูก”

(ข้อมูลจากพัฒนาการอำเภอคนที่ 1)

“ความสำเร็จก็เกิดจากความร่วมมือ ทุกภาคส่วนต้องร่วมมือกัน ทั้งโรงเรียน จังหวัด และชุมชน ก็เป็นการร่วมมือกันในทุก ๆ ฝ่าย เกิดเป็นเครือข่ายความร่วมมือกันขึ้น จะเห็นว่าการมีเครือข่ายที่ดี และการร่วมมือเป็นปัจจัยสำคัญในการทำให้โครงการประสบความสำเร็จ”

(ข้อมูลจากพัฒนาการอำเภอคนที่ 2)

“สิ่งที่ทำให้ประสบความสำเร็จที่สำคัญอีกอย่างหนึ่ง มองว่า มาจากตัวนักเรียนนายร้อย ตำรวจเองนะ คือเขามาพร้อมกับอุดมการณ์ มาพร้อมกับสำนึกจิตอาสาที่ได้รับการฝึกมาอย่างดีแล้ว จากโรงเรียน เขามาในฐานะของนักเรียนตำรวจที่จะเติบโตไปเป็นตำรวจที่ดีในอนาคต ฉะนั้นสิ่งที่เขา แสดงออกมามันสะท้อนถึงความสำนึกที่ดีของการจะเป็นตำรวจที่ดี และรักษาอุดมการณ์ รักษา ภาพลักษณ์ที่ดีของนักเรียนนายร้อยตำรวจอย่างเต็มเปี่ยม ซึ่งตรงนี้นั้นทำให้เราเกิดความประทับใจ เกิดความชื่นชม ทำให้เรารู้สึกยินดี ที่จะรับนักเรียนในโครงการนี้อีกต่อ ๆ ไป ฉะนั้น การสั่งสมชื่อเสียง และการรักษาอุดมการณ์ของนักเรียนเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดที่จะทำให้โครงการนี้ประสบความสำเร็จ อย่างดีต่อไป”

(ข้อมูลจากพ่อแม่สมมติคนที่ 3)

2.6 การปฏิบัติที่เป็นเลิศ ในการส่งเสริมจริยธรรมตำรวจ 4 ด้าน จากหลักสูตรนักเรียน นายร้อยฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท

จากการสังเกตและการสัมภาษณ์นักเรียนนายร้อยตำรวจ พ่อแม่สมมติ และผู้ที่เกี่ยวข้อง กับหลักสูตรฯ ถึงการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการส่งเสริมจริยธรรมตำรวจ 4 ด้าน ได้แก่ 1) ความยุติธรรม 2) ความรับผิดชอบ 3) ความเสียสละ และ 4) ความซื่อสัตย์ จากหลักสูตรนักเรียนนายร้อยฝึกรับใช้ ประชาชนในชนบทพบว่า การปฏิบัติที่เป็นเลิศได้แก่ การปฏิบัติภารกิจตามหลักสูตรฯ แบ่งออกเป็น 2 ภารกิจหลัก ได้แก่ 1) ภารกิจรับใช้ครอบครัว และ 2) ภารกิจรับใช้สังคม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 ภารกิจรับใช้ครอบครัว นักเรียนนายร้อยตำรวจต้องปฏิบัติตนเปรียบเสมือนลูก โดยช่วยพ่อแม่สมมติทำงานบ้าน ตั้งแต่การทำความสะอาดบ้าน ทำอาหาร ล้างจาน ตลอดจนงาน ที่เกี่ยวกับอาชีพของพ่อแม่สมมติ และให้ยึดมั่นในแนวทางพฤติกรรม 5 ข้อ ได้แก่

1.1.1 ใช้แรงงานกาย นักเรียนนายร้อยตำรวจได้ปฏิบัติภารกิจใช้แรงงานในการ ช่วยแบ่งเบางานการและอาชีพของครอบครัวพ่อแม่สมมติ เช่น ทำงานบ้าน ทำสวน ทำนา ทำไร่ ทำฟาร์ม ตลอดจนการประกอบอาหารให้แก่ครอบครัวพ่อแม่สมมติ

1.1.2 รับใช้ผู้อื่น นักเรียนนายร้อยตำรวจได้ปฏิบัติภารกิจในการรับใช้ผู้อื่นทั้งเวลา ที่อยู่ในบ้านครอบครัวพ่อแม่สมมติ และผู้อื่นในชุมชน เช่น การดูแลเด็กเล็ก และผู้สูงอายุภายใน ครอบครัว การเป็นจิตอาสาพัฒนาชุมชน การช่วยเหลืองานการอาชีพของชาวบ้าน การบำรุงรักษา สาธารณสมบัติของชุมชน

1.1.3 ความมีคุณธรรม ภารกิจรับใช้ครอบครัวทำให้นักเรียนนายร้อยตำรวจได้ แสดงออกถึงความมีคุณธรรมที่มีอยู่ในตัวของนักเรียน ตลอดจนเป็นการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ตำรวจ 4 ด้าน อันได้แก่ 1) ความยุติธรรม 2) ความรับผิดชอบ 3) ความเสียสละ และ 4) ความซื่อสัตย์

1.1.4 ปฏิบัติตามหลักการและวัตถุประสงค์แห่งหลักสูตรนี้ นักเรียนนายร้อยตำรวจได้มีโอกาสเรียนรู้ และฝึกการทำงานแบบชาวบ้าน ปลูกฝังให้นักเรียนได้เกิดจิตสำนึกที่จะผูกพันความเป็นธรรม ในกลุ่มประชาชน เกิดจิตสำนึกในการบริการรับใช้ประชาชน ตลอดจนให้นักเรียนได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน และชุมชน ซึ่งนักเรียนนายร้อยตำรวจก็ได้ฝึกปฏิบัติทุกอย่างบรรลุวัตถุประสงค์

1.1.5 ปลูกต้นไม้เศรษฐกิจระดับบ้านวันแรกที่เข้าอยู่อาศัย เพื่อเป็นอนุสรณ์แก่ครอบครัวพ่อแม่สมมติ นักเรียนนายร้อยตำรวจได้ปลูกพืชเศรษฐกิจให้กับครอบครัวพ่อแม่สมมติในทุกบ้าน เช่น ส้มโอ ดอกดาวเรือง ซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจประจำจังหวัดนครปฐม และจังหวัดชัยนาท

ซึ่งนักเรียนนายร้อยตำรวจก็ได้ปฏิบัติภารกิจในทุก ๆ ข้อ ตลอดระยะเวลาที่อาศัยอยู่กับพ่อแม่สมมติอย่างครบถ้วน

1.2 ภารกิจรับใช้สังคม ภารกิจด้านการรับใช้สังคมของนักเรียนนายร้อยตำรวจที่ต้องปฏิบัติตามหลักสูตร ได้แก่ การศึกษาดูงานกิจกรรมของคณะกรรมการหมู่บ้าน องค์การบริหารส่วนตำบล กลุ่มองค์กรชุมชนที่อยู่ในหมู่บ้าน และมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาหมู่บ้านของพ่อแม่สมมติตามวัน เวลา และโอกาสอันสมควร อันจะเป็นประโยชน์ในการรับราชการต่อไปในอนาคต

ซึ่งจากการสังเกตและจากการสัมภาษณ์พบว่า นักเรียนนายร้อยตำรวจได้ปฏิบัติภารกิจหลักทั้ง 2 ด้าน อย่างครบถ้วน ผ่านกิจกรรมกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย ได้สะท้อนถึงความเป็นผู้มีคุณลักษณะที่ดีในด้านคุณธรรม จริยธรรมตำรวจ และส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมตำรวจในด้านที่เป็นที่ต้องการได้อย่างสมบูรณ์ ดังจะเห็นได้จากการฝึกปฏิบัติดังนี้

1.2.1 กิจกรรมด้านการศึกษา นักเรียนนายร้อยตำรวจได้มีโอกาสช่วยเหลือสังคมในด้านการศึกษา เช่น กิจกรรมการแนะแนวทางในการศึกษาต่อ การให้ความรู้ในเรื่องยาเสพติดให้โทษ ให้แก่เด็ก ๆ และเยาวชนในชุมชน ตลอดจนการให้ความรู้ทางด้านกฎหมายประจำวันให้แก่ประชาชนในชุมชน

1.2.2 ด้านศิลปวัฒนธรรมประเพณี นักเรียนนายร้อยตำรวจได้มีโอกาสเรียนรู้และสืบสานวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนในโอกาสวันสำคัญและเทศกาลต่าง ๆ จากการได้อยู่กับครอบครัวพ่อแม่สมมติทำให้ได้เรียนรู้และซึมซับวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในทุก ๆ วันเวลา และผ่านกิจกรรมหลายอย่าง เช่น งานส้มโอชัยนาท การทำบุญในวันสำคัญทางศาสนา การร่วมประเพณีท้องถิ่นของชุมชน

1.2.3 ด้านการพัฒนาชุมชน และด้านชุมชนสัมพันธ์ นักเรียนนายร้อยตำรวจได้เรียนรู้การปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันของบุคคลในสังคม ได้เรียนรู้ความแตกต่างระหว่างบุคคลผ่านกิจกรรมในการพัฒนาชุมชนในโอกาสต่าง ๆ ผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การร่วมกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ การช่วยเหลือทางด้านอาชีพ

1.2.4 ด้านจิตอาสาและบำเพ็ญประโยชน์ในชุมชน นักเรียนนายร้อยตำรวจได้ฝึกการรับใช้ประชาชนในชนบทซึ่งเป็นการแสดงออกถึงความมีจิตอาสา ผ่านกิจกรรมหลายอย่าง เช่น การทำความสะอาดสถานที่ราชการ และสถานที่สาธารณะในชุมชน การออกหน่วยอาสาพัฒนาสิ่งแวดล้อม การบำรุงรักษาสาธารณสมบัติ การส่งเสริมระบบสาธารณสุขมูลฐาน

จะเห็นได้ว่า กิจกรรมต่าง ๆ ที่แทรกอยู่ในภารกิจหลักของนักเรียนนายร้อยตำรวจ ทั้ง 2 ด้าน ได้เปิดโอกาสสะท้อนให้เห็นถึงคุณธรรม จริยธรรม ที่มีอยู่ในตัวของนักเรียนนายร้อยตำรวจ และส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรมตำรวจ ในด้านที่ต้องการพัฒนาดังที่กล่าวมาได้เป็นอย่างดี

2.7 สังเคราะห์องค์ความรู้จากกระบวนการเรียนรู้จากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท ในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมตำรวจ 4 ด้าน ได้แก่ 1) ความยุติธรรม 2) ความรับผิดชอบ 3) ความเสียสละ และ 4) ความซื่อสัตย์

การถอดบทเรียนกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมสำหรับนักเรียนนายร้อยตำรวจ จากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท พบว่า กิจกรรมในหลักสูตรฯ สามารถส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรม ตำรวจ ในทั้ง 4 ด้าน ให้แก่นักเรียนนายร้อยตำรวจได้เป็นอย่างดี หากจะสังเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ตามภารกิจหลักทั้ง 2 อย่าง จากหลักสูตรนักเรียนนายร้อยฝึกรับใช้ประชาชนในชนบทที่สะท้อนถึงการแสดงออกถึงการเป็นผู้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในด้านคุณธรรม จริยธรรมตำรวจใน 4 ด้าน พบว่า

ด้านความยุติธรรม นักเรียนได้แสดงออกผ่านการปฏิบัติภารกิจต่อครอบครัวและภารกิจต่อสังคม เช่น การปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างเสมอภาคและเท่าเทียม การเป็นผู้ไกล่เกลี่ยกรณีพิพาทของสมาชิกในครอบครัว การไม่เอาใจเอาเปรียบผู้อื่นทั้งต่อหน้าและลับหลัง ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลว่า

“อยู่ในบ้านมีน้อง ๆ ที่เป็นเด็ก ๆ หลายคนครับ แต่เราเนียถือว่าเป็นพี่ใหญ่เลย ก็ต้องให้ความดูแลน้อง ๆ ทุกคน เวลาจะเล่นกับน้อง ๆ ก็ต้องเล่นด้วยกันทุกคน จะไม่มีมาเลือกเล่นกับน้องคนนี้มากกว่าเพราะเขาน่ารัก ว่าง่าย ไม้ดี้อ เออเล่นกะเขาดีกว่า ไม่มีครับ เราเป็นพี่ก็ต้องเล่นกับน้องทุกคนอย่างเท่าเทียม หรือว่าการแบ่งปัน มีขนมก็ต้องแบ่งให้น้อง ๆ ทุกคนเท่ากัน ให้กินกันทุกคนด้วยละบางทีน้อง ๆ ทะเลาะกัน เราก็ต้องตัดสินอย่างยุติธรรม ก็ไกล่เกลี่ยชี้แจง สอนเขาด้วยครับว่าใครผิดใครถูก คือเวลาเราตัดสินเราก็ต้องมีความยุติธรรม และก็ต้องบอกเหตุผลให้เขาได้เรียนรู้และยอมรับความจริงด้วย”

(ข้อมูลจากนักเรียนนายร้อยตำรวจคนที่ 3)

ด้านความรับผิดชอบ นักเรียนได้แสดงออกผ่านการปฏิบัติภารกิจต่อครอบครัวและภารกิจต่อสังคม ด้วยการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายของตนอย่างเต็มใจและเรียบร้อย เช่น การทำงานบ้าน การประกอบอาชีพ ทั้งนี้พบว่านักเรียนนายร้อยตำรวจจะปฏิบัติหน้าที่ทุกอย่างที่ได้รับมอบหมายด้วยความรับผิดชอบ แต่สิ่งที้นอกเหนือจากความรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายแล้วนั้น นักเรียนยังมีความรู้สึกว่าการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเต็มใจโดยที่มีต้องบอกกล่าวเพราะรู้สึกว่าเป็นลูกที่แท้จริงของพ่อแม่คนหนึ่ง มิได้คิดแค่เพียงว่าเป็นลูกสมมติที่มาอาศัยอยู่ที่บ้านกับครอบครัวเพื่อฝึกหลักสูตรฯ เพียงเท่านั้น หากแต่การปฏิบัติหน้าที่เป็นไปด้วยความสำนึกแห่งความกตัญญูที่มาพร้อมกับความรับผิดชอบด้วยอีกประการหนึ่ง และเป็นอันที่พิสูจน์ได้ว่ากิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกใช้ประชาชนในชนบทนั้นสามารถส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมด้านความรับผิดชอบที่นักเรียนนายร้อยมีความต้องการการพัฒนาและส่งเสริมมากที่สุดจากการสำรวจในขั้นตอนที่ 1 ได้เป็นอย่างดี ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลว่า

“เขาก็ทำงานในหน้าที่ที่เรามอบหมายให้ทุกอย่างอย่างดี ไม่ขาดตกบกพร่องนะ อย่างเช่น ให้เขาตื่นตอนเช้า 7.00 น. นะ ก็ให้เขาปฏิบัติกิจวัตรส่วนตัวเขาให้เรียบร้อย ละก็กวาดบ้าน ถูบ้าน เรียกเข้าครัวบ้าง สอนทำอาหารง่าย ๆ เช่น โกงทอด เจียวไข่ ผัดผัก แกงจืด แล้วกินข้าวกัน เสร็จแล้วเขาก็จะไปล้างจาน ซักผ้า และก็ช่วยงานในไร่ ซึ่งวันแรกมาก็บอกเขาว่าเอาหลัก ๆ เท่านั้น เขาก็ทำได้ ทุกวัน โดยไม่ต้องเตือน ไม่ต้องบอก”

(ข้อมูลจากพ่อแม่สมมติคนที่ 2)

“ทำงานทุกอย่างที่แม่บอกให้ทำ เราจะรู้ว่าเวลาไหนทำอะไร และก็นอกเหนือจากงานในหน้าที่ เราจะคอยดูแลตัวเองนะครีว่ามีอะไรให้ช่วยพ่อแม่ได้บ้าง คือเราทำเอง เพราะอยากช่วย เห็นเขาลำบาก คืออาชีพเขามันไม่ได้สบาย เรามาอยู่กับพ่อแม่เขา เรากินข้าวเขา เราก็ต้องช่วยแบ่งเบาภาระ คือเรารู้สึกว่ามันเป็นหน้าที่ในความเป็นลูก ลูกจริง ๆ ของพ่อแม่ ที่คือเวลาเราอยู่บ้านกับพ่อแม่เรา ๆ ก็ทำแบบนี้ เพราะเป็นหน้าที่ของลูกที่ดี ที่จะแสดงออกเพื่อตอบแทนพระคุณพ่อแม่ แบ่งเบาความเหนื่อยยากของท่าน เราคิดแบบนี้ เราจึงทำ เราไม่ได้คิดแค่ตัวเองทำ ๆ ไป เดี่ยวเราก็ไปแล้ว เราเป็นแค่ลูกสมมติเท่านั้น”

(ข้อมูลจากนักเรียนนายร้อยตำรวจคนที่ 3)

ด้านความเสียสละ นักเรียนได้แสดงออกผ่านการปฏิบัติภารกิจต่อครอบครัวและภารกิจต่อสังคม โดยการเสียสละเวลาและความสบายส่วนตัวในการปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ของครอบครัว การปฏิบัติภารกิจทางราชการ การช่วยเหลือสังคมโดยมิได้คิดว่าไม่ใช่หน้าที่ของตนเอง เช่น การช่วยชาวบ้านเก็บพืชผักสวนครัว การช่วยชาวบ้านเกี่ยวฟาง การช่วยชาวบ้านทำนา หว่านกล้า การแนะนำ

การศึกษาต่อ การให้ความรู้ชาวบ้านในเรื่องของกฎหมายประจำวัน ให้ความรู้เรื่องกฎจราจร ให้ความรู้เรื่องยาเสพติดให้โทษ การบำรุงรักษาสาธารณสุขสมบัติของชุมชน และเป็นอันที่พิสูจน์ได้ว่ากิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกใช้ประชาชนในชนบทนั้นสามารถส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ด้านความเสียสละที่นักเรียนนักร้อยมีความต้องการการพัฒนาและส่งเสริมมากที่สุดจากการสำรวจในขั้นตอนที่ 1 ได้เป็นอย่างดี ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลว่า

“ได้ไปช่วยบ้านเพื่อนเก็บไข่ เก็บผักสวนครัว รดน้ำ ดายหญ้า คือเราว่างแล้ว หมดภารกิจประจำวันของเราแล้วอะครับ เราก็เออ อยุ่ว่าง ๆ เน้อะ บ้านช่องเราก็เรียบร้อยแล้ว แม่ก็ไม่มีอะไรใช้เราละ ก็ขอไปบ้านเพื่อนใกล้ ๆ ไปดูว่ามีไรให้ทำบ้าง ก็ไปช่วยเขา”

(ข้อมูลจากนักเรียนนายร้อยตำรวจคนที่ 1)

“ก็ชวนเขาออกไปช่วยชาวบ้านเกี่ยวฟาง เขี่ยฟางขึ้นตอซังตากแดดให้แห้ง ทำเป็นไร ๆ เลยนะ ก็ลองชวนเขาดู หลังจากเขาว่างงานบ้านงานเรือนแล้ว ก็อยากให้เขาได้เรียนรู้การงานชาวบ้านด้วย และก็ให้เขาฝึกการช่วยเหลือผู้อื่น ความเสียสละส่วนตน การมีน้ำใจแบ่งปัน”

(ข้อมูลจากพ่อแม่สมมติคนที่ 3)

“มีไปช่วยชาวบ้านเกี่ยวฟาง เขี่ยฟางขึ้นตอซัง ร้อนมาก เยอะมาก พื้นที่กว้างมากคะ เป็นไร ๆ เลย ก็คิดว่าเอาวะน่าสนุกดี ตอนแรก ๆ ก็เหนื่อยมาก ร้อนด้วย แต่พอทำ ๆ ไปก็สนุกดี และก็พอทำค่องมันจะไม่เหนื่อย มันจะรู้จึ่งหว่าต้องทำอะไร ที่จะไวขึ้น และหุ่นแรงขึ้น”

(ข้อมูลจากนักเรียนนายร้อยตำรวจคนที่ 5)

ด้านความซื่อสัตย์ ถือว่าเป็นคุณธรรมที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่นักเรียนนายร้อยตำรวจต้องมีและดังที่พบจากการสำรวจความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมตำรวจ ว่านักเรียนนายร้อยตำรวจยังต้องการการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในด้านนี้ให้มากขึ้นและจากการถอดบทเรียนหลักสูตรฯ ในครั้งนี้ก็ได้พบว่านักเรียนได้แสดงออกถึงการมีคุณธรรมด้านความซื่อสัตย์ออกมาโดยผ่านเป็นกลไกในการปฏิบัติภารกิจต่อครอบครัวและภารกิจต่อสังคมที่หลากหลายตลอดระยะเวลาที่ฝึกหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกใช้ประชาชนในชนบทในครั้งนี้ โดยพบว่านักเรียนมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น ทั้งต่อหน้าและลับหลัง เช่น การไม่ยอกได้สิ่งของหรือทรัพย์สินสมบัติที่มีใช้ของตนเอง การไม่พูดเท็จและไม่ปิดบังความจริง การยอมรับความผิดพลาดของตนเองอย่างมีศักดิ์ศรี การไม่ทำงานเพื่อประจบเอาใจผู้อื่น การทำงานโดยไม่หวังผลสิ่งใดตอบแทนนอกจากการรักษาไว้ซึ่งอุดมการณ์และเกียรติของความเป็นตำรวจ ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลว่า

“ความซื่อสัตย์ที่นักเรียนได้แสดงออกมาสะท้อนการกระทำในหลายอย่างครับ ที่สำคัญเลยคือ ที่บ้านเนียเป็นร้านค้าชุมชน จะขายของใช้จำเป็น และก็อาหารว่าง เช่น ลูกชิ้นปิ้ง ก็ให้เขาขายนะ ลองดูว่าเขาจะขายเป็นไหม เออ เขาก็ขายได้ ขายเป็น เราก็มึบั้งนะที่แบบพูดว่าเอออยากกินก็กินเลยนะลูกพ่อให้ แต่สังเกตดู เขาจะไม่ค่อยกินนะ ยาก็จะคอยบอกเออกินเลยลูก หลัง ๆ เขาก็คงจะเออ ๆ กินบ้าง แต่เราเห็นอะไรจากตรงนี้ เขาเอาเงินหย่อนใส่ไว้ในกระป๋องให้เรา ค่าลูกชิ้น... ตรงนี้แสดงออกถึงความซื่อสัตย์ได้ไหม ได้เต็ม ๆ แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนและครอบครัวทางบ้านเขาอบรมสั่งสอนเขาเป็นอย่างดี”

(ข้อมูลจากพ่อแม่สมมติคนที่ 3)

“ที่บ้านน้องสาวชายของข้าเน้อะ ได้ลูกตำรวจไปคนนึง ก็ให้ขายของ เขามอบหน้าที่ประจำให้เลย ให้เขานั่งเฝ้าร้าน เออเขาก็นั่งเฝ้าร้านทั้งวันเลยนะ เพื่อน ๆ ไปชวนเนีย ลูก ๆ เราก็มานะ ไปชวนไปเที่ยวเล่นอะไรนะตามประสา แต่เขาก็ไม่ไปนะ ถามว่าทำไมไม่ไปอ้อ เขาบอกกลัวของหาย (ไม่ได้กลัวพ่อแม่หรือตำหนิ)เออเขาก็มีความซื่อสัตย์และรับผิดชอบในหน้าที่ดี และก็ไว้ใจได้เต็มร้อยเงินทองไม่เคยหาย มีความซื่อสัตย์”

(ข้อมูลจากพ่อแม่สมมติคนที่ 2)

“บ้านเพื่อนเขาขายของครับ เวลาเราเสร็จงานบ้านงานอาชีพ พอมีเวลาว่าง ก็จะขอแม่ไปหาเพื่อน ก็แบบจะชวนไปกินอะไรกันบ้าง ไปเที่ยวเล่นหาเพื่อนบ้านอื่นบ้าง ๆ แต่มันไม่เคยไปเลยครับบอกว่าแม่ให้เฝ้าร้าน ต้องขายของไปไหนไม่ได้หรอก ต้องทำหน้าที่ ก็เคยถามเล่น ๆ ว่าเคยเอาของมาบ้างป่าว เขาก็บอกไม่เคย แต่แบบมีขอซื้อแพ็บ ก็จ่ายเงินให้แม่ไป”

(ข้อมูลจากนักเรียนนายร้อยตำรวจคนที่ 2)

“การแสดงออกถึงความซื่อสัตย์ ก็การไม่พูดโกหกด้วยนะ คือเรามีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและซื่อสัตย์ต่อผู้อื่น บางทีลืมหำหน้าที่ บอกแม่ไว้ว่าจะเก็บไข่ พอดิลืม แม่ถามก็บอกความจริง เออเราลืมหำ ก็ไม่ยากที่จะโกหกอะไรพ่อแม่ คือแบบเราไม่ยากให้เขาเสียใจด้วยแหละ เวลาที่เราอยู่ด้วยกันมันมีน้อยมาก เราก็อยากสร้างประโยชน์และสร้างความประทับใจให้กับครอบครัวพ่อแม่สมมติของเราให้มากที่สุด ซึ่งตรงนี้นั้นจะส่งผลดีต่อภาพลักษณ์ของนักเรียนนายร้อยตำรวจด้วย”

(ข้อมูลจากนักเรียนนายร้อยตำรวจคนที่ 3)

“เวลาขอแม่ออกไปจากบ้าน ก็จะบอกตรง ๆ ขอไปบ้านเพื่อนครับ ก็ไม่คิดจะโกหกว่าไปไหน ไปแล้วเราไปช่วยเขาทำงานด้วยนะครับ ไปช่วยเก็บไข่ ช่วยถางหญ้าบ้านเพื่อน ช่วยเขารดน้ำผัก คือเห็นเขาทำอะไร เราก็ช่วย ไม่ได้คิดว่าช่วยเพราะเป็นหน้าที่หรืออะไร ช่วยเพราะอยากช่วยจริง ๆ อยากแบ่งเบาภาระ เห็นเขาเหนื่อยครับ สิ่งเหล่านี้เราทำเพราะไม่ได้ผลตอบแทนอะไร เราไม่ได้โกหกตัวเองว่าเอาทำเพราะอยากได้หน้านะ หรืออยากได้สิ่งของตอบแทนอะไร”

(ข้อมูลจากนักเรียนนายร้อยตำรวจคนที่ 1)

จะเห็นได้ว่าจากหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบทสามารถพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในด้านคุณธรรม จริยธรรมตำรวจ ได้อย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม และสอดคล้องกับเป้าหมายของวัตถุประสงค์ของการฝึกหลักสูตรฯ นี้ และสามารถตอบโจทย์เป้าหมายที่เป็นวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์อันเป็นที่ต้องการการพัฒนาได้อย่างดี แต่ทั้งนี้ก็จะเห็นได้ว่ากระบวนการเรียนรู้จะสามารถเกิดขึ้นและพัฒนาได้ภายใต้ปัจจัยและเงื่อนไขดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยภายใน

1.1 ความตระหนักและความรักในตัวเองบุคคลซึ่งกันและกัน ของพ่อแม่สมมติและตัวของนักเรียนนายร้อยตำรวจเอง ที่ต้องตระหนักถึงวัตถุประสงค์หลักของหลักสูตรและตระหนักในหน้าที่ของการเป็นลูกที่ดี และการเป็นพ่อแม่ก็ต้องตระหนักในหน้าที่พ่อแม่ที่ต้องให้ความรักและอบรมเลี้ยงดูลูกอย่างดี และแสดงออก ประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่ลูก พ่อแม่ต้องปฏิบัติตนที่เหมาะสมต่อลูกอย่างจริงใจ และตัวนักเรียนนายร้อยตำรวจเองก็รู้สึกรัก เคารพ และผูกพันกับครอบครัวพ่อแม่สมมติด้วยความจริงใจ ทำให้การแสดงออกทางพฤติกรรมของทั้งพ่อแม่และนักเรียนไม่ได้เป็นอุปสรรคและปิดกั้นกระบวนการเรียนรู้

2. ปัจจัยภายนอก

2.1 การเรียนรู้ต้องเกิดจากการได้ลงมือปฏิบัติจริงภายใต้สถานการณ์จริง ในพื้นที่จริง ดังจะเห็นได้ว่านักเรียนนายร้อยได้เข้าไปอยู่กับครอบครัวของพ่อแม่สมมติในบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และได้กระทำภารกิจหลักและภารกิจเพื่อสังคมผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย

2.2 บรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม เป็นปัจจัยที่สำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนนายร้อยตำรวจ

2.3 บุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกิจกรรมหลักสูตรฯ เป็นผู้ที่บทบาทในฐานะผู้สนับสนุนและเอื้ออำนวยให้การดำเนินกิจกรรมเป็นไปด้วยความราบรื่นเรียบร้อย ผู้เกี่ยวข้องในทุก ๆ ฝ่าย จึงต้องมีการประสานความร่วมมือกัน มีการสื่อสารกันอย่างเป็นระบบชัดเจน

มีการทำงานที่สอดคล้องกันอย่างเป็นระบบ เป็นขั้นตอน เพื่อให้การดำเนินงานกิจกรรมหลักสูตรฯ เป็นไปอย่างดีและเอื้อให้เกิดการเรียนรู้ให้มากที่สุด

2.8 สรุปบทเรียนที่ได้รับจากการดำเนินงานหลักสูตรนักเรียนนายร้อยฝึกรับใช้ประชาชน ในชนบทส่งเสริมจริยธรรมตำรวจ 4 ด้าน

2.8.1 บทเรียนก่อนเริ่มดำเนินงานหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชน ในชนบท เป็นบทเรียนที่เกิดจากการเตรียมการณ์ในการจัดหลักสูตรฯ เพื่อให้ความรู้ ความเข้าใจ และเตรียมความพร้อมสำหรับนักเรียนนายร้อยตำรวจรวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องในหลักสูตรฯ ก่อนที่นักเรียนนายร้อยจะลงพื้นที่ฝึกปฏิบัติหลักสูตรฯ ในสถานการณ์จริง โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.8.1.1 การเตรียมความพร้อมด้านพื้นที่ โรงเรียนนายร้อยตำรวจโดยฝ่ายปกครองของโรงเรียนฯ จะเป็นผู้พิจารณาคัดเลือกพื้นที่ในชนบทตามจังหวัดต่าง ๆ ในประเทศไทย เพื่อให้เป็นพื้นที่ที่นักเรียนนายร้อยจะไปฝึกหลักสูตรฯ โดยในด้านการเตรียมความพร้อมในด้านพื้นที่นี้มีสิ่งที่ต้องพึงระวัง 3 ประการ ในการเลือกพื้นที่ ได้แก่

1. บริบทของพื้นที่ พิจารณาเลือกจังหวัดที่ต้องเป็นพื้นที่ประกอบการเกษตรกรรมเป็นหลัก เนื่องจากวัตถุประสงค์ของหลักสูตรฯ ต้องการให้นักเรียนได้มีโอกาสเรียนรู้อาชีพที่มีความยากลำบากและเป็นอาชีพหลักของประชากรส่วนใหญ่ในประเทศไทย เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้สึกรักในแผ่นดินเกิดและภาคภูมิใจในความเป็นชาติไทยของตน

2. อาชีพของพ่อแม่สมมติ พิจารณาเลือกครอบครัว พ่อแม่สมมติที่ต้องเป็นเกษตรกรเป็นหลัก ในทุก ๆ บ้าน เพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสฝึกรับใช้พ่อแม่และเรียนรู้อาชีพที่มีความยากลำบาก เพื่อปลูกฝังนิสัยด้านการบริการรับใช้ประชาชนด้วยความเห็นใจและเมตตา ซึ่งจากบทเรียนที่ผ่านมาพบว่า การส่งนักเรียนฯ ไปอยู่กับพ่อแม่สมมติที่ประกอบอาชีพต่างกัน จะส่งผลต่อความเหลื่อมล้ำทางด้านเศรษฐกิจ บรรยากาศความเป็นอยู่ สิ่งแวดล้อม ความสะดวกสบาย ตลอดจนโอกาสในการเรียนรู้อาชีพของพ่อแม่จะแตกต่างกัน ซึ่งอาจทำให้นักเรียนไม่ได้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่หลักสูตรฯ ได้ตั้งไว้

3. ระยะทางของจังหวัดที่เป็นพื้นที่ฝึกหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท พิจารณาเลือกพื้นที่ที่อยู่ใกล้กับโรงเรียนนายร้อยตำรวจ สามพราน นครปฐม ซึ่งส่วนใหญ่จากบทเรียนที่ผ่านมา พบว่า ควรเป็นพื้นที่ที่อยู่ใกล้กับโรงเรียนเพื่อสะดวกในการเดินทางไปตรวจเยี่ยมเนื่องจากโรงเรียนนายร้อยตำรวจจะออกตรวจเยี่ยมนักเรียนนายร้อยตำรวจเป็นระยะ ๆ ตลอดช่วงเวลาที่ฝึกหลักสูตรฯ ซึ่งจังหวัดที่เป็นพื้นที่ฝึกหลักสูตรฯ ส่วนใหญ่จะอยู่ภาคกลางและภาคตะวันตก

2.8.1.2 การเตรียมความพร้อมของบุคคล โรงเรียนนายร้อยตำรวจทำการชี้แจง โดยการจัดประชุมแจ้งรายละเอียด เพื่อให้ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ภารกิจหลักของหลักสูตรฯ ที่นักเรียนจะต้องไปฝึกปฏิบัติ ให้แก่นักเรียนนายร้อยตำรวจ และพ่อแม่ สมมติ ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องในหลายฝ่าย เช่น ผู้ว่าราชการจังหวัด พัฒนาการจังหวัด พัฒนาการ อำเภอกอ ผู้กำกับการสถานีตำรวจภูธร พัฒนาการชุมชน ผู้นำชุมชน โดยในด้านการเตรียมความพร้อม ในด้านบุคลากรนี้มีสิ่งที่จะต้องพึงระวัง ได้แก่

1. นักเรียนนายร้อยตำรวจ ต้องได้รับรู้การฝึกหลักสูตรนักเรียนนายร้อย ตำรวจฝึกวิชาชีพประชาชนในชนบท ซึ่งนักเรียนฯ จะได้รับรู้หลักสูตรฯ ดังกล่าวตั้งแต่วันแรกที่ เข้าโรงเรียน โดยได้รับเอกสารคู่มือหลักสูตรการเรียน ซึ่งหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกวิชาชีพ ประชาชนในชนบทนี้จะถูกบรรจุอยู่ในหลักสูตรที่นักเรียนต้องเรียนเมื่อศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 2 และเมื่อ จะออกไปฝึกหลักสูตรฯ นี้ นักเรียนฯ ต้องได้รับการชี้แจงโดยการจัดประชุม และมอบเอกสารคู่มือ การดำเนินงานหลักสูตรฯ พร้อมกับสมุดรายงานกิจกรรมประจำวันที่ต้องนำไปมอบให้แก่พ่อแม่สมมติ ในวันแรกที่ไปถึงบ้าน ซึ่งจากบทเรียนตรงนี้ได้พบว่า การชี้แจงหลักสูตรฯ ตั้งแต่แรก ๆ ให้นักเรียนฯ ได้รับทราบ จะเป็นการเตรียมความพร้อมทั้งด้านร่างกายและจิตใจให้แก่นักเรียนในเบื้องต้นได้เป็น อย่างดี

2. พ่อแม่สมมติ ต้องได้รับการคัดเลือกโดยการพิจารณาตามเกณฑ์ของ โรงเรียนที่ตั้งไว้อย่างเคร่งครัด โดยมีข้อพึงระวัง 2 ประการ ได้แก่ ประการแรกต้องกำหนดอาชีพและ บริบททางความเป็นอยู่ของครอบครัวพ่อแม่สมมติให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ โดยต้องเป็นอาชีพ เกษตรกรเป็นหลัก และไม่ควรเลือกอาชีพพ่อแม่ที่มีความแตกต่างกันมาก เช่น เกษตรกรรม กับค้าขาย หรือรับราชการ ซึ่งจะมีบริบททางความเป็นอยู่ที่แตกต่างกันมากเกินไป ส่งผลให้นักเรียนนายร้อยตำรวจ ได้รับการปฏิบัติและฝึกกิจกรรมที่แตกต่างกัน ซึ่งอาจมีผลต่อวัตถุประสงค์หลักได้ และอีกประการหนึ่ง คือ ต้องพิจารณาพ่อแม่ที่มีความพร้อมที่จะรับนักเรียนไปฝึกหลักสูตรฯ ได้อย่างดี โดยพ่อแม่ต้องมี ความพร้อมทั้งทางด้านอาชีพ เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมภายในบ้าน ที่ต้องพร้อมรับนักเรียนไปเลี้ยงดูได้ ภายในระยะเวลาที่กำหนด จากบทเรียนที่ผ่านมา ทางโรงเรียนได้พิจารณาถึงอาชีพ ความพร้อม พื้นฐานทางครอบครัว ความประพฤติของสมาชิกภายในครอบครัว เช่น ต้องเป็นผู้มีความประพฤติ ที่เรียบร้อย ไม่ติดยาเสพติด ไม่ติดการพนัน และนักเรียนต้องไม่ถูกส่งไปบ้านที่มีสมาชิกภายในบ้าน ที่เป็นเพศตรงข้ามกับนักเรียนที่มีอายุรุ่นราวคราวเดียวกันเพื่อป้องกันปัญหาในเรื่องชู้สาว

3. ผู้ที่เกี่ยวข้อง อาทิเช่น ผู้ว่าราชการจังหวัด พัฒนาการจังหวัด พัฒนาการอำเภอกอ ผู้กำกับการสถานีตำรวจภูธร พัฒนาการชุมชน ผู้นำชุมชน ซึ่งในส่วนนี้ทางโรงเรียน ต้องชี้แจงและแจ้งรายละเอียดของหลักสูตรฯ โดยการจัดประชุม และมอบเอกสารคู่มือ การดำเนินงาน หลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกวิชาชีพประชาชนในชนบทนี้ให้แก่พ่อแม่สมมติและผู้ที่เกี่ยวข้อง

เพื่อสร้างความเข้าใจวัตถุประสงค์ของหลักสูตรฯ อย่างถูกต้อง และการเตรียมตัวเพื่อรับนักเรียน นายร้อยตำรวจเข้าฝึกหลักสูตรฯ ในวันเวลาที่กำหนด จากบทเรียนที่ผ่านมาพบว่าการสื่อสารที่ดี โดยการประชุมชี้แจงและมอบคู่มือให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย อย่างชัดเจนจะช่วยให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน เกิดการยอมรับและเชื่อถือจากชุมชน ตลอดจนชุมชนจะเกิดการเรียนรู้ที่จะเป็นส่วนหนึ่ง ที่ผลักดันภารกิจนี้ให้สำเร็จ เป็นการสร้างความภาคภูมิใจให้แก่ชุมชนที่ได้มีโอกาสเป็นส่วนหนึ่งในการ พัฒนาการศึกษและพัฒนาเยาวชนของชาติ ซึ่งในการนี้จะก่อให้เกิดการประสานความร่วมมือที่ดีจาก ชุมชน ทำให้การดำเนินงานหลักสูตรฯ เป็นไปด้วยความราบรื่นและเรียบร้อยบรรลุตามวัตถุประสงค์ ที่ตั้งไว้ อีกทั้งยังเป็นการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์อันดีระหว่างภาครัฐ เอกชน และประชาชน ในภาคหน้าด้วย

2.8.2 บทเรียนระหว่างดำเนินงานหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกวิชาชีพประชาชน ในชนบท เป็นบทเรียนที่เกิดจากการดำเนินงานหลักสูตรฯ ในระหว่างที่นักเรียนนายร้อยลงพื้นที่ ปฏิบัติจริง ในพื้นที่ที่เลือกไว้ ซึ่งในที่นี้คือจังหวัดชัยนาท โดยที่การคัดเลือกจังหวัด/พื้นที่ อาชีพพ่อแม่ และบริบทครอบครัวของพ่อแม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่หลักสูตรฯ ได้ตั้งไว้เหมาะสมและสอดคล้อง กับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรฯ ในทุกประการ โดยพื้นที่จังหวัดชัยนาทเป็นพื้นที่เกษตรกรรม ประชากรส่วนใหญ่ทำนาปลูกข้าว และเป็นพื้นที่ที่อยู่ไม่ไกลจากโรงเรียนนายร้อยตำรวจสามพราน จังหวัดนครปฐม เป็นการสะดวกในการตรวจเยี่ยมและอาชีพของพ่อแม่สมมติเป็นอาชีพทาง การเกษตรกรรม พ่อแม่สมมติและครอบครัวมีความพร้อมที่จะรับนักเรียนนายร้อยตำรวจไปดูแล ตลอดจนระยะเวลาการฝึกหลักสูตรฯ

การดำเนินงานหลักสูตรฯ ในครั้งนี้ได้เป็นไปโดยเอื้อให้เกิดการปฏิบัติเพื่อรับใช้ ประชาชนตามภารกิจหลัก 2 ภารกิจ ได้แก่ ภารกิจต่อครอบครัว และภารกิจต่อชุมชน โดยมี รายละเอียดดังต่อไปนี้

2.8.2.1 ภารกิจต่อครอบครัว นักเรียนนายร้อยตำรวจได้รับการฝึกปฏิบัติตาม วัตถุประสงค์ ในการปฏิบัติตนเสมือนเป็น “ลูก” โดยช่วยพ่อแม่สมมติทำงานบ้าน ตลอดงานที่ เกี่ยวกับอาชีพของพ่อแม่ โดยยึดมั่นและปฏิบัติตามแนวทางพฤติกรรม 5 ข้อ ได้แก่ ใช้แรงงานกาย รับใช้คนอื่น ความมีคุณธรรม ปฏิบัติตามหลักการและวัตถุประสงค์แห่งหลักสูตรนี้ และปลูกพืช เศรษฐกิจระดับบ้านเพื่อเป็นอนุสรณ์แก่ครอบครัวพ่อแม่สมมติ ซึ่งในทุก ๆ กิจกรรมสามารถสะท้อน พฤติกรรมทั้ง 5 ข้อ ได้อย่างครบถ้วน ซึ่งในข้อนี้ทุกอย่างจะสำเร็จลงไม่ได้หากปราศจากพ่อแม่ และครอบครัวพ่อแม่สมมติ ตลอดจนตัวนักเรียนนายร้อยตำรวจเองที่ต้องมีความพร้อม และมีความจริงใจ ที่จะร่วมมือกันปฏิบัติการ ดำเนินงานหลักสูตรฯ ให้ลุล่วงไปด้วยดี ซึ่งก็เกิดจากการรับรู้ เข้าใจและตระหนักในวัตถุประสงค์ของหลักสูตรฯ ของชุมชน

2.8.2.2 ภารกิจต่อสังคม นักเรียนนายร้อยได้ฝึกปรับใช้ประชาชนผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนหลากหลายด้าน เช่น ด้านการศึกษา ด้านวัฒนธรรมประเพณี ด้านชุมชนสัมพันธ์ ด้านจิตอาสา และการบำเพ็ญประโยชน์ ซึ่งกิจกรรมทุกด้านเหล่านี้ล้วนนับเป็นบทเรียนให้เห็นว่า ภารกิจต่อสังคม เป็นภารกิจที่สำคัญอีกประการหนึ่งนอกจากภารกิจต่อครอบครัวที่ต้องให้นักเรียนนายร้อยได้ฝึกปฏิบัติ เป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้กระบวนการมีส่วนร่วมกับชุมชนในการ พัฒนาด้านต่าง ๆ ได้ตระหนักถึงคุณค่าในตัวเอง ได้มีความภาคภูมิใจในชาติของตนและมีส่วนช่วยใน การธำรงภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กรตำรวจ อีกทั้งเป็นการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมตำรวจในทุก ๆ ด้าน แม้กระทั่งในด้านที่เป็นความต้องการสูงสุด เช่น ความซื่อสัตย์ ก็สามารถสะท้อนผ่านการปฏิบัติ กิจกรรมต่อสังคมได้ ซึ่งในข้อนี้ก็ต้องอาศัยความร่วมมือกันของคนในชุมชนในทุก ๆ ด้าน ซึ่งก็เกิดจาก การรับรู้ เข้าใจและตระหนักในวัตถุประสงค์ของหลักสูตรฯ ของชุมชน

การดำเนินงานหลักสูตรฯ ได้ก่อให้เกิดประโยชน์มากมายทั้งทางตรงและทางอ้อม ให้แก่ตัวบุคคล และต่อสังคม ในหลากหลายด้าน อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมตำรวจ ทั้ง 4 ด้าน ให้แก่นักเรียนนายร้อยตำรวจได้เป็นอย่างดี โดยสะท้อนผ่านภารกิจหลักทั้ง 2 ภารกิจ ดังกล่าว อีกทั้งยังสามารถสร้างความร่วมมือระหว่างทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และ ภาคประชาชน ในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ เป็นการสร้างทัศนคติที่ดีต่อตำรวจ ให้กับ ประชาชน และสร้างความเข้าใจ ปลูกฝังวินัยและการปฏิบัติตนที่ดีของตำรวจต่อประชาชน ด้วยความเมตตาและความเห็นอกเห็นใจ อันจะเป็นการพื้นฐานในการสร้างตำรวจที่ดีในอนาคตต่อไป

จะเห็นได้ว่า บทเรียนที่ได้ในระหว่างการดำเนินงานหลักสูตรนักเรียนนายร้อย ตำรวจฝึกปรับใช้ประชาชนในชนบทในครั้งนี้ ทำให้เห็นว่าการดำเนินงานหลักสูตรฯ เป็นไปด้วยความ ราบรื่นเรียบร้อยก็ด้วยการเตรียมความพร้อมมาอย่างดีในทุก ๆ ด้านตั้งแต่ระยะก่อนเริ่มดำเนินงาน หลักสูตรฯ เนื่องจากการเตรียมความพร้อมที่ดีก็จะส่งผลให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความราบรื่น เพราะทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต่างมีความเข้าใจและตระหนักในความสำคัญของการดำเนินงานหลักสูตรฯ ตลอดจนภารกิจต่าง ๆ ที่วางไว้เป็นเบื้องต้นในหลักสูตรฯ จะต้องได้รับการปฏิบัติจริงตามนั้น อย่างเคร่งครัด อีกทั้งจะต้องได้รับความร่วมมือจากทุก ๆ ฝ่าย ที่เกี่ยวข้องจึงจะทำให้การดำเนินงาน หลักสูตรฯ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

2.8.3 บทเรียนเมื่อสิ้นสุดการดำเนินงานหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกปรับใช้ ประชาชนในชนบท เป็นบทเรียนที่เกิดหลังจากการดำเนินหลักสูตรฯ ตามภารกิจหลักทั้ง 2 ภารกิจ เสร็จสิ้น ซึ่งไม่ได้เกิดผลดีต่อตัวนักเรียนนายร้อยตำรวจที่ได้เพียงแค่มุ่งหลักสูตรฯ บรรลุวัตถุประสงค์ และฝึกประสบการณ์ในการบริการปรับใช้ประชาชนเพียงเท่านั้น หากแต่ได้เกิดประโยชน์กระจายไป ในสังคมในวงกว้างได้ทั้ง ครอบครัวพ่อแม่สมมติ และชุมชน ตลอดจนบทเรียนในการดำเนินงานจาก หลักสูตรฯ ที่สามารถนำมาพิจารณาแก้ไขปรับปรุงหลักสูตรฯ และเป็นแนวทางในการส่งเสริม

คุณธรรม จริยธรรมตำรวจ รวมทั้งต่อยอดในการพัฒนาสังคมและชุมชนชนบทได้อีกด้วย ซึ่งสิ่งที่ทั้งนักเรียนนายร้อยตำรวจ พ่อแม่สมมติ ชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้องได้เรียนรู้จากการดำเนินงานหลักสูตรฯ โดยสามารถสรุปเป็นประเด็นสำคัญ ๆ ได้ดังต่อไปนี้

2.8.3.1 เวลาก่อให้เกิดสายใยสายสัมพันธ์อันดี ระยะเวลาในการได้อยู่ร่วมกัน ก่อเกิดสายใยความรักความผูกพัน ระหว่างพ่อแม่สมมติ และนักเรียนนายร้อยตำรวจ การที่นักเรียนได้มาอยู่กับพ่อแม่สมมติได้มาช่วยเหลือ ปฏิบัติภารกิจรับใช้พ่อแม่โดยได้กระทำตนประหนึ่งดังลูกแท้ ๆ ของพ่อแม่คนหนึ่งนั้น ย่อมทำให้เกิดความรัก ความผูกพันกันขึ้นในช่วงระยะเวลาที่ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน ซึ่งแม้จะเป็นช่วงระยะเวลาเพียงไม่นานก็ตาม แต่ก็สามารถก่อให้เกิดสายใยความสัมพันธ์ต่อยอดไปอีกนานแสนนานได้ ดังที่ผ่านมาจะพบว่า นักเรียนนายร้อยตำรวจที่ผ่านหลักสูตรฯ นี้ไปแล้ว จนจบการศึกษา และเป็นตำรวจ ก็ยังคงติดต่อสื่อสาร พบปะ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันกับพ่อแม่สมมติอยู่ มิได้ลืมเลือนหรือร้างลาจากกันไปไหนเลย แต่อย่างไรก็ตาม จะเห็นว่าทั้งสองฝ่าย คือนักเรียนฯ และพ่อแม่สมมติ ต่างก็อยากที่จะได้รับระยะเวลาในการอยู่ร่วมกันให้มากกว่านี้เพื่อเรียนรู้ แลกเปลี่ยน ซึ่งกันและกัน เพราะต่างประจักษ์แล้วว่า เวลา เป็นสิ่งสำคัญที่เป็นเครื่องมือในการเชื่อมความสัมพันธ์ และสานสายใยสายสัมพันธ์ระหว่างกันให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น

2.8.3.2 การพัฒนาที่ยั่งยืนต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชน และการต้องมีการเชื่อมโยงกับเป็นเครือข่ายการพัฒนาทุกอย่างจึงจะสำเร็จได้ด้วยดี จากหลักสูตรฯ นี้ ทำให้ทุกคนได้เห็นว่า การดำเนินงานหลักสูตรฯ หรือการดำเนินงานใด ๆ ก็ตาม ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะการพัฒนาชุมชนฐานรากที่ต้องอาศัยความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนนั้น ๆ เป็นหลัก หลักสูตรฯ จะไม่สามารถดำเนินไปได้ด้วยดีและสำเร็จลงได้เลย หากปราศจากความร่วมมือจากทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ เอกชน และภาคประชาชน ตลอดจนจนยังก่อให้เกิดเป็นเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาชุมชนต่อไปในอนาคตอีกด้วย

2.8.3.3 การสร้างทัศนคติและภาพลักษณ์ที่ดีต่อวิชาชีพตำรวจและองค์กรตำรวจ ต้องอาศัยการประพฤติและปฏิบัติให้เห็นเป็นรูปธรรม จับต้อง และสัมผัสได้จริง จากบทเรียนที่ผ่านมา ในความเป็นจริงที่ประชาชนมักมองตำรวจในภาพลักษณ์ที่ไม่ใคร่ดีนัก ประกอบกับข่าวตำรวจในทางที่ไม่ดี เช่น ทุจริตในหน้าที่ ปฏิบัติต่อประชาชนอย่างไม่ยุติธรรม (ตำรวจรังแกประชาชน) ประชาชนจึงเห็นตำรวจไม่เป็นมิตร จนถึงอาจจะก่อให้เกิดความรู้สึกที่ไม่ดีต่อองค์กรและวิชาชีพตำรวจในภาพรวมนั้น แต่บทเรียนที่ทุกฝ่ายได้รับจากหลักสูตรฯ นี้คือ การให้นักเรียนนายร้อยตำรวจและพ่อแม่สมมติ ได้ใกล้ชิดกัน ได้มีโอกาสได้เรียนรู้ซึ่งกันและกันแบบนี้ ถือได้ว่าตำรวจก็ได้เรียนรู้ประชาชน ได้เข้าใจชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในชนบท ที่มีความยากลำบาก ไม่มีความสะดวกสบายเหมือนในเมืองที่คุ้นเคย ทำให้นักเรียนฯ ได้เกิดความเข้าใจ การยอมรับ และการปรับตัว ตลอดจนสร้างความสำนึกรักประชาชน อยากจะช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนด้วยความรักและเมตตา ด้วยการปฏิบัติที่ดี

ที่พึงสะท้อนถึงการดำรงไว้ซึ่งหน้าที่และวินัยพร้อมด้วยคุณธรรม จริยธรรมตำรวจ สามารถสร้างทัศนคติที่ดีที่ประชาชนมีให้กับตำรวจได้ ว่าอย่างน้อยตำรวจที่พวกเขารู้จักก็ไม่ได้เสียหายและพวกเขาก็มีส่วนช่วยอบรมปมนิสัย (ตำรวจในอนาคต) มาเป็นระยะเวลาหนึ่งด้วย

2.8.3.4 เกิดการต่อยอดในการพัฒนาชุมชนชนบท จากหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกหัดใช้ประชาชนในชนบทในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ให้นักเรียนนายร้อยได้ลงพื้นที่ฝึกหัดใช้ประชาชนในชนบท โดยเน้นพื้นที่ที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก โดยผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันไปตามแต่ละจังหวัดต่าง ๆ ในประเทศไทย และการดำเนินงานหลักสูตรฯ ได้ก่อให้เกิดความร่วมมือและเครือข่ายความร่วมมือจากหลายภาคส่วนของสังคมมากมาย ทำให้จังหวัดนั้น ๆ เป็นที่รู้จักในสังคมมากขึ้น ทำให้เกิดการต่อยอดพัฒนาชุมชนชนบทในจังหวัดนั้น ๆ ในทุก ๆ มิติ เช่น การพัฒนาในด้านเศรษฐกิจชุมชน การศึกษา สังคมวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม สาธารณูปโภค ภูมิปัญญา และอาชีพ ทำให้ชุมชนมีความเจริญมากขึ้นมากยิ่งขึ้น

2.8.3.5 ได้ตำรวจที่ดี เพียบพร้อมด้วยคุณธรรม จริยธรรมตำรวจ 4 ด้าน ได้ตำรวจผู้ที่จะไปเป็นผู้พิทักษ์สันติราษฎร์อย่างเต็มภาคภูมิในอนาคต เหนืออื่นใดดังที่กล่าวมาข้างต้น สิ่งที่ชุมชนและประเทศชาติจะได้รับในระยะยาวคือ ได้ตำรวจที่ดี เพียบพร้อมด้วยคุณธรรม จริยธรรม และอุดมการณ์ตำรวจตามที่ได้รับการฝึกฝนและปลูกฝังมาทั้งจากโรงเรียนนายร้อยตำรวจ และจากสังคม คืนให้แก่สังคมเอง

จะเห็นได้ว่า เพียงแค่จุดเล็ก ๆ ในการพัฒนาคนผ่านหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกหัดใช้ประชาชนในชนบท ก็สามารถก่อให้เกิดการพัฒนาสังคมไปในวงกว้างได้ ดังนั้นกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกหัดใช้ประชาชนในชนบทของโรงเรียนนายร้อยตำรวจนั้น มิได้ให้ประโยชน์แก่ตัวนักเรียนนายร้อยตำรวจในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมให้แก่นักเรียนนายร้อยตำรวจแต่เพียงอย่างเดียว หากแต่ส่งผลต่อการพัฒนาสังคม ชุมชนในชนบทที่ถือเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาประเทศชาติ มากมายหลายประการ และการที่ชุมชนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากหลักสูตรฯ ในครั้งนี้ ก็ทำให้ชุมชนได้เรียนรู้ว่าในการพัฒนาใด ๆ ก็ตามนั้น ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเองเป็นสำคัญ ความเจริญก้าวหน้าและการพัฒนาสังคมไม่ได้มาจากคนเพียงคนเดียว หรือจากกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หากแต่ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่ายในทุกภาคส่วนของสังคม ซึ่งตรงกับหลักทฤษฎีการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วมตามศาสตร์ของพัฒนาศึกษา

กล่าวโดยสรุป หลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกหัดใช้ประชาชนในชนบทเป็นหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้นักเรียนฯ ได้เรียนรู้บริบทชุมชนในชนบท และสัมผัสชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนเพื่อสร้างจิตสำนึกในการเป็นผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ ได้แสดงออกถึงความเป็นสุภาพบุรุษสามพราน ที่พร้อม

รับใช้ประชาชนโดยยึดถืออุดมการณ์แห่งความเป็นตำรวจเป็นที่ตั้ง และควมมีคุณธรรม จริยธรรม ตำรวจประจำใจ และเห็นได้อย่างชัดเจนว่ากิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบทนี้เป็นกิจกรรมหนึ่งที่สามารถส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมให้แก่ นักเรียนนายร้อยตำรวจเป็นการปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมตำรวจในทุก ๆ ด้าน และสามารถส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมด้านที่นักเรียนนายร้อยตำรวจต้องการการพัฒนาจากการที่ได้สำรวจไปในขั้นตอนที่ 1 ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบและด้านความเสียสละได้เป็นอย่างดี

แต่อย่างไรก็ตาม จากการถอดบทเรียนกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบทเพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมสำหรับนักเรียนนายร้อยตำรวจนั้น ดังที่เห็นว่ามีประโยชน์เป็นอย่างมาก และสามารถส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมตำรวจได้จริง อีกทั้งยังสามารถแก้ปัญหาภาพลักษณ์ตำรวจที่ไม่ดีในสายตาของประชาชนได้ แต่กิจกรรมนี้ก็ยังมีปัญหาและอุปสรรคมากมายในบางขั้นตอนที่อาจส่งผลกระทบต่อการทำงาน และส่งผลกระทบต่อ การสร้างกระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ให้แก่นักเรียนนายร้อยตำรวจได้ การศึกษาวิจัยในขั้นตอนนี้จึงนำไปสู่แนวทางในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมตำรวจสำหรับนักเรียนนายร้อยตำรวจจากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงานของกิจกรรมหลักสูตรฯ นี้ต่อไป ผลการศึกษาดังรายละเอียดที่แสดงในขั้นตอนต่อไป

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาแนวทางในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมตำรวจสำหรับนักเรียนนายร้อยตำรวจจากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมสำหรับนักเรียนนายร้อยตำรวจจากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบทจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบทตามประเด็นดังต่อไปนี้

1. การดำเนินงานหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท จากศึกษาพบว่า การดำเนินงานหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท ขั้นตอนการดำเนินงานหลักสูตรประกอบด้วยหลายขั้นตอน โดยต้องเริ่มต้นจากการวางแผนงาน และต้องอาศัยการประสานงานที่ดี และอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความราบรื่นเรียบร้อย เริ่มต้นจาก โรงเรียนนายร้อยตำรวจได้ประสานขอความร่วมมือกับ

กรมพัฒนาชุมชนในการจัดหาพื้นที่การฝึกและครอบครัวพ่อแม่สมมุติ พัฒนาชุมชนจะประสานงานชี้แจงทำความเข้าใจ และคัดเลือกครอบครัวพ่อแม่สมมุติ ตามคุณสมบัติที่โรงเรียนนายร้อยตำรวจกำหนด และส่งข้อมูลให้กับฝ่ายกิจกรรมนักเรียน โรงเรียนนายร้อยตำรวจ จากนั้นโรงเรียนนายร้อยตำรวจจะส่งข้อมูลครอบครัวพ่อแม่สมมุติที่ได้รับไปยังตำรวจภูธรจังหวัดเพื่อตรวจสอบประวัติอาชญากร และตรวจพื้นที่ ซึ่งพื้นที่ต้องปราศจากยาเสพติดและคดีอาชญากรรมรุนแรง เมื่อได้ครอบครัวพ่อแม่สมมุติครบถ้วนแล้ว โรงเรียนนายร้อยตำรวจจะจัดประชุมเพื่อชี้แจงผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมดทราบ เพื่อดำเนินการในขั้นตอนการส่งตัวนักเรียนนายร้อยตำรวจสู่ครอบครัวต่อไป ดังคำกล่าวจากการสัมภาษณ์ เจ้าหน้าที่ดำเนินงานหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกกรับใช้ประชาชนในชน ดังนี้

“เราเริ่มต้นขั้นตอนดำเนินงานจากข้อสรุปของผู้บังคับบัญชาว่าต้องการจังหวัดไหน เมื่อได้จังหวัดแล้ว เริ่มต้นประสานงานกับสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด จากประสบการณ์การทำงานในหน้าที่รองผู้กำกับฝ่ายกิจกรรมนักเรียนจะมีหลักในการลดขั้นตอนลงโดยเริ่มจากประสานงานทางโทรศัพท์กับทางพัฒนาจังหวัดว่ามีที่อำเภอ กับจำนวนนักเรียน ให้ทางจังหวัดแจ้งว่าสามารถรับได้ที่อำเภอ ทางเราจะเลือกอำเภอไปล่วงหน้าก็จะช่วยลดขั้นตอนการทำงานของทางจังหวัดลง และนัดหมายวันประชุมหารือเบื้องต้น”

(รองผู้กำกับฝ่ายกิจกรรมนักเรียน)

“ทางเรามีหน้าที่ประสานงาน ชี้แจงทำความเข้าใจถือเป็นตัวกลางในการประสานงานระหว่างโรงเรียนนายร้อยตำรวจกับชุมชน ต้องแนะนำนักเรียนนายร้อยตำรวจแก่กรรมการหมู่บ้าน กลุ่มองค์กร อบต.และผู้นำชุมชน สร้างความไว้วางใจให้แก่วิวบ้านในชุมชน ทำความเข้าใจแก่ประชาชนในพื้นที่ ถึงวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและแผนการดำเนินงานของหลักสูตร”

(นักพัฒนาชุมชนจังหวัด)

“ผมมีหน้าที่ร่วมกับพัฒนาชุมชนอำเภอพิจารณาคัดเลือกครอบครัวพ่อแม่สมมุติ ลงพื้นที่ตรวจสอบความปลอดภัย ในชุมชนต้องไม่มีปัญหายาเสพติด เมื่อนักเรียนมาฝึกก็จะมีหน้าที่คอยสอดส่องดูแล รวมไปถึงรายงานเหตุการณ์ที่จะเกิดความเสียหายให้กับโรงเรียนนายร้อยตำรวจทราบโดยเร็ว แต่ในภาพรวมของการฝึกก็ไม่มีปัญหาอะไรนะครับ”

(ผู้กำกับการสถานีตำรวจภูธรเมืองชัยนาท)

2. สิ่งทีนักเรียนนายร้อยตำรวจได้รับในการเข้าร่วมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกปฏิบัติประชาชนในชนบท จากการศึกษาพบว่า สิ่งทีนักเรียนนายร้อยตำรวจได้รับจากการฝึกครั้งนี้ นักเรียนนายร้อยตำรวจ มีความคิดเห็นว่าได้เกิดการเรียนรู้ มีประสบการณ์ทีได้จากการฝึกหลายอย่าง ทั้งการปรับตัว การปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ ได้เรียนรู้และฝึกทักษะทีเป็นประโยชน์ต่อการทำงานในอนาคต ได้เรียนรู้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในชนบท ได้ฝึกทักษะในการทำงานมวลชนสัมพันธ์ ฝึกความเสียสละและความรับผิดชอบในการใช้ร่างกายในการทำงานแบบชาวบ้านในชนบท มีความรู้ความเข้าใจในงานพัฒนาชุมชน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น (อบต.) การรักษาความสงบในชุมชน และการผดุงความเป็นยุติธรรมในชุมชน ลดอำนาจนิยมในตนเองลง เกิดความภาคภูมิใจในวิชาชีพตำรวจและเกิดแรงบันดาลใจในการเป็นตำรวจทีดี เกิดความรักความเห็นอกเห็นใจประชาชน เกิดความเข้าใจในวัฒนธรรมทีแตกต่าง และความรักและผูกพันกับชุมชนท้องถิ่น ตลอดจนได้ความรู้ในการฝึกอาชีพเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และได้เป็นส่วนหนึ่งในการสร้างภาพลักษณ์ทีดีต่อองค์กรตำรวจ ผ่านการปฏิบัติภารกิจต่อครอบครัวและภารกิจต่อสังคม/ชุมชนตามต้งข้อกำหนดของหลักสูตรฯ ต้งค่ากล่าวจากการสัมภาษณ์นักเรียนนายร้อยตำรวจต้งนี้

“ผมคิดว่าเป็นหลักสูตรทีดีมาก เพราะได้สัมผัสและใช้ชีวิตแบบใกล้ชิดกับประชาชน ได้ทราบปัญหาของชุมชน ได้ฝึกการปรับตัวเข้ากับชาวบ้านและสังคมทีแตกต่าง ซึ่งหาประสบการณ์ดี ๆ แบบนี้ค่อนข้างยาก ได้เรียนรู้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ และการประกอบอาชีพของชาวบ้าน ทำให้ได้ตระหนักถึงคุณค่าของเงิน การเสียสละ การให้ และการลงมือปฏิบัติจริง รวมทั้ง ได้ศึกษาวัฒนธรรมขนบธรรมเนียม ประเพณีท้องถิ่น ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นการฝึกทีทำให้ ผมเกิดความเข้าใจ และเห็นใจประชาชนมากขึ้น”

(นักเรียนนายร้อยตำรวจคนที่ 1)

“ดิฉันคิดว่าเป็นหลักสูตรทีดีมาก ๆ ค่ะ ทำให้ได้เปิดโลกทัศน์ มีประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเอง ได้ฝึกมวลชนสัมพันธ์ รู้จักการปรับตัว และการลดอำนาจนิยมในตนเองลงไป ทำให้ได้เข้าใจปัญหาภายในชุมชน และคิดว่าสามารถนำข้อมูล ปัญหาและประสบการณ์ทีได้รับมาปรับใช้กับสถานการณ์ต่าง ๆ ในอาชีพตำรวจต่อไปในอนาคตได้ ซึ่งถือได้ว่าประทับใจและเป็นประโยชน์สำหรับดิฉันมากค่ะ”

(นายตำรวจชั้นสัญญาบัตรทีสำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายร้อยตำรวจคนที่ 1)

“กระผมได้เรียนรู้และสัมผัสวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน เรียนรู้วัฒนธรรมขนบธรรมเนียม ประเพณีท้องถิ่น รวมทั้ง ได้รับความรัก ความผูกพัน ความจริงใจ มิตรภาพดี ๆ จากชาวบ้าน และพ่อแม่สมมติ ซึ่งเป็นประสบการณ์ที่ดีและประทับใจคิดว่าหาจากที่ไหนไม่ได้ ถ้าไม่ได้ลงมาสัมผัสด้วยตนเอง”

(นายตำรวจชั้นสัญญาบัตรที่สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายร้อยตำรวจคนที่ 2)

“ดิฉันได้รับความรู้ และได้เรียนรู้กระบวนการทำงานในการประกอบอาชีพต่าง ๆ เช่น การทำนา, ทำสวน, ทำไร่, การเลี้ยงสัตว์, การสานตะกร้า, การย้อมผ้า, การทอผ้า, การทำไวน์, การทำมิด, การทำรูป, การทำปุ๋ยหรือน้ำหมักชีวภาพ ซึ่งปลอดภัยไร้พิษ, การทำปลาร้า และสินค้าผลิตภัณฑ์ OTOP ต่าง ๆ อีกมากมาย เพราะบ้านพ่อแม่สมมติของดิฉันเป็นศูนย์กลางของผลิตภัณฑ์ OTOP ค่ะ ทำให้ดิฉันได้ทราบว่าแต่ละอาชีพมีความยากลำบาก และเหน็ดเหนื่อยเพียงใด กว่าจะหารายได้มาจุนเจือครอบครัวได้”

(นายตำรวจชั้นสัญญาบัตรที่สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายร้อยตำรวจคนที่ 3)

“ผมได้ฝึกการปรับตัว การเข้าสังคม ฝึกมวลชนสัมพันธ์ และได้ปรับทัศนคติให้กว้างขึ้น ได้เห็นอกเห็นใจชาวบ้าน และได้ศึกษาปัญหาท้องถิ่น เพื่อนำมาปรับใช้ในอนาคตเมื่อจบการศึกษา ได้เรียนรู้ภูมิปัญหาชาวบ้าน, การดำรงชีพแบบช่วยเหลือตัวเองเป็นหลัก, การพึ่งพาอาศัยและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน, การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้จริง รวมทั้ง ได้เข้าใจประชาชนมากขึ้น ว่าประชาชนคนรากหญ้าต้องการอะไร มีการใช้ชีวิตแบบไหน และที่สำคัญได้สร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อประชาชนในนามของ รร.นรต.”

(นักเรียนนายร้อยตำรวจคนที่ 5)

3. ทัศนคติของพ่อแม่สมมติที่มีต่อหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกปรับใช้ประชาชนในชนบทจากการศึกษาพบว่า พ่อแม่สมมติและครอบครัวมีทัศนคติที่ดีต่อหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกปรับใช้ประชาชนในชนบท โดยเห็นว่าเป็นหลักสูตรที่มีประโยชน์ต่อชุมชนและตัวนักเรียนเอง มีส่วนช่วยส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรมตำรวจในทุก ๆ ด้านได้เป็นอย่างดี เป็นการสานสายใยความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างตำรวจและประชาชน ตลอดจนถึงเป็นการสะท้อนถึงการรักษาภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กรตำรวจได้เป็นอย่างดี ดังคำกล่าวจากการสัมภาษณ์พ่อแม่สมมติ ดังนี้

“เป็นโครงการที่ดีครับ ชอบนะ สำหรับเรา ๆ รู้สึกว่าไม่ได้แค่ชอบว่ามีคนมาช่วยทำงานในบ้าน ในชุมชนคือไม่ได้รู้สึกว่าเขามาเพื่อทำประโยชน์ให้เราและชุมชนแค่นั้น แต่เรารู้สึกว่าเขามาเพื่อฝึกการเป็นตำรวจที่ดีในอนาคต เขามาเพื่อสร้างความเข้าใจเรา เข้าใจชุมชน ซึ่งมันเป็นผลดีต่อตัวเขาที่จะได้ทำหน้าที่ตำรวจที่ดีต่อไปในอนาคตด้วย”

(ครอบครัวพ่อแม่สมมติคนที่ 3)

“เป็นกิจกรรมที่ดี โดยส่วนตัวแล้วรู้สึกว่าเป็นประโยชน์ต่อตัวเขาเองด้วยนะ ที่เขาได้มาฝึกมาเรียนรู้ชุมชนเรา และเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างตำรวจและประชาชนในอนาคตด้วย”

(ครอบครัวพ่อแม่สมมติคนที่ 1)

“สำหรับประเด็นเรื่องคุณธรรมจริยธรรมการแสดงออกทางด้านนี้ คิดว่าเขามีติดตัวมาอยู่แล้วนะ คือเขาแสดงออกให้เห็นถึงการได้รับการปลูกฝังและอบรมในด้านนี้มาอย่างดีมาก เมื่อมาถึงมือเรา เราจึงแทบจะไม่ได้ต้องส่งเสริมอะไรมากในด้านนี้ให้เขาเลย เพราะส่วนหนึ่งเขามีติดตัวมาอยู่แล้วเกือบทุกด้าน แต่ด้านที่เราสามารถส่งเสริมเขาได้ก็อาจจะเป็นด้านความเสียสละ คือตอนเขาอยู่บ้านหรืออยู่ในโรงเรียน เขาอาจจะยังไม่ได้มีโอกาสแสดงออกซึ่งความเสียสละมากนักหรือเปล่า แต่พอเขามาอยู่นี่เขาได้ฝึกการรับใช้ประชาชน การมีจิตอาสา การช่วยเหลือชุมชนในด้านต่าง ๆ เช่น บำเพ็ญประโยชน์ ก็ถือเป็นการเสียสละความสุขส่วนตนอย่างหนึ่งเพื่อสังคมนะ”

(ครอบครัวพ่อแม่สมมติคนที่ 3)

4. ทศนคติของนักเรียนนายร้อยตำรวจที่มีต่อหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกปฏิบัติประชาชนในชนบทจากการศึกษาพบว่า นักเรียนนายร้อยตำรวจมีทัศนคติที่ดีต่อหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกปฏิบัติประชาชนในชนบท โดยเห็นว่าเป็นโอกาสที่ดีต่อตัวนักเรียนเองที่ได้มีโอกาสได้เรียนรู้การทำงานร่วมกับประชาชน เป็นการปลูกฝังและได้แสดงออกถึงความมีคุณธรรมจริยธรรมตำรวจในทุก ๆ ด้าน และเป็นการแสดงออกถึงการรักษาอุดมคติตำรวจตามที่ได้รับปลูกฝังและอบรมมาอย่างดีจากที่โรงเรียนให้เป็นที่ประจักษ์แก่ชุมชนและสังคม เป็นโอกาสที่ดีที่จะทำประโยชน์ให้กับชุมชนและสังคมในฐานะการเป็นนักเรียนนายร้อยตำรวจที่จะเป็นตำรวจในอนาคต ได้ภาพลักษณ์ที่ดีต่อองค์กรตำรวจ เป็นการสร้างเสริมประสบการณ์อันมีค่าในการจะเป็นตำรวจในอนาคต ได้สานความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างพ่อแม่และนักเรียน นอกจากนี้ ยังมีผลพลอยได้จากการฝึกหลักสูตรนี้คือได้มีโอกาสเรียนรู้และฝึกอาชีพ อันอาจเป็นประโยชน์ให้แก่ตัวนักเรียนได้ในอนาคต ดังคำกล่าวว่าการสัมภาษณ์นักเรียนนายร้อยตำรวจ ดังนี้

“ตอนนั้นรู้สึกสนุกนะคะ ได้ไปทำอะไรที่ไม่เคยทำ คือเราอยู่บ้านเราอยู่โรงเรียน เราจะไม่เคยได้ไปทำนา ไปเก็บดอกไม้ ไปปลูกผักอะไรแบบนี้ เราได้มีโอกาสทำในสิ่งที่ช่วยเหลือประชาชน เป็นประสบการณ์ชีวิตแบบหนึ่งที่ทำไม่ได้ในโรงเรียน ก็เป็นการฝึกตนเองอย่างหนึ่งด้วย”

(นายตำรวจชั้นสัญญาบัตรที่สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายร้อยตำรวจคนที่ 1)

“เรามาอยู่กับพ่อแม่ เราได้ทำงานช่วยพ่อแม่ ช่วยชุมชน เป็นจิตอาสา ชุมชนก็ได้ประโยชน์จากสิ่งที่เราช่วยทำ เขาก็เกิดความรู้สึกที่ดีกับเรา เป็นการรักษาภาพลักษณ์ของตำรวจที่ดี ให้แก่ประชาชนได้ด้วยจากการได้เข้าร่วมหลักสูตรนี้”

(นักเรียนนายร้อยตำรวจคนที่ 2)

“รู้สึกดีใจ และภูมิใจในวิชาชีพตำรวจ ภาคภูมิใจในตนเองที่ได้ช่วยเหลือสังคม ประชาชน ได้มีโอกาสสร้างความรู้สึที่ดีให้กับประชาชน รู้สึกรักและผูกพันกับพ่อแม่มาก และจะสานต่อความสัมพันธ์ที่ดีตลอดไป”

(นักเรียนนายร้อยตำรวจคนที่ 3)

“ที่ได้้นอกจากการฝึกประสบการณ์ในการทำงานช่วยเหลือประชาชน คือได้ความรู้ในเรื่อง อาชีพกลับมาด้วยคะ อย่างบ้านแม่เนี่ยเขาจะทำดอกไม้แห้งเป็นเครื่องประดับ ทำเครื่องบุหงาหอม ขายเป็นสินค้าโอท็อปในชุมชน และขายส่งเป็นของที่ระลึก คือเราอาจจะมีความแตกต่างจากคนอื่นเขา ที่ไม่ได้ไปทำนาทำไร่ ทำการเกษตรกรรม แต่บ้านเราเป็นบ้านทสินค้าโอท็อป ก็ได้เรียนรู้วิชาทำดอกไม้มา ทุกวันนี้ยังทำได้นะคะ กะว่าถ้าไม่ได้เป็นตำรวจก็มีอาชีพเลี้ยงตัวเองได้”

(นายตำรวจชั้นสัญญาบัตรที่สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายร้อยตำรวจคนที่ 1)

“ได้รับประสบการณ์ที่ดีจากหลักสูตรนี้ ได้มีโอกาสเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน ได้เรียนรู้และสัมผัสเห็นความเป็นอยู่และความยากลำบากของประชาชนในชนบททำให้เรารู้สึกเห็นอกเห็นใจเขา และทำให้เราคิดว่าวันนี้เรามีโอกาสมาอยู่กับเขา เราก็จะช่วยเหลือเขาให้มากที่สุดเท่าที่นักเรียน อย่างเราจะทำได้ในตอนนั้น และถ้าวันหนึ่งในอนาคตเราได้ไปเป็นตำรวจ เราจะเป็นตำรวจที่ดีและปฏิบัติต่อประชาชนอย่างดี ด้วยความเข้าใจ และเห็นอกเห็นใจ”

(นักเรียนนายร้อยตำรวจคนที่ 4)

“ความมีคุณธรรมจริยธรรมตำรวจหรือคะ มันสะท้อนให้เห็นอยู่ในทุกการกระทำของเรา อยู่แล้วในแต่ละวันที่อยู่กับพ่อแม่ และชุมชน”

(นักเรียนนายร้อยตำรวจคนที่ 3)

5. การประเมินผลโครงการหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกปฏิบัติประชาชนในชนบท ผลการประเมินได้เป็นบทสรุปโดยแบ่งเป็น 3 ส่วน คือ บทสรุปในส่วนของผู้เรียนนายร้อยตำรวจ บทสรุปในส่วนของผู้แม่สมมุติ และบทสรุปในส่วนของผู้ฝึกกิจกรรมนักเรียน กองบังคับการปกครอง โรงเรียนนายร้อยตำรวจ ดังนี้

1. บทสรุปในส่วนของผู้เรียนนายร้อยตำรวจ

1.1 นักเรียนนายร้อยตำรวจเห็นว่า เป็นหลักสูตรที่ดีมาก มีประโยชน์ และมีความสำคัญต่ออาชีพตำรวจ โดยได้สัมผัสและเรียนรู้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม การปกครองส่วนท้องถิ่น การประกอบอาชีพของผู้แม่สมมุติและคนในพื้นที่ การได้ลงมือปฏิบัติจริงทำให้สามารถทราบกระบวนการทำงาน และทราบถึงความยากลำบากของแต่ละอาชีพ ทำให้เข้าใจมุมมองความคิด ทักษะคิด รวมทั้ง ปัญหาของประชาชนเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสามารถนำความรู้ที่ได้รับมาปรับใช้ในการปฏิบัติงานในปัจจุบันและอนาคตได้ รวมทั้ง เป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่สำนักงานตำรวจแห่งชาติอีกทางหนึ่ง และลดอำนาจนิยม จึงควรดำเนินการจัดต่อไปทุกเดือนหรือทุกปี และควรเพิ่มระยะเวลาการฝึกให้มากขึ้น

1.2 นักเรียนนายร้อยตำรวจเห็นว่า ควรศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับระเบียบ แนวทางการปฏิบัติ ข้อมูลผู้แม่สมมุติ อาชีพ พื้นที่การฝึก และส่วนที่เกี่ยวข้องล่วงหน้า เพื่อที่นักเรียนนายร้อยตำรวจจะได้เตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ ให้เหมาะสมก่อนลงพื้นที่จริง

1.3 นักเรียนนายร้อยตำรวจ เห็นว่า ในระหว่างที่ การฝึกฯ ให้ทางพัฒนาการจังหวัด, พัฒนาการอำเภอ และผู้นำท้องถิ่น จัดกิจกรรมการพัฒนาชุมชนหรือกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ เช่น การชုตลอกคลอง, ทำความสะอาดลานวัด และการแข่งขันกีฬา เป็นต้น

1.4 นักเรียนนายร้อยตำรวจ เห็นว่า ควรคัดเลือกครอบครัวที่เต็มใจรับ นักเรียนนายร้อยตำรวจ โดยมีฐานะความเป็นอยู่เท่าเทียมกัน และมีทัศนคติที่ดีกับอาชีพตำรวจ รวมทั้งมีอาชีพให้เรียนรู้หลากหลาย เพื่อให้ได้เรียนรู้ สัมผัส ฝึกฝน และเพิ่มประสบการณ์การทำงาน

2. บทสรุปในส่วนของผู้แม่สมมุติ

2.1 ก่อนรับ นักเรียนนายร้อยตำรวจ : ผู้แม่รู้สึกกังวลใจ กลัวเข้ากับครอบครัวไม่ได้ เรื่องอาหารการกิน ที่พัก และอุปนิสัย

2.2 ระหว่างที่พักอาศัยร่วมกัน : รู้สึกประทับใจ ภูมิใจ และรักเหมือนลูกหลาน เพราะนักเรียนนายร้อยตำรวจ มีความประพฤติดี เรียบร้อย น่ารัก เชื่อฟังคำสอน ขยัน ใฝ่เรียนรู้ และช่วยเหลือแบ่งเบาภาระงานในบ้าน ได้เป็นอย่างดี

2.3 เป็นโครงการที่ดี อยากให้มีหลักสูตรนี้ทุกปี และขอให้ฝึกในพื้นที่เป็นเวลา 1 เดือน เพื่อให้ นักเรียนนายร้อยตำรวจ ได้เรียนรู้และสัมผัสคนในชุมชนอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น

2.4 นักเรียนนายร้อยตำรวจมีอัตราคดี มีมนุษยสัมพันธ์ กิริยามารยาทสุภาพ เรียบร้อย มีสัมมาคารวะ ขยัน ใฝ่เรียนรู้ มีจิตอาสา สามารถช่วยเหลือแบ่งเบาภาระงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ ในครอบครัวได้มาก

3. บทสรุปในส่วนของฝ่ายกิจกรรมนักเรียน กองบังคับการปกครอง

3.1 นักเรียนนายร้อยตำรวจ ควรศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับระเบียบ แนวทางการปฏิบัติ ข้อมูลพ่อแม่สมมุติ อาชีพ พื้นที่การฝึก และส่วนที่เกี่ยวข้องล่วงหน้าก่อนลงพื้นที่ฝึกจริง เพื่อปฏิบัติตัวให้เหมาะสม และปรับตัวเข้ากับแต่ละครอบครัวได้

3.2 การคัดเลือกพ่อแม่สมมุติให้ได้คุณสมบัติที่ตรงตามที่กำหนดอาจเป็นไปได้ยาก เนื่องจากเป็นการเพิ่มภาระงานให้กับสำนักงานพัฒนาชุมชนเป็นอย่างมาก : แนวทางแก้ไขต้องให้นักเรียนนายร้อยตำรวจรู้จักปรับตัวให้เข้ากับทุกสถานการณ์

6. ปัญหาและอุปสรรค ของหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) ปัญหาและอุปสรรคของนักเรียนนายร้อยตำรวจในการฝึกหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท 2) ปัญหาและอุปสรรคของครอบครัวพ่อแม่สมมุติในการรับนักเรียนนายร้อยตำรวจ และ 3) ปัญหาและอุปสรรคในการจัดหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบทขอฝ่ายกิจกรรมนักเรียน กองบังคับการปกครอง โรงเรียนนายร้อยตำรวจ มีดังนี้

6.1 ปัญหาและอุปสรรคของนักเรียนนายร้อยตำรวจในการฝึกหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท สรุปได้ว่า นักเรียนนายร้อยตำรวจมีความกังวลใจในเรื่อง อาหารการกินเกรงว่าจะทานอาหารพื้นเมืองไม่เป็น เวลาในการรับประทานอาหาร ซึ่งจะทานไม่ตรงกันทุกวัน ขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่ทำ ในเรื่องที่พักอาศัย (ห้องนอน, ห้องน้ำ) การปรับตัวให้เข้ากับครอบครัวพ่อแม่สมมุติ การปรับตัวให้เข้ากับขนบธรรมเนียมท้องถิ่น การแสดงบทบาทในฐานะที่เป็นลูกบุญธรรมความสามารถของตนเองที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์และภารกิจตามหลักสูตรฯ เรื่องสุขภาพและสุขภาพลักษณะกับการใช้ชีวิตในชุมชน ซึ่งมียุ่งเยอะ และมีโรคไข้เลือดออกระบาด สภาพแวดล้อมบางบ้านมีสุนัขจำนวนมาก และการให้สัตว์เลี้ยงคูนชินกับเราจะทำได้ยาก การแสดงออกให้สมบทบาทนักเรียนนายร้อยตำรวจ เวลา เรื่องการใช้ชีวิตในการประกอบอาชีพร่วมกับครอบครัว เรื่องปิดเทอมน้อยเกินไปและเกรงว่าจะมีการต่อต้านของคนในชุมชน

6.2 ปัญหาและอุปสรรคของครอบครัวพ่อแม่สมมุติ ในการรับนักเรียนนายร้อยตำรวจฐานะยากจน ที่อยู่อาศัยไม่พร้อม ไม่กล้าใช้งาน ใช้งานหนักเกินไป การล่วงละเมิดทางเพศ การเบียดเบียนทางเพศ

6.3 ปัญหาและอุปสรรคในการจัดหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบทของฝ่ายกิจกรรมนักเรียน กองบังคับการปกครอง โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

กระบวนการคัดเลือกครอบครัวพ่อแม่สมมุติไม่ได้ตามที่ต้องการ การส่งไปบ้านผู้นำชุมชน เป็นการสร้างฐานอำนาจ เงินงบประมาณไม่เพียงพอ

7. ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการผลักดันให้กิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบทดำเนินงานกิจกรรมหลักสูตรฯ เป็นไปอย่างราบรื่นเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรฯ มีหลายปัจจัยด้วยกัน ได้แก่

7.1 ความร่วมมือของทุกภาคส่วน ทั้งทางโรงเรียนนายร้อยตำรวจ ครอบครัวพ่อแม่สมมุติ และตัวนักเรียนนายร้อยตำรวจเอง เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้การดำเนินงานกิจกรรมหลักสูตรฯ เป็นไปอย่างราบรื่นเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรฯ

7.2 การสื่อสารองค์กรและการประชาสัมพันธ์ที่ดี ทำให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้เข้าใจและตระหนักในความสำคัญและวัตถุประสงค์ของหลักสูตรฯ ทำให้การดำเนินงานหลักสูตรฯ เป็นไปด้วยความราบรื่นเรียบร้อยและบรรลุวัตถุประสงค์

7.3 ผู้นำชุมชนที่ดี มีการประสานงานกับประชาชนและนักเรียนนายร้อยตำรวจให้เกิดความที่ติระหว่างกัน

7.4 การแสดงออกของนักเรียนนายร้อยตำรวจตลอดระยะเวลาในการอาศัยอยู่กับพ่อแม่สมมุติ นับว่าตัวนักเรียนนายร้อยเองเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างมากที่จะทำให้กิจกรรมหลักสูตรฯ นี้สำเร็จ ลุล่วงไปด้วยดี เนื่องจากตัวนักเรียนเองเป็นผู้แสดงออกถึงความประพฤติที่ดีตามที่ได้รับการศึกษาอบรม ปลูกฝังระเบียบวินัยและคุณธรรม จริยธรรมที่ดีมาจากโรงเรียนนายร้อยตำรวจแล้ว เมื่อไปอยู่กับครอบครัวพ่อแม่สมมุติการแสดงออกของตัวนักเรียนจึงสร้างความประทับใจให้แก่ครอบครัว ทำให้ครอบครัวพ่อแม่ และชุมชนเกิดความรัก ความประทับใจและการยอมรับ ยินดีในการที่จะเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมหลักสูตรฯ นี้ต่อไป อีกทั้งยังเป็นการช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่องค์กรตำรวจด้วย

7.5 โรงเรียนนายร้อยตำรวจเป็นส่วนหนึ่งในการผลักดันและสร้างหลักสูตรฯ นี้ขึ้นมา ผ่านกระบวนการคิด การวางแผน และการร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ ในหลายภาคส่วน ทำให้การดำเนินงานหลักสูตรฯ มีความต่อเนื่องและบรรลุวัตถุประสงค์มาเป็นระยะเวลายาวนาน

7.6 หลักสูตรฯ มีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน มีการวางแผนงาน มีการเก็บข้อมูลระหว่างการดำเนินงาน และมีการประเมินผลการดำเนินงานในทุกๆระยะของการจัดกิจกรรมหลักสูตรฯ นี้ ทำให้ได้เห็นผลของการดำเนินงานและสามารถนำผลนั้นมาแก้ไขปัญหา และปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรฯ ได้ตลอดเวลา ทำให้หลักสูตรฯ มีความบกพร่องและเกิดปัญหาน้อยที่สุด

7.7 การเลือกพื้นที่ และครอบครัวพ่อแม่สมมุติที่ตรงตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ สามารถช่วยให้หลักสูตรฯ ดำเนินไปได้อย่างราบรื่น ลดการเกิดปัญหาในครอบครัว เช่น ความเหลื่อมล้ำทางฐานะ ความแตกต่างระหว่างวัย และลดปัญหาการย้ายออกกลางคันของนักเรียนนายร้อยตำรวจ

7.8 การให้ข้อมูลที่ชัดเจนและถูกต้องเป็นปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมให้หลักสูตรฯ ดำเนินไปด้วยความราบรื่น และบรรลุวัตถุประสงค์

8. บทเรียนที่ได้รับจากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท จากการสนทนากลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องหลายฝ่ายพบว่า การดำเนินกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบทในครั้งนี้ได้ทำให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเกิดการเรียนรู้มาจากการทำงานในทุก ๆ ขั้นตอน ดังนี้

8.1 การติดต่อประสานงานในระบบราชการมีขั้นตอนที่ละเอียดและซับซ้อนจึงทำให้มีความล่าช้าในการดำเนินโครงการ ทางฝ่ายกิจกรรมนักเรียนจึงได้ดำเนินการติดต่อประสานงานโดยตรงกับพัฒนาจังหวัดเพื่อเป็นลดขั้นตอนในการดำเนินงาน การประสานที่ดีมิได้มีเพียงช่องทางเดียว แต่เราต้องมองหาช่องทางอื่นในการลดขั้นตอนในการติดต่อประสานงานให้รวดเร็ว กระชับ และง่ายขึ้น

8.2 การส่งนักเรียนนายร้อยเข้าไปในชุมชนในฐานะลูก คนในครอบครัว ทำให้ชาวบ้านมีทัศนคติที่ดีต่อตำรวจมากขึ้นกว่าเดิม ไม่มองตำรวจเป็นฝ่ายตรงข้ามกับตนเอง และยังเป็นการลดอำนาจนิยมในตัวนักเรียนนายร้อยตำรวจลง เพราะทั้งนักเรียนนายร้อยตำรวจและชาวบ้านต้องปรับตัวเข้าหากันให้ได้การได้ลงมือปฏิบัติจริงทำให้สามารถทราบกระบวนการทำงาน และทราบถึงความยากลำบากของแต่ละอาชีพ ทำให้เข้าใจมุมมองความคิด ทัศนคติ รวมทั้ง ปัญหาของประชาชนเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสามารถนำความรู้ที่ได้รับมาปรับใช้ในการปฏิบัติงานในปัจจุบันและอนาคตได้ รวมทั้งเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่สำนักงานตำรวจแห่งชาติอีกทางหนึ่ง

8.3 อาชีพรับจ้าง เกษตรกร การใช้แรงงาน เป็นอาชีพที่เหนื่อยยากกว่าจะหาเงินมาจุนเจือครอบครัวได้ เมื่อนักเรียนนายร้อยตำรวจได้สัมผัสด้วยตนเองจึงทำให้เกิดความเห็นอกเห็นใจชาวบ้านมากขึ้นกว่าเดิม และเรียนรู้ที่จะอดทน ไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก

8.4 ควรคัดเลือกครอบครัวที่เต็มใจรับนักเรียนนายร้อยตำรวจโดยมีฐานะความเป็นอยู่เท่าเทียมกัน และมีทัศนคติที่ดีกับอาชีพตำรวจ รวมทั้ง มีอาชีพให้เรียนรู้อย่างหลากหลาย จะส่งผลให้ให้นักเรียนนายร้อยตำรวจได้เรียนรู้ สัมผัส ฝึกฝน และเพิ่มประสบการณ์การทำงานได้มากขึ้น

8.5 ความกตัญญูเป็นสมบัติของคนดี เราควรมีความกตัญญูทวนเวทต่อผู้มีพระคุณ

8.6 ความรักที่บริสุทธิ์คือความรักที่ไม่มีเงื่อนไข

8.7 ทุกปัญหาย่อมมีทางแก้ไขได้เสมอ แต่ต้องอาศัยสติปัญญาและต้องเรียนรู้การแก้ไขปัญหด้วยตนเอง

8.8 การอยู่ร่วมกันของคนในสังคมที่มีความแตกต่างกันนั้นต้องอาศัยการเรียนรู้และการปรับตัวเข้าหากันของทั้งสองฝ่ายเพื่อสร้างความเข้าใจที่ดีต่อกันและอยู่ร่วมกันอย่างสงบมีความสุข

8.9 การเปิดใจกว้างเรียนรู้และยอมรับผู้อื่นเป็นหนทางในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันและเป็นการเสริมสร้างมิตรภาพที่ดี

8.10 พลังใจที่เข้มแข็ง จะสามารถเอาชนะปัญหาและอุปสรรคได้เสมอ

8.11 การเอาชนะใจตนเองได้คือชัยชนะที่ยิ่งใหญ่ที่สุด

ดั่งคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

“การที่ผมได้ทำงานร่วมกับแม่สมมุติซึ่งคือการไปขายวัชพืชที่อยู่ในไร่อ้อยของแม่ ซึ่งแม่สมมุติของผมนั้นท่านค่อนข้างเกรงใจไม่ยอมให้ผมทำงานหนัก แต่ผมอาสาขอร่วมทำกับคนงานที่แม่จ้าง ซึ่งทำตั้งแต่ 07.00 - 17.00 น. ซึ่งหลักจากที่ผมทำวันนั้นเสร็จ วันต่อมาผมไม่มีแรงเหลือเลย เพราะมันหนักมาก และร้อนมาก รู้สึกนี้เป็นงานที่หนักมาก ๆ แต่พอได้เห็นคนงานที่แม่ได้จ้างเค้ามาได้พูดคุยกับพี่ ๆ เค้า เค้าบอกเค้าได้เงินค่าแรงวันละ 250 บาท ซึ่งถ้าไม่ทำก็ไม่มีเงินไปเลี้ยงครอบครัว ซึ่งทำให้ผมรู้สึกได้เลยว่าสิ่งที่ผมผ่านมาทั้งหมดมันเบาไปเลย ถ้าเทียบกับคนที่เค้าไม่มีโอกาสเช่นผม เค้าต้องดิ้นรนเพื่อผ่านไปวัน ๆ ต่างกับผมที่มีอาหารกินฟรี มีเกียรติ มีศักดิ์ศรี มีเงินเดือน มีพ่อแม่ คอยดูแลเป็นอย่างดี นั่นคือเค้าไม่มีโอกาส และมีคนลำบากกว่าเราเสมอในรอบ ๆ ตัวเรา สิ่งนั้นทำให้ผมมีทัศนคติต่อผู้อื่นอย่างเห็นใจ เมื่อไหร่ก็ตามที่ผมรู้สึกท้อแท้ หรือหมดหวังในสิ่งต่าง ๆ มักจะคิดเสมอว่าคนที่เค้าลำบากกว่าเรามีอีกมาก ปัญหาที่เข้ามาแค่นี้ถือว่าเล็กไปเลย นั่นทำให้ผมมีพลังในการทำเผชิญกับปัญหาที่เข้ามาได้เสมอ”

(นักเรียนนายร้อยตำรวจคนที่ 2)

“การที่ได้รับการดูแลจากพ่อแม่สมมุติเป็นอย่างดี ท่านรักและดูแลผมเป็นอย่างดีมาก ๆ เสมือนเป็นลูกแท้ ๆ ของท่าน นั่นทำให้ผมเข้าใจเลยว่า ความรักเป็นสิ่งที่ไม่มีที่สิ้นสุด บางครั้งแม่ไม่ใช่สายเลือดเดียวกัน แต่ที่รักและผูกพันกันได้เสมือนเป็นสายเลือดเดียวกัน นั่นยังทำให้ผมอยากเป็นคนที่ดี อดทนต่อทุกคนที่เค้าดีกับเรา เพราะสิ่งดีที่ครอบครัวพ่อแม่สมมุติได้ให้กับผม”

(นักเรียนนายร้อยตำรวจคนที่ 3)

“การได้ไปร่วมฟังปัญหาที่ชาวบ้านมาบอกแม่สมมุติ ในทุก ๆ วันจะมีชาวบ้านมาปรึกษาแม่สมมุติของผม ถึงปัญหาต่าง ๆ และแม่ก็ช่วยแก้ปัญหานั้นเสมอมา ซึ่งผมก็ได้ไปช่วยท่านเวลาที่ท่านคอยแก้ปัญหาให้ชาวบ้าน ซึ่งทำให้ผมจำได้ขึ้นใจเลยว่า ทุกคนย่อมมีปัญหาของตนเอง บางคนเค้าไม่รู้จะแก้อย่างไรจึงได้มาหาคนที่เค้าคิดว่าสามารถช่วยเค้าได้ ซึ่งการที่เราช่วยเค้า ทำให้เค้าหมดความทุกข์ ความกังวลต่าง ๆ ซึ่งภาพเหล่านี้เป็นภาพที่ผมเห็นตลอดเวลา 15 วันที่ผมได้ฝึกหลักสูตรพ่อแม่สมมุติ ทำให้ผมอยากเป็นตำรวจที่คอยช่วยประชาชนที่เค้ามีปัญหาอย่างแท้จริง คอยช่วยเค้าด้วยใจที่ต้องการแก้ปัญหาให้กับเค้าจริง ๆ เหมือนเช่นเดียวกับภาพที่ผมเห็นแม่สมมุติของผมคอยแก้ปัญหาให้ชาวบ้านครับ”

(นักเรียนนายร้อยตำรวจคนที่ 1)

“สิ่งที่ได้เรียนรู้ก็คือ ความรักความผูกพันแม้จะอยู่ด้วยกันไม่นานแต่ก็ผูกพันกันได้ การปรับตัวเข้าหาคนอื่น การสร้างสัมพันธ์ไมตรีที่ดีต่อการ ได้เรียนรู้เข้าใจวิถีชีวิตของชาวบ้าน ว่าแต่ละบ้านแต่ละท้องถิ่นไม่เหมือนกัน ตรงนี้ทำให้เราได้เรียนรู้การปรับตัว การอยู่ร่วมกันบน ความแตกต่างในสังคม”

(นักเรียนนายร้อยตำรวจคนที่ 4)

“ทำให้รู้จักการทำความรู้จักกับชาวบ้าน/คนที่ไม่รู้จักทำให้รู้วิธีการปรับตัวให้เข้ากับผู้คน ชุมชนและประเพณีต่าง ๆ ในต่างท้องถิ่นได้เจอพ่อแม่สมมุติ ที่จากเป็นคนไม่รู้จัก แต่กลับดูแลเรา อย่างดี เอ็นดูเราให้ความรู้สึกเหมือนเป็นลูกคนนึงและยังติดต่องานกันจนถึงปัจจุบัน ทำให้วิถีชาวบ้าน ในพื้นที่และการจัดระบบระเบียบชุมชนให้น่าอยู่”

(นักเรียนนายร้อยตำรวจคนที่ 5)

9. แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน นายร้อยตำรวจจากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท

จากการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ การศึกษาความต้องการจำเป็น ในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจ ชั้นตอนที่ 1 การศึกษาการถอดบทเรียนการดำเนินงานหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชน ในชนบท ในชั้นตอนที่ 2 และจากการสนทนากลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรนักเรียน นายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบทในชั้นตอนที่ 3 สามารถสรุปได้แนวทางในการพัฒนา กระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจจากกิจกรรมหลักสูตร นักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท พบว่าสิ่งที่สำคัญที่สุดในการพัฒนากระบวนการ เรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจ ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความเสียสละ และความยุติธรรม จากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจ ฝึกรับใช้ประชาชนในชนบทนั้น ขึ้นอยู่กับบทบาทหน้าที่ของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรฯ โดยที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนอย่างต่อเนื่องและมีการติดตามประเมินผลการจัดหลักสูตร เป็นระยะ ๆ และนำผลการประเมินนั้นมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อพัฒนาหลักสูตรให้สามารถตอบสนอง วัตถุประสงค์ของหลักสูตร และสามารถส่งเสริมและพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจทั้ง 4 ด้านได้อย่างแท้จริง ซึ่งในการดำเนินงานและบทบาทของ แต่ละภาคส่วนนั้นมีผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนนายร้อยตามที่ได้เสนอไปแล้วนั้น สามารถสรุป แนวทางทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจ จากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบทเป็นประเด็นสำคัญ ๆ ได้เป็น 3 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจจากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจ ฝึกรับใช้ประชาชนในชนบทด้านบทบาทของโรงเรียนนายร้อยตำรวจ โรงเรียนนายร้อยตำรวจถือเป็นสถาบันทางการศึกษา ที่มีความสำคัญในฐานะเป็นเจ้าของกิจกรรมหลักสูตรฯ โรงเรียนจึงต้องมีส่วนผลักดันให้หลักสูตรฯ สามารถดำเนินงานไปได้อย่างราบรื่นและบรรลุวัตถุประสงค์ในอันที่จะส่งเสริมและพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ นักเรียนนายร้อยตำรวจตลอดระยะเวลาในการดำเนินงานหลักสูตรฯ ดังนี้

1.1 โรงเรียนต้องตระหนักและเห็นความสำคัญของหลักสูตรฯ และต้องจัดหลักสูตรฯ อย่างต่อเนื่อง

1.2 โรงเรียนต้องมีการติดตามประเมินผลหลักสูตรฯ อย่างสม่ำเสมอ ในทุกระยะ และต่อเนื่อง และต้องนำผลการประเมินนั้นมาปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรฯ ต่อไป

1.3 โรงเรียนต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนนายร้อยตำรวจได้มีระยะเวลาในการอยู่ร่วมกับครอบครัวพ่อแม่สมมติให้มากขึ้นกว่านี้เพื่อนักเรียนจะได้มีเวลาในการเรียนรู้วิถีชีวิตได้รับใช้ประชาชนในชนบทมากขึ้นและได้สร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชนได้มากขึ้น

1.4 โรงเรียนต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนนายร้อยตำรวจได้สะท้อนความคิดเห็นและความรู้สึกในการเข้าร่วมหลักสูตรฯ นี้ในทุก ๆ ช่องทาง เช่น แบบสอบถามการประเมินผลหลักสูตรฯ การประชุมประเมินผลหลักสูตรฯ

1.5 โรงเรียนควรมีระบบและขั้นตอนในการคัดเลือกและคัดกรองครอบครัวพ่อแม่สมมติให้แก่ นักเรียนนายร้อยตำรวจที่มีความเข้มงวดและตรงตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรฯ โดยต้องคำนึงถึงคุณสมบัติ ความพร้อม บริบทและพื้นฐานของพ่อแม่สมมติและครอบครัว โดยต้องพิจารณาตามประเด็น ดังต่อไปนี้

1.5.1 พ่อแม่สมมติต้องมีคุณสมบัติที่ไม่ขัดต่อวัตถุประสงค์ของหลักสูตรฯ ในอันที่จะส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจ เช่น ต้องไม่เป็นผู้นำชุมชน เพื่อป้องกันการสร้างอิทธิพลและความประพฤติอันมิชอบอันอาจจะเกิดขึ้นได้ในอนาคต

1.5.2 พ่อแม่สมมติในแต่ละครอบครัวที่รับนักเรียนนายร้อยต้องมีอาชีพและบริบททางสังคมที่ไม่แตกต่างกันมาก เช่น ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเหมือนกัน หรือค้าขายเหมือนกัน ข้าราชการเหมือนกัน

1.5.3 พ่อแม่สมมติควรมีพื้นที่อยู่อาศัยที่มีบริบทที่เหมือนหรือใกล้เคียงกัน ไม่ควรแตกต่างกันมาก เช่น ในเมือง-ชนบท

1.5.4 พ่อแม่สมมติควรมีวัยที่ไม่ใกล้เคียงกับนักเรียนมากนัก

1.5.5 พ่อแม่และสมาชิกในครอบครัวพ่อแม่สมมติควรมีจำนวนไม่มาก และไม่มีข้อจำกัดในเรื่องเพศสภาพ

1.5.6 ครอบครัวพ่อแม่และสมาชิกในครอบครัวพ่อแม่สมมติต้องไม่มีเรื่องเกี่ยวข้องกับสิ่งผิดกฎหมาย

1.5.7 สิ่งแวดล้อมของครอบครัวพ่อแม่สมมติต้องสามารถส่งเสริมและเอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนนายร้อยตำรวจ

1.6 โรงเรียนควรพิจารณาปรับเรื่องของงบประมาณในการจัดหลักสูตรฯ ให้มีความเหมาะสมกับบริบทและสภาพสังคมที่เปลี่ยนไป เช่น ปรับค่าใช้จ่ายให้กับพ่อแม่สมมติและนักเรียนนายร้อยตำรวจ

1.7 โรงเรียนควรมีการอบรม ประชุม สัมมนาให้ความรู้และชี้แจงวัตถุประสงค์ของหลักสูตรฯ และข้อปฏิบัติในการร่วมกันพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรมให้แก่นักเรียนนายร้อยตำรวจในระยะเวลาของการฝึกในหลักสูตรฯ นี้ให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทุก ๆ ฝ่ายได้รับรู้และเข้าใจอย่างชัดเจนก่อนการจัดหลักสูตรฯ เช่น จัดประชุมนักเรียนนายร้อยตำรวจ จัดประชุมพ่อแม่สมมติ

1.8 โรงเรียนควรให้การสนับสนุนแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานหลักสูตรฯ ให้มีความเข้าใจ รู้รัก และตระหนักถึงความสำคัญของหลักสูตรฯ ในทุก ๆ ด้าน เช่น การมอบงบประมาณในการดำเนินงานที่เหมาะสม การมอบหมายหน้าที่ชัดเจนและตรงกับความสามารถกับบุคลากร ให้ความต่อเนื่องในการดำเนินงานของบุคลากรฝ่ายต่าง ๆ อย่างเหมาะสม

1.9 โรงเรียนควรมีการพัฒนาหลักสูตรอื่น ๆ ที่จัดสอนในโรงเรียน ที่จะสามารถส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมให้แก่เรียนนายร้อยตำรวจ

1.10 โรงเรียนควรมีการพัฒนากิจกรรมอื่น ๆ ที่จะสามารถส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมให้แก่เรียนนายร้อยตำรวจ นอกเหนือไปจากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบทนี้

1.11 โรงเรียนควรดำเนินกิจกรรมการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้แก่เรียนนายร้อยตำรวจอย่างทั่วถึงทุกชั้นปี อย่างต่อเนื่องตลอดหลักสูตร และควรมีกิจกรรมการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมทั้งในชั่วโมงเรียน และทุก ๆ กิจกรรม อย่างต่อเนื่องและหลากหลาย

1.12 ผู้บริหาร อาจารย์ และบุคลากรในโรงเรียนต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านการมีคุณธรรมจริยธรรม เช่น การแต่งกาย การตรงต่อเวลา ความรับผิดชอบ ความมีน้ำใจ ความมีเหตุผล เพื่อให้นักเรียนเกิดความคุ้นชินและซึมซับกับสิ่งแวดล้อมแห่งความดี ความมีคุณธรรม จริยธรรม

1.13 โรงเรียนควรให้ความสำคัญกับการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม โดยธรรมชาติ ผ่านบรรยากาศและการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่เหมาะสมให้แก่แก่นักเรียนนายร้อยตำรวจ เพื่อเอื้อให้นักเรียนเกิดความซึบซับและแสดงออกทางด้านคุณธรรม จริยธรรมที่ดีด้วยใจจริงของตนเอง โดยมีต้องใช้กฎระเบียบวินัยมาบังคับหรือควบคุม

2. แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจจากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจ ฝึกรับใช้ประชาชนในชนบทด้านบทบาทของพ่อแม่สมมติ พ่อแม่ถือเป็นตัวแทนจากสถาบันครอบครัว ที่มีบทบาทสำคัญในการดำเนินงานหลักสูตรฯ ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีและบรรลุวัตถุประสงค์ในอันที่จะ ส่งเสริมและพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรม ให้แก่นักเรียนนายร้อยตำรวจตลอดระยะเวลาในการดำเนินงานหลักสูตรฯ พ่อแม่จึงถือเป็นส่วนสำคัญ ในการช่วยปลูกฝัง พัฒนาคุณธรรม จริยธรรมให้แก่นักเรียนนายร้อยตำรวจได้ ซึ่งพ่อแม่ต้องมีบทบาท สำคัญ ดังนี้

2.1 พ่อแม่สมมติต้องไม่ปิดบัง หรือบิดเบือนข้อมูลที่แท้จริงของตนเองและครอบครัว ในทุก ๆ ด้าน เช่น อาชีพ สถานะทางสังคม บริบท ความเป็นอยู่ และสิ่งแวดล้อมของครอบครัว

2.2 พ่อแม่สมมติต้องมีความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของหลักสูตรฯ และให้ความร่วมมือ กับทางโรงเรียนในการปฏิบัติตามข้อบังคับและวัตถุประสงค์ของหลักสูตรฯ อย่างถูกต้องตามความ เหมาะสมให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

2.3 พ่อแม่สมมติควรให้ความรัก ความเมตตา อบรมสั่งสอน ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง ที่ดี และปฏิบัติต่อนักเรียนนายร้อยตำรวจเสมือนลูกตนคนหนึ่ง

2.4 พ่อแม่สมมติต้องฟังเสียงดูและให้ความดูแลเอาใจใส่ และเปิดโอกาสให้นักเรียน ได้เรียนรู้ในกิจการงานอาชีพของตน และกิจการงานที่เอื้อประโยชน์ต่อชุมชน ตลอดจนพึงอบรม บ่มนิสัยส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรมให้แก่นักเรียนนายร้อยตำรวจ ตลอดระยะเวลาในการดำเนินงานหลักสูตรฯ

2.5 พ่อแม่สมมติควรประพฤติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนนายร้อยตำรวจ

2.6 พ่อแม่สมมติควรสานสัมพันธ์กับนักเรียนอย่างต่อเนื่องเพื่อเป็นการประสาน ความสัมพันธ์และเชื่อมความรักและภาพลักษณ์ที่ดีของวิชาชีพตำรวจ

2.7 พ่อแม่สมมติพึงให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลแก่นักเรียนตามสมควรในระยะเวลา ที่ดำเนินงานหลักสูตรฯ และเมื่อจบหลักสูตรฯ ไปแล้ว

3. แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจจากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจ ฝึกรับใช้ประชาชนในชนบทด้านบทบาทของนักเรียนนายร้อยตำรวจ นักเรียนนายร้อยตำรวจถือเป็น

ผู้ที่มีบทบาทสำคัญมากที่สุด ในฐานะของการเป็นผู้ที่ต้องได้รับการส่งเสริมและพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมนี้โดยตรง นักเรียนนายร้อยตำรวจเป็นผู้มีส่วนผลักดันในการดำเนินงานหลักสูตรฯ ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีเป็นอย่างมาก นักเรียนจึงต้องพึงตระหนักในความสำคัญ และวัตถุประสงค์ในหลักสูตรฯ และต้องพึงยึดหลักการ และปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามระเบียบ ข้อบังคับ ข้อปฏิบัติ ของหลักสูตรฯ อย่างเคร่งครัด ดังนี้

3.1 นักเรียนต้องปฏิบัติตนต่อพ่อแม่สมมติและครอบครัวด้วยความรักและเคารพเสมือนหนึ่งดังปฏิบัติต่อพ่อแม่และครอบครัวที่แท้จริงของตนเองด้วยความจริงใจ

3.2 นักเรียนต้องปฏิบัติหน้าที่ต่อครอบครัวในฐานะลูกที่ดี มีความกตัญญู และปฏิบัติหน้าที่ต่อชุมชนในฐานะสมาชิกคนหนึ่งของชุมชนอย่างเคร่งครัด

3.3 นักเรียนต้องเรียนรู้กิจการงานอาชีพและช่วยเหลือการงานของพ่อแม่อย่างเต็มความสามารถ

3.4 นักเรียนต้องปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ครอบครัว ชุมชน ตลอดจนผู้ที่พบเห็นเพื่อเป็นการรักษาภาพลักษณ์ที่ดีของวิชาชีพตำรวจ และสร้างความศรัทธา ความประทับใจให้แก่ประชาชน

3.5 นักเรียนต้องพึงรักษาและแสดงออกถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมตำรวจให้ครบทั้ง 4 ด้าน ตามที่ได้รับการปลูกฝังและบ่มเพาะมาจากโรงเรียนตลอดระยะเวลาในการดำเนินงานหลักสูตรฯ

3.6 นักเรียนต้องพึงตระหนักและภาคภูมิใจในเกียรติยศและจริยธรรมตำรวจและพึงแสดงออกในสิ่งที่ส่งผลดีต่อภาพลักษณ์ขององค์กรตำรวจไว้เสมอ

3.7 นักเรียนต้องพึงระลึกไว้เสมอว่าตำรวจต้องเป็นมิตรที่ดีต่อประชาชน และพึงช่วยเหลือประชาชน ปฏิบัติต่อประชาชนด้วยความเมตตา เห็นอกเห็นใจ และเสมอภาคกันอย่างยุติธรรม

3.8 นักเรียนควรสานสัมพันธ์กับพ่อแม่สมมติอย่างต่อเนื่องเพื่อเป็นการประสานความสัมพันธ์และเชื่อมความรักและภาพลักษณ์ที่ดีของวิชาชีพตำรวจ ตลอดจนเป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในอนาคต แต่ทั้งนี้ นักเรียนต้องพึงระลึกและปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมาย ข้อบังคับ และค่านึงถึงคุณธรรมจริยธรรมที่ดีของตำรวจเป็นหลัก

3.9 นักเรียนต้องพึงแสดงออกถึงพฤติกรรมที่เหมาะสมด้านคุณธรรม จริยธรรมในทุก ๆ ที่ ทุกโอกาส ทุกเวลา โดยมิได้รู้สึกว่ามีโดนบังคับหรือถูกควบคุมกำกับด้วยระเบียบวินัยในโรงเรียน

จากผลการศึกษาวิจัยทั้ง 3 ขั้นตอนดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า กิจกรรมหลักสูตรนักเรียน นายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท เป็นหลักสูตรที่มีวัตถุประสงค์หลักคือเพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนฯ ได้ฝึกประสบการณ์จริงจากการลงมือปฏิบัติ โดยการเข้าไปเรียนรู้บริบทชุมชนในชนบท และสัมผัสชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนเพื่อสร้างจิตสำนึกในการเป็นผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ ได้แสดงออกถึงความเป็นสุภาพบุรุษสามพราน ที่พร้อมรับใช้ประชาชนโดยยึดถืออุดมการณ์แห่งความเป็นตำรวจเป็นที่ตั้ง และความมีคุณธรรม จริยธรรมตำรวจประจำใจ และเห็นได้อย่างชัดเจนว่า กิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบทนี้เป็นกิจกรรมหนึ่งที่สามารถส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมให้แก่ นักเรียนนายร้อยตำรวจ ในทุก ๆ ด้าน และสามารถส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมด้านที่นักเรียนนายร้อยตำรวจ ต้องการการพัฒนา ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบและด้านความเสียสละได้เป็นอย่างดี

สำหรับแนวทางในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ที่ได้ศึกษามาตั้งกล่าวนั้น จะสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุง แก้ไข พัฒนาจุดแข็ง จุดอ่อนของการดำเนินกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบทให้มีคุณภาพ และใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร หรือกิจกรรมอื่น ๆ ที่สามารถส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมให้แก่ นักเรียนนายร้อยตำรวจอย่างยั่งยืนต่อไปได้ ซึ่งประโยชน์สูงสุดของการวิจัยนี้ ก็คือ การแก้ปัญหาภาพลักษณ์ตำรวจที่ไม่ดีในสายตาของประชาชนและเป็นการสร้างตำรวจน้ำดี ที่เปี่ยมด้วยคุณธรรม จริยธรรม คืนให้แก่สังคมไทยต่อไป



บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องถอดบทเรียนกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจ จากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชน ในชนบท โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อ 1) เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจ 2) เพื่อถอดบทเรียนกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียนนายร้อยตำรวจจาก กิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท 3) เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียนนายร้อยตำรวจจากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed Method Research) ทำการศึกษา วิเคราะห์ทั้งข้อมูลเอกสาร ตำรา (document analysis) และเก็บข้อมูลภาคสนาม (field study) ในรูปแบบ การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม ตลอดจนการศึกษาเอกสารต่าง ๆ ทำการบันทึกข้อมูล จำแนกข้อมูล แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามประเด็นที่จะศึกษาประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 วิธีวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถาม ขั้นตอนที่ 2 วิธีวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก และขั้นตอนที่ 3 การศึกษาแนวทางในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่ พึงประสงค์คุณธรรม จริยธรรมตำรวจสำหรับนักเรียนนายร้อยตำรวจจากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียน นายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบทโดยการจัดการสนทนากลุ่ม โดยมีรายละเอียดดังนี้

การดำเนินการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 เป็นการศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจ มีรายละเอียดดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในการศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจ ประชากรเป็นนักเรียนนายร้อย ตำรวจชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนนายร้อยตำรวจ จำนวน 116 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม เกี่ยวกับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจ โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน กล่าวคือ ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ตอนที่ 2 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจ เป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ที่มีการตอบสนองคู่ (Dual-response) ตอนที่ 3 การวิเคราะห์การจัดลำดับความสำคัญในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนนายร้อยตำรวจ โดยใช้แบบการเรียงลำดับความสำคัญของข้อมูล Priority Needs Index (PNI) โดยแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นผ่านการตรวจสอบคุณภาพทั้งค่าความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน พิจารณาค่าความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับข้อคำถาม (Item Objective Congruence: IOC) ซึ่งพบว่ามีค่าเท่ากับ 1.00 และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของคอนบราช (Conbrach's Alpha Coefficient) โดยได้ค่าความเชื่อมั่นในส่วนของสภาพที่เป็นอยู่เท่ากับ .96 และมีค่าความเชื่อมั่นในส่วนของสภาพที่ควรจะเป็นเท่ากับ .95 ได้ผลสรุปว่าแบบสอบถามเชื่อถือได้ (มากกว่า .80)

การเก็บข้อมูลกับนักเรียนนายร้อยตำรวจพบว่า ได้แบบสอบถามกลับคืนมาครบทั้ง 116 ฉบับ หรือคิดเป็นร้อยละ 100 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติพื้นฐานได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์หาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจ โดยใช้ดัชนีความสำคัญของลำดับความต้องการจำเป็น หรือ Modified Priority Needs Index (PNI)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพส่วนบุคคลของนักเรียนนายร้อยตำรวจ ชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนนายร้อยตำรวจ มีดังนี้ สภาพครอบครัว อยู่กับพ่อแม่ 72 คน คิดเป็นร้อยละ 62.07 อยู่กับพ่อหรือแม่ 20 คน คิดเป็นร้อยละ 17.25 อยู่กับญาติ 24 คน คิดเป็นร้อยละ 20.68 ภูมิลำเนา กรุงเทพฯ จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 25.86 ปริมณฑล จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 22.41 ต่างจังหวัด จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 51.73 อาชีพบิดามารดา รับราชการ จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 45.69 รับจ้าง จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 22.41 ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 17.24 เกษตรกร จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 14.66 รายได้ของครอบครัว น้อยกว่า 15000 บาท จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 14.66 15000-25000 บาท จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 18.97 มากกว่า 25000 บาท จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 66.37

2. ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจ

ผลการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียนนายร้อยตำรวจ พบว่ามีสภาพที่เป็นอยู่อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.66$) และสภาพที่ควรจะเป็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.81$) และค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$) เท่ากับ .31 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความรับผิดชอบและความเสียสละ มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงที่สุดเป็นลำดับแรก (.33) รองลงมาเป็นด้านความยุติธรรม (.31) และด้านความซื่อสัตย์ เป็นลำดับที่ 3 (.27) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

2.1 ด้านความยุติธรรม พบว่ามีสภาพที่เป็นอยู่อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.55$) และสภาพที่ควรจะเป็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.80$) และค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น เท่ากับ.31 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การไม่เข้าข้างคนผิดแม้ว่าจะเป็นคนใกล้ชิด สนับสนุน มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงที่สุดเป็นลำดับแรก (.38)

2.2 ด้านความรับผิดชอบ พบว่ามีสภาพที่เป็นอยู่อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.69$) และสภาพที่ควรจะเป็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.83$) และค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น เท่ากับ.33 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การตั้งใจเรียนเสมอและไม่เคยหลับในห้องเรียน มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงที่สุดเป็นลำดับแรก (.38)

2.3 ด้านความเสียสละ พบว่ามีสภาพที่เป็นอยู่อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.60$) และสภาพที่ควรจะเป็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.80$) และค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น เท่ากับ.33 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักเรียนมักให้ความช่วยเหลือผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนเสมอ มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงที่สุดเป็นลำดับแรก (.39)

2.4 ด้านความซื่อสัตย์ พบว่ามีสภาพที่เป็นอยู่อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.82$) และสภาพที่ควรจะเป็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.88$) และค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น เท่ากับ.27 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เมื่อนักเรียนทำผิดพลาด นักเรียนจะพยายามพุดด้วยเหตุผล เพื่อให้ตนเองพ้นผิด มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงที่สุดเป็นลำดับแรก (.35)

การดำเนินการวิจัยในขั้นตอนที่ 2 เป็นการถอดบทเรียนกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียนนายร้อยตำรวจจากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท มีรายละเอียดดังนี้

วิธีการดำเนินการวิจัย ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Methods) โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วม โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. พื้นที่ในการวิจัย พื้นที่สำหรับการศึกษาลดบทเรียนกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรมตำรวจสำหรับนักเรียนนายร้อยตำรวจ จากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท ผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่ในการวิจัยตามเกณฑ์ที่โรงเรียนนายร้อยตำรวจได้กำหนดไว้ ซึ่งจังหวัดที่จัดกิจกรรมครั้งนี้คือ จังหวัดชัยนาท การกำหนดคุณสมบัติในการเลือกชุมชน เป็นไปตามเกณฑ์การคัดเลือกชุมชนแบบเจาะจง (Purposive sampling) ของหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท ของนักเรียนนายร้อยตำรวจชั้นปีที่ 2 โรงเรียนนายร้อยตำรวจ ภาคการศึกษาต้น ปีการศึกษา 2562

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ในการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key Informants) เพื่อทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มพ่อแม่สมมติ โดยมีเกณฑ์เลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นครอบครัวพ่อแม่สมมติโดยการเลือกแบบเฉพาะเจาะจงตามประเภทของอาชีพ โดยเป็นครอบครัวที่มีความเป็น best practice ในด้านอาชีพต่าง ๆ ซึ่งอาชีพหลักของครอบครัวพ่อแม่สมมติมี 4 กลุ่มอาชีพ ได้แก่ 1) เกษตรกรรม กสิกรรม 2) คำขาย ธุรกิจส่วนตัว 3) รับจ้าง และ 4) รับราชการ และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key Informants) กลุ่มที่ 2 คือ นักเรียนนายร้อยตำรวจที่เข้าร่วมกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท และกลุ่มที่ 3 คือผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท ได้แก่ 1) เจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด/อำเภอ 2) ตำรวจภูธรจังหวัด/อำเภอ และ 3) ผู้บังคับหมวดปกครองที่ได้รับมอบหมายตรวจหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) เพื่อสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) ซึ่งกำหนดประเด็นคำถามที่สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เข้าร่วมกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มครอบครัวพ่อแม่สมมติ (พ่อแม่สมมติ แม่สมมติ สมาชิกในครอบครัวพ่อแม่สมมติ) 2) กลุ่มนักเรียนนายร้อยตำรวจ และ 3) กลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท

3. การวิเคราะห์ข้อมูลนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและข้อมูลจากการสัมภาษณ์รวบรวมให้ครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา นำข้อมูลที่ได้นำมาจำแนกแยกแยะและจัดหมวดหมู่ข้อมูล เพื่อศึกษาบทเรียนการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจจากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท และนำข้อมูลมาเชื่อมโยงให้เห็นข้อสรุปที่ได้จากการศึกษา ด้วยการใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) จำแนกแยกแยะข้อมูลโดยใช้หลักความเป็นเหตุเป็นผล อาศัยการตีความ (Interpretation) เนื้อหาจากเรื่องราวที่ปรากฏ และเชื่อมโยงความเกี่ยวข้องของข้อมูล

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องการถอดบทเรียนกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียนนายร้อยตำรวจจากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจ ฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท ที่ได้จากการศึกษาโดยวิเคราะห์เอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมหลักสูตรฯ ในหลายฝ่ายเพื่อเป็นการศึกษาบทเรียนหรือสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการดำเนินกิจกรรมหลักสูตรฯ เพื่อศึกษากระบวนการเรียนรู้ที่สามารถส่งเสริมหรือพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรม ให้แก่นักเรียนนายร้อยตำรวจ ซึ่งในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยสามารถสรุปผลกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียนนายร้อยตำรวจบทเรียนที่ได้รับจากการดำเนินงานหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. บทเรียนการดำเนินงานกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท โดยแบ่งตามระยะการดำเนินงาน 3 ระยะ ได้แก่ ระยะก่อนเริ่มดำเนินงาน ระยะดำเนินงาน และระยะหลังการดำเนินงาน ซึ่งการดำเนินงานแต่ละระยะนั้นต้องคำนึงถึงกระบวนการอันจะนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตร และเพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมตำรวจทั้ง 4 ด้าน เป็นหลัก กล่าวคือ

1.1 บทเรียนก่อนเริ่มดำเนินงานหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท เป็นบทเรียนที่เกิดจากการเตรียมการณ์ในการจัดหลักสูตรฯ เพื่อให้ความรู้ ความเข้าใจ และเตรียมความพร้อมสำหรับนักเรียนนายร้อยตำรวจรวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องในหลักสูตรฯ ก่อนที่นักเรียนนายร้อยจะลงพื้นที่ฝึกรับใช้หลักสูตรฯ ในสถานการณ์จริง สิ่งที่ได้เรียนรู้ในขั้นตอนนี้กล่าวคือ ก่อนการดำเนินงานกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบทในครั้งนี้ ต้องมีการเตรียมความพร้อมในหลาย ๆ ด้าน ได้แก่ การเตรียมความพร้อมด้านพื้นที่ เตรียมความพร้อมด้านบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกิจกรรมหลักสูตรฯ ดังนั้นการดำเนินงานในระยะนี้ได้ทำให้ได้เรียนรู้ว่ากระบวนการเรียนรู้โดยการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ที่ดีเพื่อสร้างความเข้าใจในวัตถุประสงค์และวิธีการดำเนินงานของกิจกรรมหลักสูตรฯ ให้แก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญเป็นอย่างมากที่จะทำให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์

1.2 บทเรียนระหว่างดำเนินงานหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท เป็นบทเรียนที่เกิดจากการดำเนินงานหลักสูตรฯ ในระหว่างที่นักเรียนนายร้อยลงพื้นที่ปฏิบัติงานจริง ในพื้นที่ที่เลือกไว้ ซึ่งในขั้นตอนนี้คือจังหวัดชัยนาท สิ่งที่ได้เรียนรู้ในขั้นตอนนี้กล่าวคือ การดำเนินงานหลักสูตรฯ ในครั้งนี้ได้เป็นไปโดยเอื้อให้เกิดการปฏิบัติเพื่อรับใช้ประชาชนตามภารกิจหลัก 2 ภารกิจ ได้แก่ ภารกิจต่อครอบครัว และภารกิจต่อชุมชน ซึ่งสามารถสะท้อนความมีคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนได้เป็นอย่างดี การดำเนินงานในระยะนี้ได้ทำให้ได้เรียนรู้ว่ากระบวนการเรียนรู้

เกิดขึ้นได้จากประสบการณ์ทางตรงและประสบการณ์ทางอ้อม และการเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติจริง เป็นสิ่งสำคัญและสามารถพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมให้แก่นักเรียนนายร้อยตำรวจได้

1.3 บทเรียนเมื่อสิ้นสุดการดำเนินงานหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกปฏิบัติประชาชน ในชนบท เป็นบทเรียนที่เกิดหลังจากการดำเนินหลักสูตรฯ ตามภารกิจหลักทั้ง 2 ภารกิจ เสร็จสิ้น สิ่งที่ได้เรียนรู้ในขั้นตอนนี้กล่าวคือ การดำเนินกิจกรรมหลักสูตรฯ นี้ไม่ได้เกิดผลดีต่อตัวนักเรียนนายร้อยตำรวจที่ได้เพียงแค่ผ่านหลักสูตรฯ บรรลุวัตถุประสงค์ และฝึกประสบการณ์ในการบริการรับใช้ประชาชนเพียงเท่านั้น หากแต่ได้เกิดประโยชน์กระจายไปในสังคมในวงกว้างได้ทั้ง ครอบครัวพ่อแม่ สมมติ และชุมชน ตลอดจนบทเรียนในการดำเนินงานจากหลักสูตรฯ ที่สามารถนำมาพิจารณาแก้ไข ปรับปรุงหลักสูตรฯ และเป็นแนวทางในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมตำรวจ รวมทั้งต่อยอด ในการพัฒนาสังคมและชุมชนชนบทได้ ดังนั้นการดำเนินงานในระยะนี้ได้ทำให้ได้เรียนรู้ว่ากระบวนการเรียนรู้เกิดขึ้นได้อย่างการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องและต้องมีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานกิจกรรมหลักสูตรฯ ในทุกระยะของการดำเนินกิจกรรม เพื่อให้ได้รู้แนวทางในการนำไปพัฒนากิจกรรมหลักสูตรฯ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมให้แก่เรียนนายร้อยตำรวจต่อไป

2. บทเรียนจากผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยฝึกปฏิบัติประชาชนในชนบท ประโยชน์ ผลดี ข้อจำกัด ปัญหา และอุปสรรคจากการดำเนินงานกิจกรรมหลักสูตรฯ

ผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานกิจกรรมหลักสูตรฯ ที่ได้เรียนรู้จากการดำเนินงาน พบว่ามีประโยชน์ ผลดี ข้อจำกัด ตลอดจนได้เรียนรู้จากอุปสรรคและปัญหา มากมายหลายด้าน ได้แก่

- 1) ประโยชน์ที่เกิดกับตัวบุคคล ทั้งตัวนักเรียนนายร้อยตำรวจเอง ที่หลัก ๆ คือเป็นการลดอำนาจนิยม ในตัวเองของความเป็นนักเรียนนายร้อยตำรวจลง นักเรียนมีโอกาสได้สร้างภาพลักษณ์ขององค์กรตำรวจให้ดีขึ้น สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างตำรวจและประชาชน ปลุกฝัง และเผยให้เห็นถึงความมีคุณธรรม จริยธรรมตำรวจให้เป็นที่ประจักษ์ต่อสังคม นักเรียนได้เรียนรู้การประกอบอาชีพ ได้เห็น และได้เรียนรู้แบบอย่างในการทำงานและการดำเนินชีวิตจากพ่อแม่ ทำให้นักเรียนมีความเข้าใจ มีความเห็นอกเห็นใจ มีความเมตตาต่อประชาชนมากขึ้น ตลอดจนนักเรียนได้รับปลุกฝังคุณธรรม และความพอเพียง ทำให้เกิดความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเองในฐานะของพลเมืองที่ดีของสังคมที่มีโอกาสได้ช่วยเหลือประชาชน สังคม ได้เรียนรู้การประกอบอาชีพซึ่งสามารถนำไปใช้ในการดำรงชีวิตได้ในอนาคต และประโยชน์ที่เกิดกับตัวพ่อแม่สมมติ กล่าวคือ พ่อแม่ได้เกิดทัศนคติที่ดีต่อตำรวจ เกิดความรู้สึกที่ดี เกิดความรู้สึกศรัทธาและเชื่อมั่นในองค์กรตำรวจมากขึ้น ได้ถ่ายทอดวิชาชีพภูมิปัญญาท้องถิ่น และเกิดความภาคภูมิใจที่ยิ่งใหญ่ที่ได้เป็นส่วนหนึ่งในการอบรมเลี้ยงดูนักเรียน

นายร้อยตำรวจในวันนี้เพื่อสร้างให้พวกเขาได้ไปเป็นตำรวจที่ดีในวันข้างหน้า 2) ประโยชน์ที่เกิดกับสังคม ชุมชน กล่าวคือ เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้บริบทสังคมและวัฒนธรรมชุมชนระหว่างกันเพื่อต่อยอดในการพัฒนาชุมชน ทำให้ชุมชนได้รับการพัฒนาในด้านต่าง ๆ เป็นการสร้างทัศนคติที่ดีต่อตำรวจและองค์กรตำรวจให้กับสังคมมากขึ้น ตลอดจนจนเป็นการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาประเทศระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนซึ่งเป็นรากฐานในการพัฒนาประเทศ

นอกจากผลดีหรือประโยชน์ที่มีมากมายหลายด้านที่ได้เรียนรู้จากการดำเนินงานกิจกรรมหลักสูตรฯ แล้ว สิ่งที่ได้เรียนรู้อีกประการถัดไปก็คือ เรียนรู้จาก 3) ข้อจำกัด ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการหลักสูตรนักเรียนนายร้อยฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท ซึ่งพบว่า หลักสูตรยังมีปัญหาในเรื่องระบบการคัดกรองพ่อแม่สมมติที่อาจยังไม่สามารถขจัดความเหลื่อมล้ำทางพื้นที่ อาชีพ หรือฐานะทางครอบครัวที่ดีพอ และยังมีระยะเวลาในการดำเนินงานที่อาจจะสั้นไป ซึ่งส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรม ให้แก่นักเรียนนายร้อยตำรวจได้

3. บทเรียนจากเงื่อนไขและปัจจัยแห่งความสำเร็จในการดำเนินงานหลักสูตรนักเรียนนายร้อยฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท

บทเรียนสำคัญที่ได้เรียนรู้จากการดำเนินงานกิจกรรมหลักสูตรฯ ในประเด็นของเงื่อนไขและปัจจัยแห่งความสำเร็จในครั้งนี้ ข้อคำนึงถึงก็คือวัตถุประสงค์หลักที่เป็นไปเพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ในการส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมตำรวจให้แก่นักเรียนนายร้อยตำรวจ ซึ่งพบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จมีหลายประเด็น กล่าวคือ ความเชื่อมั่นและศรัทธาในองค์กรตำรวจ ความไว้วางใจ เชื่อใจ ความศรัทธาในองค์กรตำรวจและหน่วยงานของราชการเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการตัดสินใจเข้าร่วมดำเนินการกิจกรรมหลักสูตรฯ ของชุมชน การสื่อสารเพื่อความเข้าใจในวัตถุประสงค์ หลักสูตรฯ ชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้องต่างรับรู้และเข้าใจในวัตถุประสงค์นี้อย่างถ่องแท้ การประสานงานที่ดี ระหว่างองค์กร และหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานหลักสูตรก็เป็นปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ที่ทำให้การดำเนินงานหลักสูตรฯ เป็นไปด้วยความราบรื่น เรียบร้อย และประสบความสำเร็จ อีกทั้งมีการประเมินผลการดำเนินงานเป็นระยะ ๆ ผ่านการตรวจเยี่ยม และการประชุมติดตามโครงการอย่างใกล้ชิด ทำให้การดำเนินกิจกรรมหลักสูตรฯ ประสบความสำเร็จ และอินโดเครือข่ายความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในสังคมเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่มีความสำคัญในความสำเร็จของกิจกรรมหลักสูตรฯ นี้

4. บทเรียนจากการศึกษาการปฏิบัติที่เป็นเลิศ ในการส่งเสริมจริยธรรมตำรวจ 4 ด้าน จากหลักสูตรนักเรียนนายร้อยฝึกปฏิบัติงานประชาชนในชนบท

บทเรียนจากการได้เรียนรู้จากการศึกษาวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ ได้แก่ การได้ฝึกปฏิบัติจริงในพื้นที่จริง จากครอบครัวพ่อแม่สมมติผ่านภารกิจหลักของกิจกรรมหลักสูตรฯ ได้แก่ 1) ภารกิจรับใช้ครอบครัว และ 2) ภารกิจรับใช้สังคม เป็นการปฏิบัติที่เป็นเลิศที่สามารถส่งเสริมและพัฒนาจริยธรรมตำรวจ 4 ด้าน ได้แก่ 1) ความยุติธรรม 2) ความรับผิดชอบ 3) ความเสียสละ และ 4) ความซื่อสัตย์ และสามารถส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ในด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและความซื่อสัตย์ที่นักเรียนนายร้อยตำรวจต้องการการพัฒนาได้อย่างแท้จริง ได้แก่

1. ภารกิจรับใช้ครอบครัว นักเรียนนายร้อยตำรวจต้องปฏิบัติตนเปรียบเสมือนลูก โดยช่วยพ่อแม่สมมติทำงานบ้าน โดยยึดมั่นในแนวทางพฤติกรรม 5 ข้อ ได้แก่ ใช้แรงงานกาย รับใช้ผู้อื่น ความมีคุณธรรม ซึ่งนักเรียนนายร้อยตำรวจก็ได้ปฏิบัติภารกิจในทุก ๆ ข้อ ตลอดระยะเวลาที่อาศัยอยู่กับพ่อแม่สมมติอย่างครบถ้วน

2. ภารกิจรับใช้สังคม ภารกิจด้านการรับใช้สังคมของนักเรียนนายร้อยตำรวจที่ต้องปฏิบัติตามหลักสูตร ได้แก่ การศึกษาดูงานกิจกรรมของคณะกรรมการหมู่บ้าน องค์การบริหารส่วนตำบล กลุ่มองค์กรชุมชนที่อยู่ในหมู่บ้าน และมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาหมู่บ้านของพ่อแม่สมมติ

5. บทเรียนที่ได้จากการสังเคราะห์ห้วงองค์ความรู้จากกระบวนการเรียนรู้จากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกปฏิบัติงานประชาชนในชนบท ในการส่งเสริมจริยธรรมตำรวจ 4 ด้าน ได้แก่ 1) ความยุติธรรม 2) ความรับผิดชอบ 3) ความเสียสละ และ 4) ความซื่อสัตย์

การถอดบทเรียนกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมสำหรับนักเรียนนายร้อยตำรวจ จากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกปฏิบัติงานประชาชนในชนบท พบว่า กิจกรรมในหลักสูตรฯ สามารถส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรม ตำรวจ ในทั้ง 4 ด้าน ให้แก่นักเรียนนายร้อยตำรวจได้เป็นอย่างดี หากจะสังเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ตามภารกิจหลักทั้ง 2 อย่าง จากหลักสูตรนักเรียนนายร้อยฝึกปฏิบัติงานประชาชนในชนบทที่สะท้อนถึงการแสดงออกถึงการเป็นผู้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในด้านคุณธรรม จริยธรรมตำรวจใน 4 ด้าน พบว่า

ด้านความยุติธรรม นักเรียนได้แสดงออกผ่านการปฏิบัติภารกิจต่อครอบครัวและภารกิจต่อสังคม เช่น การปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างเสมอภาคและเท่าเทียม การเป็นผู้ไกล่เกลี่ยกรณีพิพาทของสมาชิกในครอบครัว การไม่เอาใจเอาเปรียบผู้อื่นทั้งต่อหน้าและลับหลัง

ด้านความรับผิดชอบ ถือว่าเป็นคุณธรรมที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่นักเรียนนายร้อยตำรวจต้องมีและตั้งที่พบจากการสำรวจความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมตำรวจ ว่านักเรียนนายร้อยตำรวจยังต้องการการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์

ในด้านนี้ให้มากขึ้นและจากการถอดบทเรียนหลักสูตรฯ ในครั้งนี้พบว่านักเรียนได้แสดงออกผ่านการปฏิบัติภารกิจต่อครอบครัวและภารกิจต่อสังคม ด้วยการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายของตนอย่างเต็มใจและเรียบร้อย โดยมีต้องมีใครบังคับ

ด้านความเสียสละ นักเรียนได้แสดงออกผ่านการปฏิบัติภารกิจต่อครอบครัวและภารกิจต่อสังคม โดยการเสียสละเวลาและความสบายส่วนตัวในการปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ของครอบครัว การปฏิบัติภารกิจทางราชการ การช่วยเหลือสังคมโดยมิได้คิดว่าไม่ใช่งานที่ของตนเอง

ด้านความซื่อสัตย์ ถือว่าเป็นคุณธรรมที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่นักเรียนนายร้อยตำรวจต้องมีและดังที่พบจากการสำรวจความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมตำรวจ ว่านักเรียนนายร้อยตำรวจยังต้องการการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในด้านนี้ให้มากขึ้นและจากการถอดบทเรียนหลักสูตรฯ ในครั้งนี้ก็ได้พบว่านักเรียนได้แสดงออกถึงการมีคุณธรรมด้านความซื่อสัตย์ออกมาโดยผ่านเป็นกลไกในการปฏิบัติภารกิจต่อครอบครัวและภารกิจต่อสังคม นักเรียนมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น ทั้งต่อหน้าและลับหลัง

การดำเนินการวิจัยในขั้นตอนที่ 3 แนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียนนายร้อยตำรวจจากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจ ฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Quantitative Research Methods)

วิธีการดำเนินการวิจัย ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Methods) ผู้วิจัยกำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key Informants) ในการจัดการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) ตามร่างแนวคำถามเพื่อการสนทนากลุ่มที่สร้างขึ้น โดยมีเกณฑ์เลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ต้องเป็นผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจ ฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วม โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key Informants) ผู้วิจัยกำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key Informants) ในการจัดการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) ตามร่างแนวคำถามเพื่อการสนทนากลุ่มที่สร้างขึ้น โดยมีเกณฑ์เลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ต้องเป็นผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจ ฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท ประกอบด้วย 1) รองผู้บังคับการปกครอง โรงเรียนนายร้อยตำรวจ 2) รองผู้กำกับการฝ่ายกิจกรรมนักเรียนกองบังคับการปกครอง โรงเรียนนายร้อยตำรวจ 3) ผู้กำกับสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองชัยนาท 4) นักพัฒนาชุมชน จังหวัดชัยนาท 5) ครอบครัวพ่อแม่สมมุติ 6) นักเรียนนายร้อยตำรวจที่เข้าร่วมกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจ ฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท และ 7) นายตำรวจชั้นสัญญาบัตรที่สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายร้อยตำรวจ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) ซึ่งกำหนดเป็นแนวคำถามเพื่อการสนทนากลุ่มรวมถึงแนวคำถามในการสนทนากลุ่มที่สามารถปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ สถานการณ์เฉพาะหน้าหรือพิมพ์คำถามตามประเด็น (Follow up Question) เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

3. การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

สรุปผลการวิจัย

แนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียนนายร้อยตำรวจจากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) พบว่าสิ่งที่สำคัญที่สุดในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียนนายร้อยตำรวจ ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความเสียสละ และความยุติธรรม จากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบทนั้น ขึ้นอยู่กับบทบาทหน้าที่ของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรฯ โดยที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนอย่างต่อเนื่องและมีการติดตามประเมินผลการจัดหลักสูตรเป็นระยะ ๆ และนำผลการประเมินนั้นมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อพัฒนาหลักสูตรให้สามารถตอบสนองวัตถุประสงค์ของหลักสูตร และสามารถส่งเสริมและพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจทั้ง 4 ด้าน ได้อย่างแท้จริง ซึ่งในการดำเนินงานและบทบาทของแต่ละภาคส่วนนั้นมีผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนนายร้อยตามที่ได้เสนอไปแล้วนั้น สามารถสรุปแนวทางทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจจากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบทเป็นประเด็นสำคัญ 3 ด้าน ได้ดังต่อไปนี้

ด้านที่ 1 แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจจากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบทด้านบทบาทของโรงเรียนนายร้อยตำรวจ กล่าวคือ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ ต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินงานหลักสูตรฯ ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีและบรรลุวัตถุประสงค์ในอันที่จะส่งเสริมและพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรม ให้แก่นักเรียนนายร้อยตำรวจตลอดระยะเวลาในการดำเนินงานหลักสูตรฯ โดยโรงเรียนนายร้อยตำรวจควรมีบทบาทที่สำคัญคือ 1) ต้องมีส่วนผลักดันให้หลักสูตรฯ สามารถดำเนินงานไปได้อย่างราบรื่นและบรรลุวัตถุประสงค์ในอันที่จะส่งเสริมและพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรมให้แก่นักเรียนนายร้อยตำรวจตลอดระยะเวลาในการดำเนินงานหลักสูตรฯ 2) โรงเรียนต้องตระหนักและเห็นความสำคัญของหลักสูตรฯ และต้องจัดหลักสูตรฯ อย่างต่อเนื่อง โรงเรียนต้องมีการติดตามประเมินผลหลักสูตรฯ อย่างสม่ำเสมอ และต้องนำ

ผลการประเมินนั้นมาปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรฯ 3) โรงเรียนต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนนายร้อย ตำรวจได้มีระยะเวลาในการอยู่ร่วมกับครอบครัวพ่อแม่สมมติให้มากขึ้นกว่านี้เพื่อให้นักเรียนจะได้มีเวลาในการเรียนรู้วิถีชีวิตได้รับใช้ประชาชนในชนบทมากขึ้นและได้สร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชนได้มากขึ้น 4) โรงเรียนต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนนายร้อยตำรวจได้สะท้อนความคิดเห็นและความรู้สึกในการเข้าร่วมหลักสูตรฯ นี้ในทุก ๆ ช่องทาง 4) โรงเรียนควรมีระบบและขั้นตอนในการคัดเลือกและคัดกรองครอบครัวพ่อแม่สมมติ 5) โรงเรียนควรพิจารณาปรับเรื่องของงบประมาณในการจัดหลักสูตรฯ ให้มีความเหมาะสมกับบริบทและสภาพสังคมที่เปลี่ยนไป 6) โรงเรียนควรมีการอบรม ประชุม สัมมนา ให้ความรู้และชี้แจงวัตถุประสงค์ของหลักสูตรฯ และข้อปฏิบัติในการร่วมกันพัฒนากระบวนการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรมให้แก่แก่นักเรียนนายร้อยตำรวจในระยะเวลาของการฝึกในหลักสูตรฯ นี้ให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทุก ๆ ฝ่ายได้รับรู้และเข้าใจอย่างชัดเจนก่อนการจัดหลักสูตรฯ 7) โรงเรียนควรให้การสนับสนุนแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานหลักสูตรฯ ให้มีความเข้าใจ รู้รัก และตระหนักถึงความสำคัญของหลักสูตรฯ ในทุก ๆ ด้าน

ด้านที่ 2 แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจจากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจ ฝึกได้รับใช้ประชาชนในชนบทด้านบทบาทของพ่อแม่สมมติ กล่าวคือ พ่อแม่สมมติ ต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินงานหลักสูตรฯ ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีและบรรลุวัตถุประสงค์ในอันที่จะส่งเสริมและพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรมให้แก่แก่นักเรียนนายร้อยตำรวจตลอดระยะเวลาในการดำเนินงานหลักสูตรฯ โดยพ่อแม่สมมติควรมีบทบาทที่สำคัญ ได้แก่ 1) พ่อแม่สมมติต้องมีความจริงใจ เต็มใจ ที่จะให้ความร่วมมือในการรับนักเรียนนายร้อยตำรวจไปอยู่ในความดูแล ไม่ปิดบัง หรือบิดเบือนข้อมูลที่แท้จริงของตนเองและครอบครัวในทุก ๆ ด้าน 2) พ่อแม่สมมติต้องมีความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของหลักสูตรฯ และให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนในการปฏิบัติตามข้อบังคับและวัตถุประสงค์ของหลักสูตรฯ อย่างถูกต้องตามความเหมาะสมให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี 3) พ่อแม่สมมติควรให้ความรัก ความเมตตา และปฏิบัติต่อนักเรียนนายร้อยตำรวจเสมือนลูกคนหนึ่ง 4) พ่อแม่สมมติควรเลี้ยงดูและให้ความดูแลเอาใจใส่ และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้ในกิจการงานอาชีพของตน และกิจการงานที่เอื้อประโยชน์ต่อชุมชน ตลอดจนพึงอบรม บ่มนิสัยส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรมให้แก่แก่นักเรียนนายร้อยตำรวจตลอดระยะเวลาในการดำเนินงานหลักสูตรฯ 5) พ่อแม่สมมติควรสานสัมพันธ์กับนักเรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการประสานความสัมพันธ์และเชื่อมความรักและภาพลักษณ์ที่ดีของวิชาชีพตำรวจ 6) พ่อแม่สมมติควรให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลแก่นักเรียนตามสมควรในระยะเวลาที่ดำเนินงานหลักสูตรฯ และเมื่อจบหลักสูตรฯ ไปแล้ว

ด้านที่ 3 แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจจากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจ ฝึกรับใช้ประชาชนในชนบทด้านบทบาทของนักเรียนนายร้อยตำรวจ กล่าวคือ นักเรียนนายร้อยตำรวจ เป็นผู้มีส่วนผลักดันในการดำเนินงานหลักสูตรฯ ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีเป็นอย่างมาก เนื่องจากตัวนักเรียนนายร้อยเองถือเป็นบุคคลสำคัญและเป็นเจ้าของหลักสูตรฯ โดยนักเรียนนายร้อยตำรวจ ควรมีบทบาทที่สำคัญ ได้แก่ 1) นักเรียนจึงต้องพึงตระหนักในความสำคัญ และวัตถุประสงค์ ในหลักสูตรฯ และต้องพึงยึดหลักการ และปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามระเบียบ ข้อบังคับ ข้อปฏิบัติ ของหลักสูตรฯ อย่างเคร่งครัด โดยต้องปฏิบัติตนต่อพ่อแม่สมมติในฐานะลูกที่ดี มีความกตัญญู และ ปฏิบัติและครอบครัวด้วยความรักและเคารพ เสมือนหนึ่งตั้งปฏิบัติต่อพ่อแม่และครอบครัวที่แท้จริง ของตนเองด้วยความจริงใจ ต้องเรียนรู้กิจการงานอาชีพและช่วยเหลือการงานของพ่อแม่อย่างเต็ม ความสามารถ 2) นักเรียนต้องปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ครอบครัว ชุมชน ตลอดจนผู้ที่พบเห็น เพื่อเป็นการรักษาภาพลักษณ์ที่ดีของวิชาชีพตำรวจ และสร้างความศรัทธา ความประทับใจให้แก่ ประชาชน 3) นักเรียนต้องพึงรักษาและแสดงออกถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรม ตำรวจให้ครบทั้ง 4 ด้าน 4) นักเรียนต้องพึงตระหนักและภาคภูมิใจในเกียรติยศและจริยธรรมตำรวจ และพึงแสดงออกในสิ่งที่ส่งผลดีต่อภาพลักษณ์ขององค์กรตำรวจไว้เสมอ 5) นักเรียนต้องพึงระลึกไว้ เสมอว่าตำรวจต้องเป็นมิตรที่ดีต่อประชาชน และพึงช่วยเหลือประชาชน ปฏิบัติต่อประชาชน ด้วยความเมตตา เห็นอกเห็นใจ และเสมอภาคกันอย่างยุติธรรม 6) นักเรียนควรสานสัมพันธ์กับพ่อแม่ สมมติอย่างต่อเนื่องเพื่อเป็นการประสานความสัมพันธ์และเชื่อมความรักและภาพลักษณ์ที่ดีของ วิชาชีพตำรวจ ตลอดจนเป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในอนาคต แต่ทั้งนี้ นักเรียนต้องพึงระลึกและ ปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎข้อบังคับ และคำนึงถึงคุณธรรมจริยธรรมที่ดีของตำรวจเป็นหลัก

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่องการถอดบทเรียนกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจ จากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจ ฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียนนายร้อยตำรวจ

ผลการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจ พบว่า ด้านความรับผิดชอบและความเสียสละ มีดัชนีลำดับ ความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified}) สูงที่สุดเป็นลำดับแรก (.33) แสดงให้เห็นว่า

นักเรียนนายร้อยตำรวจ ให้ความสำคัญกับคุณธรรมจริยธรรมของตำรวจในด้านความรับผิดชอบและความเสียสละ คิดว่ามีความสำคัญและจำเป็นต่อการประกอบอาชีพตำรวจเป็นอย่างมาก การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจนั้น ต้องมีความรับผิดชอบ เพราะตำรวจคือขั้นต้นที่สุดของกระบวนการยุติธรรม เริ่มตั้งแต่มีคดีเกิดขึ้น ประชาชนไปแจ้งความต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อให้มาจับกุมผู้กระทำผิด ตำรวจจึงมีหน้าที่ให้ความยุติธรรมกับทั้งสองฝ่าย ต้องตรวจสอบ สอบสวน หาหลักฐาน เพื่อดำเนินการติดตามจับกุมผู้กระทำผิดมาดำเนินคดี ต้องมีความรับผิดชอบต่อเสียสละร่างกาย เสียสละเวลาส่วนตัว เพื่อปฏิบัติหน้าที่ให้สำเร็จ ดังนั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจต้องมีความยุติธรรมไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ต้องมีความเข้มแข็ง ไม่ให้อัทธิพลใด ๆ มากกดดันความยุติธรรมให้เบี่ยงเบนจนเกิดความไม่เป็นธรรมขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ วิจิตร กุศลวิชัย (ม.ป.ป.) ที่กล่าวไว้ว่า คุณธรรมจริยธรรมที่ควรปลูกฝังแก่ข้าราชการตำรวจมากที่สุด คือ ความรับผิดชอบ และความเสียสละ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รพีพัฒน ศรีศิริรักษ์ (2559: 2) กล่าวไว้ว่าการสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจ เป็นขั้นตอนที่สำคัญของการดำเนินกระบวนการยุติธรรม และเป็นเงื่อนไขในการฟ้องคดีของพนักงานอัยการ การสอบสวนของพนักงานสอบสวนจึงมีผลต่อการอำนวยความสะดวกทางอาญาเป็นอย่างมาก ตำรวจจึงต้องมีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมายและมีความเสียสละเป็นที่ตั้ง

เมื่อพิจารณารายการข้อคำถามที่ใช้วัดในด้านความรับผิดชอบ พบว่าข้อคำถามที่กล่าวถึงมีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงสุด มีค่าเท่ากับ .38 แสดงให้เห็นว่านักเรียนนายร้อยตำรวจส่วนใหญ่ยังมีข้อจำกัดและต้องการการพัฒนาในเรื่องของการไม่ทอดทิ้งงานในหน้าที่ แม้ไม่มีผู้ควบคุม และนักเรียนนายร้อยตำรวจพยายามอย่างเต็มความสามารถเพื่อให้งานที่ได้รับมอบหมายสำเร็จลุล่วงเนื่องจากนักเรียนนายร้อยตำรวจอาจมีพื้นฐานในด้านการปกครองแบบเข้มงวด กวดขันจากรุ่นพี่และผู้หมวดปกครอง ประกอบกับการที่นักเรียนนายร้อยตำรวจไม่ค่อยได้ใช้ สิทธิในการดำเนินชีวิตต้องปฏิบัติตามคำสั่งของรุ่นพี่ที่มีการปกครองอย่างเข้มงวด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัคสกุล นาคจุ (2557: 105) เกี่ยวกับการปกครองบังคับบัญชาระหว่างนายตำรวจปกครองกับนักเรียนนายร้อยตำรวจ ผลการศึกษาพบว่านายตำรวจปกครองส่วนใหญ่ปกครองบังคับบัญชาแบบเข้มงวดกวดขันทำให้นักเรียนนายร้อยตำรวจปฏิบัติตนทำดีเพราะความเกรงกลัวการถูกลงโทษ ไม่ได้ทำดีด้วยใจ นายตำรวจปกครองไม่เป็นแบบอย่างที่ดีด้านความยุติธรรม ส่งผลให้นักเรียนนายร้อยตำรวจต้องปฏิบัติตนเพื่อเอาตัวรอดจากการถูกทำโทษ ขาดความเสียสละเพื่อผู้อื่น เน้นวินัยเป็นอย่างมากจนละเลยเรื่องคุณงามความดีซึ่งมีคุณค่ามากกว่า

เมื่อพิจารณารายการข้อคำถามที่ใช้วัดในด้านความเสียสละ พบว่าข้าพเจ้าเสียสละร่างกายเพื่อช่วยทำความสะอาดบริเวณของพื้นที่สาธารณะด้วยความเต็มใจ มีค่าเท่ากับ .39 แสดงให้เห็นว่านักเรียนนายร้อยตำรวจส่วนใหญ่ยังขาดคุณธรรมในด้านการเสียสละร่างกายเพื่อช่วยทำความสะอาดบริเวณของพื้นที่สาธารณะด้วยความเต็มใจ แสดงให้เห็นได้ว่า นักเรียนนายร้อยตำรวจเสียสละร่างกายจากการถูกบังคับให้ทำ ทำตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา ไม่ได้ทำด้วยความเต็มใจ การทำความสะอาด

บริเวณพื้นที่สาธารณะนั้นจะเรียกว่า งานโยธา ซึ่งงานโยธาจะเป็นงานทำความสะอาดส่วนรวม เช่น การกวาดใบไม้ การทำความสะอาดโรงนอน การขุดรอกคูคลอง ภายในโรงเรียนนายร้อยตำรวจ นักเรียนนายร้อยตำรวจจะได้รับคำสั่งจากผู้บังคับบัญชาให้ทำงานโยธา เมื่อมีเวลากว่าง ภัคสกุล นาจจุ (2557: 119) กล่าวถึง ความเสียสละของนักเรียนนายร้อยตำรวจไว้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างครู อาจารย์กับนักเรียนนายร้อยตำรวจแบบเข้มงวดกวดขันมีความสัมพันธ์กับความรับผิดชอบ และความเสียสละอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ อาจเนื่องมาจากองค์ประกอบอื่น ๆ เช่นการที่นักเรียนนายร้อยตำรวจกับเพื่อน ๆ มีความรักสามัคคี มักเสียสละปกป้องช่วยเหลือกันและกัน เพื่อนมักให้ความช่วยเหลือทำกิจกรรมและงานที่ได้รับมอบหมายแทนกัน พยายามทำทุกวิถีทางเพื่อให้ตนเองและเพื่อนได้รับประโยชน์และรอดพ้นจากการถูกลงโทษ อาจทำให้ขาดความเสียสละเพื่อผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วินัย ธงชัย (2545: 102) ศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อบุคลิกภาพที่พึงประสงค์ของนักเรียนนายร้อยตำรวจ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อบุคลิกภาพที่พึงประสงค์ด้านความเสียสละอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เรียงลำดับดังนี้ ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนนายร้อยตำรวจกับผู้ปกครอง ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนนายร้อยตำรวจกับครู

ตอนที่ 2 บทเรียนกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนนายร้อยตำรวจจากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท

จากการวิจัยในขั้นตอนนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อนำข้อค้นพบจากการสำรวจความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจ ที่สำรวจในเรื่องสภาพความเป็นจริงและสภาพที่คาดหวังในเรื่องคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรม ที่จำเป็นสำหรับตำรวจใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความอดทน ด้านความรับผิดชอบ ด้านความซื่อสัตย์ และด้านความเสียสละ ในขั้นตอนที่ 1 ที่ได้พบว่า นักเรียนนายร้อยตำรวจยังมีคุณธรรม จริยธรรมในด้านความรับผิดชอบ และความซื่อสัตย์ ในระดับที่ยังต้องการการส่งเสริมและพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในด้านนี้มากกว่าในด้านอื่น ๆ มาศึกษาผ่านกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท ซึ่งเป็นการศึกษาการดำเนินงานกิจกรรมหลักสูตรฯ ทั้ง 3 ระยะ ตั้งแต่ระยะก่อนการดำเนินงาน ระยะดำเนินงาน และระยะสิ้นสุดการดำเนินงาน ว่ากิจกรรมหลักสูตรฯ นี้จะสามารถช่วยพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมในทุก ๆ ด้าน และโดยเฉพาะด้านที่นักเรียนนายร้อยยังต้องการการพัฒนาสูงสุด ได้หรือไม่ ซึ่งจากการศึกษาในขั้นตอนนี้ก็ได้รับข้อค้นพบมากมายในหลากหลายด้านตลอดระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรม และได้พบบทเรียนจากสิ่งที่ได้เรียนรู้มากมายในหลายประเด็น ซึ่งจะขออภิปรายในประเด็นที่เป็นข้อสังเกตหรือข้อค้นพบที่เด่นชัดที่จะส่งผลไปถึงการส่งเสริมหรือพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม และจริยธรรมให้แก่เรียนนายร้อยตำรวจ ดังนี้

1. ประเด็นในเรื่องของการดำเนินงานกิจกรรมหลักสูตรฯ มี 3 ระยะ คือ ระยะก่อนดำเนินกิจกรรมหลักสูตรฯ ระยะดำเนินกิจกรรมหลักสูตรฯ และระยะสิ้นสุดการดำเนินงานหลักสูตรฯ ซึ่งพบว่าในแต่ละระยะของการดำเนินงาน สิ่งที่ได้เรียนรู้้นั้นคือ ปัจจัยที่สำคัญที่จะช่วยให้กิจกรรมหลักสูตรฯ สามารถดำเนินไปได้อย่างราบรื่นเรียบร้อยบรรลุวัตถุประสงค์ นั้นย่อมต้องอาศัยการเตรียมการที่ดี และการมีส่วนร่วมกันของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การดำเนินกิจกรรมหลักสูตรฯ มีอาจจะกระทำได้โดยปราศจากความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในหลายฝ่าย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีในการพัฒนาชุมชนในเรื่องการมีส่วนร่วม ของโกวิทย์ พวงงาม (2545: 8) ที่ได้สรุปถึงการมีส่วนร่วมที่แท้จริงของประชาชน ในการพัฒนา ว่าการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม เพราะการวางแผนดำเนินงาน เป็น ขั้นตอนที่จะช่วยให้ชาวชนบทรู้จักวิธีการคิด การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล รู้จักการ นำเอาปัจจัยข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผน และการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน ถ้าหากการติดตามงานและ ประเมินผลงานขาดการมีส่วนร่วมแล้วชาวชนบทย่อมจะไม่ทราบด้วยตนเองว่างานที่ทำ ไปนั้นได้รับผลดี ได้รับประโยชน์หรือไม่อย่างไร การดำเนินกิจกรรมอย่างเดียวกันใน โอกาสต่อไป จึงอาจจะประสบความยากลำบาก และดังจะเห็นได้ว่า ในช่วงแรกของการดำเนินงานต้องมีการเตรียมบุคลากร มีการสร้างความเข้าใจให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องในหลายฝ่าย อาทิเช่น ผู้ว่าราชการจังหวัด พัฒนาการจังหวัด พัฒนาการอำเภอ ผู้กำกับการสถานีตำรวจภูธร พัฒนาการชุมชน ผู้นำชุมชน ซึ่งในส่วนนี้ทางโรงเรียน ต้องชี้แจงและแจ้งรายละเอียดของหลักสูตรฯ โดยการจัดประชุม และมอบเอกสารคู่มือ การดำเนินงานหลักสูตรฯ นักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกกรับใช้ประชาชนในชนบทนี้ให้แก่พ่อแม่สมมติและผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างความเข้าใจวัตถุประสงค์ของหลักสูตรฯ อย่างถูกต้อง และการเตรียมตัวเพื่อรับนักเรียนนายร้อยตำรวจเข้าฝึกหลักสูตรฯ ในวันเวลาที่กำหนด จากบทเรียนที่ผ่านมาพบว่า การสื่อสารที่ดี โดยการประชุมชี้แจงและมอบคู่มือให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย อย่างชัดเจนจะช่วยให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน เกิดการยอมรับ และเชื่อถือจากชุมชน ตลอดจนชุมชนจะเกิดการเรียนรู้ที่จะเป็นส่วนหนึ่งที่ผลักดันภารกิจนี้ให้สำเร็จ เป็นการสร้างความภาคภูมิใจให้แก่ชุมชนที่ได้มีโอกาสเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาการศึกษาและพัฒนาเยาวชนของชาติ ซึ่งในการนี้จะก่อให้เกิดการประสานความร่วมมือที่ดีจากชุมชน ทำให้การดำเนินงานหลักสูตรฯ เป็นไปด้วยความราบรื่นและเรียบร้อยบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ อีกทั้งยังเป็นการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์อันดีระหว่างภาครัฐ เอกชน และประชาชนในภาคหน้าด้วย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดวงจรชีวิตโครงการ ของ ชูเกียรติ ลีสุวรรณ (2554: 121) ที่กล่าวว่า วงจรชีวิตโครงการแบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือระยะแรก การเรียนรู้เริ่มเมื่อเริ่มต้นโครงการ (Learn Before Doing) เป็นการเรียนรู้ก่อนที่จะเกิดปฏิบัติการที่เป็นรูปธรรม จึงเป็นการเรียนรู้ระหว่างเพื่อนร่วมงาน (Learning from your Peers) หรือการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้รู้ ระยะที่สอง การเรียนรู้ระหว่างโครงการ (Learning during Doing) เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ได้ลงมือจริง ทบทวน พัฒนาการดำเนินการ

กิจกรรมต่อไปได้ดียิ่งขึ้น ระยะเวลา การเรียนรู้หลังสิ้นสุดโครงการ (Learning After Doing) เป็นการเรียนรู้จากการทบทวนการดำเนินโครงการตั้งแต่ต้นจนสิ้นสุดโครงการเพื่อพัฒนางานเพื่อให้งานดีขึ้น

2. ประเด็นในเรื่องผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานหลักสูตรนักเรียนนายร้อยฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท ประโยชน์ ผลดี ผลเสีย ปัญหา อุปสรรค ที่ได้เรียนรู้จากการดำเนินงาน พบว่ามีประโยชน์ ผลดี ผลเสีย ตลอดจนได้เรียนรู้จากอุปสรรคและปัญหา มากมายหลายด้าน ได้แก่ ประโยชน์ที่เกิดกับตัวบุคคล ทั้งตัวนักเรียนนายร้อยสำรวจเอง ที่ได้เรียนรู้จากการปฏิบัติภารกิจหลักทั้ง 2 ด้าน ทั้งภารกิจของครอบครัวและภารกิจของสังคม ในเรื่องของการช่วยเหลือแบ่งเบาภาระการงานของครอบครัวพ่อแม่ และทำให้ความช่วยเหลือกิจการงานของส่วนรวมและชุมชน ซึ่งภารกิจหลักตรงนี้ถือว่าเป็นส่วนที่สำคัญมากที่ช่วยสนับสนุน ส่งเสริม และพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรม ทั้ง 4 ด้าน โดยเฉพาะด้านที่ยังเป็นที่ต้องการการพัฒนามากที่สุดที่ได้ค้นพบจากการศึกษาการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนนายร้อยสำรวจในชั้นตอนที่ 1 ที่พบว่า นักเรียนมีความต้องการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 2 ด้าน คือด้านความรับผิดชอบ และความซื่อสัตย์ อยู่ในระดับมากที่สุด ได้โดยผ่านภารกิจหลักจากกิจกรรมหลักสูตรฯ นี้ ซึ่งอาจเป็นเพราะว่านักเรียนนายร้อยได้มีการเรียนรู้อะไรที่มาจากประสบการณ์จริงที่ได้ลงพื้นที่ไปอยู่กับครอบครัวพ่อแม่สมมติ ได้มีโอกาสเรียนรู้และพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมนี้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริงผ่านภารกิจหลักของหลักสูตรฯ ซึ่งเป็นสิ่งที่ช่วยสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับแนวคิดในเรื่องลักษณะทั่วไปของกระบวนการเรียนรู้ของสุพัตรา ชาติบัญชาชัย (2548: 38) และ ปรัชญนันท์ นิลสุข (2554) ที่กล่าวว่ากระบวนการเรียนรู้เกิดขึ้นจากประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม และการเรียนรู้เป็นการลงมือปฏิบัติ และนอกจากนี้ การที่นักเรียนนายร้อยได้ลงไปสัมผัสวิถีชีวิตของครอบครัวพ่อแม่ถือเป็นการเรียนรู้ร่วมกันกับคนในสังคม จากการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น และสภาพแวดล้อม ได้เรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมจากวัฒนธรรมท้องถิ่น จารีตประเพณี ขนบธรรมเนียม และแนวทางการประพฤติปฏิบัติต่าง ๆ ในครอบครัวและชุมชน และนักเรียนนายร้อยได้มีโอกาสเรียนรู้จากการเห็นตัวอย่างที่ดีจากพ่อแม่สมมติในเรื่องของคุณธรรม จริยธรรม ผ่านการรับความรับผิดชอบในเรื่องของกิจวัตรประจำวัน ผ่านการประกอบอาชีพหน้าที่การงาน ทั้งของพ่อแม่ และการช่วยเหลือเกื้อกูลสังคมและชุมชนโดยการเสียสละตนเองเพื่อทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมในด้านต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาแล้วนั้น ซึ่งนับว่าเป็นการสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่ดีสามารถส่งเสริมและพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรม ได้ดีเป็นอย่างยิ่ง สอดคล้องกับแนวคิดในเรื่องทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม (ทศนา แคมมณี, 2546) ที่ได้กล่าวถึง ทฤษฎีของกลุ่มพัฒนาการทางความคิดเชื่อว่าบุคคลแต่ละคนจะมีหรือไม่มีการพัฒนาหรือมีการพัฒนาช้าเร็วต่างกัน และสามารถ

ที่จะส่งเสริมให้บุคคลมีการพัฒนาในระดับจริยธรรมที่สูงขึ้นกว่าเดิมได้ โดยเปิดโอกาสให้บุคคลได้เรียนรู้ และตัดสินใจทางจริยธรรมร่วมกับผู้อื่น โดยการจัดประสบการณ์ให้กับบุคคล การมีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น และสภาพแวดล้อม เป็นการจัดประสบการณ์ให้บุคคลได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและสภาพแวดล้อม ซึ่งกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยฝึกรับใช้ประชาชนในชนบทที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ไปอยู่ร่วมกับครอบครัวพ่อแม่สมมติที่เปรียบประดุจพ่อแม่อีกคนหนึ่งของนักเรียนนี้ ถือว่าเป็นการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรม ในทุก ๆ ด้าน ได้อย่างแท้จริง นอกจากนี้ ในตัวบุคคลของพ่อแม่ก็ได้เรียนรู้ที่ในสร้างการปฏิสัมพันธ์กับนักเรียน ได้อบรมสั่งสอน ได้ทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องการดำเนินชีวิต และปลูกฝังด้านคุณธรรม จริยธรรมให้แก่ นักเรียนนายร้อยตำรวจได้ ซึ่งถือว่าเป็นการเรียนรู้ผ่านกระบวนการขัดเกลาทางสังคม ตามแนวคิดสังคมนิยมที่เสนอว่า การขัดเกลาทางสังคมเป็นกระบวนการที่ช่วยให้บุคคลได้เรียนรู้การอยู่ร่วมกับผู้อื่น เพื่อการปรับตัวให้ได้มาตรฐานจารีตประเพณี ขนบธรรมเนียม และการประพฤติปฏิบัติต่าง ๆ (Munn, Fernald, & Fernald, 1969) และบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการขัดเกลาทางสังคม ได้แก่ พ่อแม่ ครู เพื่อน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัตติยา กรรณสูต และคณะ (2547: 31-34) ทำการศึกษาเรื่องคุณธรรม พฤติกรรม ความซื่อสัตย์ของคนไทยพบว่า การเป็นคนดีมีคุณธรรมความซื่อสัตย์เป็นผลมาจากกระบวนการขัดเกลาทางสังคมจากสถาบันครอบครัวโดยพ่อแม่ ผู้ปกครองให้การเลี้ยงดูที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรมได้

ส่วนในเรื่องของปัญหาและอุปสรรคที่ได้ค้นพบจากการศึกษาในชั้นตอนนี้ ได้ก่อเกิดการเรียนรู้ที่สะท้อนไปถึงระบบของการบริหารจัดการการดำเนินงานกิจกรรมหลักสูตรฯ ซึ่งปัญหาและอุปสรรคที่พบนั้น นับว่าเป็นสิ่งที่เป็นอุปสรรคและส่งผลต่อการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรม ทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของระบบการคัดกรองพ่อแม่สมมติที่อาจยังไม่สามารถขจัดความเหลื่อมล้ำทางพื้นที่ อาชีพ หรือฐานะทางครอบครัวที่ดีพอ ซึ่งในส่วนนี้จะส่งผลต่อการการเรียนรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจได้ กล่าวคือ เมื่อนักเรียนได้ไปอยู่กับครอบครัวที่มีฐานะที่แตกต่างกันอย่างมากระยะไกล เนื่องจากพื้นฐานฐานะและอาชีพของครอบครัวที่แตกต่างกันจะทำให้ความเป็นอยู่มีความสะดวกสบายที่แตกต่างกัน เช่น ครอบครัวของราชการ และครอบครัวของเกษตรกร หรือครอบครัวของเกษตรกรกับครอบครัวที่ค้าขาย ทำให้มีสภาพแวดล้อม บรรยากาศในการจัดการการทำงานและการเผชิญกับความยากลำบาก หรือภารกิจหลักที่ต้องปฏิบัติมีความแตกต่างกัน ซึ่งพื้นฐานทางครอบครัวของพ่อแม่ที่มีความแตกต่างกันนี้จะส่งผลต่อการแสดงออกและการเรียนรู้ในเรื่องคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนได้เป็นอย่างมาก

3. ประเด็นในเรื่องของเงื่อนไขและปัจจัยแห่งความสำเร็จในการดำเนินงานหลักสูตรนักเรียน นายร้อยตำรวจใช้ประชาชนในชนบท บทเรียนสำคัญที่ได้เรียนรู้จากการดำเนินงานกิจกรรมหลักสูตรฯ ในประเด็นของเงื่อนไขและปัจจัยแห่งความสำเร็จในครั้งนี้ พบว่า สิ่งที่สำคัญที่เป็นปัจจัยหลักในการ สนับสนุนให้กิจกรรมหลักสูตรฯ นี้ได้ดำเนินการไปโดยบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ มีหลายประการ ได้แก่ การได้รับความเชื่อมั่นและศรัทธาในองค์กรตำรวจ เนื่องจากกิจกรรมหลักสูตรนี้ต้องอาศัยความร่วมมือ จากผู้ที่เกี่ยวข้องหลายฝ่ายเพื่อช่วยผลักดันให้กิจกรรมหลักสูตรฯ นี้ขับเคลื่อนไปได้อย่างราบรื่น เรียบร้อยบรรลุวัตถุประสงค์ได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะชุมชน ครอบครัวของพ่อแม่สมมติที่มีส่วนเป็น อย่างมากในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมให้แก่นักเรียนนายร้อยตำรวจ ความไว้วางใจ เชื่อใจ ความศรัทธาในองค์กรตำรวจและหน่วยงาน ของราชการจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการตัดสินใจเข้าร่วมดำเนินการกิจกรรมหลักสูตรฯ ของชุมชน ดังนั้นสิ่งที่ได้เรียนรู้จากปัญหาในข้อนี้ก็คือ โรงเรียนนายร้อยตำรวจและสำนักงานตำรวจแห่งชาติต้อง พึงตระหนักไว้เสมอว่า ตำรวจ เป็นบุคคลที่เปี่ยมล้นด้วยคุณธรรม จริยธรรม และต้องอุทิศตนเอง ทำงานเพื่อรักษาความสงบสุข ผดุงความยุติธรรม ช่วยเหลือประชาชน และต้องพึงระวังรักษาภาพลักษณ์ ที่ดีในการเป็นองค์กรที่ผลิต ส่งเสริม รักษา ตำรวจที่ดีของสังคมให้ได้รับการยอมรับ เชื่อถือ ศรัทธา และไว้วางใจจากประชาชนตลอดเวลา ซึ่งความศรัทธาเชื่อมั่นในข้อนี้จะส่งผลต่อการให้ความร่วมมือ ของชุมชนในทุกภาคส่วนเป็นอย่างดี เพราะว่าการทำสิ่งใดก็ตาม ล้วนต้องอาศัยความร่วมมือจาก บุคคลในทุกภาคส่วนในชุมชนทั้งสิ้น และการดำเนินกิจกรรมหลักสูตรฯ นี้ก็เช่นกัน โดยเฉพาะ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ ที่ถือเป็นสถาบันหลักในการสร้าง ผลิต ตำรวจที่ดีให้แก่สังคมปัญหาและ อุปสรรคที่ได้ค้นพบจะสะท้อนถึงวิถีคิดและการนำไปเป็นแนวทางในการแก้ปัญหา และบริหารจัดการ การดำเนินงานกิจกรรมหลักสูตรฯ เพื่อพัฒนากิจกรรมหลักสูตรฯ ในทุก ๆ ด้าน เช่น หลักสูตร กิจกรรมการสร้างกระบวนการเรียนรู้ การให้การช่วยเหลือติดตามดูแล การสนับสนุน ความร่วมมือ จากเครือข่ายประชาชนต่าง ๆ ตลอดจนถึงพื้นที่แหล่งการเรียนรู้ สภาพแวดล้อม บรรยากาศ เพื่อปรับปรุงกิจกรรมหลักสูตรฯ นี้ให้มีคุณภาพที่ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป ให้สามารถเป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริม กระบวนการเรียนรู้และพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมให้แก่ นักเรียน นายร้อยตำรวจได้ ซึ่งก็ต้องอาศัยความร่วมมือจากประชาชนในทุกภาคส่วน เป็นปัจจัยในการขับเคลื่อน ดังเช่นงานวิจัยของรฐาปณีย์ พลิชฐ์เนาวกุล และ พรสวรรค์ สุวัฒน์ศรีย์ (2551) ได้ทำการศึกษาเรื่อง รูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน พบว่า การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน ต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนของมหาวิทยาลัย ได้แก่ ด้านหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ ระบบการเรียนรู้ ระบบการดูแลช่วยเหลือ กิจกรรมเสริมหลักสูตร การสนับสนุนความร่วมมือจาก เครือข่าย แหล่งเรียนรู้ ทรัพยากร ภูมิทัศน์และบรรยากาศ

4. สำหรับบทเรียนที่ได้รับจากประเด็นเรื่องการศึกษาวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ จากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกปฏิบัติประชาชนในชนบท ได้แก่ การได้ฝึกปฏิบัติจริงในพื้นที่จริง จากครอบครัวพ่อแม่สมมติผ่านภารกิจหลักของกิจกรรมหลักสูตรฯ ได้แก่ 1) ภารกิจรับใช้ครอบครัว และ 2) ภารกิจรับใช้สังคม ซึ่งนับว่าเป็นวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศที่สามารถส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ และสามารถพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมตำรวจ 4 ด้าน ได้แก่ 1) ความยุติธรรม 2) ความรับผิดชอบ 3) ความเสียสละ และ 4) ความซื่อสัตย์ และสามารถส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ในด้านความรับผิดชอบและเสียสละที่นักเรียนนายร้อยตำรวจต้องการการพัฒนาได้อย่างแท้จริง เนื่องจากภารกิจหลักที่นักเรียนนายร้อยตำรวจได้ฝึกนั้นล้วนเป็นกิจกรรมที่เผยให้เห็นความมีคุณธรรม จริยธรรมที่อยู่ในตัวตนของนักเรียนนายร้อยตำรวจในทุก ๆ ด้าน อย่างชัดเจน ดังเช่น ความอดทน ความเสียสละ และสามารถพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมด้านที่ยังต้องการพัฒนาได้เป็นอย่างดี ดังจะสังเกตเห็นได้จากตัวอย่างภารกิจหลัก เช่น การปฏิบัติกิจการงานในครอบครัวที่นักเรียนได้มีหน้าที่ช่วยเหลือพ่อแม่แบ่งเบาภาระและความเหน็ดเหนื่อย หรือการช่วยเหลือในเรื่องของการประกอบอาชีพของพ่อแม่ การทำไร่ ทำนา ทำสวน เลี้ยงสัตว์ หรืออาชีพที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนภารกิจต่อชุมชน ที่นักเรียนนายร้อยตำรวจได้ฝึกปฏิบัติประชาชนผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน หลากหลายด้าน เช่น ด้านการศึกษา ด้านวัฒนธรรมประเพณี ด้านชุมชนสัมพันธ์ ด้านจิตอาสาและการบำเพ็ญประโยชน์ ซึ่งกิจกรรมทุกด้านเหล่านี้ล้วนนับเป็นบทเรียนให้เห็นว่า ภารกิจต่อสังคมเป็นภารกิจที่สำคัญอีกประการหนึ่งนอกจากภารกิจต่อครอบครัวที่นักเรียนนายร้อยพึงกระทำเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้กระบวนการมีส่วนร่วมกับชุมชนในการพัฒนาต่าง ๆ ซึ่งภารกิจหลักเหล่านี้ นักเรียนได้ปฏิบัติด้วยความเต็มใจโดยกำหนดในจิตใจไว้ว่าเป็นประหนึ่งหน้าที่ที่ทุกคนหนึ่งต้องปฏิบัติต่อพ่อแม่ผู้มีพระคุณของตนเอง ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความเสียสละ ความอดทน ความซื่อสัตย์ และความรับผิดชอบต่อนักเรียนนายร้อยตำรวจที่อยู่ในตัวของนักเรียนทุกคน ซึ่งข้อค้นพบนี้สามารถเชื่อมั่นได้ว่า การเรียนรู้เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจได้เกิดขึ้นหรือมีอยู่ในตัวตนของนักเรียนนายร้อยตำรวจมาตั้งแต่ดั้งเดิมก่อนที่จะเข้าร่วมกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยฝึกปฏิบัติประชาชนในชนบท อยู่แล้วในระดับหนึ่ง ซึ่งเป็นการเรียนรู้จากการฝึกระเบียบวินัยในโรงเรียน การจำเป็นต้องคิดหาทางเอาตัวรอดจากการถูกลงโทษ ดังนั้นคุณธรรมจริยธรรม บางประการจึงอาจไม่ได้เกิดขึ้นจากจิตสำนึกของนักเรียน เมื่อนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยฝึกปฏิบัติประชาชนในชนบท คุณธรรมจริยธรรมทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ และความยุติธรรม ได้เกิดขึ้นการกิจกรรมต่าง ๆ ที่นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติ จึงเห็นได้ว่าคุณธรรม จริยธรรมดังกล่าวไม่ได้เกิดขึ้นเพราะกลัวการถูกลงโทษหรือบังคับให้ทำแต่อย่างใด หากแต่เกิดจากความรักและตระหนักในบทบาทหน้าที่ในความเป็นลูกและสมาชิกคนหนึ่งของครอบครัวและสังคม ทำให้นักเรียนปฏิบัติตนและปฏิบัติหน้าที่ของตนเอง

เสมือนหนึ่งเวลาที่อยู่บ้าน อยู่กับครอบครัวของตนเอง มิได้มองเห็นว่าพ่อแม่สมมตินั้นเป็นเพียงคนอื่น หรือใครก็ตามที่มีหน้าที่ผลักดันให้การฝึกครั้งนี้ผ่านพ้นไปเพียงแค่นั้น ดังนั้นจะเห็นได้ว่าเมื่อนักเรียน ได้มาเข้าร่วมกิจกรรมหลักสูตรฯ ซึ่งได้มีการปฏิบัติภารกิจหลายด้านในครั้งนั้น ทำให้นักเรียนเกิด ความรักความผูกพันกับพ่อแม่ และครอบครัว ทำให้การปฏิบัติหน้าที่ของนักเรียนเป็นไปด้วยความรัก ที่จะทำด้วยหัวใจที่แท้จริง ซึ่งทำให้ความดีงามด้านคุณธรรม จริยธรรมได้เผยออกมาให้เห็นและพัฒนา ให้เจริญงอกงามขึ้นได้มากกว่าเดิมอย่างชัดเจน ดังที่ ประเวศ วะสี (2552) ได้กล่าวไว้ว่า พื้นฐาน ธรรมชาติของมนุษย์ จริง ๆ แล้วมนุษย์ทุกคนมีเมล็ดพันธุ์แห่งความดีซ่อนอยู่ในหัวใจ และถ้ามีการรดน้ำ พรุนดิน ใส่ปุ๋ยอย่างถูกต้อง เมล็ดพันธุ์นี้ก็จะเจริญงอกงามและเติบโตแผ่ไพศาลได้ วิธีการที่จะส่งเสริม ศีลธรรม คือ การกระตุ้นธรรมชาติเดิมแท้ อันเป็นธรรมชาติแห่งความดีให้โตขึ้น จึงนับว่าภารกิจ ที่นักเรียนนายร้อยตำรวจได้ฝึกปฏิบัติในครั้งนี้อาจเป็นวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศในการส่งเสริมกระบวนการ เรียนรู้และพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมที่เกิดจากธรรมชาติ ผ่านกระบวนการ เรียนรู้โดยธรรมชาติจากสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย

ตอนที่ 3 แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านคุณธรรม จริยธรรม สำหรับนักเรียนนายร้อยตำรวจ จากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อย ตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท

จากผลการวิจัยทั้งในขั้นตอนที่ 1 ขั้นตอนที่ 2 นั้นสามารถตอบข้อคำถามในการวิจัยในครั้งนี้ ได้อย่างชัดเจนว่า กิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบทนี้สามารถเป็น เครื่องมือหนึ่งหรือวิธีการหนึ่งที่สามารถสร้างกระบวนการเรียนรู้ในเรื่องการพัฒนาคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจได้ในทุก ๆ ด้าน และโดยเฉพาะ ในด้านที่ต้องการการพัฒนามากที่สุด การเข้าร่วมกิจกรรมหลักสูตรฯ นี้ จึงสามารถพัฒนาคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมให้แก่แก่นักเรียนนายร้อยตำรวจได้อย่างแท้จริง ดังนั้น ผู้วิจัย จึงเห็นว่ากิจกรรมหลักสูตรฯ นี้มีประโยชน์เป็นอย่างมาก และควรได้รับการพัฒนา ปรับปรุง โดยใช้ ผลการวิจัยในทั้ง 2 ขั้นตอนดังกล่าว รวมทั้งผลการวิจัยที่เกิดจากการสนทนากลุ่มกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับ กิจกรรมหลักสูตรฯ ในขั้นตอนที่ 3 มาเสนอเป็นแนวทางการพัฒนาหลักสูตรฯ เพื่อส่งเสริม กระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมให้แก่แก่นักเรียนนายร้อย ตำรวจ ซึ่งผลการวิจัยในขั้นตอนนี้ได้พบว่า การพัฒนาหลักสูตรฯ ก็คือการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรม เป็นการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม เพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพที่ดีขึ้น และการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมนี้ก็ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่จะช่วยกันสร้างกระบวนการเรียนรู้ ช่วยกันปลูกฝัง เพราะการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมหาได้เป็นเรื่องของใครคนใดคนหนึ่งไม่ หากแต่ต้องอาศัย ความร่วมมือกันของทุกภาคส่วนอย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับ รมช. บุญลือ (2548) ได้ทำการวิจัย

เรื่อง การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบโดยใช้กิจกรรมที่มีการประเมินผลตามสภาพจริงกับกิจกรรมที่มีการประเมินผลปกติ ผลการวิจัยพบว่า การปลูกฝังพฤติกรรมเชิงคุณธรรมสามารถที่จะกระทำได้ถ้าทุกฝ่ายประสานความคิดและให้ความร่วมมือ อย่างจริงจัง ตั้งแต่สถาบันครอบครัว สถาบันโรงเรียน สถาบันสังคม ซึ่งสถาบันเหล่านี้ล้วนมีอิทธิพลในการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทั้งสิ้น

กิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบทนี้ก็เช่นกัน จะสำเร็จลุล่วงบรรลุวัตถุประสงค์ไปมิได้เลยหากขาดความร่วมมือของทุกฝ่าย ทุกสถาบันที่เกี่ยวข้องซึ่งกิจกรรมหลักสูตรฯ นี้ก็พบว่าผู้ที่เกี่ยวข้องในหลายฝ่ายด้วยกันและทุกฝ่ายต่างมีหน้าที่และบทบาทที่แตกต่างกัน แต่ทุกฝ่ายต้องประสานความร่วมมือกันเพื่อช่วยกันพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมนี้ให้เกิดขึ้นกับนักเรียนนายร้อยตำรวจให้ได้ ผลการวิจัยในขั้นตอนนี้จึงเกิดจากการนำแนวคิด ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะของผู้ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมหลักสูตรฯ หลายฝ่าย มาสังเคราะห์ขึ้นเป็นแนวทางในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรม สำหรับนักเรียนนายร้อยตำรวจ โดยมีกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบทเป็นเครื่องมือในการพัฒนา โดยสามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเด็นหลัก ๆ หรือ 3 ด้านหลัก ๆ ตามบทบาทของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนากิจกรรมหลักสูตรฯ ดังนี้

ด้านที่ 1 แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจจากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบทด้านบทบาทของโรงเรียนนายร้อยตำรวจ ซึ่งถือว่าเป็นสถาบันทางการศึกษากล่าวคือ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ นับว่าเป็นสถาบันที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการผลิตนายตำรวจชั้นสัญญาบัตรที่ดีมีคุณธรรม จริยธรรมให้แก่สังคมไทยโดยตรง และได้ดำเนินงานกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบทให้แก่ นักเรียนนายร้อยตำรวจชั้นปีที่ 2 อย่างต่อเนื่องเสมอมา โรงเรียนจึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการดำเนินงานเสมอเป็นตั้งผู้เอื้อ ผู้อำนวย ในการจัดการดำเนินงานกิจกรรมหลักสูตรฯ ให้เป็นไปด้วยความราบรื่นและเรียบร้อย บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งไว้ โรงเรียนควรมีบทบาทในการจัดการเรียนการสอนทั้งในและนอกหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตรใด ๆ ก็ตามควรมีการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในหลักสูตร มีการพัฒนากิจกรรมที่หลากหลาย และมีวิธีการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้แก่ นักเรียนนายร้อยตำรวจโดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น เรียนรู้จากตัวแบบ การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมใด ๆ ก็ตามในอันที่จะเอื้อต่อการส่งเสริมและพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ นักเรียนนายร้อยตำรวจเพื่อสร้างนายตำรวจที่ดีคืนสู่สังคมไทยเป็นภารกิจหลักของโรงเรียนนายร้อยตำรวจที่สำคัญด้วย ดังสอดคล้องกับงานวิจัยของอัจฉรา ไชยูปถัมภ์ และคณะ (2558) ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาตัวบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรมและ

แนวทางปฏิบัติเพื่อเสริมสร้างความเป็นบัณฑิตที่พึงประสงค์ของสถาบันอุดมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหาร อาจารย์ และบุคลากร ควรปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีในด้านการมีคุณธรรมจริยธรรม เช่น แต่งกายสุภาพ ตรงต่อเวลา ความมีเหตุผล ความรับผิดชอบ ความมีน้ำใจ เพื่อให้นักเรียนคุ้นชินกับสิ่งแวดล้อมที่มีแต่ความดี มีคุณธรรมจริยธรรม และสถาบันอุดมศึกษาควรปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่นักศึกษาด้วยกระบวนการเรียนรู้ที่วิธีการที่หลากหลาย โดยกระบวนการเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรมต้องทำพร้อมกันทั้งในหลักสูตรและนอกหลักสูตรและสภาพแวดล้อมของสถาบัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของกรองทิพย์ นาควิเชตร (2554) ทำการศึกษาเรื่องวิธีการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมแก่ผู้เรียนที่กล่าวว่า แนวทางในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่นักศึกษาควรบูรณาการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในหลักสูตรในกิจกรรมการเรียนการสอน และจัดกิจกรรมบูรณาการสร้างองค์ความรู้และคุณธรรมจริยธรรมอย่างต่อเนื่อง

และรวมถึงตั้งพันธกิจของโรงเรียนนายร้อยตำรวจที่ว่า โรงเรียนนายร้อยตำรวจมีพันธกิจสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาและการจัดการศึกษาส่งเสริม วิชาการและวิชาชีพชั้นสูง ทำการสอน ทำการวิจัย การฝึกอบรมและการให้บริการทางวิชาการแก่สังคม เพื่อให้สามารถผลิตนายตำรวจระดับชั้นสัญญาบัตรออกไปปฏิบัติหน้าที่ โดยตั้งมั่นบนศีลธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณที่ดี ได้รับความศรัทธาและความไว้วางใจจากประชาชน มีความเป็นผู้นำ และสามารถบริหารองค์กรได้อย่างมืออาชีพตลอดจนเป็นตำรวจมืออาชีพในอนาคต

ด้านที่ 2 แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจจากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจ ฝึกวิชาชีพประชาชนในชนบทด้านบทบาทของพ่อแม่สมมติ พ่อแม่สมมติเป็นผู้มีบทบาทสำคัญอีกผู้หนึ่ง เพราะพ่อแม่สมมติคือผู้ที่ต้องอยู่ร่วมกันนักเรียนนายร้อยตลอดระยะเวลาการฝึกกิจกรรมหลักสูตรฯ นี้ พ่อแม่สมมติมีส่วนสำคัญอย่างมากที่ช่วยปลูกฝัง ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมให้แก่เรียนนายร้อยตำรวจ ทั้งทางการอบรมสั่งสอน และการกระทำตนให้เห็นเป็นแบบอย่างที่ดี ซึ่งนักเรียนนายร้อยตำรวจได้รับจากการร่วมกิจกรรมหลักสูตรฯ นี้อย่างเต็มเปี่ยม ดังที่พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี (2564) ได้กล่าวถึงการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้แก่เยาวชน ไว้ว่า พ่อแม่ ญาติพี่น้อง ผู้ใกล้ชิดของเยาวชนมีบทบาทสำคัญมากในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม และควรทำอย่างต่อเนื่องผ่านทางกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในและนอกหลักสูตร และสอดคล้องกับแนวคิดทางสังคมวิทยาเรื่องกระบวนการขัดเกลาทางสังคม (Munn, Fernald, & Fernald, 1969) บุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการขัดเกลาทางสังคมได้แก่ พ่อแม่ ครู เพื่อน และสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมตามแนวคิดทางสังคมวิทยา ดังที่ สุพัตรา สุภาพ (2537) ได้กล่าวไว้ว่า การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่เป็นสิ่งสำคัญเป็นอย่างมากต่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของเด็ก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดุลยา จิตตะยโสธร (2552) ได้ทำการศึกษาเรื่อง

รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู : แนวคิดของ Diana Baumind โดยสรุปไว้ว่า สิ่งที่เป็นบิตามารดาสอนสั่ง บิตามารดาก็ต้องปฏิบัติให้เห็นเป็นแบบอย่างด้วย เช่น สอนให้เด็กพูดจาสุภาพ บิตามารดาก็ต้องพูดจาสุภาพให้เด็กเห็น ฉะนั้น เพื่อให้การอบรมสั่งสอนเลี้ยงดูเด็กมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น บิตามารดาจึงควรเลี้ยงดูเด็กด้วยความรักและเอาใจใส่ รวมถึงทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีในทุก ๆ ด้านร่วมด้วย และผลการวิจัยของพันตำรวจโทหญิง ภัคสกุล นาคจุ (2557) ทำการวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจ พบว่า ปัจจัยสนับสนุนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรม ได้แก่ เจตคติต่อวิชาชีพตำรวจ การอบรมเลี้ยงดูของบิตามารดาหรือผู้ปกครอง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สอยดาว เกตุสุวรรณ (2552) ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่าการปฏิบัติเป็นแบบอย่าง การอบรมสั่งสอน การส่งเสริมการศึกษาเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน รวมถึงการวิจัยของสุวิมล ว่องวานิช (2543) ที่ได้ศึกษาปัจจัยและกระบวนการที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรมระดับบุคคลเพื่อมุ่งความสำเร็จของส่วนรวมของนักศึกษามหาวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรม คือ กระบวนการพัฒนาจากบุคคลรอบข้าง โดยพ่อแม่มีส่วนสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรมมากกว่ากลุ่มครู

ดังนั้นพ่อแม่สมมติที่เข้าร่วมกิจกรรมหลักสูตรฯ นี้จึงจำเป็นต้องผ่านกระบวนการคัดกรองอย่างดี จากโรงเรียนนายร้อยตำรวจซึ่งมีความจำเป็นต้องมีเกณฑ์ในการคัดเลือกที่พ่อแม่สมมติที่เข้มงวดชัดเจน เพื่อให้ได้พ่อแม่ที่มีคุณสมบัติที่ดีมากเพียงพอและมีความเป็นประโยชน์ที่จะเอื้อต่อการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้แก่ นักเรียนนายร้อยตำรวจได้ เพื่อเป็นเครื่องการันตีได้ในระดับหนึ่งว่านักเรียนนายร้อยตำรวจที่ไปฝึกกิจกรรมกับพ่อแม่สมมติในครั้งนี้จะได้รับการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมอย่างถูกต้องและเพียงพอ สอดคล้องกับผลการวิจัยของพันตำรวจโทหญิง ภัคสกุล นาคจุ (2557) ทำการวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจ พบว่า การอบรมเลี้ยงดูที่ปล่อยปละละเลยของพ่อแม่ผู้ปกครองเป็นปัจจัยเหนี่ยวรั้งคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจ

ด้านที่ 3 แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจจากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจ ฝึกปฏิบัติประชาชนในชนบทด้านบทบาทของนักเรียนนายร้อยตำรวจ นักเรียนนายร้อยตำรวจถือเป็นผู้มีความสำคัญในฐานะเป็นผู้ปฏิบัติ และมีส่วนผลักดันในการดำเนินงานหลักสูตรฯ ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีเป็นอย่างมาก เนื่องจากตัวนักเรียนนายร้อยเองถือเป็นบุคคลสำคัญ เป็นเจ้าของหลักสูตรฯ เป็นผู้ปฏิบัติในการขับเคลื่อนให้กิจกรรมหลักสูตรฯ บรรลุวัตถุประสงค์ และเป็นผู้รับประโยชน์จากการร่วมกิจกรรมหลักสูตรฯ นี้โดยตรง เพราะนักเรียนนายร้อยต้องไปอยู่ร่วมกับครอบครัวของพ่อแม่สมมติตลอดระยะเวลาของการฝึก นักเรียนจึงถือเป็นตัวละครที่สำคัญที่จะชูปบาทของการเป็น

ตำรวจที่ดีในอนาคตให้เป็นที่ประจักษ์ต่อประชาชนให้เกิดความเชื่อมั่นในตัวตำรวจได้ และเป็นผู้ที่ต้องตระหนักอยู่เสมอว่าเป็นลูกคนหนึ่งของพ่อแม่ ดังนั้นนักเรียนจึงควรยึดถือปฏิบัติตนในฐานะของลูกที่ดี โดยมีความรักและเคารพในตัวพ่อแม่เป็นที่ตั้ง มากกว่าที่จะคำนึงถึงเพียงแค่ปฏิบัติตามภารกิจหลักของหลักสูตรฯ เท่านั้น ซึ่งการศึกษาในครั้งนี้พบว่า นักเรียนนายร้อยตำรวจสามารถปฏิบัติภารกิจตามที่กิจกรรมหลักสูตรฯ กำหนดได้อย่างครบถ้วน เนื่องจากนักเรียนได้เกิดความรู้สึกรัก และผูกพันกับพ่อแม่สมมติและครอบครัวเสมือนหนึ่งดังครอบครัวที่แท้จริงของตนเอง นักเรียนจึงปฏิบัติภารกิจช่วยเหลือพ่อแม่ครอบครัวด้วยความเต็มใจ และแสดงออกถึงความมีคุณธรรม จริยธรรมออกมาโดยธรรมชาติ และมีความสุขกับการที่ได้เป็นส่วนหนึ่งในการสร้างความรัก ความศรัทธา ความเชื่อมั่น และสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่องค์กรตำรวจ ให้กับประชาชนได้ ดังนั้นนักเรียนนายร้อยตำรวจเองก็นับว่าเป็นบุคคลสำคัญอีกบุคคลหนึ่งที่ต้องได้รับการพัฒนาอย่างสูงสุดในกิจกรรมหลักสูตรฯ นี้ ดังนั้นผลการวิจัยของอัจฉรา ไชยบุถัมภ์ และคณะ (2558) ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาตัวบ่งชี้คุณธรรม จริยธรรมและแนวทางปฏิบัติเพื่อเสริมสร้างความเป็นบัณฑิตที่พึงประสงค์ของสถาบันอุดมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการปฏิบัติเพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมด้านผู้ปฏิบัติกล่าวคือให้นักศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการทำกิจกรรมเพื่อเป็นการปลูกฝังและสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมแก่นักศึกษาในคราวเดียวกัน และทำให้เกิดความเคยชินในการปฏิบัติจนเป็นนิสัยแก่นักศึกษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอข้อเสนอแนะในการวิจัย โดยจำแนกออกเป็นข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ฝ่ายปกครอง กองบังคับการปกครอง โรงเรียนนายร้อยตำรวจสามารถนำผลการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจที่ได้จากการวิจัยนี้ไปปรับใช้ในการจัดหลักสูตร กิจกรรมเสริมหลักสูตร และรูปแบบการฝึกคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจได้
2. ฝ่ายปกครอง กองบังคับการปกครอง โรงเรียนนายร้อยตำรวจสามารถนำผลการถอดบทเรียนกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจจากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบทไปปรับใช้ในการปรับปรุงกิจกรรมหลักสูตรฯ เพื่อให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นได้

3. ฝ่ายปกครอง กองบังคับการปกครอง โรงเรียนนายร้อยตำรวจสามารถนำแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจจากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบทไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ตลอดจนการสร้างบรรยากาศ และสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมให้แก่ นักเรียนนายร้อยตำรวจได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการถอดบทเรียนกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจ จากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปจึงควรมีการถอดบทเรียนจากกิจกรรมเสริมหลักสูตรอื่น ๆ ของโรงเรียนนายร้อยตำรวจ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุง และพัฒนาการเรียนการสอนของโรงเรียนนายร้อยตำรวจต่อไป

2. จัดทำคู่มือ สรุบบทเรียนกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจ จากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุง และพัฒนาการจัดกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบทของโรงเรียนนายร้อยตำรวจต่อไป

3. ควรทำวิจัยการติดตามและประเมินผลคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจตามตัวบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรมที่พัฒนาขึ้น เมื่อสำเร็จการศึกษาไปแล้วเพื่อเป็นการเปรียบเทียบและติดตามการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของผู้สำเร็จการศึกษา

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กนกพรธม บุญธรรม. (2540). “พฤติกรรมของครูในการปลูกฝังจริยธรรมให้แก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานประถมศึกษากรุงเทพมหานคร.” วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กองบัญชาการศึกษา. (2554). **คู่มือเสริมสร้างการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ**. กรุงเทพฯ: สำนักงานตำรวจแห่งชาติ.
- กัลยาณี นิลเกาะ. (2542). “บทบาทของโรงเรียนนายร้อยตำรวจกับการปลูกฝังจริยธรรมในวิชาชีพตำรวจ.” วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- กীরติ บุญเจือ. (2551). **คู่มือจริยศาสตร์ ตามหลักวิชาการสากล**. นนทบุรี: ห้างหุ้นส่วนจำกัด.
- คณพศ สิทธิเลิศ. (2552). “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบด้านจริยธรรมในการทำงานกับประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสมุทรปราการ.” ภาคนิพนธ์ สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- คณะนักวิจัยร่วมระหว่างโรงเรียนเตรียมทหาร โรงเรียนเหล่าทัพ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ และศูนย์ทดสอบบุคคล กองทัพอากาศ. (2553). “กระบวนการสร้างคุณลักษณะพึงประสงค์ของผู้สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนเตรียมทหารในห้วง 10 ปีข้างหน้า (2554-2563).” **เอกสารงานวิจัย**. กองทุนพัฒนาโรงเรียนเตรียมทหาร ประจำปีงบประมาณ 2553: โรงเรียนเตรียมทหาร.
- งามตา วนินทานนท์. (2534). **จิตวิทยาสังคม**. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จรรยา สุวรรณทัต และ ลัดดาวัลย์ กษมเนตร. (2533). **ประมวลสังเคราะห์ผลงานวิจัยในประเทศไทยเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กไทย**. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จรัญ ศรีบัวนา. (2550). “การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพมหานคร.” **เอกสารประกอบการประชุมวิชาการ เปิดขอบฟ้าคุณธรรมจริยธรรม**. นนทบุรี: ห้างหุ้นส่วนจำกัด เซน ปริ้นติ้ง.
- ชาย โปธิสิตา. (2554). **ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: อมรินทร์.
- ชูเกียรติ ลีสวรรณ์. (2554). **การวางแผนและบริหารโครงการ**. พิมพ์ครั้งที่ 1. เชียงใหม่.

- ฐิติวรรณ สุโกใส. (2540). “การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีพฤติกรรมคุณธรรมทางพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจังหวัดสมุทรปราการ.” ภาคนิพนธ์สังคมสงเคราะห์.
- ณัฐวรรณ มรรคธีรานุกัณณ์. (2546). “การศึกษาปัจจัยด้านการขัดเกลาทางสังคมต่อพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจังหวัดสมุทรปราการ.” ภาคนิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจัดการโครงการสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- ณัฐวัตร ลุนหงส์. (2543). “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางครอบครัว สังคม และสภาพแวดล้อมกับการควบคุมตนเองและการมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดสมุทรปราการ.” วิทยานิพนธ์ สังคมสงเคราะห์ศาสตร มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- ดวงเดือน พันธุนาวิน และ เพ็ญแข ประจวบปัจฉิม. (2520). **จริยธรรมของเยาวชนไทย**. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- ดวงเดือน พันธุนาวิน. (2550). “กฎหมายกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม.” **วารสารพัฒนาสังคม** 9, 1 (ตุลาคม): 1 – 29.
- ดุจเดือน พันธุนาวิน. (2551). **รายงานการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมในประเทศไทยและต่างประเทศ**. นนทบุรี: ห้างหุ้นส่วนจำกัดเซนปรีนติ้ง.
- ดุซงกี โยเหลา. (2535). “การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวข้องกับกรอบมเลี้ยงดูเด็กในประเทศไทยโดยใช้วิธีเมต้า.” **รายงานวิจัยฉบับที่ 47**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เต็มศักดิ์ คทวนิช. (2546). **จิตวิทยาทั่วไป**. กรุงเทพฯ: บริษัท ซีเอ็ดดูเคชั่น จำกัด (มหาชน).
- ทรงฤทธิ์ เสือประเสริฐ. (2543). “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อจริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานเรือนจำในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล.” สารนิพนธ์ สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- ทะนงค์ สุขเกษม. (2544). **ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู การปฏิบัติตัวของเพื่อน และสื่อทางจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชัยนาท**.
- ทิตนา แคมมณี. (2546). **การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยม : จากทฤษฎี สู่อการปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ: เมธีทีปส์.
- ไทยภูเขา สุวรรณพันธ์. (2550). “ศึกษาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับช่วงชั้นปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลวัดโคกท่าเจริญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2.” งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.

- ธรรมบุญ เขาวะวนิชย์. (2543). “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการให้บริการประชาชนของข้าราชการตำรวจ: ศึกษาเฉพาะข้าราชการตำรวจในสถานีตำรวจนครบาล.” วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- นพดล เทียนเพิ่มพูน. (2547). “การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียนนายร้อยตำรวจ.” **คู่มือนักเรียน.** (หน้า 6). นครปฐม: โรงเรียนนายร้อยตำรวจ.
- นิรุตต์ ดำริ. (2554). “ศึกษาคูณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านวังบูรพา อำเภอลำลูกกา จังหวัดนนทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1.” งานนิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เนื่องน้อย บุญยเนตร. (2544). **จริยศาสตร์ตะวันตก ค้านท์ มิลล์ ฮอบส์ รอลส์ ชาร์ทรี.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และคณะ. (2554). **การศึกษาเพื่อเสริมสร้างความซื่อตรงในสังคมไทย.** สำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า.
- ปกรณ สิมส์สุริยา. (กันยายน 2553 - กุมภาพันธ์ 2554). **วารสารสหศาสตร์ : หลักสูตรด้านจริยศาสตร์ศึกษาในสหรัฐอเมริกา.** ปีที่ 10, ฉบับที่ 2. กรุงเทพฯ: เจริญดีมีนคงการพิมพ์.
- ประพนธ์ ผาสุกยัด. (2547). **การจัดการความรู้ฉบับมือใหม่หัดขับ.** กรุงเทพฯ: ไยใหม่.
- ประภาศรี สีหอำไพ. (2540). **พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม.** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประภาศรี สีหอำไพ. (2543). **พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม.** กรุงเทพฯ.
- ประสาธ อิศรปริดา. (2538). **สารัตถะจิตวิทยาการศึกษา.** พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: นำอักษรประสานมิตร.
- ปรียวรณ์ วัฒนนะนาวิน. (2545). “การรู้ตระหนักรู้ในความรับผิดชอบของตำรวจจราจรที่มีต่อหลักจริยธรรม.” วิทยานิพนธ์ อักษรศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. (2553). **ทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการ.** พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระเทวินทร์ เทวินโท. (2544). **พุทธจริยศาสตร์.** นนทบุรี: สหมิตรพรินต์ติ้ง.
- พระธรรมปิฎก (ป.ปยุตโต). (2541). **ธรรมบุญชีวิต.** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สหธรรมมิตร.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2553). **ธรรมบุญชีวิต พุทธจริยธรรมเพื่อชีวิตที่ดีงาม.** กรุงเทพฯ: บริษัท พี.เอส.เพรส.จำกัด.
- พระมหาวิมลชัย วชิรเมธี (ว.วชิรเมธี). (ม.ป.ป.). **คุณธรรมเพื่อความสวัสดิของชีวิต.** เข้าถึงได้จาก <http://blog.spu.ac.th>. [30 พฤษภาคม 2558]
- พระราชวรมณี(ปยุตโต). (2528). **พุทธธรรม.** พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์รุ่งวัฒนาพรินต์ติ้ง.

- พัฒนา จ้างประเสริฐ. (2547). “จริยธรรมของข้าราชการตำรวจ สังกัดตำรวจภูธรจังหวัดสกลนคร และความคิดเห็นของประชาชนต่อจริยธรรมของข้าราชการตำรวจสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดจันทบุรี.” การศึกษาปัญหาพิเศษ รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ไพฑูรย์ สีนลรัตน์, (บรรณาธิการ). (2544). **รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรมและอาชีพของคนไทย สมัยก่อนกับสภาพปัจจุบัน**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพฑูรย์ สีนลรัตน์. (2542). **ความรู้คู่คุณธรรม รวมบทความเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมและการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.
- ภณีชญา ชมสุวรรณ. (2548). “คุณธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาอาชีวะตามความต้องการของตลาดแรงงาน.” รายงานการวิจัยด้านคุณธรรมจริยธรรม.
- ภัทรพร ศิริกาญจน. (2536). **ความรู้พื้นฐานทางศาสนา**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ภัทรพร รุจิราบัตร. (2551). “การศึกษาจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านบึง “อุตสาหกรรมอนุเคราะห์” สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 1.” งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- มลลิสา ตันติรัศมี. (2540). “การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียน: ศึกษากรณีนักเรียนมัธยมศึกษาในเขตจังหวัดสมุทรปราการ.” ภาคนิพนธ์ สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการจัดการโครงการสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542**. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมฉบับบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒**. (ออนไลน์) 2542. เข้าถึงได้จาก <http://rir3.royin.go.th/dictionary>. (ธันวาคม 2557).
- รุ่งนภา ตั้งจิตเจริญกุล. (2548). **รายงานการวิจัยสังเคราะห์สัจจะอริยฐานวันวิสาขบูชาเรื่องสัจจะอริยฐาน : ปณิธานทำความดีร่วมกัน**. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม จริยธรรม สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้.
- โรงเรียนนายร้อยตำรวจ. (2553). **คู่มือนักเรียนนายร้อยตำรวจ**. นครปฐม: โรงเรียนนายร้อยตำรวจ.
- วริยา ชินวรรณ, (บรรณาธิการ). (2546). **บทนำ : จริยธรรมในวิชาชีพ**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- วิจารณ์ พานิช. (2548). **การจัดการความรู้ฉบับนักปฏิบัติ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ตาตา.
- วีระนิจ ไตรรัตน์. (2551). **คู่มือถอดความรู้ด้วยเทคนิคการเล่าเรื่อง**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ.
- ศรีเรือน แก้วกังวาน. (2545). **จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย(เล่ม1) แนวคิดเชิงทฤษฎีวัยเด็กตอนกลาง**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ส. เสถบุตร. (2536). **New Model English-thai Dictionary**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สถิต วงษ์สวรรค์. (2526). **จิตวิทยาสังคม**. กรุงเทพฯ: บำรุงสาส์น.

- สมบุรณ์ ชิตพงษ์. (2544). **การวัดและประเมินผลด้านคุณธรรมจริยธรรม**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมโภชน เอี่ยมสุภาชิต. (2549). **ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สากล เกตุทอง. (2545). “การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 7.” วิทยานิพนธ์การศึกษาดุซงฎิบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สิทธิโชค วรานุสันติกุล. (2546). **จิตวิทยาสังคม : ทฤษฎีและการประยุกต์**. กรุงเทพฯ.
- สุภัททา ปิณฑะแพทย์. (2527). **จิตวิทยาพัฒนาการ**. กรุงเทพฯ: หอรัตนชัยการพิมพ์.
- สุภัททา ปิณฑะแพทย์. (2542). **พฤติกรรมมนุษย์และการพัฒนาคน**. กรุงเทพฯ.
- อดุลย์ ณรงค์ศักดิ์ และคณะ. (2556). “โครงการวิจัยจริยธรรมในวิชาชีพ.” **รายงานวิจัย**. (หน้า ก). กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว).

ภาษาอังกฤษ

- Broom, L., & Selznick, P. (1958). **Sociology**. 2nd ed. Evanston, IL: Row Peterson.
- Bloom, L., & Selznick, P. (1968). **Sociology**. New York: Harper & Row.
- Covey, S. (2004). **The seven habits of highly effective people**. New York: Franklin Covey.
- Huitt, W. G. (2002). **Moral and character development**. Valdosta State University. [Online]. Available from <http://www.wilderdom.com/character.html> [2014, June 12].
- Johnstone, J.N. (1981). **Indicators of education systems**. London: UNESCO.
- Kohlberg, L. (1976). **Moral Stage and Moralization the Cognitive Development Approach**.
- Munn, N.L., Fernald, L.D., & Fernald, P.S. (1969). **Introduction to Psychology**. 2nd ed. Boston: Houghton Mifflin.
- Piaget, J. (1971). “The Theory of Stages in Cognitive Development.” In D.R Green (Ed.) **Measurement and Piaget**. New York: McGraw – Hill.
- The New International Webster’s Comprehensive. (1989). **Dictionary of the English Language**. Encyclopedia edition. Florida: Trident Promotional.
- Tuck-Ladd, C. (2000). **Psychological self help**. **Mental health net: Q1 Award**. [Online]. Available from <http://www.mentalhelp.net/psyhelp/> [2014, August 2].

Wood, J., Wallace, J., & Zaffane, R. (2001). **Organizational Behavior: A Global Prospective**. Brisbane: Jon Wiley & Sons Australia.





ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
การหาประสิทธิภาพของเครื่องมือการวิจัยด้วยการตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้อง
(Index of Item Objective Congruence : IOC)







แบบสอบถาม

การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนนายร้อยตำรวจ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้นเพื่อประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจ โดย “ความต้องการจำเป็น” ในการวิจัยนี้ หมายถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรม ที่นักเรียนคิดว่าตนเองยังขาด และมีความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องได้รับการพัฒนา ปรับปรุง และส่งเสริม เพื่อให้สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นหมดไป

2. แบบสอบถามนี้แบ่งออกเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพครอบครัว อาชีพบิดามารดา ภูมิลำเนา รายได้ของครอบครัว รายได้ของนักเรียนนายร้อยตำรวจ

ตอนที่ 2 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจ ชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2562 เป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ที่มีการตอบสนองคู่ (Dual-response) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามประเมินสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจ ชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2562 ตามกรอบมาตรฐานหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจ ฉบับปรับปรุง 2561 ด้านคุณธรรม จริยธรรม และตามประมวลจริยธรรมตำรวจ โดยมีความหมายของมาตรประมาณค่า ดังนี้

5 หมายถึง มีสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรมที่เกิดขึ้นกับตัวนักเรียนนายร้อยตำรวจ อยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรมที่เกิดขึ้นกับตัวนักเรียนนายร้อยตำรวจ อยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง มีสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรมที่เกิดขึ้นกับตัวนักเรียนนายร้อยตำรวจ อยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรมที่เกิดขึ้นกับตัวนักเรียนนายร้อยตำรวจ อยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง มีสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรมที่เกิดขึ้นกับตัวนักเรียนนายร้อยตำรวจ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง : การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรม
ของนักเรียนนายร้อยตำรวจ

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องหน้าข้อความ

1. สถานภาพครอบครัว อยู่กับพ่อแม่ อยู่กับพ่อหรือแม่ อยู่กับญาติ
2. ภูมิลำเนา 1 กรุงเทพฯ 2 ปริมณฑล 3 ต่างจังหวัด โปรดระบุ.....
3. อาชีพบิดามารดา รับราชการ รับจ้าง ธุรกิจส่วนตัว
 เกษตรกร
4. รายได้ของครอบครัวต่อเดือน น้อยกว่า 15,000 บาท 15,000-25,000 บาท
 มากกว่า 25,000 บาท

ตอนที่ 2 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมของ นักเรียนนายร้อยตำรวจ

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย / ในช่องที่ตรงกับความรู้สึกของนักเรียนมากที่สุดทั้งในสภาพที่
เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็น โดยใช้เกณฑ์ดังต่อไปนี้

- 5 หมายถึง มีการปฏิบัติมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีการปฏิบัติมาก
- 3 หมายถึง มีการปฏิบัติปานกลาง
- 2 หมายถึง มีการปฏิบัติน้อย
- 1 หมายถึง มีการปฏิบัติน้อยที่สุด

สภาพที่เป็นอยู่ หมายถึง คุณลักษณะที่นักเรียนปฏิบัติอยู่ในปัจจุบัน

สภาพที่ควรจะเป็น หมายถึง คุณลักษณะที่นักเรียนคาดหวังจะให้เกิดขึ้น

รายการ	สภาพที่เป็นอยู่						สภาพที่ควรจะเป็น				
	5	4	3	2	1		5	4	3	2	1
1. แบบสอบถามคุณธรรมจริยธรรมด้านความยุติธรรม											
1) ข้าพเจ้าไม่เข้าข้างคนผิดแม้ว่าจะเป็นคนใกล้ชิดสนิทสนม											
2) ข้าพเจ้ารู้สึกไม่สบายใจที่จะต้องช่วยเหลือคนผิด											
3) ข้าพเจ้าจะยึดหลักความถูกต้องแม้ว่าผู้กระทำผิดจะเป็นคนใกล้ชิดและเป็นบุคคลในครอบครัว											
4) ข้าพเจ้ามักใช้หลักความยุติธรรมในการตัดสินปัญหาเสมอ											
5) ข้าพเจ้าให้ความเสมอภาคเท่าเทียมกันแก่เพื่อน ๆ ทุกคน											
6) ข้าพเจ้าดำรงตนในความยุติธรรมเพื่อให้อื่นเกิดความศรัทธา											
7) ข้าพเจ้าให้คำแนะนำด้านการเรียนและการปฏิบัติตนแก่รุ่นน้องที่มาขอคำปรึกษาโดยเท่าเทียมกันทุกคน											
8) ข้าพเจ้ายึดหลักประชาธิปไตยโดยการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น											
9) ข้าพเจ้าเป็นผู้เคารพสิทธิของผู้อื่นเสมอ											
10) ข้าพเจ้าลงโทษรุ่นน้องอย่างสมเหตุสมผล											
2. แบบสอบถามคุณธรรมจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ											
1) ข้าพเจ้าปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียนอย่างเคร่งครัดเสมอ											
2) ข้าพเจ้ารู้สึกสบายใจที่ผิดเวลาดนหมายกับผู้อื่น											
3) หากข้าพเจ้าทำงานที่ได้รับมอบหมายผิดพลาด ข้าพเจ้าจะรีบแก้ไขปรับปรุงให้ถูกต้องสมบูรณ์											
4) ข้าพเจ้าจะไม่ทอดทิ้งงานในหน้าที่แม้ไม่มีผู้ควบคุม											
5) ข้าพเจ้าพยายามอย่างเต็มความสามารถเพื่อให้งานที่ได้รับมอบหมายสำเร็จลุล่วง											

แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

การวิจัยเรื่อง การถอดบทเรียนกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม
จริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจ จากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกปฏิบัติ
ประชาชนในชนบท

ชุดที่ 1 สำหรับพ่อแม่สมมติ

แนวคำถามดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

.....

.....

.....

.....

2. ข้อมูลทั่วไปของพื้นที่วิจัย

.....

.....

.....

3. ข้อมูลกระบวนการเรียนรู้ในการสร้างคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียนนายร้อยตำรวจ

3.1 วิธีการปลูกฝังความคิดเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ นักเรียนนายร้อยตำรวจ

.....

.....

.....

3.2 วิธีการสอนให้นักเรียนนายร้อยตำรวจ รู้ถึงวิธีการประกอบอาชีพตามปกติของครอบครัว

.....

.....

.....

3.3 วิธีการสอนให้นักเรียนนายร้อยตำรวจ มีจิตใจที่เอื้อเฟื้อ และช่วยเหลือการทำงานของเพื่อนบ้าน

.....

.....

.....

3.4 กิจกรรมที่นักเรียนนายร้อยตำรวจปฏิบัติในแต่ละวันตลอดระยะเวลาการฝึกหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกวิชาชีพประชาชนในชนบท

.....

.....

.....

4. ข้อดี ข้อจำกัดของกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกวิชาชีพประชาชนในชนบท

.....

.....

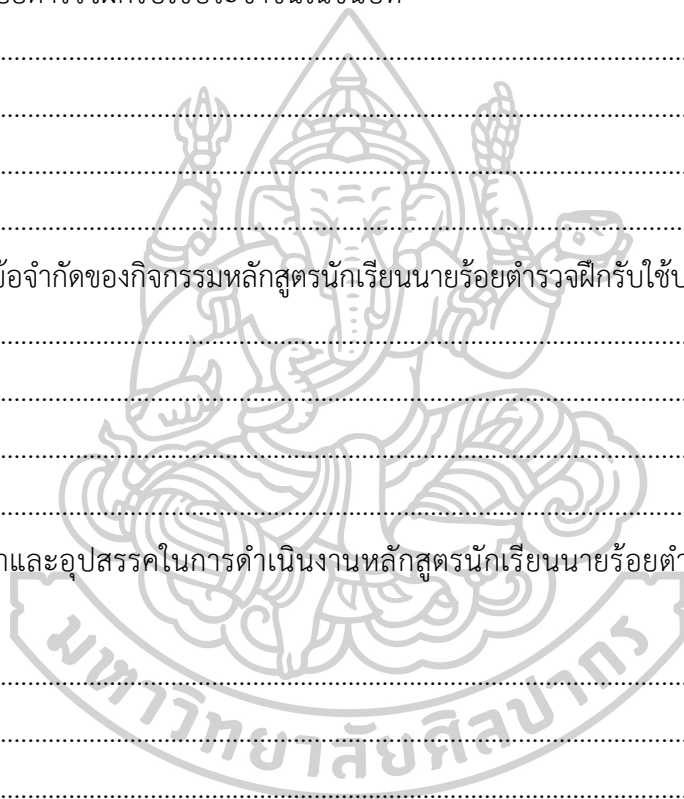
.....

5. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกวิชาชีพประชาชนในชนบท

.....

.....

.....



แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

การวิจัยเรื่อง การถอดบทเรียนกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม
จริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจ จากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกปฏิบัติ
ประชาชนในชนบท

ชุดที่ 3 สำหรับ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกปฏิบัติประชาชนในชนบท
แนวคำถามดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

.....

.....

.....

.....

2. ข้อมูลทั่วไปของพื้นที่วิจัย

.....

.....

.....

.....

3. ข้อมูลกระบวนการเรียนรู้ในการสร้างคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียนนายร้อยตำรวจ

3.1 การกิจต่อสังคมที่นักเรียนนายร้อยตำรวจมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน

.....

.....

.....

.....

3.2 ข้อคิดเห็นต่อการปฏิบัติภารกิจหลัก และภารกิจต่อสังคมของนักเรียนนายร้อยตำรวจ

.....

.....

.....

.....

3.3 ข้อคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท

.....

.....

.....

4. ข้อดี ข้อจำกัดของกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท

.....

.....

.....

5. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท

.....

.....

.....



แนวคำถามการสนทนากลุ่ม

การวิจัยเรื่อง การถอดบทเรียนกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม
จริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจ จากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้
ประชาชนในชนบท

ประเด็นคำถาม

1. การดำเนินงานหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท
2. สิ่งที่นักเรียนนายร้อยตำรวจได้รับในการเข้าร่วมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้
ประชาชนในชนบท
3. ทักษะคติของพ่อแม่สมมุติที่มีต่อหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชน
ในชนบท
4. ทักษะคติของนักเรียนนายร้อยตำรวจที่มีต่อหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้
ประชาชนในชนบท
5. การประเมินผลโครงการหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท
ที่ผ่านมา
6. ปัญหาและอุปสรรคของกิจกรรมหลักสูตรฯ
7. ปัจจัยแห่งความสำเร็จของกิจกรรมหลักสูตรฯ
8. บทเรียนที่ได้รับจากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท
9. แนวทางพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนนายร้อย
ตำรวจ จากกิจกรรมหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกรับใช้ประชาชนในชนบท



ภาคผนวก ค

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมืองานวิจัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือการวิจัย
(Index of Item Objective Congruence : IOC)

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน

- | | |
|--|---|
| 1. ชื่อผู้เชี่ยวชาญ
ตำแหน่ง
สถานที่ทำงาน | รองศาสตราจารย์ พันตำรวจเอกหญิง ดร.วราภรณ์ เตชะสุวรรณ
อาจารย์ (สบ.4) กลุ่มงานคณาจารย์ คณะสังคมศาสตร์
คณะสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม |
| 2. ชื่อผู้เชี่ยวชาญ
ตำแหน่ง
สถานที่ทำงาน | พันตำรวจโทหญิง ดร.ปิยะนุช ศรีสรานุกรม
อาจารย์ (สบ.3) กลุ่มงานคณาจารย์ คณะสังคมศาสตร์
คณะสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม |
| 3. ชื่อผู้เชี่ยวชาญ
ตำแหน่ง
สถานที่ทำงาน | พันตำรวจโท ดร.สรช ชาติทอง
อาจารย์ (สบ.3) กลุ่มงานคณาจารย์ คณะสังคมศาสตร์
คณะสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม |
| 4. ชื่อผู้เชี่ยวชาญ
ตำแหน่ง
สถานที่ทำงาน | อาจารย์ ดร.ทิพย์วรรณ สุขใจรุ่งวัฒนา
อาจารย์
ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร พระราชวังสนามจันทร์ |
| 5. ชื่อผู้เชี่ยวชาญ
ตำแหน่ง
สถานที่ทำงาน | อาจารย์ ดร.พิทักษ์ สุพรรณโณภาพ
อาจารย์
ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร พระราชวังสนามจันทร์ |

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	พันตำรวจเอกหญิงภัทรภรณ์ จุฬะปิยะ
วัน เดือน ปี เกิด	5 พฤษภาคม 2519
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
วุฒิการศึกษา	พ.ศ. 2540 ปริญญาการศึกษาบัณฑิต (กศ.บ.) สาขาภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พ.ศ. 2545 ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต (ค.ม.) สาขาการสอนภาษาไทย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2563 ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) สาขาพัฒนศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์
ประวัติการทำงาน	พ.ศ. 2540 - 2546 อาจารย์ประจำวิชาภาษาไทย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน พ.ศ. 2546 - ปัจจุบัน อาจารย์ (สบ.4) กลุ่มงานคณาจารย์ คณะสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม
ที่อยู่ปัจจุบัน	109/371 หมู่ที่ 2 ตำบลบางเตย อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม 73120